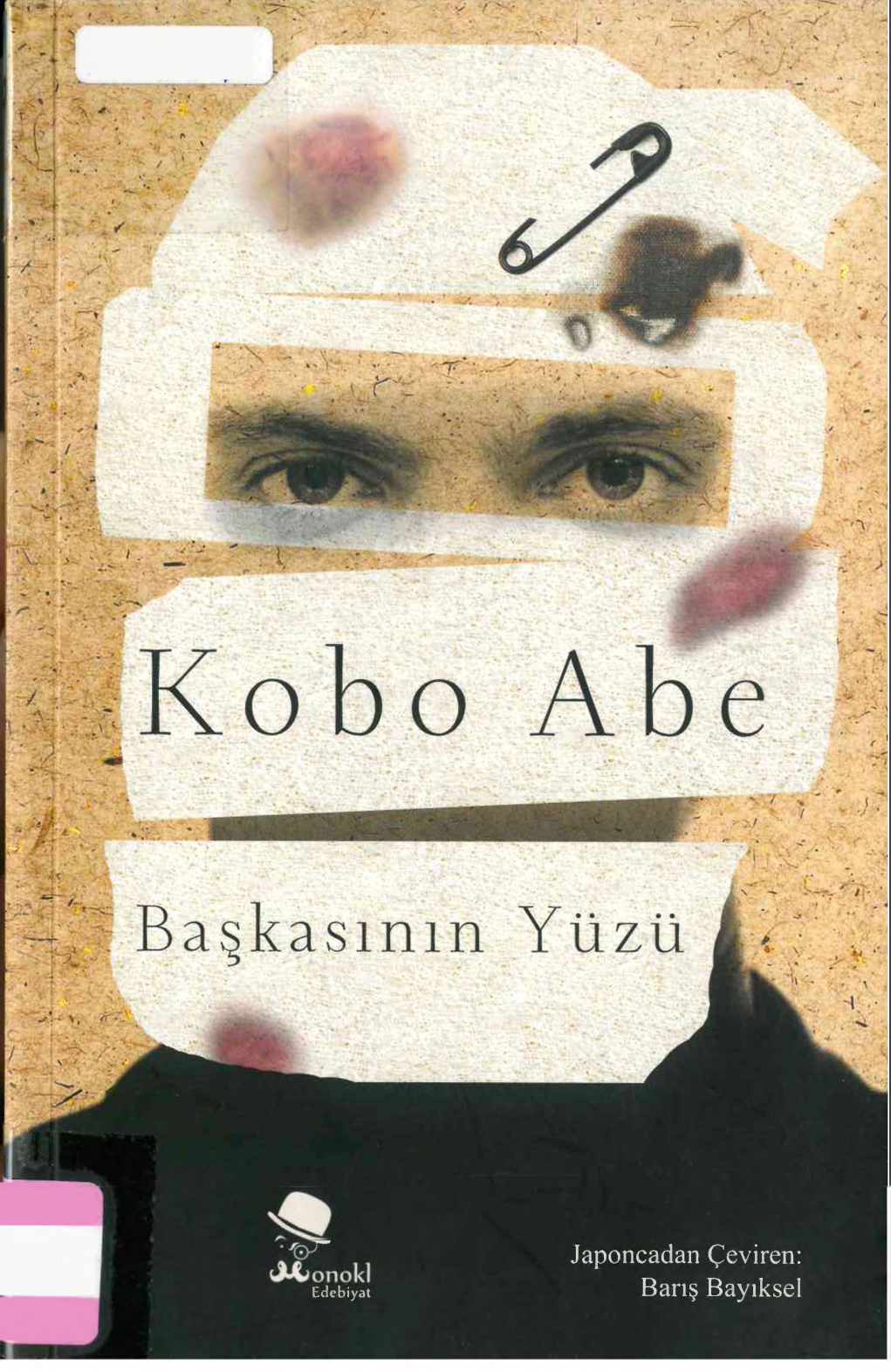

Kobo Abe

Başkasının Yüzü

Japoncadan Çeviren:
Barış Bayıksel

Monokl
Edebiyat

BAŞKASININ YÜZÜ

Kobo Abe

MonoKL Edebiyat

Yapıtın Özgün Adı: *Suna no onna*

© Monokl Yayınları, 2018
© Abe, 1964

Bu yapıtın hakları Japan UNI Agency, Inc. aracılığıyla alınmıştır.

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-80-1

Birinci Basım: 2018 Haziran
İkinci Basım: 2021 Şubat
Japoncadan Çeviren: Barış Bayıksel
Düzelti: Ayşegül Ergül Aslan
Kitap Editörü: Didar Zeynep Batumlu
Kapak Tasarımı: Jamie Keenan
Baskı Hazırlık: Yeşim Ercan Aydın
Dağıtım: Emek Dağıtım

Baskı: Optimum Basım, Tevfikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1,
34295 Küçükçekmece/İstanbul
T: +90 212 463 71 25
Sertifika No: 41707

MonoKL Yayınları
Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3
Kartal - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net
www.monoklkitap.com

BAŞKASININ YÜZÜ

Kobo Abe

Japoncadan Çeviren: Barış Bayıksel

Kobo Abe (1924-1993)

Kobo Abe felaketler yağdıran İkinci Dünya Savaşı sürerken tıp eğitimi aldı. Edebiyata ve felsefeye yönelerek Poe, Beckett, Dostoyevski, Nietzsche ve Kafka okumalarına daldı. 1948 yılında bir öykü kitabı yayımlayarak doktorluk mesleğini bıraktı. İlk önemli yapıtı *Kırmızı Tırtıllar* 1950 yılında okuyucularla buluştu. 1950'ler ve 1960'larda art arda yayımladığı kitaplarla savaş sonrası Japon edebiyatının en önemli isimlerinden birisi olarak sivrildi. 1962'de yayımlanan *Kumların Kadını* romanıyla dünya çapında ün kazandı. *Kumların Kadını* 1964 yılında Hiroshi Teshigahara yönetmenliğinde beyaz perdeye aktarıldı.

Kobo Abe'nin gerçeküstü ve yer yer karanlık betimlemeleri, mutsuzluk içinde devinen karakterlerin bunalımları romanlarının ana izleğini oluşturur. Yapıtlarında dozu giderek artan sembolik üslup ve toplumsal eleştiri, düşler içindeki bir gerçeklik eşiğini canlandırarak Kafkaesk bir çizgide gelişir. Kitapları ruh öğüten ve yalnızlaştıran kapitalist topluma duyulan güvensizliğin ve kaçış arayışının destansı bir ifadesi hâline gelir.

Bitmek bilmeyen bir labirentin koridorlarını aşarak sonunda buraya geldin. Ondan aldığın haritayla nihayet bu gizli evi buldun. Sarhoş gibi yalpalayarak, org pedallarına benzeyen merdivenleri tırmanmış olmalısın. Karşına çıkan ilk daire. Nefesini tutup kapıya vurdun ama nedense kimseden cevap gelmedi. Onun yerine, bir kız çocuğu yavru bir kedi gibi koşarak yanına gelip sana kapıyı açmış olmalı. Sana bir mesajı olup olmadığını soruyorsun ama kız gülümseyerek kaçıyor.

İçeride onu arıyorsun. Fakat orada değil, ardından kalan bir iz bile yok. Yıkıntı kokan ölü bir daire. İfadeleri unutmuş duvarlar bakışlarına karşılık veriyor; irkiliyorsun. Tam vicdan azabıyla geri dönecekken masanın üzerindeki üç adet defter ve yanlarındaki mektup gözüne çarpıyor ve o an tuzağa düşürüldüğünü anlıyorsun. İçin tiksintiyle dolsa da bu davetin cazibesine karşı koyamazsın. Titreyen ellerinle zarfı yırtıp mektubu okumaya başlıyorsun...

Muhtemelen kızgınsın, kendini aşağılanmış da hissediyorsun, ama lütfen kendine hâkim ol ve gözlerini ayırmadan okumaya devam et. Bu anı yara almadan atlatıp, bana doğru bir adım atmanı, nasıl çaresizce istediğimi bir bilebilsen. O mu beni yendi, yoksa ben mi onu? Her hâlükârda maskeli oyunun perdesi artık kapandı. Onu öldürdüm ve kendimi suçlu ilan ettim. Hiçbir ayrıntıyı atlamadan, her şeyi itiraf edeceğim. Müsamaha göster ya da gösterme ama sonuna kadar okumaya devam etmeni istiyorum. Yargılama hakkına sahip olan kişi, sanığın sözlerine de kulak vermeli.

Hem karşında bu şekilde diz çökmüşken, beni öylesine kolayca gözden çıkarırsan, belki sana bile suç ortaklığı şüphesi bulaşabilir. Hadi o zaman, bir yerlere otur da rahatla. İçerisi havasızsa pencereyi aç. İstersen mutfakta çaydanlık da çay

bardağı da var. Sen yerine yerleşir yerleşmez labirentin sonundaki bu gizli ev bir duruşma salonuna dönüşecek. Sen yazılı delilleri inceleyedur ben de şu maskeli oyununun sonunu doğru dürüst getirebilmek için perdedeki yırtıklara yama falan yapayım. Ne kadar zaman gerekiyorsa beklerim. Ondan aklımda kalanlar sıkılmama bayağı bir süre engel olur nasıl olsa.

Öyleyse benim zamanımda bir süre geriye gidelim. Herhâlde senin *şimdi*nden üç gün önce, öğlen saat 12:00'ye denk geliyor. Bal gibi yapışkan, yağmurlu rüzgâr, o akşam da ısrarla, pencereleri çerçeveleriyle beraber sallıyordu. Öğlen terleten, güneş battığındaysa kendini özleten bir sıcaklık vardı. Gazeteler soğuk havanın geri döndüğünü yazsa da günler basbayağı uzamıştı. Şu yağmurlar bir sona erse yaz kapıdaydı. Bunu düşününce delirecek gibi oluyordum. Sıcaktan ödü kopan, bal mumundan bir heykel gibiydim. Yakıcı güneş ışınlarının hayali bile derimin fokur fokur kaynamasına yetiyordu.Bu yüzden yaz gelmeden bir şekilde noktayı koymam gerektiğine karar verdim. Hava durumuna bakılırsa üç, dört gün içinde kıta tarafından gelen yüksek basınç dalgası etkisini hissettirmeye, havalar ısınmaya başlayacaktı. Yani, üç gün içerisinde seni karşılamak için gerekli hazırlıkları bitirip, bu mektubun başlangıcına bağlayabilirsem her şey kusursuz olacak demekti. Fakat üç günün yeterli olacağını söylemek zordu. Ne de olsa bahsettiğim deliller gördüğün gibi üç büyük defteri dolduruyor. Her gün bir defteri yazıp, silip, düzeltip, sonuçtan memnun olacak seviyeye getirmek bayağı çetrefilli bir iş. O gün kendimi işe hazırlayıp, akşam yemeği için aldığım sarımsaklı Çin mantılarıyla, her zamankinden iki, üç saat önce eve dönmüştüm.

Ne yazık ki sonuçta zamanın yetersizliğini tekrar idrak etmek zorunda kalmıştım. İşin aslı, yazdıklarımı baştan sona gözden geçirdiğimde, bahane üstüne bahanelerle dolu olduğunu görmek canımı sıkmıştı. Gece yeterince kasvetliyken üstüne bir de insanı sırılsıklam eden nemle boğuşmak zorunda

kalınca aksi de düşünülemezdi zaten. Son perdenin bayağı sefil bir şekilde indiğini inkâr edecek değilim. Fakat işin başından beri bilinçli hareket ettiğime de kendimce eminim. Zaten bu kadar emin olmasam, mazeretimin dayanağı mı yoksa suçumun delili mi olacağı belli olmayan bu defterleri bıkıp usanmadan yazmaya devam edemezdim. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu labirentin içine yenilginin verdiği acıdan değil, mantıksal bir güçlükten dolayı sürüklendiğime dair inancım hâlâ sağlam. ...Fakat defterler tahminlerimin aksine, tıpkı köşeye sıkıştırılmış bir sokak kedisi gibi, zavallı sesler çıkartarak miyavlıyorlardı. Belki de şu üç günlük süreye takılmayıp tatmin olana kadar gerekli yerleri düzeltmeliyim.

Yok, artık yeter. Tam ne var ne yok anlatmayı kafama koyulmuşken, yarım yamalak çiğnediğim bir kıkırdağın boğazıma takılıp kalması hissine daha fazla katlanamam. Feryat edermiş gibi görünen kısımlarda zaten eften püften şeyler yazıyor, kafana göre atlayarak okursun olur biter. Örnek verecek olursak, sen elektrikli matkaplardan, hamam böceklerinden ve üzerine bir şey sürtüldüğünde camların çıkardığı seslerden nefret edersin ama herhâlde sırf bu yüzden bunlardan hayatındaki önemli şeylermiş gibi bahsetmezsin. Elektrikli matkap büyük ihtimalle sana dişçilerin kullandığı makineleri hatırlatıyordur. Diğer ikisiyse bir tür psikolojik kurdeşen olmalı. Kurdeşenden ölen kimseyi de işitmedim şu âna kadar.

Neyse, şimdilik tadında bırakıp toparlayayım. Bahane üzerine bahane üretmekle bir yere varılacağı yok. Şu an bu mektubu okumaya devam ediyor olman, benim zamanımın, senin şimdinle örtüşmesi daha önemli. Mektup bittikten sonra okumaya defterlerden devam etmen... Senin zamanına yetişeceğim son sayfaya kadar, bir köşeye fırlatıp atmadan okumaya devam edecek olman... (Şu an rahat mısın? Evet evet, çay küçük yeşil kutuda. Termosta da daha yeni kaynattığım sıcak su var, onu kullanabilirsin.)

SİYAH DEFTER

Bu arada defterler kapak renklerine göre sırasıyla siyah, beyaz ve gri olarak gidiyor. Renklerle içerik arasında tabii ki bir bağlantı yok. Sadece anlaşılması kolay olsun diye rastgele seçtim.

Önce bu gizli evden başlayalım mı? Nereden başlarsak başlayalım pek fark etmeyecek zaten. Fakat o günden başlaması daha kolay. İki hafta kadar önce, Kansai'a bir haftalık iş seyahatimin çıktığı gün. Taburcu olduğumdan beri ilk defa esaslı bir geziye çıkacak olduğum için herhâlde senin de aklında kalmıştır diye düşünüyorum. Gezinin görünürdeki amacı Osaka'daki bir mürekkep tesisinin üretim süreçlerinin kontrolüydü. Aslında o günden itibaren bu S Apartmanı'na gömülüp planımın son rötuşlarını yapmaya koyulmuştum.

Günlüğümün o günkü sayfasında şunlar yazıyor:

26 Mayıs. Hava yağmurlu. Gazete ilanlarından bulduğum S Apartmanı'na bakmaya gittim. Apartmanın önündeki bahçede oyun oynayan bir çocuk, yüzümü görünce ağlamaya başladı. Ama hem apartmanın bulunduğu bölge hem de dairenin yeri aklımdakine yakın olduğu için burayı tutmaya karar verdim. Yeni döşenmiş ahşaplar ve badananın kokusu çok keskin. Yandaki daire de boşmuş. Fazla şüphe uyandırmadan onu da kiralayabilirsem iyi olur...

Fakat S Apartmanı'nda ne farklı bir isim kullanmaya ne de kendimi farklı bir şekilde tanıtmaya gerek duydum. Düşüncesizce

davranmışım gibi gelebilir ama kendime göre sebeplerim vardı. Yüzüm artık bu küçük kandırmacalardan fayda sağlayacak durumda değildi. Hatta, apartmanın girişinde oyun oynayan, ilkokul çağlarında bir kız, beni görür görmez, yarım bıraktığı kâbusunu yeniden görmeye başlamış gibi hıçkıra hıçkıra ağladı. Diğer yandan, benim için asıl önemli olan apartman yöneticisi, işinin gereği olsa gerek, garip bir biçimde son derece cana yakındı...

Hayır, bu cana yakınlık sadece yöneticiye özgü bir şey değildi. Ne yazık ki, benimle karşılaşan hemen herkes, iş cana yakınlıklarını sergilemeye gelince oldukça cömertti. Ben belli bir noktadan sonra daha fazla yakınlık kurmaya çalışmadığım sürece, herkes çok iyi davranıyordu. Şaşıracak bir şey yok. Yüzüme doğru düzgün bakmaktan kaçınacaklarsa en azından cana yakın olmaları gerekirdi. Neyse ki bu sayede gereksiz sorgulamalardan kendimi kurtarabiliyordum. İnsanlarla aramdaki bu cana yakınlık duvarı yüzünden, daima yapayalnızdım.

Yeni dikildiğinden olsa gerek, S Apartmanı'nın 18 dairesinin yarısına yakını hâlâ boştu. Yönetici, o çok bilmiş suratıyla, fikrimi sormaya gerek duymadan, ikinci katın en tenha köşesinde, yangın merdiveninin yanındaki daireyi seçti. Daha doğrusu seçmiş gibiydi. Fakat bu daire sahiden de bana uygundu. Pek kaliteli olmayan, alelade bir banyosu, iki sandalyeli bir masası ve diğer dairelerde olmayan teras gibi bir cumbası vardı. Üstelik yangın merdivenin altındaki dört, beş arabalık park yerinden doğrudan apartmanın yanındaki yola çıkılabiliyordu. Tabii dairenin fiyatı da ona göreydi. Ama belli miktarda yatırım yapmaya önceden kendimi hazırladığımdan, hemen oracıkta üç aylık depozitoyu ödedim. Sonra da yöneticiden yakınlardaki bir dükkâna yatak ve nevresim siparişi vermesini rica ettim. Adam gitgide artan neşesini gizleyemiyor, durmadan, dairenin nasıl havadar olduğundan, bol güneş aldığından falan bahsediyordu. Konuşacak konu kalmasa kendi hayat hikâyesini anlatmaya koyulacak kadar enerjikti. Neyse ki, bana doğru uzattığı evin

anahtarından ben daha tutamadan elini çekince, anahtar yere düşüp bir çınlama sesi çıkardı. Adam, ne yapacağını şaşırmış hâlde, gaz vanasının üstündeki mührü panik içinde söküp apar topar evden çıktı. Tanrı'ya şükür! Yalanların üstüne çekilen sıvalar her zaman bu kadar kolay dökülebilseydi keşke.

Hava gözümün önündeki parmaklarımı sayamayacak kadar kararmıştı. Daha önce içinde kimsenin oturmadığı bu ev son derece soğuk ve sevimsizdi. Ama böylesi, cana yakın insanlardan çok daha iyiydi. Zaten şu kazadan sonra karanlık denen şeye iyice yakınlık duymaya başlamıştım. Dünyadaki tüm insanlar birden gözlerini kaybetseler ya da ışık denen şeyin varlığını unutuverseler nasıl da harika olurdu. Bir anda tüm *şekiller* üzerinde anlaşma sağlanırdı. İster üçgen ister yuvarlak olsun ekmeğin ekmek olduğu hususunda kimse görüş ayrılığına düşmezdi. Az önce bahsettiğim küçük kız da gözlerini kapatıp yalnızca sesimi duymuş olsaydı keşke. Belki o zaman, beraber lunaparka gidecek, yan yana oturup dondurma yiyecek kadar arkadaş olabilirdik. Fakat kız sırf yarım yamalak bir ışık yüzünden, üçgen ekmeğin ekmek değil üçgen olduğu yanılgısına kapıldı. Şu ışık denen şeyin kendisi şeffaf ama her ne hikmetse dokunduklarını bariz biçimde opaklaştırıyor.

Ama ışık gerçekte var olduğu sürece, karanlık, cezanın süreli tecilinden başka bir şey değil. Pencereyi açınca, yağmurun karıştığı rüzgâr siyah bir buhar gibi içeri doldu. İstemsizce havayı içime çekince öksürdüm ve gözümden yaşlar geldi. Güneş gözlüklerimi çıkarıp, gözümdeki yaşları sildiğimde, yolun karşısındaki çarşının elektrik telleri, elektrik direklerinin tepeleri, yan yana dizili dükkânların saçakları, yoldan geçen arabaların farlarıyla, kara tahtada silinmeden kalan tebeşir izleri gibi solgun solgun parladılar.

Buraya doğru yaklaşan birinin ayak sesleri duyuluyordu. Alışkınlık hâline gelen bir hareketle gözlüğümü tekrar taktım.

Dükkân sahibi araya yöneticiyi sokarak sipariş verdiğim yatak takımlarını getirmişti. Kapının altından parayı uzatıp oraya bırakmasını istedim.

Böylece bir şekilde başlangıç hazırlıkları tamamlanmış oldu. Ceketimi çıkarıp, elbise dolabını açınca, kapının arkasına asılı aynayı gördüm. Bir kere daha gözlükleri ve ağzımdaki maskeyi çıkardıktan sonra aynaya bakarak yüzümdeki sargıları açmaya başladım. Üç kat sarılı sargılar terden iyice şiştiklerinden sabahkinden iki kat daha ağırdılar.

Sonunda sargıları açmayı bitirdiğimde yüzümdeki sülükler ortaya çıktı... İç içe geçmiş, kırmızı-siyah renkleriyle şişkin, keloidden sülükler... Kahretsin, nasıl da korkunç bir görüntü! Hemen her gün tekrarladığım bu rutine artık yavaş yavaş alışsam iyi olacaktı...

Beni asıl sinirlendirense, sargıların altından ne çıkacağını bildiğim hâlde şaşırıyor olmam. Nasıl da dayanaksız, mantıksız bir his. Altı üstü insan kapsülünün sadece küçük bir bölümünden ibaret olan yüz derisi için bu denli gürültü koparmaya ne gerek var ki? Elbette bu tip ön yargı ve sabit fikirler sadece yüz için geçerli değil. Mesela uğura inanmak... ırka dayalı ön yargılar... yılanlara karşı duyulan açıklanamaz korku (ya da biraz önce mektupta da bahsettiğim, hamam böceği fobisi). Hayal dünyasında yaşayan suratı sivilce dolu bir yeni yetme olsa anlarım ama saygıdeğer bir araştırma merkezinin önemli bir departmanından sorumlu, koca bir gemi çıpasıyla topluma demir atmış olan ben, bu saatten sonra böyle psikolojik kurdeşenlerle uğraşacaksam yandım. En kötüsü de, yüzümdeki sülük yuvasına karşı duyduğum doğrudan nefret dışında herhangi bir sebep olmadığını bildiğim hâlde bu derdin üstesinden gelememekti.

Elbette, kendimce, belli bir gayret göstermiş olduğuma inanıyorum. Gereksiz yere etrafından dolaşmaya çalışmaktansa, tam tersine, mevcut durumla doğrudan yüzleşip bir an önce ona alışmak en doğrusu olmalı. Ben kafama takmadığım

sürece, başka kimse de önemsemeyecektir muhakkak. İşte bu yüzden, enstitüde de kendiliğimden yüzümle ilgili sohbetler açıyordum. Mesela kendimi televizyondaki çizgi filmlere çıkan gizemli maskeli adamlara benzetip, bile bile abartarak kendimle alay ediyordum. Muhatabımın yüz ifademi göremeyişini, görebilen tek taraf olmanın avantajlarını abartıyor, bununla dalga geçiyordum. Önce başkalarını alıştırmak kendimi alıştırmanın en kestirme yoluydu şüphesiz.

Bu taktiğin belli bir etkisi olmuş gibiydi. Laboratuvarda pek bir uyumsuzluk hissetmeden günler geçiyordu. Hatta bir ara gizemli maskeli adamın şaka olmaktan çıktığına, televizyonlarda ve çizgi romanlarda durmadan böyle tipler boy gösterdiğine göre bunun bir sebebi olması gerektiğine inanacaktım neredeyse. Maskelerin hakikaten de —altında sülüklerin yuvalandığı gerçeği düşünülmediği sürece— belli bir rahatlama hissi yaşattığı doğru. Vücudu giysilerle örtmek medeniyetin ilerlemesiyse, gelecekte maskelerin de hayatın bir parçası olmayacağının hiçbir garantisi yok. Hem bugüne kadar da önemli ritüellerde, şenliklerde pek çok defa kullanıldı. Tam ifade edemiyorum ama maskenin, başkalarıyla olan ilişkilerimizi, çıplak yüze kıyasla daha evrensel bir konuma yükselttiği söylenemez mi?

Yavaştan da olsa, tam bir iyileşmeye doğru yol aldığıma inanır gibi olduğum zamanlar da yok değildi. Fakat yüzümün dehşetinin henüz tam olarak farkında değildim. Sargıların altındaki sülüklerin yüzümü ele geçirişi emin adımlarla devam ediyordu. Sıvı havadan meydana gelen soğuk yanıkların etkisinin normal yanıklar kadar derin olmadığı, dolayısıyla iyileşmenin daha çabuk olması gerektiğini söyleyen doktorların güvencelerini hiçe sayarak... Tetrasiklin ilaçları, kortizon iğneleri, radyasyon ışınları gibi mümkün olan tüm yolları deneyerek savunma hatlarını bir bir aşarak... Sülük orduları hiç durmadan takviye birlikler gönderip, yüzümün en ücra köşelerindeki işgal bölgelerini genişletmeye devam ediyorlardı.

Mesela bir gün —tam başka bir departmanla olan koordinasyon toplantısından döndüğümüz öğle arasında— bu sene yeni mezun olmuş genç bir asistan kız, muzip bir ifadeyle, elindeki kitabın sayfalarını karıştırarak yaklaştı.

"Bakın hocam, çok ilginç bir resim." Gülümseyerek, ince parmaklarıyla tuttuğu şey Klee'nin "Sahte Yüz" adında, mürekkeple çizilmiş bir eskiziydi. Birbirine paralel çizgilerle yatay olarak kesilmiş yüz, bakış şekline göre, sargılıymış gibi de görülebilirdi. Sadece gözlerin ve ağzın olduğu kısımlar dar bir yarık hâlinde çizilmiş, ifadesizliğin ifadesi, acımasızlığa varacak şekilde vurgulanmıştı. Aniden tarif edilemez bir aşağılanmışlık hissine kapıldım. Elbette kızın kötü bir niyeti olamazdı. Ayrıca onda bu hissi uyandıran şey, daha en baştan benim bilinçli bir şekilde onu oraya doğru sürüklememdi. Evet öyle, kendine gel! Şimdi kızmaya kalkarsan bugüne kadarki emeklerinin sabun köpüğünden ne farkı kalacak!... Bu telkinlere rağmen, daha fazla sabredemedim ve resim bana sanki kızın gözünden benim kendi yüzümmüş gibi görünmeye başladı... Sadece görülebilen, bakışlara karşılık veremeyen sahte bir yüz... Kızın beni böyle gördüğü düşüncesi gerçekten dayanılmazdı. Bir anda resimlerin olduğu kitabı yırtıp ikiye ayırdım. Aynı anda kalbimin de yırtıldığını hissettim. Bu yırtıktan, içim çürümüş yumurta gibi akıp dışarı çıktı. Boş bir kabuğa dönüşmüştüm. Üst üste koyduğum sayfaları pişmanlıkla kıza geri verdim. Ama artık çok geçti. Normalde duymakta zorlanacağın etüv termostatı, bükülen çinko levhalar gibi gürültü çıkarıyordu. Kızın bacakları eteğinin altında birbirine geçmek istermiş gibi sürtünüyorlardı.

O anki şaşkınlığımın ne anlama geldiğini hâlâ tam olarak kavrayamamış gibiydim. Utançtan kıvrandığım hâlde neden bu kadar utandığımı bir türlü anlayamıyordum. Hayır, istesem becerebilirdim belki ama içgüdüsel olarak fazla derine

bakmaktan kaçınıp, hep kullandığımız 'çocukça bir hareket' tanımının arkasına saklanmıştım herhâlde. Nasıl düşünürsek düşünelim insan denen varlığın içinde, yüzün önemli bir yer kaplamaması lazım. Sonuçta insanın değeri yaptığı işin içeriğiyle ölçülmeli, bu da serebral korteksle ilgili olabilir belki ama yüz vesairenin söz söylemeye hakkının olmaması gereken bir dünya bu. Altı üstü yüzün kaybıyla, insanı değerlendiren ölçekte belirgin bir değişiklik oluyorsa, bunun sebebi insanın yaptığı işin içeriğinin zayıf oluşudur ancak.

Fakat çok geçmeden —resim olayından birkaç gün sonra olmalı— yüzün varlıkta kapladığı yerin sandığımdan çok daha önemli olduğunu acı bir şekilde öğrenmek zorunda kaldım. Uyarı, sinsice içimden çıkagelmişti. Kendimi sadece dışarıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı savunmaya verdiğimden, içimden gelen darbeye hazırlıksız yakalanıp yere yıkıldım. Darbe o kadar ani ve keskindi ki yerdeyken bile ne olduğunu tam anlayamamıştım.

O gece eve döndüğümde, olağan dışı bir şekilde Bach dinleme hevesine kapıldım. İllaki Bach olacak diye bir sebep yoktu ama, daralmış ve gergin ruhuma ne cazın ne de Mozart'ın iyi geleceğini, en uygununun Bach olacağını düşünmüştüm. Asla iyi bir müzik dinleyicisi olduğumu söyleyemem ama herhâlde iyi bir kullanıcıyım. İşler yolunda gitmediğinde, yolunda gitmeyişinin derecesine göre, gerekli şarkıyı seçerim. Düşüncelerimi bir süreliğine askıya almak istediğimde kışkırtıcı bir caz, bir sıçrama tahtasına ihtiyaç duyduğumda spekülatif bir Bartók, özgür hissetmek için bir Beethoven yaylı çalgılar dörtlüsü, bir noktaya yoğunlaşmak istediğimde helezonik bir Mozart; Bach'a gelince, onu en çok ruhsal bütünlüğe gereksinim duyduğumda çalarım.

Fakat bir an için doğru plağı koyup koymadığımdan şüphe ettim. Ya da alet arızalanmıştı. Parça tamamen sapıtmıştı. Böyle bir Bach'ı daha önce hiç dinlememiştim. Eğer Bach için ruhun merhemi dersek, bu dinlediğim şey ne merhem ne de

zehir, sadece bir kil yumağından ibaretti. Anlamsız ve aptalcaydı; dinlerken akan zaman toza bulanmış macun şekeri gibiydi.

Tam o esnada ellerinde iki bardak çayla odaya girmiştin. Sessizliğimi, kendimi müziğe kaptırdığıma yormuş olacaksın ki geldiğin gibi usulca odadan ayrıldın. İşte o zaman sapıtanın aslında kendim olduğunu fark ettim! Fakat inanmakta güçlük çekiyordum. Yüzümdeki yara nasıl olur da işitme duyuma kadar etki edebilirdi? Ama ne kadar dikkate dinlersem dinleyeyim, eriyik Bach eski hâline dönmediği sürece bunun başka bir açıklaması yoktu. Sargıların arasındaki boşluğa bir sigara iliştirirken, yüzümle birlikte başka neleri kaybetmiş olabileceğimi korkarak kendime sordum. Belli ki yüze ilişkin felsefemin köklü bir revizyona ihtiyacı vardı.

Sonra, sanki zamanın zemini kayıp gitmiş gibi kendimi bir anda otuz yıl öncesinin hatıralarında buldum. Meydana gelişinden bu yana bir kez olsun hatırlamadığım o olay, renkli bir baskının hamlığında, aniden kafamda canlanıvermişti. Olayı başlatan şey ablamın peruğuydu. Kelimelerle tam ifade edemiyorum ama bende açıklanamaz bir müstehcenlik duygusu, ahlaksızlık hissi uyandıran bu peruğu fırsatını bulduğumda gizlice ateşe vermiştim. Fakat annem her nasılsa farkına varmıştı. Tuhaf bir hevesle beni sorguya çektiğinde, doğru olanı yaptığımı düşünmeme rağmen, ne cevap vereceğimi bilememiş, utançtan kıpkırmızı kesilmiş yüzümle kalakalmıştım. Zorlasam belki cevap verebilirdim. Ama bunu dile getirmek bile sanki beni kirleteceğinden, temizliğe olan düşkünlüğüm ağzımı açmamı engellemişti sanırım... Şimdi o peruğun yerine yüz kelimesini koyunca o gün hissettiğim dayanılmaz sıkıntı, parçalanmış Bach'ın çatlaklarına tam olarak oturuyor.

Plağı durdurup, arkamdan kovalayan varmış gibi çalışma odamdan çıktığım sırada sen yemek masasının üstünde dizili duran bardakları kuruluyordun. Sonrasında olan şey ise izini süremeyeceğim kadar anlık bir dürtüydü. Senin karşı koyuşun sayesinde nihayet nerede durduğumu anlayabilmiştim. Sağ

elimle omuzunu tutup, sol elimi eteğinin altına sokmaya çalışıyordum. Sen bir inleme sesi çıkartıp, bacaklarını uzatarak yay gibi aniden yerinden fırladın. Sandalye devrilmiş, bardaklardan biri yere düşüp kırılmıştı.

Devrilen sandalyenin iki yanında durmuş, nefessiz dikiliyorduk. Yaptığım şey gerçekten de belki biraz fazla zorlamaydı. Ama bir mazeretim de yok değildi. Yüzümdeki yaranın çektiği setle, kaybetmeye başladığım şeyleri tek hamlede geri kazanabilmek için tüm gücümle yaptığım bir denemeydi bu. O kaza olduğundan beri aramızda hiçbir şey olmamıştı. Mantıksal açıdan, yüze sadece ikinci derecede bir anlam yüklediğimi söylememe rağmen, sonuçta yüzümle karşı karşıya gelmekten çekinip, kaçıp duruyordum belki de. Fakat bu kadar köşeye sıkıştırılınca doğrudan karşı saldırıya geçmekten başka çarem kalmamıştı. Yüzümdeki parmaklıkların bir yanılsamadan ibaret olduğunu kanıtlamaya çalışmış olmalıyım.

Fakat bu deneme de yenilgiyle sonuçlandı. Agalmatolit tozuyla kaplıymış gibi duran uyluklarının dokunuşu parmaklarımın ucunu ateşten bir serap gibi yakıyordu. Bir çığlık boğazıma bir diken demeti gibi saplanmıştı. Bir şeyler söylemeye çalıştığım hâlde —söylemek istediğim onca şey varken— ağzımdan tek kelime bile çıkmıyordu. Mazeret mi? Teselli mi? Yoksa suçlama mı? Eğer ağzımı açacaksam bunlardan birini seçmeliydim ama düşünecek vakit yoktu. Mesele mazeret ya da teselli olsa duman gibi ortadan kaybolmayı yeğlerdim. Ya saldırıyı seçersem... O zaman herhâlde yüzüne tırnaklarımı geçirip, seni en az benim kadar ya da benden de beter bir canavara dönüştürürdüm. Birden ağlamaya başlamıştın. Su kesildiğinde musluktan çıkan havaya benzeyen, insana ne yapacağını şaşırtan bir ağlamaydı.

Birden, yüzümde derin bir mağaranın ağzı açıldı. Beni tüm bedenimle içine alacak kadar derindi. Çürük dişlerden çıkan iltihaba benzer bir sıvı şıpır şıpır damlıyordu. Odada bu sesi duyan ne kadar pis koku varsa —koltukların altından, dolapların

diplerinden, lavabo giderlerinden, sinek ölüleriyle renk değiştirmiş ampullerden— hamam böcekleri gibi sürü hâlinde geliyorlardı. Ne olursa olsun yüzümdeki boşluğu kapatacak bir tıpaya ihtiyacım vardı. Ebenin artık oyunda olmadığı bu ebelemece oyununun bitmesini istiyordum.

O anla maskenin planlanması arasında çok az bir süre vardı. Zaten öyle çok olağan dışı bir fikir değildi. Üzerinde yeşereceği az biraz toprakla, birkaç damla suyun hayli hayli yeteceği yabani ot tohumu gibiydi. Pek heveslenmeden, fazla ciddiye de almadan hemen ertesi gün, sanki önceden planlamış gibi, eski akademik yayın kataloglarını incelemeye başladım. Peşinde olduğum, plastikten yapma organ hakkındaki makale, geçen sene yaz civarı yayımlanmış olmalıydı. Evet, amacım plastikten bir maske yapıp yüzümdeki boşluğu doldurmaktı. Fakat bir teoriye göre 'maske' sadece bir kaplamadan ibaret değildi; insanın, kendisini aşan bir şeye dönüşmek gibi aşırı derecede metafiziksel bir arzusunun dışa vurumuydu. Ben de her istediğimde giyip çıkarabileceğim bir gömlek ya da pantolon ayarında bir şey düşünmüyordum elbette. Ama bu yaştan sonra putlara tapan ilk insanlar ya da ergen gençler gibi, ikinci bir hayat için sunağa maske koyup tapınacak hâlim de yoktu. Kaç tane yüzüm olursa olsun, benim ben olduğum gerçeği değişecek değil. Sadece, hayatımın gereğinden fazla uzamış perde arasını küçük bir 'maskeli balo'yla da olsa doldurmak istiyordum, hepsi bu.

Aradığım dergiyi hemen buldum. Makalede yazılanlara bakılırsa, eğer istenilen dış görünüşse gerçeğini aratmayacak bir maske yapılabilirdi. Yalnız bahsedilen sadece şekilden ibaretti ve maskenin hareketliliği konusunda hâlâ birçok çözümsüz nokta vardı. Ama madem böyle bir maske yaptıracaktım, o zaman yüz ifadelerinin de olması daha iyiydi. İfadeleri oluşturan kasların hareketleriyle örtüşüp, ağlayıp gülebilen, serbest-

çe esneyebilen bir şey istiyordum. Günümüz makromoleküler kimyası seviyesinden bakıldığında imkânsız olmasa da, eldeki bilgilerle bu maskeyi yapabilmek biraz zor olacaktı. Ama bu ihtimale tutunmak bile o zamanki ben için bayağı iyi bir sakinleştiriciydi. Dişini hemen tedavi ettiremiyorsan, en azından ağrı kesici almalısın.

İlk olarak yapay organ makalesinin yazarı K'yle buluşup konuşmaya karar verdim.

Fakat telefona çıkan K'nin sesi fena hâlde kayıtsız, son derece isteksiz gelmişti. Belki de, benim de kendisi gibi makromoleküler alanında çalışıyor olmama bir parça içerlemişti. Yine de saat dörtten sonra, bir saatliğine de olsa görüşmeyi kabul etti.

Fazla mesaiye kalan ekibin sorumlusuna şalter kontrol işini devredip birkaç gider pusulasını da hallettikten sonra hemen ofisten çıktım. Sokaklar cilalanmış gibi parlıyor, rüzgâr zeytin ağaçlarının kokusunu taşıyordu. Aydınlık ve kokuya karşı içimi sızlatan, mantıksız bir kıskançlık hissettim. Taksi beklerken, sanki davetsiz bir misafirmişim gibi dört bir yandan izleniyormuşum izlenimine kapıldım. Fakat bunların hepsi siyahla beyazın yer değiştirdiği bir negatiften ibaretti. Maskeyi ele geçirir geçirmez resmin pozitifine de sahip olacağımı düşünüp göz kamaştıran güneş ışıklarına stoacı bir metanetle dayandım.

Gitmeyi hedeflediğim bina, şehrin içinde daire çizen ana demir yolu hattının istasyonlarından birinin yakınında, labirent gibi iç içe geçmiş sokakların olduğu bir yerleşim yerinin içindeydi. Üzerinde *K Makromoleküler Kimya Araştırma Merkezi* yazılı, pek göze çarpmayan bir tabelanın asılı olması dışında gayet sıradan müstakil bir evdi. Kapının hemen girişinde rastgele üst üste konmuş üç tavşan kümesi vardı.

Dar bekleme odasında tahtadan, yıpranmış bir bank, ayaklı bir kül tablası ve geçmiş aylara ait birkaç dergi haricinde bir şey yoktu. Hafiften, geldiğime pişman olmaya başlamıştım. *Araştırma Merkezi* kulağa hoş gelse de, bu hâliyle mahalle

veterinerinden farkı yoktu. Hastaların zafiyetinden yararlanan basit bir üçkâğıtçı olmasındı sakın. Etrafıma bakınca kirli çerçeveler içinde iki tane fotoğraf gördüm. İlki bir kadının yan profilden resmiydi. Çenesi olmayan bir tarla faresine benziyordu. Diğeri ise estetik ameliyat sonrasına ait olmalıydı. Biraz düzelmiş olan yüzü belli belirsiz gülümsüyordu. Artan uykusuzluk, ağır bir yumruya dönüşüp alnımdan geriye doğru yayılmaya başlamış, oturduğum bankın sertliği dayanılmaz bir hâl almıştı. Tam o sırada hemşire beni diğer odaya aldı. Güneş panjurların arasından süt rengine çalan durgun beyaz bir renkte sızıyordu. Pencerenin dibinde, üzerinde şırınga kadar tehditkâr olmasa da, alışılmadık birkaç aletin dizili olduğu masa, masanın hemen yanında hasta dosyaları için bir dolap ve kollu döner iskemle duruyordu. Tam karşısında hastanın oturması için bir döner iskemle daha... Biraz uzağında metal çerçeveli bir soyunma kabini, bel hizasında, tekerlekli bir giysi kutusu... Kitabına uygun yerleştirilmiş tüm bu teçhizat içimi gitgide daha da karartıyordu.

Bir sigara yaktım. Kül tablası aramak için yerimden kalktığım sırada, masada duran mineli tabağın içindekileri görüp irkildim. Bir adet kulak, üç adet parmak, bir adet bilek ve göz kapağıyla dudak arasında kalan kısmıyla bir adet yanak... Sanki az önce taze taze koparılıp getirilmiş gibi, öylece duruyorlardı. Midem bulanmıştı. Gerçeklerinden daha da sahici görünüyorlardı. *Tıpatıp* oluşun bu derece korkunç bir his verebileceğini daha önce hiç düşünmemiştim. Kesilme izlerine bakıldığında plastikten yapıldıkları şüphe götürmese de burnuma ceset kokusunun geldiği sanrısına kapılmıştım.

Aniden soyunma kabininin gölgesinden, K çıkageldi. Adamın umulmadık derecede yumuşak başlı görünüşü sayesinde rahat bir nefes aldım. Seyrek kıvırcık saçlar, çerçevesiz şişe dibi gözlükler, etli bir çene... Üstelik K etrafına her gün koklamaya alıştığım ilaç kokularından yayıyor, bu da kendimi ona yakın hissetmemi sağlıyordu.

Fakat şaşırma sırası bu sefer K'deydi. Afallamış hâlde bir elindeki kartvizite bir bana bakarak bir süre sesini çıkarmadı.

"O zaman siz..." diyerek duraksadı, tekrar kartvizitime bakarak, telefondakinden farklı, daha dikkatli bir tonda devam etti, "hasta olarak mı buradasınız?"

Evet, hasta olarak gelmiştim. Fakat K'nin tekniği ne kadar üst seviyede olursa olsun derdime derman olamazdı. Ondan bekleyebileceğim sadece tavsiyede bulunmasıydı. Öte yandan, bunu adamın yüzüne söyleyip gururunu incitmek pek olgunca bir davranış olmazdı. K sessiz kalışımı çekingenliğime yormuş olacak ki nazik bir şekilde sözlerine devam etti, "Oturun lütfen... Neyiniz vardı?"

"Bir deney esnasında sıvı hava patlamasına maruz kaldım. Normalde sıvı nitrojen kullanırım ama, dalgınlığıma geldi..."

"Keloid yaraları mı?"

"Gördüğünüz gibi, yüzümün her yerinde. Tenim keloid üretmeye çok müsaitmiş anlaşılan. Tedavimi yapan doktor, yaraları tahriş edip daha da yayılmasından korktuğu için beni bu hâlde bıraktı."

"Ama dudaklarınıza bir şey olmamış..."

Bunun üzerine güneş gözlüklerimi çıkardım, "Neyse ki gözlerimde de birşey yok. Olay sırasında miyop gözlüklerimi takıyordum."

"Şanslıymışsınız!" Sanki yaralanan kendisiymiş gibi hararetli hararetli konuştu, "En önemlisi gözler ve dudaklar... Bu ikisini hareket ettirmezseniz olmaz... Şekil olarak aynısını yapsak bile hemen fark edilir."

İşini çok sevdiği belliydi. Gözlerini yüzümden ayırmıyordu. Belli ki çoktan aklında bir taslak oluşturmaya başlamıştı. Adamı hayal kırıklığına uğratmamak için hızla konuyu değiştirdim.

"Yazdığınız makaleyi okudum. Geçen senenin yaz sayısıydı değil mi?"

"Evet geçen seneydi."

"Yine de şaşırdım. Gerçeğe bu kadar yakın olabileceği aklımın ucundan bile geçmemişti."

Bu sözlerden memnun olan K, büzüşmüş parmaklardan birini alıp avucunda usulca döndürmeye başladı.

"Sabır isteyen bir iş. Bakın parmak izleri de tıpatıp aynı öyle değil mi? Emniyetten parmakları kayıtettirmem gerektiğini bile söylediler..."

"Kalıbı çıkarmak için alçı mı kullanıyorsunuz?"

"Hayır, silikon macun kullanıyorum. Alçı kullanınca ayrıntıları atlamak zorunda kalıyorsunuz... Bakın, şeytantırnağı bile net bir şekilde görülebiliyor."

Parmaklarımın ucuyla korka korka tuttum. Yumuşak bir canlı gibiydi. İnsan elinden çıkma olduğunu bilmeme rağmen, sanki *ölümü* bulaştıracakmış gibi garip bir hisse kapıldım.

"Kutsal bir şeyi kirletirmiş gibiyim..."

"İnsan bedeni dediğiniz şey bundan ibaret..." K, kendinden emin bir şekilde başka bir parmağı eline alıp, kesik yeri alta gelecek şekilde masanın üstüne diklemesine koydu. Bir ceset, parmağıyla masayı delmiş gibiydi. "Bu arada işin sırrı bunları bilerek biraz kirli yapmakta. İşi hastalara bıraksanız ortaya abuk subuk şeyler çıkar. Mesela bu bir orta parmak olduğu için, ilk eklem yerinin arkasına kahverengimsi bir nokta koydum. Biraz sigara lekesine benzemiyor mu?"

"Bir fırçayla falan mı boyuyorsunuz?"

"Olur mu öyle şey..." K ilk kez sesli güldü. "Eğer boyarsak hemen çıkar, öyle değil mi? Farklı renkten malzemeleri aşağıdan yukarıya doğru sıralıyorum. Mesela, tırnak kısımlarına vinil asetat... Gerekliyse biraz tırnak lekesi... Eklem kısımları, kırışıklıkların gölgeleri... Damarların üzerine biraz yeşil renk."

"Tam bir el sanatı o zaman. Herkesin yapabileceği bir şey değil..."

"Orası öyle." Bacaklarını hafifçe sallayarak, "Fakat yüz yapımıyla karşılaştırırsanız bunlar çocuk oyuncağı. Ne derseniz deyin, yüz bu... Bir kere en başta yüz ifadesi denen bir şey var.

Milimetrenin onda biri kadar bir kırışıklık ya da çıkıntı bile hemen derin bir anlam kazanmaya başlar..."

"Ama hareket ettiremiyorsunuz, öyle değil mi?"

"İşte o imkânsız."

K dizlerini açarak bana doğru döndü. "Dış görünüşü yapmak yeterince zor, hareketlilik işine hiç girmiyorum bile. "Hareketin en az olduğu kısımları seçip parça parça ilaveler yapmaktan başka çare yok. Ayrıca bir de havalandırma sorunu var. Sizin durumunuzu tam olarak incelemeden bilemem ama ilk bakışta sargıların üstünden bile bayağı terlediğiniz belli oluyor. Ter bezleri hâlâ canlı olmalı. Ter bezleri canlı olduğu sürece, havalandırması olmayan bir şeyle yüzünüzü tamamen kaplayamayız. Fizyolojik zararı bir yana, nefes alamayacağınız için yarım gün bile dayanamazsınız. Bu tür şeylerde ölçülü olmak en iyisi. Yaşlı bir adama bembeyaz çocuk dişleri taktığınızda nasıl komik olacağını düşünün. Yapılan değişikliklerin dikkat çekmemesi en etkilisidir. Sargıları kendiniz çıkarabilir misiniz?"

"Çıkarabilirim... Ama..." Onun düşündüğü gibi bir hasta olmadığımı nasıl söyleyeceğimi düşünürken: "Aslına bakarsanız daha tam karar veremediğim için biraz muallaktayım... Şu saatten sonra, böyle eğreti yöntemlere başvuracak kadar yüzümle ilgilenmeme gerek var mı ki?" dedim.

"Bence var!" K, beni cesaretlendirmek istermişçesine üzerine basa basa konuşuyordu.

"Bedendeki, özellikle de yüzdeki yaraları, sadece şekilsel sorunlar olarak ele alamayız. Hatta, ruh sağlığının alanına daha yakın olduklarını bile söyleyebiliriz. Öyle olmasa kim böyle sapkın bir işe seve seve tüm zamanını harcar ki? Benim de doktor olarak bir gururum var. Replikalar yapan bir zanaatkâr olmak beni kesinlikle tatmin etmez."

"Tabii, anlıyorum."

"Gerçekten mi?" Dudaklarının kenarından ince bir alay okunuyordu. "Yaptığım işi bir el sanatına benzeten sizdiniz."

"O anlamda söylemedim."

"Merak etmeyin..." K, görmüş geçirmiş bir öğretmen hoşgörüsüyle devam etti: "İş, gerçekten yapma kısmına gelince tereddüt eden bir tek siz değilsiniz. Aksine, yüzde değişiklik yapılmasına karşı çıkmak genel bir his. Modern zamanların başından beri olsa gerek... Yerliler bugün bile hâlâ hiç çekinmeden yüzlerini deforme etmeye devam ediyorlar ... Bu hissin nereden kaynaklandığı konusunda ise uzman olmadığım için ne yazık ki bir fikrim yok. Fakat istatistikler gayet açık. Mesela, açık yaralanmalara baktığımızda, yüzle ilgili yaralanmaların, uzuvlarla ilgili yaralanmalardan bir buçuk kat fazla olduğunu görüyoruz. Buna rağmen, tedavi olmak isteyen hastaların çoğu uzuv kopmaları, hatta yüzde sekseni parmak kopmaları için tedavi olmak istiyor. Yüzle ilgili bir tabu olduğu apaçık ortada. Bu noktada doktorlar da farklı düşünmüyor. Hatta yaptığım işi, paragöz bir sosyete güzellik uzmanınınkine benzetenler bile var."

"Ama dış görünüşten çok insanın içine değer vermek o kadar da garip olmasa gerek..."

"Kabı olmayan bir içeriğe değer vermek mi? Böyle bir şeye inanamam... Ben, insan ruhunun derinin içinde olduğuna sıkı sıkıya inanıyorum."

"Metaforik konuşacaksak, elbette..."

"Metafor falan değil..." Sakin ama kararlı bir tonda devam etti: "İnsanın ruhu derisindedir... Kelime anlamıyla buna eminim. Savaş sırasında orduda hekimlik yaparken birinci elden şahit oldum. Kopan eller, ayaklar, paramparça olan yüzler savaş meydanı için günlük rutindi. Fakat askerlerin en çok kafasına takılan şey neydi dersiniz? Hayatta kalmak ya da yaralanan yerlerinin iyileşmesi değil, dış görünüşlerinin eski hâline dönüp dönmeyeceğiydi. Başlarda gülüp geçmiştim. Ne de olsa rütbenizdeki yıldız sayısıyla, bedeninizin sağlamlığı dışında hiçbir şeye değer atfedilmeyen savaş meydanındaydık... Fakat bir gün, yüzünün fena hâlde tahrip olması dışında hiçbir ciddi

yarası olmayan bir asker tam taburcu olmasına yakın intihar etti. Şok olmuştum... O andan itibaren yaralı askerlerin durumunu daha dikkatli izlemeye başladım ve nihayet bir sonuca vardım. Açık yaraların, özellikle de yüzdeki yaraların derinliğinin, kopya kâğıdından geçer gibi aynı şekilde ruha da yansıdığını gösteren üzücü sonuca..."

"Bu... bu tür şeyler de... vardır tabii. Fakat ortada ne kadar fazla örnek olursa olsun, teorik olarak sağlam bir dayanağı yoksa, bunu bilimsel bir kanun olarak göremeyiz." İçimde aniden dayanılmaz bir öfke yükselmeye başladı. Buraya durumum hakkında nasihat dinlemeye gelmemiştim.

"Aslında benim durumum o kadar da ciddi değil... Çok özür dilerim... Değerli vaktinizden ayırmanıza rağmen biraz dalga geçer gibi oldu..."

"Durun bir saniye." Kendinden emin bir tavırla, hatta gülümseyerek konuştu: "Çok ısrarcıymışım gibi gelecek ama kendimden oldukça eminim... Eğer yüzünüzü olduğu gibi bırakırsanız, bütün hayatınız o sargılarla geçecek. Şu anki durumunuz bile aslında sargıların, arkasındaki şeyden biraz daha katlanılabilir olduğunu düşündüğünüzü gösteriyor. Yaralanmadan önceki yüzünüz şimdilik yakınlarınızın hatıralarında bir şekilde yaşamaya devam edecektir... Fakat zaman beklemez... Gitgide o hatıralar solacak... Üstelik yüzünüzü bilmeyen bir sürü insan karşınıza çıkmaya başlayacak, sonunda da sargılarınızın verdiği çek karşılıksız çıkacak. Daha yaşarken gömülüp gideceksiniz."

"Amma abarttınız. Ne demeye getiriyorsunuz?"

"Kolunu bacağını kaybedenleri her yerde görebilirsiniz. Körler, sağırlar ve dilsizlerde de garipsenecek bir şey yok. Peki hiç yüzü olmayan birini gördüğünüzü hatırlıyor musunuz? Herhâlde görmediniz. Sizce nereye buharlaşıp uçtular?"

"Nereden bileyim ben? Başkalarından bana ne!"

Sesim farkında olmadan cırtlaklaşmıştı. Hırsızlık dilekçesi vermeye gittiğim karakolda, bir sürü nutuk dinleyip üstüne bir

de kilit satın almak zorunda bırakılmış gibiydim. Fakat karşımdaki işin ucunu bırakmıyordu.

"Sanırım tam anlamadınız. Yüz denen şey son tahlilde ifade demektir. İfade ise... nasıl anlatmalı? Kısaca, başkalarıyla olan ilişkilerinizi gösteren bir denklem gibidir. Sizinle başkalarını bağlayan bir yol gibi düşünün. Bir heyelan olur da yolunuzun önü kapanırsa, ana yoldakiler, sizi metruk bir bina sanıp geçip gidebilirler."

"Çok güzel. Kimsenin zorla gelmesine gerek yok."

"Yani, ben kendi yolumdan giderim diyorsunuz öyle mi?"

"Bunda yanlış olan ne var?"

"Bebek psikolojisinde genel bir kanıdır; insan denen şey sadece başkalarının gözlerini ödünç alarak kendini onaylayabilir. Zekâ geriliği olanların ya da şizofrenlerin yüz ifadelerini gördünüz mü hiç? Yolu sürekli kapalı tutarsanız, sonunda yolun varlığını bile unutursunuz."

Köşeye sıkışmamak için, doğru düzgün hedef bile belirlemeden karşı saldırıya geçmeyi denedim.

"Pekâlâ, yüz ifadesi hakkında söylediklerinizi kabul edelim. Fakat burada bir tezat yok mu? Sizin yönteminizle, yani yüzün sadece belli bir bölümüne geçici bir kamuflaj yapmakla nasıl olacak da yüz ifadesi eski hâline dönecek?"

"Merak etmeyin. O kısmı bana bırakmanızı rica edeceğim. Bu benim uzmanlık alanım ne de olsa. En azından, size yüzünüzdeki sargılardan daha iyi bir şey sunacağıma eminim. Neyse, artık şu sargıları çıkaralım mı? Önce birkaç fotoğrafınızı çekeceğiz. Bunlara dayanarak, eleme yöntemiyle, ifadenizi geri kazanmak için gerekli öğeleri önem sırasına göre derecelendireceğiz. Bunların içinden en az hareketli, sabit durmaya yatkın kısımları..."

"Affedersiniz ama...", artık aklımda oradan kaçmaktan başka hiçbir düşünce yoktu. Görüntüyü kurtarmayı bile bir kenara bırakıp adama yalvarmaya başladım. "Ondan önce, şu parmaklardan birini bana veremez misiniz acaba?"

K, tahmin ettiğim gibi şaşkına dönmüştü. Bileklerinin içini dizlerine sürterek:

"Parmak derken, bu parmaklar mı?"

"Parmak olmazsa, kulak da olur, başka bir şey de olur..."

"İyi de, siz yüzünüzdeki keloid yaraları için gelmediniz mi?"

"Özür dilerim. Eğer verme imkânınız yoksa vazgeçerim..."

"Anlayamıyorum bir türlü... Vermemem için bir sebep yok... Fakat bunlar bayağı bir para tutuyor... Her biri için ayrı antimon kalıp hazırlamak gerekli... Malzeme fiyatı bile beş, altı bin yen tutuyor... O da en az..."

"Fiyatı önemli değil."

"Ne düşündüğünüzü anlayamıyorum..."

Anlamasına imkân yoktu... Zaten aramızdaki diyalog adamakıllı ölçüm bile yapmadan yan yana dizilmiş raylara benziyordu. Cüzdanımı çıkarıp, bir yandan paraları sayarken, bir yandan da üst üste özür dilemekten başka yapabileceğim bir şey yoktu.

Cebimdeki parmağı bir silah gibi kavrayıp dışarı çıktığımda, akşamın ışıkları ve gölgeleri o denli belirgindi ki parmaktan daha yapay görünüyorlardı. Birkaç çocuk sokakta beyzbol antrenmanı yapıyordu. Beni görür görmez beti benzi atan çocuklar çitlere sarıldılar. Kulaklarından mandalla asılmış gibi bir suratla bakıyorlardı. Sargıları çıkarıp arkasındakini göstersem daha da şaşıracakları kesindi. Gerçekten de sargıları çıkarıp, kâğıttan el işi gibi görünen bu manzaranın ortasına atlama isteği duydum. Fakat yüzü olmayan benim için, bu sargıların bir adım ötesine geçmek bile mümkün değildi. Cebimdeki parmağı başımın üstünde bir kılıç gibi sallayarak, bu manzarayı var gücümle kesip parçaladığım bir sahneyi hayal ederken bir yandan da K'nin o tatsız 'canlı canlı gömülmek' sözünü hazmetmeye çalışıyordum. Ama gösterecektim. Eğer yüzümün yerine gerçeğinden ayırt edilemeyecek bir taklidini geçirebilirsem, istediği kadar sahte olsun, hiçbir manzara beni dışarıda bırakamayacaktı...

O gece gözüme bir damla uyku girmedi. K'den aldığım parmağı bir mum gibi masaya dikip, gerçeğinden daha gerçek bu 'yalan' hakkında düşünüp durdum. Belki de, onun da ötesinde, benim de çok geçmeden sahne alacağım bir masaldaki maskeli baloyu hayal ediyordum. Ama bu hayalin içindeyken bile 'masaldaki' diye eklemeden duramamış olmam çok sembolik öyle değil mi? Gerçi daha önce de yazmıştım ama ben bu planı uygulamaya, küçük bir hendeğin üzerinden atlar gibi kaygısızca karar verdim. Karar vermeden önce uzan uzadıya düşünmedim. Yüzümü kaybetmekle, aslında çok da gerekli bir şeyi kaybetmemiş olduğuma dair kendini korumaya yönelik görüşün uzantısı olarak, bilinçaltıma maske de basit bir şey gibi görünmüş olmalıydı. Başka bir açıdan bakarsak, sorun maskenin kendisinde değildi. Yüz ve yüzün otoritesine karşı meydan okumaya benzeyen bir anlam burada daha etkiliydi. Eğer şu parçalanmış Bach ya da senin terslemenle karşılaşıp, bu noktaya kadar köşeye sıkıştırılmış hissetmeseydim, belki de hiçbir şey yokmuş gibi yüzümle dalga geçip bırakacak kadar rahat olacaktım.

Yine de kalbimin derinliklerinde, suya damlatılmış mürekkep gibi, simsiyah gölgelerini yayan bir şey vardı. K'nin şu 'yüz insanlar arasındaki bir yoldur' fikri. Şimdi dönüp baktığımda, K'den pek hazzetmeyişimin sebebi ne kendi kendine konuşması, ne de tedavisini zorla satmaya çalışması değil, o fikriydi aslında. Eğer bu fikri kabul etseydim, yüzünü kaybetmiş biri olarak, yolu olmayan bir hücreye sonsuza kadar tıkılı kalacaktım. Böylece maskeye de derin bir anlam yüklemem gerekecekti. Planım insanın tüm varlığını ortaya koyduğu bir kaçış denemesi olacak, dolayısıyla içinde bulunduğum durum da buna uygun olarak ümitsiz bir hâle gelecekti. Gerçekten korkunç bir durum, korkunç olduğunu fark ettiğiniz durumdur. Bu fikri kabullenemezdim.

İnsanlar arasında bir yola ihtiyaç olduğunu ben de kabul ediyorum. Zaten kabul ettiğim için bunları sana yazmaya

devam ediyorum. Peki yüz insanlar arasındaki tek yol mudur? Böyle bir şeye inanamam. Akış bilimi hakkındaki tezim yüzünü hiç görmediğim insanlara da gayet güzel ulaşıyor ve onlar tarafından anlaşılıyor. Sadece teorilerden ibaret bir tez ile insan ilişkilerini toptan hallettiğimi falan iddia etmiyorum tabii. Aslında senden beklediğim daha farklı bir şey. Çizgileri tam olarak belli olmasa da yoğunluğu daha fazla olan bir insani ilişkinin işaretini bekliyorum senden; adına ruh ya da kalp diyebilirsin. Bu ilişki, kendilerini kokularıyla ifade eden hayvanlarınkinden çok daha karmaşık olduğuna göre belki de yüz ifadesi tam olarak yeterli bir iletişim yolu olabilir. Aynı, paranın değiş tokuşa göre daha düzgün bir takas sistemi olması gibi. Fakat para bile sonuçta bir yöntemden ibaret. Her durumda işlevsel olduğunu söylemek zor. Bazen çekler ve havalelerin, başka durumlardaysa mücevher ve değerli metallerin daha çok işe yaradığı da oluyor. Ruh ve kalp için de aynı şey geçerli. Bunların karşı tarafa sadece yüz ile ulaşabileceğini düşünmek geleneklerden gelen bir ön yargı değil mi? Yüz yıl boyunca karşılıklı bakışmak yerine, bir şiir, bir kitap ya da bir plağın kalpleri çok daha derinlerde bir araya getirmesi gayet olağan. En başta, eğer yüz vazgeçilmez bir şeyse körlerin insanlık vasfı kaybolmuyor mu? Yüzle ilgili geleneklere böylesine basitçe bağlanmak aksine insan ilişkilerini engelleyip, onları zorla bir kalıba sokmak sonucunu doğuruyor olamaz mı? Ben öyle düşünüyorum. Buna güzel bir örnek de deri rengine karşı duyulan şu saçma sapan ön yargı. Siyahmış, beyazmış, sarıymış, sadece bu kadarcık bir fark üzerinden işlevi sekteye uğrayacak kadar kusurlu olan yüze, ruhun geçtiği yolmuş gibi büyük bir rol atfetmek; asıl bu ruhu hiçe sayan bir tutum değil mi?

Ek: *Şimdi okuyup baktığımda görüyorum ki, yüze bağlanmamayı fazla kafama taktığımdan olsa gerek, bazı yerlerde basbayağı kaçak güreşmişim. Mesela, her şeyi geçtim ama, sana ilk bakışta âşık olduğum gerçeği. İlk yüzüne vurulmuş, sana yüzün aracılığıyla bağlanmıştım. Ayrıca şimdi bile aramızdaki mesafeyi*

düşünürken, bunun ölçüsü, senin ifadenin çok uzaklarda oluşundan başka bir şey değil. Öyle ya, belki de daha önceden, kendimi senin yerine koyup, yüzünü kaybeden sen olsan ne olurdu diye düşünmem gerekirdi. Yüzün önemini gereğinden fazla küçümsemenin de yüze gereğinden fazla önem vermenin de mahsus yapılan bir şey olduğu gerçeği değişmiyor. Laf madem oraya geldi, aslında şu ablamın peruğu meselesini de yüze hiç aldırmayışımın örneği olarak ortaya koyduğumu sanıyordum. Ama biraz düşününce bu örneğin uygun olup olmadığı bayağı bir şüpheli. İşin aslı, her ergenlik döneminde görülmeye yatkın, makyaja olan ilgi ve tiksintiden ibaret, hatta tersine, yüze duyulan ilgiye daha uygun bir örnek bile olabilir. Belki de ablamın bir yerlere doğru yüzünün kapılarını açışını hafiften kıskanmaya başlamıştım.

Son olarak bir şey daha. Tarihini tam hatırlamıyorum ama bir gazete ya da dergide, Japon kanı taşıyan bir Korelinin, Koreliye daha da benzemek için estetik ameliyat yaptırma gibi bir zahmete girdiğinden bahseden, düşündürücü bir yazı okumuştum. Yüzden doğan haklarını geri kazanmaya yönelik bir iddiası olduğu kesindi, ama ne kadar zorlarsan zorla, bunu ön yargı olarak kategorize edemezsin. Sonuçta ben hiçbir şey bilmiyordum. Fırsat olsaydı o Koreli, benim gibi yüzünü kaybetmiş birine ne tavsiye verirdi gerçekten duymak isterdim.

Yüzüm hakkındaki bir türlü ilerleme kaydetmeyen monologdan sonunda yorulmuştum. Ama bu, planımdan vazgeçmem için bir sebep teşkil etmiyordu. Daha çok işin teknik kısmına odaklanmaya başladım.

Yapma parmağın, işin teknik kısmıyla ilgili olarak da oldukça ilginç yönleri vardı. Parmağa baktıkça ne kadar iyi yapılmış olduğunu daha iyi anlıyordum. Gerçek bir parmak ne ifade edebilirse o kadarını ifade ediyordu. Derinin gerginliğine bakılırsa, otuzlu yaşlarda birine ait olmalıydı. Düz bir tırnak, diğer parmakla birleşmesi gereken yerde basık, eklemler

arasında derin kırışıklıklar, köpek balığının solungaçları gibi yan yana dört küçük kesik izi. Muhtemelen ellerini kullanarak çalışan birine aitti.

Peki neden bu kadar çirkin görünüyordu? Tiksindirici! Ne canlılarda ne de ölülerde görülen özel bir çirkinlik. Hayır, herhangi bir yerinde bir yanlışlık yoktu. Yoksa, gerçeğine aşırı derecede benzemesinden dolayı mıydı? (Peki o zaman benim maskem de mi öyle olacaktı?) Sana demiştim ya, şekle aşırı bağlı kalırsan sonunda gerçekten uzaklaşırsın diye... Yüze önem vermeyi anlıyorum, ama şu çirkinliğe bir baksana!

Bir şeyin kopyası gerçeğine çok benziyorsa, gerçekçi olmaz demeleri boşuna değil. İyi de, şekli olmayan bir parmağı hayalinde canlandırabilir misin? Uzunluğu olmayan bir yılanı, hacimsiz bir küpü, köşesiz bir üçgeni? Bunların var olduğu bir gezegene falan gitmediğin sürece, herhâlde hiçbirini göremezsin. O zaman, ifadesiz bir yüzün de bunlardan farkı yok. Bir zamanlar yüz denilen şey olsa bile, artık yüz olmaktan çıkmıştır. Maskelere de kendilerince bir varlık sebebi lazım, öyle değil mi?

Peki o zaman hayvansı doğasında mı bir sorun vardı? Hareket edemeyen bir *şeklin,* şekil adını alması daha baştan garip değil miydi? Bu parmak hareket edebilse, göze daha hoş görünecekti belki de. Denemek için parmağı alıp hareket ettirdim. Gerçekten de, masanın üzerindeki duruşuna kıyasla çok daha tahammül edilebilir görünüyordu. Ama bu noktada endişelenmeme gerek yoktu. Baştan beri tam da bu yüzden maskenin hareketli olması gerektiğini iddia etmiştim.

Fakat hâlâ tam olarak tatmin olabilmiş değildim. Bu kadar endişe etmeme sebep olan şey neydi? Bütün dikkatimi vererek, yapay parmakla kendi parmaklarımı karşılaştırmaya başladım. Farklı olduklarına şüphe yoktu ama... Fark parmağın kesik olmasından da hareketsizliğinden de kaynaklanmıyordu. Dokudan kaynaklı olabilir miydi? Belki de öyleydi. Sadece renk ve şekille maskelemenin imkânsız olduğu, yaşayan deriye özgü bir şey...

Dipnot 1: Deri hissine dair.

İnsan derisinin, pigment içermeyen, camsı bir maddeyle korunduğu görülüyor. Bu durumda, derinin dokusuna özelliğini veren şey, yüzeyden yansıyan güneş ışınlarıyla, dokuyu aşıp, pigmentlerden yansıtılan ışınların meydana getirdiği karmaşık bir yapı sayesinde ortaya çıkıyor olmalı. Yapma parmakta ise, pigmentler doğrudan parmak yüzeyinde olduğu için aynı etki görülemiyor.

Deriyi kaplayan camsı maddenin bileşenleri ile optik özellikleri konusunda uzmanlara danışılacak.

Dipnot 2: Araştırılacak önemli noktalar.

- Aşınma Problemi.
- Esneklik ve Kasılma-Gevşeme Problemi.
- Sabitleme Yöntemi.
- Sınır Çizgisinin İşlenmesi.
- Hava Geçirgenliği Problemi.
- Modelin Temini ve İşlenmesi.

Tabii bu kadar ayrıntıya girip canını sıkarsam asıl amacımdan sapmış olurum. Benim ne hissettiğimi bir yana bırakıp, aslında birazcık da kendi başına ortaya çıkan maskenin nasıl doğduğunu, en azından o atmosferi bilmeni istiyorum sadece.

Öncelikle, üst derideki camsı maddeden bahsedecek olursak; bu, adına keratin denen ve çok az miktarda fosforlu madde içeren yapısal bir protein çeşidi. Sınır çizgilerinin işlenmesine gelince, maskenin kenarlarını mümkün mertebe küçük kırışıklıklardan daha ince yapıp, üzerine takma bir sakal iliştirirsem, bunun da üstesinden gelebilecektim. İşin en zor kısmı olan esneklik problemiyse, ifadeleri oluşturan mekanizmayı fizyolojik olarak ele aldığım takdirde, çözülemez olmaktan çıkıyordu.

Yüz ifadelerinin temelinde mimik kaslarının olduğunu söylememe gerek yok. Mimik kaslarının her birinde sabit bir

yönelim var ve o yöne doğru kasılıp gevşiyorlar. Bunun üzerine yine sabit yönelimli deri dokuları biniyor ve görünüşe göre ikisinin hücre lifleri neredeyse dik bir açıyla birleşiyorlar. Enstitü kitaplığından ödünç aldığım anatomi kitaplarına bakılırsa, derideki liflerin oluşturduğu bu sıralara 'langer çizgileri' adı veriliyor. Bu iki yönün birleşmesiyle, her biri kendine özgü olan kırışıklıklar, gölgeler ortaya çıkıyordu. Demek ki, maskeye canlı bir hareketlilik vermek istersem 'langer çizgileri' nin üzerine lif demetleri yerleştirmek yeterli olacaktı. Şansıma, belli bir yön verildiği takdirde güçlü şekilde kasılıp gevşeyebilen bir plastik türü vardı. Yeterince zaman ayırırsam bu yöntem sayesinde problemi şimdiden çözmüş sayılırdım.

Laboratuvarın bir köşesinde hemen yassı epitel hücrelerin esneklik testlerine başladım. İş arkadaşlarım bu konuda da çok müsamahalıydılar. Kimse garipsemeden laboratuvardaki alet edevatı istediğim gibi kullanabildim.

Fakat, 'Modelin Temini ve İşlenmesi' noktası sadece teknik olarak halledilebilecek bir nokta değildi. Modelde yani ilk kalıpta, derinin ince ayrıntılarını göstereceksem, ister istemez başka birinin yüzünü ödünç almam gerekecekti. Tabii başkasından alacaklarım yağ ve ter bezleri gibi derinin yüzeyinden ibaretti. Bunları kendi kemik yapıma oturtup şekillerini değiştirecektim, o kadar. Başkasının yüzünü olduğu gibi takıp etrafta dolanmayacaktım. Başka birinin yüzünden doğan telif haklarını ihlal edip etmediğimi düşünmeme de gerek kalmayacaktı.

Fakat bu sefer de —içimde çok ciddi bir şüphe uyanmıştı— maske önceki yüzümden neredeyse farksız bir şey hâline gelmeyecek miydi? Usta bir zanaatkârın, kafatasının üzerine etleri oturtup, insanın canlıykenki görüntüsünü tekrar ortaya çıkarmasına benziyordu. Eğer bu doğruysa, görünüşü oluşturan sonuçta alttaki kemik yapısı oluyordu. Kemikler tıraşlanmadığı, ya da ifadenin anatomik temelleri hiçe sayılmadığı takdirde —ki buna da ifade denemezdi artık— yüzün doğuştan gelen sınırları dışına çıkmak tamamen imkânsız hâle geliyordu.

Bu düşünce kafamı karıştırmıştı. Ne kadar ustalıkla yapılırsa yapılsın, eğer kendimle hiçbir farkı olmayan bir maske takacaksam, boşu boşuna maske takmanın ne anlamı vardı?

Neyse ki, lise döneminden arkadaşlarımdan birinin paleontoloji çalıştığını hatırladım. Paleontolog olduğuna göre çıkardığı fosilleri modellemek de herhâlde işinin bir parçasıydı. Rehberi karıştırınca şansıma hâlâ üniversitede çalıştığını gördüm. Aslında ben telefonda konuşmakla yetinecektim ama o hem mezuniyetten beri görüşmediğimizden hem de paleontoloji çalıştığı için muhtemelen insana hasret kaldığından, bir yerlerde buluşmayı önerdi. Olumsuz bir cevabı kabul etmeyeceği belliydi. Yüzümdeki sargılardan çekiniyor olmayı kendime yediremediğimden midir; adamın teklifini reddedemedim. Fakat hemen ardından şiddetli bir pişmanlık hissetmeye başladım. Saçma sapan bir gururla hareket etmenin sırası mıydı? Sargıların yeterince ilgi uyandırdığı yetmezmiş gibi, bu sargılar içindeki adam bir de kendi uzmanlık alanı bile olmadığı hâlde, yok yüzün anatomisi, yok modelleme teknikleri diye meraklı meraklı sorular soracaktı. Suratında maskeyle güpegündüz ortalıkta dolanan bir hırsızdan farkım olmayacaktı. Madem adama da aynı rahatsızlığı yaşatacaktım, daha baştan teklifini reddetmeliydim. Üstelik şu şehir denen şeyden nefret ederim. Ne kadar çekingen, ne kadar kaçamak olursa olsun her bakışta, sadece muhatabının hissedebileceği, korkunç derecede çürütücü, zehirli iğneler saklıdır. Şehir beni ölümüne yoruyor... Gel gör ki buluşmayı iptal etme şansını çoktan kaçırmıştım. Utançtan, yağlı bir toz bezine döndüğüm hâlde, ayaklarımı sürüye sürüye, buluşma yerine gitmekten başka çarem yoktu.

Neyse ki buluşmak için sözleştiğimiz kafe, iyi bildiğim bir üniversite muhitindeydi. Çekinmeden, dükkânın önüne kadar taksiyle gittim. Neredeyse hiç göze çarpmadan kapıya varmıştım. Fakat arkadaşım öyle şaşırmıştı ki, tersine ben ona acıdım. İçimden 'yaa gördün mü?' diye geçirirken, üzerime kötücül bir soğukkanlılığın geldiğini bile söyleyebilirim. Yok, soğukkanlılık

demek yanlış olur. Varlığı bile karşısındaki kişi için rahatsız edici olan bir sokak köpeğinin zavallılığını bir saniyeliğine de olsa hayal et. Dokunsan ölecek yaşlı bir köpeğin gözlerindeki çaresiz yalnızlık. Gece yarısı çekilen raylardan gelen uğultular gibi. Sargıların ve güneş gözlüğünün arkasından hangi yüz ifadesiyle bakarsam bakayım, karşımdakinin bunu anlamayacağı hissiyle kaskatı kesilmiştim

"Şaşırdın değil mi?" Duyanın hâletiruhiyesine göre her şekli alabilen akşam rüzgârları gibi bir sesle konuştum. "Sıvı havayı olduğu gibi yüzüme yedim. Derim de keloid çıkarmaya bayağı müsaitmiş. Evet, oldukça kötü... Yüzüm sülük yuvasına döndü. Sargıların garip göründüğünü biliyorum ama yine de arkasındakini göstermekten iyidir."

Arkadaşım, ne yapacağını bilemez bir ifadeyle bir şeyler geveliyordu ama ne dediğini tam olarak anlayamıyordum. Daha yarım saat önce, biraz muhabbet eder oradan da hemen içmeye geçeriz diye neşe içinde güvence verdiği buluşma sözü, bir kılçık gibi boğazına saplanmıştı belki de. Ama burada bulunma amacım adama rahatsızlık vermek değildi. Hemen konuyu değiştirip sadede geldim. Bu cankurtaran simidine hemen atladığını söylememe gerek yoktur herhâlde.

Bana yaptığı açıklamaları şöyle özetleyebilirim. Doldurma yöntemiyle aslına yakın bir model oluşturabileceğini söyleyen kimse, ne kadar işinin ehli olursa olsun fena hâlde abartmış olur. Kemiklerin anatomik yapısından yola çıkarak ancak kas kirişlerinin yerleri doğru tahmin edilebilir. Bu yüzden de, derialtı dokuları ve yağ tabakaları çok gelişmiş olan balinalarda bile, sadece kemik yapısına dayanarak bir model oluşturmaya çalışsan, ortaya köpek balığı-fok melezi, hiçbir şeye tam olarak benzemeyen bir canavar çıkar.

"O zaman, yüzde doldurma sonrası bayağı bir farkın ortaya çıkacağını söyleyebiliriz, öyle değil mi?"

"Öyle bir hünerimiz olsa, ortalıkta kimliği belirsiz iskeletler de kalmazdı zaten. Balinalar kadar olmasa da insan yüzünün

de kendine has özellikleri var. Gerçek yüze, montaj fotoğraf kadar bile yaklaşamayız. Bir düşünsene, kemik yapısı insanın yüzünü tamamen şekillendiriyor olsa estetik cerrahi diye bir şey ortaya çıkar mıydı?"

Sözünü bitirir bitirmez yüzümdeki sargılara kaçamak bir bakış attı. Bir şeyler daha söyleyecek gibiyken çekinerek sustu. Neden endişelendiğini sormama gerek yoktu. İstediğini düşünebilirdi. Benim hoşuma gitmeyen şey, rahatsızlığını gizlemeye gerek bile duymaksızın, elimden bir şey gelmiyor dercesine kızaran yüzüydü.

Ek: Hissettiğim bu *utancın temeldeki kaynağı ne olabilir? Belki burada tekrar şu peruk yakma olayını hatırlamak lazım. Bu sefer roller tersine dönmüştü. Peruk taktığı ortaya çıkıp karşısındakini utandıran bu sefer bendim. Bu durum beni daha da endişelendiriyordu. Yoksa yüzün sırrını ortaya çıkaracak gizli anahtar burada mı saklıydı?*

Yalnız, adam da tam bir beceriksiz çıkmıştı. Ben havadan sudan bahsetmeye çalıştıkça kekeleyip duran adamın yüzü de sürekli kızarıyordu. Ona daha fazla yardım edemezdim. Zaten planım için asıl gerekli olan şeylerin çoğunu duymuştum. Onu, buluşmanın kötü anılarıyla baş başa bırakacaktım. Gerçi, utanç uyandıran şeyler tam da dedikodu malzemesi olmaya adaydır. Kapı deliğinden gözetlenir gibi, hakkımda dedikoduların yayılması işime gelmezdi. Ayrıca, adamın utancı bana da bulaşmaya başlamış gibiydi. Orada bir saniye daha durmaya tahammülüm kalmadığından gereksiz bahaneler üretmeye başladım.

"Aklından geçenleri gayet iyi biliyorum. Yüzümdeki sargılarla sorularımı birleştirince, hayal gücün harekete geçmiştir zaten. Ama baştan söyleyeyim, aklına gelenlerin hepsi yanlış. Bu yaştan sonra yüzümle falan ilgilenecek değilim."

"Asıl yanlış anlayan sensin. Aklımdan ne geçtiğini sanıyorsun ki?"

"Yanlış anladıysam sorun yok. Ama sen de, bilinçsizce de olsa insanlar hakkında yüzlerine bakarak karar veriyorsundur herhâlde. Benim için endişelenmen gayet normal. Ama bir düşün. Kimlik kartları sahiplerini tam olarak tanımlayabilir mi? Kazadan sonra bu konu hakkında bayağı bir düşünme fırsatım oldu. Kimlik kartlarına gereğinden fazla önem atfediyor gibiyiz. Kafayı sahtecilikle, tahrifatla bozanlar da bu yüzden ortaya çıkıyor."

"Tamamen aynı fikirdeyim... Tahrifatı güzel kullandın... Ağır makyaj yapan kadınların da çoğu histeriktir derler ama..."

"Bu arada, eğer insan yüzü, gözlerin, burnun, ağzın olmadığı yumurta gibi dümdüz bir şey olsaydı..."

"Kimseyi birbirinden ayıramazdık herhâlde."

"Hırsızla polisi... saldırganla kurbanı..."

"Benim karımla komşunun karısını..." Yardım bekler gibi bir sigara yakıp, kıs kıs gülerek, "Bak bu ilginç olurdu işte. İlginç ama küçük bir problem var. Böyle bir şey hayatı kolaylaştırır mıydı yoksa tam tersine zorlaştırır mıydı acaba?"

Ben de onunla birlikte güldüm; belki de sohbeti o noktada sonlandırmalıydım. Fakat yüzü merkez alan dairesel hareket artık frenlenemez bir ivme kazanmıştı. Tehlikeyi biliyor olmama rağmen merkezkaç kuvveti ipi koparana kadar benim de onunla birlikte dönüp durmaktan başka çarem yoktu.

"Ne kolaylaştırırdı ne de zorlaştırırdı. İkisinden sadece birinin olması teorik olarak da mümkün değil zaten. Korelasyon olmadığı sürece, karşılaştırma da olmaz."

"Korelasyon olmazsa bu sefer gerileme olur."

"Ne yani, farklı deri renklerinin insanlığın ilerlemesine bir katkı sağladığını falan mı düşünüyorsun? Korelasyonun böyle bir anlamının olduğunu kesinlikle kabul edemem."

"Dur, dur. Sen ırksal sorunlardan mı bahsediyordun? Biraz geniş yorumlamaya kaçmıyor mu bu yaptığın?"

"Mümkün olsa daha da geniş yorumlarım. Bu dünyada var olan her şeyin yüzünü de buna dâhil ederim. Ama suratım bu

hâldeyken, konuşmam hapse giden vakur bir mahkûmun sözlerine benziyordur."

"Yalnız şu ırk sorunu konusunda izin verirsen ben de bir şey söyleyeyim. Sorumluluğun hepsini sadece yüzlere yüklemek..."

"O zaman şunu cevapla. Başka gezegenlerde yaşayan uzaylıları hayal ederken neden öncelikle nasıl göründüklerini tahmin ederek işe başlarız?"

"Konudan iyice uzaklaştık..." Daha üç nefes aldığı sigarasını, kül tablasına bastıra bastıra söndürdü. "Merak duygumuzdan dolayı desek yeterli olmaz mı?"

Karşımdakinin bir anda değişen ses tonunun ne anlama geldiğini çok iyi biliyordum. Ama sahte yüzüm, tıpkı değneğin ucundaki bir tabak gibi, çevirmeyi durdurduğum anda yere düşecekti.

"Şuradaki resme bir baksana," diyerek, hâlâ dersimi almamış gibi, duvarda asılı duran Rönesans tarzı bir portrenin reprodüksiyonunu parmağımla işaret ettim. "Sence nasıl?"

"Nasıl mı? Şimdi ne desem yine üstüme geleceksin ama... Bayağı aptalca."

"Öyle değil mi? Şu resimdeki gibi yüzün arkasına hale kondurmak aslında bir tür ideoloji. Yalanın ve aldatmacanın ideolojisi. Böyle fikirler sayesinde yüze yalan söylemesi öğretiliyor..."

Arkadaşım tuhaf bir şekilde gülümsedi. Çekingenliğini üzerinden atmış, uzaklardaki bir şeye bakar gibi bir gülümsemeydi.

"Yok, olmayacak. Sen ne kadar abartırsan abart, bırak anlamayı hiçbir şey hissetmiyorum bile. Belki de ortak kelimelerimiz yok. Paleontolog olduğuma bakma, iş sanata gelince tam bir modernistimdir ben."

Hayır, şikâyet etmek anlamsız. En iyisi bu türden bakışlara bir an önce alışmak. Belki sonuç daha güzel olabilirdi diye

beklenti içine girmek, kendimi rahatlatmaktan başka işe yaramayacaktı. Üstelik gerekli bilgileri ele geçirmeyi başarmıştım. Bu plana başlama amacım bu tip aşağılanmaların hakkından gelmek değil miydi zaten?

Aslında, o paleontoğa karşı kalbimin derinliklerinden duyduğum nefret, ziyaret sonrasında av eti diye eve getirdiğim şeyin aslında ağza alınmayacak bir yemden ibaret olduğunu fark etmemle başladı. Yenebilir bir şey olduğuna şüphem yoktu ama ne yazık ki nasıl pişireceğim konusunda en ufak bir fikrim de yoktu.

Aynı kemik yapısı temel alınsa bile, doldurma esnasında ortaya çıkabilecek hata payının büyüklüğü, maskenin ihtimallerini bir adım öteye götürüyordu. Fakat bu aynı zamanda, neyi temel alırsam alayım, keyfime göre bir maske yapabileceğim anlamına da geliyordu. İstediğimi seçebilecek olmak kulağa rahatlatıcı ve hoş gelebilir ama sonuçta içlerinden sadece birini seçebilecektim. Yüz için nasıl bir ölçek kullanılabilir ki?

Yüze gereğinden fazla anlam yükleme niyetim olmadığına göre herhangi bir yüz işimi görebilirdi —madem bu işe girişeceğim, bir kalp hastasının şişkin suratını seçmenin de âlemi yoktu— ama gidip bir film yıldızını model alacak da değilim. Böylesi bir özgürlük büyük bir rahatlıkmış gibi görünse de aslında oldukça can sıkıcı bir durumdu.

Hiç öyle ideal yüz falan gibi imkânsız şeylerden de bahsetmiyorum. Zaten öyle bir şey var olamaz ya. Fakat seçim yapabilmek için standart olabilecek bir şeye ihtiyacım vardı. En azından, yok, bu olmaz dedirtecek, uygun olmayan yüzleri belirleyebilecek bir standart olsa yeterdi. Ne sübjektif ne de objektif bir standart aklıma geliyordu. Sonuç olarak tam altı ay boyunca karar verme işini erteleyip durdum.

Ek Açıklama: Bunu, standardın muğlaklığı gibi basit bir şekilde açıklayıp geçersem yanlış olur. Aksine, içimdeki belli bir standardı reddetmeye çalışan o dürtüyü de hesaba katarak

düşünmem lazım. Bir standart seçmek, başkalarına riayet etmek demek. Fakat insanlarda diğerlerinden farklı olma arzusu da var. Öyleyse bu ikisi arasında alttaki gibi bir ilişki olmalı:

$$\frac{A}{B} = f\left(\frac{1}{n}\right)$$

A = başkalarına riayet oranı B = başkalarına direnç oranı n = yaş

f = öz viskozite (Bunun azalması, kendiliğin oluşması, aynı zamanda kendiliğin katılaşması anlamına gelir. Genellikle yaşla ters orantılıdır. Eğrinin eğiminde cinsiyet, yaş, meslek, vb.'ye göre büyük oranda kişisel farklılıklar gözlenebilir).

Kısacası, yaşımdan dolayı öz-viskozitem epey düşmüştü ve bu saatten sonra yüzümde bir değişiklik yapmaya karşı güçlü bir direnç hissediyordum. Yeri gelmişken, şu paleontoloğun, ağır makyaj yapan kadınlar histeriktir görüşünün de bayağı zekice bir teori olduğunu belirtmeliyim. Çünkü psikanalitik açıdan bakarsak, histeri denen şey bir tür çocuklaşma hadisesi aslında.

Tabii bu arada hepten boş durmuyordum. Üst deri için kullanılacak malzemelerin testleri gibi çok sayıdaki teknik konu, kendimi kaptırabildiğim sürece, gerçeklerle yüzleşme ânını geciktirmek için birebirdi.

Özellikle, bu üst deri işi tahmin ettiğimden çok daha meşakkatliydi. Nicelik bakımından, derinin en önemli kısmını oluşturuyordu ama daha da önemlisi, deriye hareket hissini verebilmek bu noktadaki başarıya bağlıydı. İş yerindekilerin çekingenliğinden de yararlanıp, laboratuvardaki alet edevatı kafama göre kullanmama rağmen, üç aydan fazla sürmüştü. En azından, sadece bu süre zarfında da olsa, yüzün şekline karar vermeden maske planını sürdürmek gibi komik bir tezatı fazla kafama takmamayı başarabildiğimi düşünüyorum. Ama

her yağmur yağdığında başka evlerin saçaklarının altında saklanamazdım. Bu süreç de bittiğinde iş iyice hızlanacak ve yavaş yavaş köşeye sıkışacaktım.

Derinin keratin tabakası için akrilikten uygun bir plastik türünü kolayca buldum. Üst deride kullandığım malzemenin aynısı, deniz süngeri gibi köpürtüp sertleştirince, alt deride de işimi görecek gibiydi. Aynı malzemeye sıvı silikon ekleyip bir zar yardımıyla sımsıkı sararak yağ tabakaları sınavını da zahmetsizce geçecektim. Böylece, yeni yılın ikinci haftasında malzeme konusundaki tüm hazırlıkları tamamlamış oluyordum.

Artık kaçamak bahaneler üretemezdim. Nasıl bir yüz yapacağıma karar vermezsem, buradan bir adım öteye bile gidemeyecektim. Ama ne kadar düşünürsem düşüneyim kafamın içi çeşit çeşit yüz numuneleriyle dolu bir müze deposu gibi karmakarışıktı. Karar vermeye yanaşmamak ortaya bir çözüm çıkarmayacaktı. Cesaretimi toplayıp teker teker tüm yüzleri ele almaktan başka çare olmadığına karar verip, dayanak noktası olsun diye bir depo envanter listesi ödünç aldım. Fakat listenin ilk sayfasında 'tasnif kuralları' başlığı altında hiç ummadığım kadar ayrıntılı talimatlar görünce, heyecanla okumaya devam ettim.

1. Yüzlerin değerinin standardı objektiftir. Kişisel hislerle hareket edilirse sahte yüzlere gafil avlanılır.
2. Yüzlerde değer standardı diye bir şey yoktur. Sadece hoşluk ve nahoşluk söz konusudur. Seçimdeki standart, zevklerinizin inceliğinden beslenir.

Tam beklediğim gibiydi. Bir şeyin aynı anda hem siyah hem de beyaz olduğunu söyleyen bir tavsiyeyi hiç almayayım daha iyi. Üstelik okuyup karşılaştırdıkça her ikisinin de kendi içlerinde doğru olduğunu gördüğüm için durum büsbütün karmaşıklaşıyordu. Sonunda, bu kadar fazla yüzün var olduğu düşüncesi bile midemi bulandırmaya başlamıştı. Bu noktada planı neden iptal etmediğimi ise hâlâ merak ediyorum.

Tekrar portrelere dair: Her ne kadar paleontolog gülüp geçmiş olsa da bu konu hakkındaki fikirlerimden öyle kolay kolay vazgeçecek değilim. Sanatsallığı bir tarafa, portre kavramının, üzerinde düşünülmeye değer bir felsefesi olduğuna inanıyorum.

Mesela, portrenin evrensel bir temsil olabilmesi için önce insanların ifadelerinde bir evrensellik olduğunu kabul etmek zorundayız. Bu da, portreye bakan insanların çoğunluğunun aynı ifadelerin arka planında aynı manzaranın olduğunu düşünmesini gerektiriyor. Tabii bu inancı destekleyen de yüzle ruh arasında sabit bir ilişki olduğuna dair deneysel anlayıştan başka bir şey değil. Fakat deneyimin her zaman hakikatle eş olduğunu gösterecek bir kanıt da yok. Gelgelelim, deneyimlerin sırf yalandan ibaret olduklarını kesinkes söylemek de aynı şekilde imkânsız. Hatta, deneyimlerin ayakları ne denli yere basıyorsa, o oranda hakikat barındıracağını söylemek daha makul. Bu sınırlar içerisinde olduğu sürece objektif değer standartları iddiasını toptan reddetmek bayağı zor görünüyor.

Diğer taraftan, aynı portreye ait karakterin yüzyıllar içinde değiştiğini, yüz ve ruh arasındaki klasik uyumun yerini giderek uyumun olmadığı, kişiselleşmiş bir temsile bıraktığını, sonunda ise Picasso'nun çoklu yüzlerine, Klee'nin 'Sahte Yüz'üne ulaşarak paramparça olduğu gerçeğini de görmezden gelemeyiz.

Peki o zaman hangisine inanmak lazım? Benim şahsi fikrim, tabii ki ikinci bakış açısının daha doğru olduğu. Yüzlere objektif standartlar uygulamak bana aşırı derecede çocukça geliyor. En güzel köpek yarışması mı ki bu? Küçükken benim bile aklımda, olmak istediğim ideal kişilikle birleştirdiğim belli bir yüz vardı.

Ek Açıklama: *Kısacası, yüksek öz viskozite kaynaklı, başkalarına fazlaca riayet etme.*

Bulanık bir lensten geçerek, odağımda yavaş yavaş beliren doğal olarak romantik ve olağan dışı bir yüzdü. Fakat bu hayallere ayıracak daha fazla zamanım yoktu. Nakit her türlü senet-

ten daha değerlidir. Elimdeki yüzle ödeyebileceğim kadarını ödemekten başka çarem yoktu. Erkeklerin makyajı hor görmesi, insanın kendi yüzünün sorumluluğunu almasına inanmalarından kaynaklanmıyor mu? (Kadınlara gelince —kadınların makyaj yapması— ellerinde hiç nakitleri kalmadığını için olabilir mi?)

Hâlâ bir karar veremiyordum. Soğuk algınlığından hemen önceki şu dengesizlik hissine benziyordu. Ama bu sıkıntı yüzün dış yüzeyi ile alakalıydı. Diğer kısımlardaki teknik işlemler hiç oralı olmaksızın kendi kendilerine ilerliyorlardı.

Malzemelerden sonra sıra maskenin iç kalıbının çıkarılmasına gelmişti. İş yerinde bana karışan yoktu ama artık bu kadarını da laboratuvarda yapmayı göze alamazdım. Tüm aletleri eve taşıyıp çalışma odasını yeni atölyem hâline getirmeye karar verdim. (İşime karşı duyduğum bu ani şevki, yüzümdeki yaranın telafisi sanıp, o zor tuttuğun gözyaşlarınla, bana yardım etmeyi teklif etmiştin. Telafi kısmında haklıydın, fakat şevk kısmı senin tahmin ettiğin gibi değildi. Çalışma odasının kapısını kapatmış hatta kilitlemiş, akşam yemeğini odaya getirmeye çalışan senin o şefkatini bile dışarıda bırakmıştım.) O kapalı kapının arkasında şevkle yaptığım iş ise şuydu:

Önce yüzümün tam olarak içine girebileceği bir leğen bulup içine potasyum aljinat, alçı, sodyum fosfat ve bir silikon karışımı doldurdum sonra da yüz kaslarımı olabildiğince rahat bırakıp suratımı hemen karışımın içine daldırdım. Üç, beş dakika içinde sıvı, plastik hâldeki kalsiyum aljinata dönüştü. Bu sırada nefesimi tutamayacağım için kauçuktan ince bir tüpün ucunu ağzıma yerleştirip diğer ucunu leğenin dışına çıkardım. Dakikalar boyunca fotoğraf makinesi önünde, ifadeni sabitleyip poz vermek zorunda kaldığını bir düşünsene. Bayağı çetrefilli bir işti. Yok burnum kaşındı, yok gözümün altı seğirdi diye üst üste başarısızlıklar yaşadıktan sonra ancak dördüncü günde tatmin edici bir sonuç elde edebildim.

Bu kısım da sona erince sıra iç yüzeye nikelle vakum kaplama yapmaya geldi. Bunu evde halletmenin mümkünatı yoktu. Kalıbı gizlice laboratuvara götürüp, kimselere fark ettirmeden kaplama işini de tamamladım.

Artık sıra son rötuşlardaydı. Bir gece senin uyumanı bekleyip, portatif propan tüpünün üzerine oturttuğum çelik tencerenin içinde antimon ve kurşun alaşımını ısıtmaya başladım. Eriyen antimon, sütü fazla kaçmış kakao rengindeydi. Kalıbın potasyum aljinatla kaplanmış boşluklarına bu sıvıyı döktükçe beyaz buhar baloncukları sessizce fokurdayan girdaplar oluşturdular. Şeffaf, mavi bir duman, önce nefes almaya yarayan kauçuk tüpün ucundan sonra da kalıbın çevresinden hızla dışarı doğru püskürmeye başladı. Potasyum aljinat yanıyor olmalıydı. Koku dayanılmazdı. Pencereyi açar açmaz buz gibi bir ocak rüzgârı pençelerini burnuma geçirdi. Kalıbı ters çevirip katılaşan antimonu çıkardım. Üzerinden dumanlar çıkmaya devam eden potasyum aljanitli kısmı leğendeki suya sokup söndürdüm. Soluk parıltılar yayan gümüş beyazı sülük yuvası, masanın üzerinde durduğu yerden suratımdaki sülük yuvasının bakışlarına karşılık veriyordu.

Fakat ilk anda bunun benim yüzüm olduğuna bir türlü inanamadım. Farklıydı... Çok farklıydı... Bu, her aynaya baktığımda, görmekten neredeyse çığlık atacak kadar usandığım o sülük yuvası olamazdı. Tabii, antimondan çıkma bu kalıpla, aynaya yansıyan yüzümün sağı ve solu birbirinin tersi olduğuna için belli ölçüde garipseme kaçınılmaz olabilirdi. Ama bu kadarcık bir farka fotoğraflarım aracılığıyla alışmış olmalıydım. Şimdi tekrar bunu ortaya atmanın anlamı yoktu.

O zaman sorun renklerde miydi? Kütüphanede bulduğum, Henri Boulan isimli Fransız bir doktorun yazdığı 'Yüz' adındaki kitaba göre yüzün renkleri ve yüz ifadeleri arasında tahmin edilenden çok daha sıkı, şaşırtıcı bir ilişki vardı. Mesela, alçıdan bir ölüm maskesinin küçücük renk değişimleriyle bir erkeğe ya da kadına dönüşebileceğinden bahsediyordu. Kadın

kılığına girmiş bir erkeğin siyah beyaz fotoğrafı çekilerek kim olduğunun anlaşıldığı bir örnek de veriliyordu. Bunları düşününce adamın fikrine katılabiliyordum. Antimon yüz kalıbının üzerindeki, ışığa tutulmadan anlaşılamayacak kadar küçük çıkıntılar... Maskenin üzerindeki, bu kadarcık oldukları sürece yaygara çıkarmaya değmeyecek küçücük pürüzler... Bir an sanki bir hayaletten korkup kendi kendimle güreşe tutuşmuş olduğumu bile düşündüm. Fakat bu metal sülük yuvası bile, kanlı canlı bir et rengine bürünürse, kendi başına yeterince korkunç olabilirdi sanırım. İnsanın metalden yapılmış olmayışı ne büyük talihsizlikti.

Madem renklendirme bu kadar önemliydi, maskenin üzerine etlerin işleneceği son kısımda çok dikkatli olmak gerekiyordu. Dokunuşlardan haz alan kör biri gibi bir yandan hâlâ ılık olan antimon yüz kalıbını nazikçe okşuyor, bir yandan da, biten her işin yeni bir düğüm ortaya çıkardığı maske yapımının zorluğuna hayret ediyordum. Gerçekten de zor bir işe girişmiştim. İş miktarı ve harcadığım zaman açısından bakınca artık bayağı iyi bir noktaya gelmiş olmam gerekirken, şöyle bir düşününce, daha en önemli kısım olan yüz modelinin seçimine başlamamıştım bile. Üstüne üstlük, renklendirme diye yeni bir problem de ortaya çıkmıştı. Acaba başkasının yüzüyle tekrar hayata dönme hayalim gerçekleşebilecek miydi?

Yok, her şeyin kötüye işaret ettiğini söyleyemem. Metalden sülük katmanlarına bakıp, birkaç milimetre fazladan pürüz var diye, yüzün o mantıksız rolünü uyuz bir köpekmiş gibi kovalamak zorunda kaldığımı hissederken bir anda dağılan sisin içinde düşmanımın çok önemli bir zayıf noktasını keşfettim.

Bu metal sülük yuvası, kendi başına ele alındığında, varlık sebebi maskenin iç kısmını oluşturmaktan ibaret bir resmin negatifinden başka bir şey değildi. Maskeyle üzeri örtülüp, ortadan kaldırılacak negatif bir varlık da denebilirdi. Peki hepsi bu kadar mıydı? Negatif bir varlık olduğuna dair kuşku yoktu fakat bunu ortadan kaldıracak olan maske bu negatif varlığı

temel almazsa kendisi de var olamazdı. Demek oluyor ki bu metal alaşımdan temel, maskenin yok etmesi gereken bir hedef olmakla birlikte, aynı zamanda maskeyi oluşturan dayanak noktasıydı.

Biraz daha somut düşünelim. Örneğin, gözü ele alırsak, yerini, şeklini, büyüklüğünü değiştirmeksizin olduğu gibi kullanmaktan başka çare yoktu. İlla bir değişiklik yapacaksam, gözleri sınır alıp, üstte alnı biraz çıkık yapabilir ya da tam tersine yüzün alt kısmını öne çıkarabilirdim. O da olmazsa yüzü tamamıyla çıkıntılı yapıp gözleri pörtletmekten başka seçenek yoktu. Aynı şeyler burun ve ağız için de geçerliydi. Görünen o ki yüz şeklinin seçiminde sandığım kadar da muğlaklık yoktu. Bazı sınırlamalar vardı var olmasına ama 'ne alırsan yüz yen'cilerdeki baştan savma özgürlükle karşılaştırıldığında aslında benim mizacıma daha uygundu. Her hâlükârda artık önümü görebiliyordum. Belki deneme yanılma yöntemi gibi dolambaçlı bir yol olacaktı ama yine de önce maskenin ön yüzeyini modellemeyi deneyip, sonuçta hangi tipin mümkün olup olmadığını model üzerinde test ederek ilerleyebilirdim. Bu, gerçekten de bana uyan bir çalışma tarzıydı. (Demek ki iş arkadaşlarımın benim bir bilim insanı değil de aslında basit bir teknikerden ibaret olduğum yönündeki eleştirileri o kadar da yersiz değildi.)

Metal alaşımı parmaklarımla mümkün olan her açıdan ölçüp biçiyor, iki elimle kavrayıp üzerini örtüyor ve gölgelendiriyordum. Farkında olmadan iyice kendimi kaptırmıştım. Ne hassas şeydi... Tek bir parmak hareketiyle yabancı bir insana dönüşüveriyordu. Bir kardeş ya da kuzenden çok daha yabancı birine... Avuç içinin bir oynayışıyla ise tanınmayan bambaşka birine... Maske yapma işine giriştiğimden beri ilk kez bu kadar hevesliydim.

Evet, o gece yaşadığım deneyim, bütün bu yolculuk içindeki en önemli ve kritik geçiş noktalarından biriydi. Tamam, bel-

ki o kadar tehlikeli değildi; tüm haşmetiyle önümde dikili de durmuyordu ama havzadaki suya yön verip nehire ulaştıracak kadar etkili, topografik önemi olan bir noktaydı.

En azından bu sayede, o âna kadar paralel çizgiler hâlinde ilerleyen, yüz seçiminin standardı ve teknik işlemler arasında, her ne kadar belirsiz olsa da su kanalına benzer bir şey açılmıştı. Bir başka deyişle, hangi yöntemi kullanacağımı daha tam kestiremesem bile, somut çalışmaları sürdürürsem, olanakların kendini belli edeceği doğrultusunda antimon yüz kalıbı bana cesaret vermişti.

Hemen ertesi sabah bol miktarda kil alıp, yüz modellemesi alıştırmalarına başlamaya karar verdim. Hedefim belli değildi ama yol boyunca el yordamıyla ilerleyecektim. Yüz kaslarını gösteren bir anatomi şeması eşliğinde, küçük kil parçalarını dikkatle üst üste yerleştirme işinde, hem bir insanın doğuşuna içeriden tanıklık ediyormuşum gibi dramatik bir heyecan vardı hem de o tamamen muğlak seçim standardı bile, soğuyup katılaşan jelatin gibi giderek elle dokunulur bir şeye dönüşüyordu... Nasıl ki kanepelerinde oturdukları yerden katili tahmin eden dâhi dedektifler varsa, binbir zahmetle koşuşturup delil toplayan dedektifler de vardı. Hareket hâlinde olmak bana daha uygundu.

Daha önce de biraz bahsettiğim Henri Boulan'ın 'Yüz' kitabıyla tam bu sırada tekrar ilgilenmeye başlamıştım. İlk göz attığımda o makul analizleri, tam da bir bilim insanına yaraşır sınıflandırma alışkanlığı olarak görmüş, somut uygulama yapmak zorunda olan kendi açımdan baktığımdaysa, 'bütün bu açıklamalar ne işe yarayacak ki?' diye sinirlenmiştim. Fakat ne zaman ki gerçekten yüze parmaklarımla şekil vermeye başladım, Boulan'ın şekil teorisinde, basit bir sınıflandırmadan fazlasının olduğunu görebildim. Bildiğin yerlere ait haritaları, yabancı ülkelerin haritalarıyla karşılaştırdığında bambaşka görünmeleri gibi.

Boulan'ın sınıflandırması özetle şöyle:

Önce burnu merkeze koyup, yarıçapı burunla çenenin ucu arasındaki mesafe kadar olan büyük bir daire çizip sonra da burunla dudak arasındaki mesafe kadar yarıçapı olan daha küçük bir daire çiziyorsun. Bu ikisi arasındaki ilişkiden, çıkık merkezli ve çöküк merkezli tip olmak üzere iki ana tip ortaya çıkıyor. Bunları da kemik ve yağ özelliklerine göre ikiye ayırdığında toplamda 4 farklı tiple karşılaşıyorsun.

(1) Kemikli, çukur tip: Etli alın, yanaklar ve çene.
(2) Yağlı çukur tip: Alın, yanaklar ve çenede hafif yumuşak bir yağ tabakası.
(3) Kemikli, çıkık tip: Burun merkezli keskin çıkıntılı.
(4) Yağlı çıkık tip: Burun merkezli, öne doğru yumuşak çıkıntılı.

Tabii bu tiplerin tüm yüz şekillerini kapsadığını söylemek zor. Bu dört temel tipten oluşan gövde, zıt faktörlerin birleşmesi, kısmi vurgular, detaylardaki gölgeler yoluyla farklı biçimlerde dallanıp budaklanıyor. Fakat benim bu kadar ayrıntıyı kafama takmama gerek yoktu. Dokuları birer birer üst üste ekleyerek ilerleyeceğim için, baştan yapılan hesapların tutması zaten mümkün değildi. Temel yapıyı unutmadığım sürece, gerisini işin gidişatına bırakabilirdim.

Bu arada eğer bu dört tipe Jung psikolojisinin yöntemiyle bakarsak, ilk iki tip yüze sahip olanların içe dönük, diğer ikisinin ise dışa dönük karakterleri olduğunu görüyoruz. Ayrıca tek sayılı olanlar dış dünyaya karşı düşmanca ya da muhalif tavırlar sergilerken çift sayılılar bunun tam tersine uyumlu ya da anlaşmacı olmaya meyilliler. Bu iki grup içinden farklı tiplerin bir araya gelmesi her bir ayrı tipin kişilik özelliklerini belirliyor.

Bu sınıflandırma metodunun üzerine, yine Boulan'ın 'İfade Faktörleri' düşünce tarzını uyguladığımızda problem bir kat daha gerçekçi bir düzene oturuyor. 'İfade Faktörleri' düşünce-

si, otuzun üzerindeki mimik kasının arasından hareketliliği en fazla olan on dokuz noktayı seçip yukarıdan aşağıya sıraladıktan sonra, her birinin yüz ifadelerine olan etkilerini sayısal olarak göstermeye dayanıyor. Kullanılan hesaplama yöntemi de ilginç. Yaklaşık 12000 modelin gülme ve şaşkınlık ifadeleri seri olarak fotoğraflanmış sonra da bu fotoğraflar haritalama yöntemiyle eş yükseklik eğrilerinin üzerine dağıtılarak her hareket noktasındaki hareketin ortalama değeri bulunmuş. Ortaya çıkan sonuçsa şöyle özetlenebilir: İfade faktörleri burun delikleriyle dudakların iki yanı arasındaki üçgen bölgede bulunuyor. Yoğunluk, ağız ile elmacık kemikleri arasındaki bölge, göz kapaklarının altı, burnun üst kısmıyla alnın birleştiği kısım sırasını takip ederek, gitgide azalıyor. Alnın genelinde ise en düşük seviyeye iniyor. Yani yüz, ifade işlevini alt kısmında özellikle de dudakların etrafında gerçekleştiriyor.

Yukarıda bahsettiğim, ifade faktörlerinin bölgesel dağılımıydı. Bu dağılım deri altı dokuların yapısından da etkilenerek tamamlanıyor. Deri altı dokular kalınlaştıkça faktörlerin yoğunluğu azalıyor. Fakat faktörlerin düşük yoğunlukta olması yüzün ifadesiz olduğu anlamına gelmiyor. Yüksek yoğunlukta ifadesizlik mümkün olduğu gibi, düşük yoğunlukta olmasına rağmen zengin ifadeler de görülebiliyor. Kısaca yüksek yoğunluklu ifadesizlik de, düşük yoğunluklu ifadesizlik de mümkün.

Ek: *Denemek için Boulan'ın yöntemini kendi yüzlerimize uygulayalım. Önce senin yüzün. Çıkık tipli kategorilere dâhil etmek daha uygun olur sanırım. Deri altı tabakası da hafif yağlı. Bu yüzden burun merkezli, öne doğru yumuşak çıkıntılı tip (4) sana en uygun olanı. Jungcu çerçeveden bakınca dışa dönük ve uyumlusun. İfade faktörlerinin sayısı biraz düşük; fazla dalgalanmayan, dengeli bir ifaden var.*

Ne dersin? Bence hedefi on ikiden vuruyor. Öğrenciyken takma adının 'Buda' olduğunu söylememiş miydin? İlk duyduğumda kendimi tutamayıp gülmüştüm —Bunun neresi komikti ki?—

ama şimdi düşününce ya Buda'nın ya da senin hakkında fena hâlde yanıldığımı anlıyorum. Tabii dış görünüşten bahsedecek olursak yüzünün hiçbir Buda heykeliyle ilgisi yok. O heykellere atfedilen arınmış sadelik senin yüzüne çok uzak. Tam tersine, kendine has, şehvetli bir yüzün var. Ama içeriden bakınca, Boulan sınıflandırmasının işaret ettiği gibi hakikaten de Buda'ya benzeyen bir tarafın var. Dışa dönük ve uyumlu olmak, bir metre kalınlığında saf kauçuktan bir duvara benziyor. Sonsuz esnekliğe sahip ve hasar verilmesi imkânsız. Buda heykellerinin yarı kapalı gözleriyle gülen bir çehresi olduğu söylenir; doğru ama bu aynı zamanda dövüşmeden kazanmanın da çehresi. Uzaktan bakıldığındaki o davetkâr gülümsemen, sana yaklaştıkça bir sise dönüşüp görüşümü engellerdi. Sana Buda lakabını takan her kimse buradan ona saygılarımı sunuyorum.

Sana dalga geçiyormuşum gibi mi geldi? Eğer bu yazılanların herhangi bir yerinde bir dikene rastlarsan bu benim yüzümden, senin değil. Başkalarının nezaketi bazen sadece acı veren bir kendini borçlu hissetme duygusu yaratır.

Sırada benim yüzüm var... Neyse boşver... Şu aşamada kaybettiğim yüz hakkında gevezelik etmenin hiçbir anlamı yok. Onun yerine, mesela, Sakalava Kabilesi'ndeki gibi yüzleri artık sınıflandırmanın hiçbir grubuna giremeyecek kadar deforme olanların kişilikleri nasıldır acaba? Fırsatımız olsa da Sayın Boulan'ın kendi ağzından dinleyebilsek keşke.

Tahmin ettiğim gibi, parmaklarım, zihnimin tek başına beni ulaştıramayacağı bir noktaya sağ salim ulaştırdılar. On gün içinde dört temel yüz tipinin hepsini teker teker denedikten sonra iki tipi elemeye karar verdim. Geriye diğer iki tipten birisini seçmek kalıyordu.

İlk elenen, 'burun merkezli, öne doğru yumuşak çıkıntılı' 4. tip oldu. Faktör yoğunluğunun en yüksek olduğu bölgelerin yağ tabakasıyla çevrelenmiş olması bu tipi dengeli kılıyordu. Fakat model bittiği anda artık değişiklik yapmak mümkün ol-

mayacağı için ortaya nasıl bir yüz çıkacağını en baştan iyice hesaplamak gerekliydi. Sonrasındaki işçilik de muhakkak bir o kadar zahmetli olacaktı... Biraz aklım kalsa da elemeye karar verdim. Ek'e ek: *Bu yazdıklarımdan hemen önceki ekte sanki aklımda başka bir şey varmış gibi görünebilir ama seni temin ederim ki yazdıklarım dışında hiçbir şey ima etmedim. Zaten o ekle asıl yazı arasında en az üç ay var...*

Sıradaki 'etli alın, yanaklar ve çene' yani 1. çukur tipti. Jungcu psikolojiyle bakıldığında içe dönük ve zıtlaşmacı olmakla beraber yüz ifadelerinde belli bir dengeden yoksundu. Ne kadar olumlu bakmaya çalışırsan çalış, nihayetinde hayatında tek kuruş zarar etmemiş bir tefecinin suratıydı. Baştan çıkarıcı bir tipi olmadığı kesindi. Sadece bu intiba üzerinden de olsa, bir türlü ısınamadığım için bunu da elemeye karar verdim.

Evet, dört tipi de elekten geçirdikten sonra geriye kalanlar...

'Alın, yanaklar ve çenede hafif yumuşak bir yağ tabakası...' Gestalt'a göre, içe dönük, uyumlu ya da kendine hâkim olmayı bilen içe bakışçı bir tip.

'Burun merkezli keskin çıkıntılı...' Jung'a göre dışa dönük, uyumsuz ya da dinamik, hırslı bir tip.

Artık önümü görebildiğimi hissediyordum. Yine seçim yapmak gerekiyordu ama dört tip arasında seçim yapmakla iki tip arasında seçim yapmak çok farklıydı. Dört sadece ikinin iki katı değildi. Karşılaştırılması gereken altı kombinasyon içeriyordu. Seçme işlemine harcayacağım zamanı altıda bire indirmiş oluyordum. Üstelik geriye kalan ikisi, aralarındaki farklılıklar gayet açık, birbirlerine zıt tipler oldukları için, seçme işi o kadar da karmaşık olmayacaktı. Şimdiye kadar yaptığım gibi modelleme testlerine devam ederek, hedeflediğim yüze ulaşabilirdim.

Bir süre bu iki tipin karşılaştırmalı incelemesine kendimi iyice kaptırdım. Fakat elimde yüzün temelini oluşturacak tek

kalıp olduğundan, her defasında yüzü bozup yeniden yapmak çok zahmetliydi. Bunun üzerine bir polaroid fotoğraf makinesi almayı akıl ettim. Düğmesine basar basmaz fotoğrafı oracıkta çıkaranlardan. Farklı modelleri, araya zaman girmeden karşılaştırmayı mümkün kılmakla beraber, yapımın tüm aşamalarını saniye saniye kayıt altına alıp saklayabilmek gibi bir faydası da vardı. Kozanın içinden bir şeylerin neredeyse çıkmakta olduğunu ilk kez sezen kalbim o sıralar bir Ağustos böceği gibi aralıksız ötüp duruyordu. Her şeyin tekrar durma noktasına gelebileceğinden tamamen habersizdi...

Güney rüzgârlarının gökyüzünü buğulandırdığı sürekli açık ısıtıcının sıcağından bunaldığım bir gündü. Takvim şubatın yarısından çoğunun geçtiğini gösteriyordu. Doğal olarak telaşlanmıştım. Havalar hâlâ soğukken bu işi bitirmeyi istiyordum. His ve hareketlilik konusunda maskeme diyecek laf yoktu ama havalandırma kısmına hiç vakit ayıramamıştım. Terleten havaların gelmesi işimi her açıdan zorlaştıracaktı. Hem maskenin sabitlenmesinde sorun yaşayacaktım hem de fizyolojik problemlerle uğraşmam gerekecekti. Yine de S Apartmanı'ndaki gizli daireyi tuttuğum, yazımın başındaki açılış sahnesine gelebilmek için üç ay boyunca dolambaçlı yollardan geçmem gerekti.

Acaba neden yolu bu kadar uzatmak zorunda kalmıştım? İlk bakışta işler gayet yolunda gider gibiydi. Sevdiğim iki tipte de ezbere çizebilecek kadar uzmanlaşmış, bu iki tipten birine ait bir suratı görür görmez onu tüm faktörlerine kadar analiz edecek, hatta hayalimde gerekli düzeltmeleri yapabilecek seviyeye gelmiştim. Malzemeler de hazır olduğuna göre birinden birini seçebilirdim. Fakat her ne kadar iki seçenekten birini seçecek olsam da, ortada bir standart olmayınca, bir türlü karar veremiyordum. Kırmızı ve beyaz arasında bir seçim yapmaya zorlansam da, pul rengi mi, bayrak rengi mi olduğunu bilme-

den bir seçim yapmanın anlamı yok. Öf yine şu standartlar oyunu! Demek sadece koşuşturarak çözülemeyecek bilmeceler de var. Tabii daha öncesiyle kıyasladığımda standartlara yüklediğim anlam da farklılaştı. Fakat artık nelerin arasından seçim yapacağım belli olduğu için sıkıntım bir kat daha artmıştı. Nasıl uyumlu tipin, uyumlu tipe has meziyetleri varsa aynısı uyumsuz tip için de geçerliydi. Burada değer yargılarına yer yoktu. Haklarında daha fazla bilgi sahibi oldukça her iki tipe de aynı derecede ilgi duymaya başlamıştım. Köşeye sıkışmış ve ümitsiz hissettiğim zamanlar birçok defa işi zarlara bırakmayı bile düşündüm. Ama yüzde az da olsa metafiziksel bir anlam olduğu sürece böylesine sorumsuz bir davranış sergileyemezdim. O âna kadarki çalışmalarımın ışığında bakıldığında dahi insanın görünüşüyle, ruh hâli ve karakteri arasında belli birtakım ilişkilerin olduğunu kabul etmek zorundaydım.

Fakat sülüklerin yiyip bitirdiği bir oyuk hâline gelen, yüzümden arta kalan leş aklıma geldikçe, yüze hiçbir anlam yüklemeyeceğimi söylüyor, yağmurdan sırılsıklam olmuş bir köpek gibi şiddetle titremeye başlıyordum. Psikoloji ve karakter de neydi ki sonuçta! Bu tür şeyler enstitüdeki çalışmalarda ne zaman işime yaramıştı? İnsanın karakteri ne olursa olsun bir artı birin iki ettiği gerçeği hiçbir zaman değişmez. Yüzün, insanı değerlendirmede ölçü olduğu çok özel durumlar dışında —mesela, oyuncular, diplomatlar, hizmet sektörü, resepsiyon ve servis elemanları, sekreterler, dolandırıcılar— yüzün karaktere etkisi yok denecek kadar azdı.

İşte bu noktada elime bir on yen alıp yazı tura atmaya karar verdim. Ama parayı o kadar çok kez havaya fırlattım ki sonuçta yazılarla turaların ortalamasını alsam sayıları eşit çıkacaktı.

Artık şans mı yoksa şanssızlık mı desem bilemiyorum ama yüz tipini seçmeden önce yapabileceğim bir iş daha kalmıştı. Son safhada kullanacağım yüzü bulma işi. Bu işin özelliği bir

daha hiçbir yerde rastlamayacağım, tamamen yabancı birini bulup, ondan satın almak zorunda olmamdı. Bu psikolojik olarak bayağı ağır bir yük olduğundan, iyice köşeye sıkışmadığım sürece yapmaya pek de hevesli olduğum bir şey değildi. Bu anlamda da zamanlama idealdi.

Tabii bu işi yapınca geriye dönüşü olmayan bir ültimatom alacağımın net olarak bilincindeydim. Fakat çivinin çiviyi sökmesi misali, kafam birazcık da olsa rahatlamıştı. Mart ayının ilk pazar günü model almak için gerekli tüm alet edevatı çantama doldurarak sabahtan trene atlayıp şehre inmeye karar verdim. Şehir dışına giden trenler genelde sıkış tıkış olmasına rağmen, şehir merkezine gidenler epey boş sayılırdı. Yine de aylar sonra bu insan kalabalığının arasına karışmak bayağı bir işkenceydi. Hazır olduğumu sanıyordum ama kapının hemen yanında yüzüm dışarıya dönük hâlde dikildim ve bir kez olsun dönüp vagonun içine bakamadım. Isıtıcılar zaten nemli olan havayı dayanılmaz hâle getirmişti. Buna rağmen, yakalarını kulaklarıma kadar kaldırdığım paltonun içine gömülmüş, ne kadar aptalca göründüğümü bile bile, ölü taklidi yapan bir böcek gibi kımıldamadan durmak zorunda kalmıştım. Bu hâldeyken tanımadığım biriyle konuşmaya nasıl başlayabilirdim ki? Tren her durduğunda kapının kolunu sıkıca kavrıyor, geri dönmemi telkin eden cesaretsizliğimle boğuşuyordum.

Peki ne demeye bu kadar korkuyordum ki? Kimsenin beni suçladığı falan yoktu ama sanki suçluymuşum gibi işlemediğim bir suçun utancından büzülüp kalmıştım. Eğer yüz ifadesi karakter için bu kadar vazgeçilmez bir şeyse sadece telefonda sesini duyduğumuz kişilerin de bir karakterinin olduğunu inkâr mı edeceğiz? Karanlıkta insanlar birbirlerinden korksun, şüphelensin ve nefret mi etsinler? Saçma. Sonuçta yüz denen şey, üzerinde gözler, ağız, burun ve kulaklar olduğu ve bunların her biri fonksiyonlarını tam olarak yerine getirdiği sürece yeter de artar! Yüz, insanın başkasına gösterdiği değil, kendi işine yarayan bir şey olmak zorunda! (Hayır, üzülecek bir şey yoktu

—içimdeki başka bir ben utançla özür dilemeye başlamıştı— ben sadece yabancılara zorla ifadesiz bir yüz göstererek onları rahatsız etmekten çekinmiştim.) Peki gerçekten sadece o kadar mıydı? Güneş gözlüklerimin normalden daha koyu özel imalat camları vardı. Bakışlarımla başkalarını rahatsız edip etmemeyi hiç kafama takmamam gerekirdi.

Tren bir kavis çizdiğinde, durduğum yer batıya doğru bakmaya başlayınca arkamdaki koltukta oturan çocuklu ailenin görüntüsü kapının camına yansıdı. Tren içindeki ilanlardan birini —daha sonra taksitle satılan bir küvet olduğunu anladım— gösterip kendi aralarında hararetli hararetli konuşan genç anneyle babanın arasında oturan beş yaşlarındaki oğlan çocuğu, lacivert kurdeleli yün şapkasının siperliğinin altından, gözleri her an yuvalarından fırlayacakmış gibi, dimdik bana doğru bakıyordu. Hayret, endişe, korku, keşif, şüphe, tereddüt, coşku –tüm merakını o küçücük göz kapaklarının altına gömmüş, neredeyse kendinden geçmişti. Giderek soğukkanlılığımı kaybetmeye başlamıştım. Bir an olsun susup da çocuklarına uslu olmasını tembih etmeyen ebeveynler ne kadar da tipiktiler. Aniden ona doğru dönünce, çocuk annesinin elbisesinin koluna yapıştı. Annesi de çocuğu dirseğiyle dürterek azarladı.

Hiçbir şey söylemeden bu çocuklu ailenin önünde dikilip, şaşkınlıklarına göz ucuyla bakarak, karşılarında gözlüklerimi ve ağzımdaki maskeyi çıkarsam, sargılarımı çözüp göstersem ne olurdu acaba? Şaşkınlık önce paniğe sonra da yalvaran bakışlara dönerdi. Bense aldırmayıp sargıları çözmeye devam ederdim. Etkisini artırmak için son kısmı bir anda çekip çıkarırdım. Sargıların üst ucuna parmağımı bastırarak bir anda aşağı indirirdim. Ama ortaya çıkan yüz, o âna kadarki yüzümden tamamen farklı bir şey olurdu. Hayır, sadece kendi yüzümden farklı bir şey değil, insan yüzüyle de hiç alakası olmayan bir şey. Bronz veya altın rengi, ya da şeffaf bir mumun saf beyazlığı bu yüze yakışırdı. Fakat önümdeki aile yüzün renginden fazlasını görecek durumda olmazdı. Karşılarındaki yüzün

bir tanrıya mı yoksa şeytana mı ait olduğundan göz ucuyla bile emin olamadan ailecek taşa, kurşuna belki de böceklere dönüşüverirlerdi. Dikizlemekte olan diğer yolcuları da beraberlerinde götürerek...

Trenin içi bir anda hareketlenince kendime geldim. Tren ineceğim istasyona varmıştı. Peşimden kovalayan varmış gibi aceleyle indim. Sanki bütün enerjim çekilmişti. Peronun sonunda bir bank vardı, gidip oturdum. Ben oturunca, çekindiklerinden olsa gerek kimse yanıma oturmadı. Bank bana özel olarak ayrılmış gibiydi. Yolcu selinin oluşturduğu anaforu hayal meyal izlerken neredeyse pişmanlıktan ağlamaya başlayacaktım.

Belli ki durumumu biraz fazla hafife almışım. Bu soğuk ve bencil güruhun içinden bana yüzünü satmak isteyecek iyi niyetli biri çıkar mıydı ki? Mümkün değil. İçlerinden birini seçip meramımı anlatmaya çalışsam herhâlde perondaki tüm kalabalık bir anda bana doğru dönüp suçlayan gözlerini üzerime dikerdi. Peronun tavanını süsleyen kocaman saat... Tüm insanlar için ortak bir zaman... Peki yüzü olan tüm bu insanların gamsızlığı da neyin nesiydi? İnsanın yüzünün olması o kadar önemli bir vasıf mıydı? Bakma hakkının bedeli bakılmak mıydı yani? Hayır, aslında en kötüsü başıma gelenin aşırı derecede özel, aşırı derecede kişisel olmasıydı. Açlık, aşk acısı, işsizlik, hastalık, iflas, afet ya da işlediğin suçun ortaya çıkmasından farklı olarak benim çektiğim sıkıntıda başkalarıyla paylaşabileceğim hiçbir ortak nokta yoktu. Talihsizliğim sadece bana özel olduğundan hiçbir zaman başkalarıyla dertleşebileceğim bir konu hâline gelemeyecekti. Bu yüzden herkes biraz olsun vicdan azabı duymadan beni görmezden gelebilirdi. Üstelik bu görmezden gelişe karşı çıkmama bile izin yoktu.

Belki de o sırada bir canavara dönüşmek üzereydim. Elektrikli testere soğukluğundaki sivri tırnaklarıyla sırtıma tırmanan şey bir canavarın kalbiydi belki de. Kesinlikle öyle olmalı. O sıra bir canavara dönüşmekte olduğuma şüphe yok. Carlyle,

rahipleri rahip yapanın cüppeleri, askerleri asker yapanın da üniformaları olduğunu söylemiş. İnsanı canavara dönüştüren de canavarca bir yüz olmalı. Canavarın yüzü yalnızlığı, yalnızlık da canavarın kalbini ortaya çıkarıyor. Eğer o dondurucu yalnızlığın ısısı, bir milim daha düşse, beni bu dünyaya bağlayan tüm bağlar, çatırdayarak kopacak, nasıl göründüğü umurunda olmayan bir canavara dönüşecektim. Eğer canavara dönüşseydim nasıl bir canavar olur, ne yapardım acaba? Canavara dönüşmediğim sürece bilmeme olanak yoktu ama bunun hayali bile insana çığlık attıracak kadar korkunçtu.

Ek açıklama: Frankenstein'ı anlatan kitap ilginç. Normalde canavarın biri bir tabak kırsa bu, canavarın yıkım içgüdüsüne atfedilir ama bu yazar aksine durumu tabağın kırılmaya yatkınlığıyla açıklıyor. Canavar sadece yalnızlığına bir çare arayışında olmasına rağmen kurbanların kırılganlığı onu saldırgan durumuna sokuyor. Öyle olunca da bu dünyada ne kadar kırılabilecek, parçalanabilecek, yanabilecek, kanı akacak, nefesi kesilecek şeyler... Bunlar gibi ırzına geçilebilecek şeyler varsa, canavar sınır tanımadan bunların hepsinin, ırzına geçmek zorunda kalıyordu. Zaten daha başından canavarın eylemlerinde keşfetmeye değecek bir şey yoktu. Çünkü canavar, kurbanlarının buluşundan başka bir şey değildi.

Yok, çığlık atmama ramak kalsa da atmadım. Yardım edin! Bana öyle bakmayı kesin! Öyle bakmaya devam ederseniz canavara dönüşeceğim, anlamıyor musunuz? Sonrasında dayanamayıp mağarasına kaçan bir hayvan gibi insan selini yarıp hemen yakınlardaki bir sinema salonuna —bir canavarın rahatça nefes alabileceği tek yer olan 'karanlıklar dükkânı'na— can havliyle kendimi attım.

Hangi filmin oynadığını tam hatırlamıyorum. İkinci katta köşelerde bir yere oturup yapay karanlığı sıcak bir şal gibi üzerime örttüm. Sonunda, deliğine kavuşan bir köstebek gibi

yavaş yavaş sakinleşmeye başladım. Sinema salonu, sınırsızca uzayıp giden bir tünel gibiydi. Koltuğumun tünelde son sürat giden bir araç olduğunu hayal ettim. Karanlığı bir ok gibi yararak ilerliyordum. Bu hızla uçup gittiğim sürece kimse peşimden gelemezdi. Onları arkamda bırakacağım. Sonsuz gecenin dünyasına herkesten önce varacağım. Sonra da yıldız ışıklarından, yakamozlardan ve sis damlalarından başka bir şeyin olmadığı ülkenin tahtına kurulacağım. Bir yerlerden aşırdığım yemeği gizli gizli yiyormuşçasına, çocukların defterlerine yaptığı karalamalara benzeyen bu hayallerin tadını çıkarıyordum. Kıyıda köşede kalmış ufacık bir karanlık diye dalga geçmemek gerek. Evren ölçeğinde düşünürsek gerçek dünyanın büyük kısmını bu karanlık oluşturuyor ne de olsa...

Birden ön sıradaki koltuklar doğal olmayan bir şekilde sallanmaya başladı. Hemen ön çaprazımdaki karanlıktan bir kadının genizden gelen kıkırdaması duyuldu. Bir erkeğin şişş sesinden sonra sallantı durdu. Zaten seyirciler tek tüktü ve filmin son ses açık müziği tüm salonda yankılanıyordu. Herhâlde benden başka kimse fark etmemişti. Benimle ilgisi olmamasına rağmen biraz rahatladım. Yine de sesin geldiği yere sabitlenmiştim, bir türlü gözlerimi oradan alamıyordum. Perde aydınlanınca çiftin silüeti apaçık meydana çıktı. Kadın ensesindeki çocuksu bukleleri beyaz tiftik montunun yakasından arkaya salmış, adamsa başını kadının omzuna yaslamıştı. Ayrıca ikisi birden siyah bir erkek paltosuna sarınmışlardı. Paltonun altında ne şekilde birbirlerine dolanmışlardı acaba?

Göze çarpan şey kadının beyaz ensesiydi. Bu beyaz bölge kadının aynı renkteki montunun bazen içinde, bazense dışında gibi görünüyordu. Kadın gerçekten aşağı yukarı hareket ediyor olabilirdi. Belki de gözlerim doğru düzgün odaklanamamıştı. Fakat adamın şekli daha da belirsizdi. Kafasının pozisyonuna bakılırsa, kadının önüne bakar gibiydi. Kadına yaslı sol kolunu, kadının sol koltuk altına dolayabileceği gibi, kalçasının altına da uzatabilirdi. Adamın açıkta olan sağ omzu öne doğru kıvrılmış,

istediğini yapmakta serbestti. Bakışlarımı adamın sağ omzuna dikip neredeyse gözümden yaş gelecek kadar baktım. Ama bu, kara tahtaya mürekkeple yazılmış bir şeyi okumaya çalışmaktan farksızdı. Omuz yukarı aşağı oynuyor gibi göründüğünde, ben öyle yapmak istediğim içindi; ritmik hareketler yapıyor gibi göründüğünde yine ben öyle olmasını dilediğim içindi kuşkusuz. Kısacası, bariz bir biçimde, kendi arzularımın heyecanına kapılmıştım.

Kadın aniden yüksek sesle güldü. Sanki tokat yemiş gibi koltuğuma gömülüp bu ani gülüş benim yüzümdenmiş gibi bir sanrıya kapıldım. Fakat aslında gülen kadın değil, perdenin arkasındaki hoparlördü. Sanki sözleşmişler gibi, perde üzerinde de etlerin kaynaştığı ateşli bir sahne canlandırılıyordu.

Beyaz kadının boğazı tüm perdeyi kapladı. Canı acır gibi boynunu sertçe sağa sola sallayarak gitgide perdenin dışına çıktı. Dumanı üstünde sosise benzeyen dudakları göründü. Dudaklar, çirkin ve aşırıya kaçan bir gülüş için çarpılmıştı. Arkasından, ezik bir plastik hortumun ucundan kesilmiş parçalara benzeyen burun delikleri göründü... Peşinden de, çizgi demetinin arasında kaybolup gidecek kadar sımsıkı kapanmış göz kapakları... Sonrasında kadının gülüşü, telaşlı bir yabani kuşun kanat çırpışlarına benzer soluklara dönüştü...

Canım sıkılmaya başlamıştı. Yüzün bu kadar öne çıkmasına ne gerek vardı ki? Sinema denen şey özünde karanlığın içindeki bir gösteri olmalıydı sadece. İzleyenin yüzü olmadığına göre izlenilenin de yüze falan ihtiyacı olmamalıydı.

Fakat gerçekte oyuncular, iş soyunmaya gelince tüm giysilerini çıkarmaktan gocunmasalar da, yüzünü soyup göstermeye yanaşan tek bir oyuncu bile yok. Hatta yüzün merkezde olduğu bir performans sergilemenin oyunculuk olduğunu sananlar dahi var. Seyircileri bile bile karanlığın içine davet etmeleri düpedüz üçkâğıtçılık değil mi? Yoksa, dikizlemek ayıptır ama dikizlemeyi taklit etmek erdemlidir mi demek istiyorlar? Saçma yapmacık tavırların ve ikiyüzlülüğün de bir sınırı

var! (Yüzünü kaybetmiş bir sakatın böyle kendini savunması komik mi? Fakat aydınlığın anlamını en iyi bilenler elektrikçiler ya da ressamlar ya da fotoğrafçılar değil, görme yetilerini sonradan kaybedenlermiş. Nasıl ki bollukta bolluğa has bir bilgelik varsa, yoklukta da yokluğa has bir bilgelik olmalı.)

Yardım isteyen bakışlarımı tekrar önümdekilere çevirdim. Bu sefer ikisinde de en ufak hareket yoktu. Ne olmuştu ki şimdi? O etlerin kaynaşması benim kurduğum bir hayalden mi ibaretti yani? Yapış yapış ter damlaları sargıların arasından böcekler gibi sürünmeye başladılar. Bunun tek sebebi klimanın sonuna kadar açık olması değildi. Derimdeki tüm gözenekler üzerilerine hardal sürülmüş gibi yanıyordu. (Sahte olan bu karanlık değil, benim yüzümdü belki de!) Eğer o sırada salonun ışıkları aniden açılacak olsa, asıl o zaman mekânın davetsiz misafiri olarak tüm seyircilerin suçlama ve alay yağmuruna tutulacağım kesindi...

Cesaretimi toplayıp kendimi dışarı atmaya karar verdim. Ama bu kaçışın tamamen boşa çıktığını söyleyemem. Artık kendimi biraz daha cüretkâr hissediyordum, başka bir deyişle belli bir yere kadar dünyayla bağımı tekrar kurmuştum.

Öğle vakti yaklaşıyordu. Hafta sonuna yakışır şekilde istasyonun ön sokağında bitip tükenmek bilmeyen bir insan seli vardı. Sele karışıp, sinekler gibi uçuşan bakışlarla mücadele ederek bir saate yakın durmadan yürüdüm. Yürümenin insan ruhuna bazı etkileri olduğu kabul gören bir şeydi. Mesela, ordular ilerlerken, çift sıra ya da dört sıra hâlindeki yürüyüş düzeninin kalıplarına dökülen askerler bu düzeni destekleyen bir çift ayağa dönüşürlerdi. Yüzlerini ve ruhlarını kaybetmenin verdiği kasvetli yıkım hissine rağmen, bu hiç bitmeyen yürüyüşün ritminde, tekrarında bilinçsiz bir huzur vardı. Aslında bu uzun yürüyüşler esnasında ereksiyon yaşayanlara da sıklıkla rastlanıyordu.

Fakat hiç durmadan sinekleri başımdan savmak beni bir yere götürmeyecekti. Aksine, bir kara sineğin gözleriyle insan kalabalığının arasında hırsla uçmak zorundaydım. Sonra da aralarından bana yüzünü satabilecek birini bulup çıkarmalıydım. Cinsiyeti: Erkek... Mümkün olduğunca özelliksiz, ortalama bir derinin sahibi... Sonradan istediğim gibi esnetmek mümkün olacağı için, şeklin ve ebatın bir önemi yok... Yaş: Otuz ile kırk arası... Tabii kırk yaşlarında para karşılığı böyle bir teklife evet diyecek adamın derisinin de işe yaramayacak kadar yıpranmış olması ihtimalini göz ardı etmemek lazım. Demek ki otuzlarında birini bulmam gerekiyordu.

Bir şekilde kendimi tekrar toparlamaya çalışsam da, bu gayret sönmeye yüz tutmuş bir ampul gibi güçsüzdü ve heyecanımı muhafaza etmekte zorlanıyordum. Ayrıca sokaklarda yürüyenler her ne kadar birbirlerine yabancı olsalar da sanki organik bir bileşen gibi kendi aralarında sımsıkı zincirlenmişlerdi. Aralarına sızılabilecek hiçbir boşluk bırakmamışlardı. Sırf tasdiklenmiş yüzlere sahip olmak böylesine güçlü bir bağ meydana getirebilir mi? Üstelik, giydikleri şeylerin üzerindeki semboller bile aynı. Adına moda denen, seri üretimden geçmiş, günün sembolleri. Acaba bu, üniformaların reddi mi, yoksa yeni bir üniforma türü mü? Sürekli bir değişim olarak bakılırsa üniformanın reddi olabilir fakat bu reddediş toplu olarak yapıldığında tam da bir üniformanın özelliklerine sahip aslında. Herhâlde bu, zamanın ruhu olmalı. İşte, tam da bu ruh yüzünden ben bir kâfirdim. O sentetik elyaftan modalarının bir kısmı benim araştırmalarım sayesinde ortaya çıkmıştı ama yüzü olmayanın ruhu da yoktur diye düşünüyor olmalılar ki aralarına girmeme bile izin vermiyorlardı. Tek yapabildiğim yürümeye devam etmekti.

Eğer boş bulunup da içlerinden birine sesleniversem, eminim çevreyle olan ilişkim ânında ıslak bir kâğıt gibi ses çıkarmadan yırtılıp gidecekti. Kalabalığın tam ortasına zorla oturtulup, suratımın acayipliği hakkında sorguya çekilecektim.

İstasyonun önündeki sokağın bir ucundan diğerine tam altı kez gidip geldiğim sırada, her seferinde insanların ihtiyatlı tavırlarını hissettim. Hayır kuruntu falan değildi. O kadar kalabalık olmasına rağmen, yürüdüğüm her noktada etrafımda bir anda sanki karantina bölgesiymiş gibi boşluklar oluşuyordu. Herhangi biriyle bir kez olsun dirsek temasım bile olmamıştı.

Hapishanede olmaktan farksızdı. Hapishanede insanın üstüne üstüne gelen duvarlar da, demir parmaklıklar da cilalı aynalara dönüşüp mahkûmu (kendisine) yansıtıyordu kuşkusuz. Hapiste insana eziyet eden şey, bir an için bile olsa kendinden kaçamamasıydı. Ben de, benliğin o sımsıkı kapalı torbasının içinde kıvranıp duruyordum. Sabırsızlık, sinire, sinir daha karanlık bir öfkeye dönüşürken bir anda alışveriş merkezinin yemekhanesine gitmek aklıma geldi. Karnım acıktığı için de olabilir tabii, zaten öğle yemeği vakti de gelmişti. Bu fikir, içinde bir tür meydan okumayı da barındırıyordu. Köşeye sıkışmış birinin sezgisiyle, içine konduğum torbanın bir yırtığını arayıp bulmuştum. Zayıflığımızı —kimsesizliğimizi, yalnızlığımızı, savunmasızlığımızı— en çok açığa vurduğumuz zamanlar, özellikle kırılgan olduğumuz uyku, dışkılama ve yemek yeme anları değil midir zaten? Yalnızlara yönelik menü çıkarmada alışveriş merkezlerindeki yemekhanelerin üstüne yoktu.

Asansörden indiğim yer bir sergi alanına benziyordu. Yemekhane hemen arkasındaydı. Tam yürümeye başladığım sırada *NOH MASKELERİ SERGİSİ* yazılı kocaman bir ilanla karşılaştım. Bir an için şaşkınlıktan donakalıp hemen geri dönmeye yeltensem de, rastlantı olduğunu bilmeme rağmen böyle yaparsam daha komik duruma düşerim diye vazgeçip yemekhaneye giden kestirme yolu görmüş olmama rağmen sergi alanına daldım.

Herhâlde yemekhaneye gitme fikri beni belli ölçüde canlandırmıştı. Ayrıca bu meydan okumayı gerçekleştirmeden önce biraz ön araştırma yapmanın yararlı olacağını da düşünmüş olabilirim. Ne olursa olsun, maskeli bir adamın Noh mas-

kelerini incelemesi her gün görülebilecek türden bir manzara değildi. Kendimi bir ateş çemberinden geçmeye hazırlamıştım.

Fakat ne yazık ki sergide o kadar az insan vardı ki hevesim sönmüştü. Bu yüzden sergiyi rahat bir şekilde turlamaya karar verdim. Gerçi herhangi bir beklentim yoktu. Her ikisinin de adı maskeydi ama Noh maskesiyle benim peşinde olduğum maske arasında dağlar kadar fark vardı. Benim ihtiyacım olan, yüzümdeki sülükleri temizleyip başkalarıyla aramdaki yolu yeniden inşa edecek bir maskeyken Noh maskesi tersine, yaşama ilişkin her şeyi reddetmekte ısrarlıydı. Sergi alanını kaplayan küflü, ölüm döşeğini anımsatan ortam bunun en iyi kanıtıydı.

Noh maskelerinde bir tür arınmış güzellik olduğunu ben de kavrayamıyor değilim. Belki de güzellik denilen şey, yıkılmayı reddedişteki direncin gücüdür. Güzelliğin derecesini belirleyen ölçekse onu kopyalamanın zorluğudur. Bu yüzden eğer seri üretimi olanaksız olsaydı, ince bir cam levha kuşkusuz bu dünyadaki en güzel şey olarak kabul edilirdi. Bir türlü anlayamadığımsa, bu kadar nadir bulunan bir zarafeti talep etmenin arka planında ne olduğuydu. Alışılagelmiş bir tanım yapacak olursak, bir maskeden istenen, canlı bir oyuncunun yüz ifadelerinin anlatmaya yetmediği, bu yüz ifadelerinin ötesinde bir şeydi. Peki öyleyse neden ifadeleri boğma gereği duydular?

Tam o sırada bir kadın maskesinin önünde durakladım. İki duvarı birleştiren çengel gibi eğik bir bölmenin ön tarafına özenle yerleştirilmişti. Beyaza boyalı, ahşap, tırabzan havası verilmiş bir çerçevenin içinde fonda siyah bir kumaşla sergilenen maske bakışlarıma karşılık vermek için bir anda yüzünü bana çevirmiş gibi geldi. Sanki beni beklermiş gibi, yüzünden taşan bir gülümsemeyle...

Yok, gördüğüm şey tabii ki bir yanılsamaydı. Hareket eden şey maske değil, maskeyi aydınlatan ışıklardı. Ahşap çerçevenin arka kısmına yerleştirilmiş bir dizi minyatür ampul sırayla yanıp sönerek özel bir etki oluşturuyordu. Düzeneği gerçekten de iyi akıl etmişlerdi. Bunun bir düzenek olduğunu fark etmeme

rağmen şaşkınlığım bir süre daha geçmedi. Noh maskelerinde ifade olmadığına dair basit ön yargımı o an sonsuza dek terk etmiştim.

Bu maskeyi özel kılan sadece sergilendiği düzenek değildi. Diğer maskelerle karşılaştırıldığında işçiliği de son derece çarpıcıydı.

Fakat diğer maskelerle arasındaki farkı tam olarak kavrayamamak sinirimi bozuyordu. Sergide bir defa daha turlayıp maskenin önüne geldiğimde, tıpkı merceğin tam odağını bulması gibi sırrı çözmüştüm. Oradaki şey bir yüz değildi. Üzerine ince bir deri kaplanmış kafatasından ibaretti. Yaşlı insanların yüzlerini gösteren diğer bazı maskeler arasında da iskelete benzeyenler vardı fakat ilk bakışta etli bir yüzü andıran bu kadın maskesi, iyi bakıldığında kafatasının ta kendisiydi. Kaşların arasındaki, alın, yanaklar ve alt çenedeki eklemler bir anatomi atlasını andıracak kesinlikte görünüyorlar, ışığın hareketiyle kemiklerin oluşturduğu gölgeler yüz ifadelerini ortaya çıkarıyorlardı. Eski porselenlerin yüzeyini akla getiren bir yapışkan madde bulanıklığı... Yüzeyi kaplayan incecik çatlaklardan bir ağ... Yağmur ve rüzgâra tutulmuş suda yüzen bir ağaç parçasının beyazlığı ve ılıklığı... Noh maskelerinin kaynağı kafatasları olmalıydı.

Ama tüm kadın maskeleri böyle değildi. Zaman geçtikçe, dümdüz, kabuğu soyulmuş Kore kavununa benzeyen yüzlere dönüşmüşlerdi. Daha sonraki dönemlerin maskecileri başlangıçtaki sanatçıların niyetlerini yanlış okuyup, ağırlığı maskenin etli kısmına verince, asıl önemli olan kemik kısmı görmezden gelinip sadece ifadesizliğin vurgulanması önemsenmiş olmalıydı.

Hemen sonra, korkutucu bir teoriyle karşı karşıya kaldım. İlk Noh maskecilerinin ifadenin sınırlarını aşmak isteyip sonunda kafatasına varmalarının arkasındaki sebep ne olabilirdi? Sadece yüz ifadelerini bastırmak değildi herhâlde. Gündelik yüz ifadelerinden kaçış noktasında diğer maskelerle arasında

bir fark yoktu. İlla bir fark aranacaksa, normal maskeler pozitif yöne kaçmaya çalışırken, Noh maskelerinin negatif yönü hedefledikleri söylenebilir. İstedikten sonra her tür ifadenin eklenebileceği, hiçbir ifadesi olmayan boş bir kap, aynada, bakan kişiye göre şekil alan bir yansıma.

Ama sırf rafine olsun diye, hâlihazırda sülüklerin yuvaladığı yüzümü, kafatası hâline geri döndüremezdim. Peki, bu Noh maskelerinin yüzü bomboş bir kaba çeviren kökten yönteminde, her yüz, her ifade, her maske için geçerli olabilecek temel prensibe benzer bir şey yok muydu? İnsanın kendisinin yaptığı değil, karşısındaki kişi tarafından yapılan bir yüz... İnsanın kendisinin seçtiği değil, karşısındaki kişi tarafından seçilen bir yüz ifadesi... Evet, bu doğru olabilir... Canavar, yaratılan bir şey olduğuna göre, insan da bir canavardır denebilir... Yüz ifadesini mektup olarak düşünecek olursak, Yaratıcının gönderen değil, alıcı olduğu...

Benim, yüzün modeline karar veremeyip şöyle mi olsa, böyle mi olsa diye düşünmem de bu sebeptendi belli ki... Alıcısı olmayan bir mektup, sen pul yapıştırıp göndersen de sonunda sana geri döner. İyi bir fikrim var. Yüz modellerinin fotoğrafını çekip koyduğum albümü birine gösterip benim için bir seçim yapmasını istesem nasıl olur? Birine? Kime mi? Cevabı çok açık değil mi? Tabii ki sana... Mektubumun senden başka alıcısı yok ki.

Başta çekinerek, bunun küçük bir keşif olduğunu düşünmüştüm ama etrafımdaki ışıkların dalga boyları giderek değişmeye, bir kök kırmızısı, bedenimi kaplamasına engel olamadığım bir gülüş gibi kalbimin içine sızmaya başlamıştı. Bu pırıltı kaybolmasın diye iki avucumla nazikçe etrafını sarıp, kendimi tepeden aşağı yuvarlanır gibi hissederek sergiden çıktım.

Evet, eğer gerçekleşebilirse bu hiç de küçük bir keşif değildi. İşin prosedür kısmında bazı problemler çıkabilirdi... Çıkmamasına imkân yoktu... Ama bu keşif tüm problemleri

çözecek güce sahipti. Hiç duraksamadan yemekhaneye daldım. Sırf, iki sayfalık menüsüyle iştahın mümkün olan her hâline cevap veren yemekhanelere has o coşkuyu hissetmek için *NOH MASKELERİ SERGİSİ*'yle tamamen zıt bir ortama doğru ilerliyordum. Sebebi cesaretim değildi. Ufukta umudun belirmesiyle birlikte biraz korkmaya bile başlamıştım. Mektupla alıcısı arasındaki ilişkiyi bir an önce açıklığa kavuşturma isteğiyle, karanlığın içinde kulaklarını kapatıp koşan bir çocuk gibi hissediyordum kendimi.

Şansıma tam bu sırada önümde o adam dikiliverdi. Camekândaki plastik yemek örneklerine canı çekermiş gibi bakan bu adamın istifini bozmayan soğukluğu tam da aradığım şeydi. Yaşı uygundu. Yüzünde yara izi olup olmadığını kontrol ettikten sonra hemen bu adamda karar kıldım.

Nihayet kararını veren adam kasiyerden bir ramen bileti satın aldı. Ben de onun arkasından kahve ve sandviç biletleri aldım. Sonra da gayet masum bir yüzle —hayır, zaten yüzüm yoktu— sessizce adamla aynı masaya, onun tam karşısına oturdum. Başka boş yerler de olduğu için, adam rahatsızlığını belli etse de, hiçbir şey söylemedi. Garson kız biletlerin yarısını koparıp, masaya su koyduktan sonra geri gitti. Ağzımdaki maskeyi çıkarıp dudaklarımın arasına bir sigara yerleştirdim. Adamın çekindiğini görerek, yavaşça söze girdim.

"Kusura bakma, rahatsız ediyorum..."

"Yoo, fark etmez."

"Fakat şuradaki çocuk nasıl da suratıma kilitlendi. Az önce neşeyle yediği dondurmasını bile unuttu. Belki seni de benim arkadaşım sanıyordur."

"Başka masaya git o zaman!"

"Tabii öyle yapsam da olur ama önce lafı hiç dolandırmadan bir şey soracağım... 10.000 yen istemez misin? İstemezsen hemen şimdi yerimi değiştiririm."

Adam acınacak derecede oportünist bir tepki verince hemen attığım ağı toplamaya başladım.

"Öyle zahmetli bir şey isteyecek değilim. Kesinlikle bir tehlikesi yok. Fazla zamanını da harcamadan 10.000 yenin sahibi olacaksın. Ne dersin? Dinleyecek misin, yoksa başka bir masaya geçeyim mi?"

Adam dilini, sarı dişlerinin üzerinde gezdirirken göz kapaklarının altı seğiriyordu. Boulan sınıflandırmasına göre çukur ve biraz etli tipti. Yani elediğim, uyumsuz ve içe dönük tiplerdendi. Fakat ihtiyacım olan şey derisi olduğundan, yüz tipinin hangisi olduğunun bir önemi yoktu. Yalnız, bu tip insanlarla konuşurken, buyurganlığı elden bırakmadan incitici olmamaya özen göstermek gerekirdi. Ek: *Kendim söz konusu olduğumda yüzün bir ölçü olarak kullanılmasını sonuna kadar reddederken, iş başkalarına gelince bu ölçüyü kullanmakta sakınca görmüyordum. Evet, bencilce olabilir fakat bana sorarsan adama gereğinden fazla bile iyi davranıyordum. Ne de olsa, sahip olmadıkları şeyleri eleştirenler kadar acımasız eleştirmenler yoktur.*

Adam, "Güzel söylüyorsun da..." dedikten sonra iskemlesinin arkasına tek dirseğini yaslayıp belden yukarısını arkaya döndürdü. Konuşmanın geri kalanını yüzüme bakmadan bitirmek ister gibiydi. Tüm dikkatiyle çocuklara hediye balonların dağıtıldığı, çatıya doğru giden koridora bakıyordu. "Ne istediğine bağlı..."

"Neyse biraz rahatladım. Yer değiştirmek problem değil ama şu garsonlar pek suratsız. Fakat önce bir söz vermeni istiyorum. Ben senin mesleğin vesaire hakkında hiçbir soru sormayacağım, o yüzden sen de bu tür sorular sormayacaksın."

"Zaten sormaya değecek bir işim yok, sizinkini de bilmesem daha iyi. Sonra sorarlar falan. Boşuna bahane aramak zorunda kalmam."

"İş bittikten sonra, ikimiz de bundan hiç kimseye bahsetmeyeceğiz."

"Olur. Pek hatırlamak isteyeceğim bir şey olmayacağı belli ya..."

"Orasını bilemem. Şu an bile yüzüme doğru dürüst bakamıyorsun. Bu da rahatsız olduğunu kanıtlıyor. Eminim sargıların altında ne olduğunu öğrenmek için meraktan ölüyorsundur."

"Umurumda bile değil."

"Korktuğun için mi?"

"Korktuğum falan yok."

"Niye bakışlarını kaçırıyorsun o zaman?"

"Niye mi? Bütün bunlara cevap vermek zorunda mıyım? Yoksa bu da 10.000 yenlik işin bir parçası mı?"

"Hoşuna gitmiyorsa cevaplamak zorunda değilsin. Nasıl olsa cevabı biliyorum. Yükünü biraz hafifletmek istedim, hepsi o kadar..."

"Ee, sonuçta ne yapmamı istiyorsunuz?"

Adam sinirli sinirli ceketinin üst cebinden ezilmiş sigara paketini çıkarıp, kendini toparlamaya çalışır gibi alt dudağını dışarı uzattı. Uzatır uzatmaz ağız çevresini saran kaslar, ince yanaklarında bir böceğin karnı gibi seğirmeye başladılar. Köşeye sıkışan bir kurbanın yüz ifadesiydi. Peki böyle bir şey mümkün müydü? Karşımdaki çocuk olsaydı, tutarsız hayal gücünü biraz kamçılayıp onu büyük bir korkunun içine düşürebileceğimi deneyimlerimden biliyordum. Fakat karşımdaki koskoca bir adamdı. Normalde insanların bakışlarını kaçırmalarının sebebi benden üstün hissetmelerinin verdiği rahatsızlıktı. Ben de bunu bildiğim için, 10.000 yenlik bir yemle en azından bir tür sözde eşitlik kurmaya çalışmıştım.

"Pekâlâ, hemen asıl konuya girelim o zaman." Adamın tepkisini ölçmek için sözlerimi dikkatle seçerek, pek hoş olmayan bir ifade kullandım. "Aslında, bana yüzünü satmanı isteyecektim..."

Adam cevap vermek yerine, çok düşünceliymiş gibi bir tavır takınarak, hızla bir kibrit çaktı. Tam ortasından kırılan kibritin yanan ucu masanın üstüne uçtu. Aceleyle üfleyerek söndürdüğü kibriti parmağının ucuyla yere fırlattı. Öfkeyle burnundan soluyan adam yeni bir kibrit çaktı. Tam beklediğim gibiydi.

Zamana vurunca sadece birkaç saniyelik bir süre olmasına rağmen, adam bu süre zarfında bütün dikkatini 'yüzünü satmak' ifadesine odaklamış, bunun ne anlama geldiğini düşünüyordu.

Tabii bu söz birçok farklı yoruma açıktı. Cinayet, tehdit, dolandırıcılık vesaire için kişilerin yer değiştirmesi gibi gayet makul yorumlardan, yüzün gerçekten satılması gibi en fantastik yorumlara kadar... Ne istediğimi kolayca tahmin etmesini beklemiyordum zaten. Eğer soğukkanlı bir şekilde düşünebilseydi, somut 10.000 yen faktörünü aklına getirmesi gerekirdi. 10.000 yenle satın alınabilecek şeyler az çok belliydi. Öyle fazla düşünmeye gerek yoktu. En mantıklısı neyi kastettiğimi sorması olurdu. Yüzümdeki sargıların etkisiyle afallamıştı; zihninde kendi kendini sorguya çekip, iyice gerildiği açıktı. Yemekhaneye gitmemi söyleyen sezgi boşa çıkmamıştı... En çok hoşuma gidense adamın, sargılarımın arkasındaki şeyden çok, sargıların kendisine, hedefine ulaşmasını engelleyen dikenli tellere takılır gibi takılıp kalmış olmasıydı.

Bunu fark ettiğim anda içimde, usta bir sihirbazın sopasını mendile dönüştürmesine benzer şaşırtıcı bir değişim meydana geldi. Görünmez ininden fırlayan bir yarasa misali, acımasız bir saldırgana dönüşmüş, keskin pençelerimi kurbanın boğazına dayamıştım.

"Yahu yüz dediysem, sadece derisi. Yüzümdeki sargıların yerine koyacağım da..."

Adam daha da endişelenmişti. Sigara dumanını üfleyip duran dudakları asıl görevini unutmuşa benziyordu. Başlarda adamın karşı koymasına engel olabilmek için işin aslını belli ölçüde anlatmaya niyetliydim fakat artık buna gerek kalmamıştı. Sargıların altında gizlice gülümseyiverdim. İnsanın arada bir öfkesini dışarı vurması iyidir.

"Endişe edecek bir şey yok. Derini yüzmekten bahsetmiyorum. İstediğim sadece derinin yüzey kısmı. Kırışıklıklar, ter bezleri, gözenekler falan... Yani derinin bu tür özelliklerini bir kalıba çıkartmak istiyorum o kadar."

"Aa, kalıp mı?"

Az da olsa rahatlamış gibi görünen adam yutkunarak, onaylar gibi birkaç kez başını salladı. Fakat hâlâ şüphelerinden tamamen kurtulamadığı belliydi. Aklının neye takıldığını sormama gerek yoktu. Onunkiyle birebir aynı yüzü takıp ne iş çevireceğimi merak ediyordu kuşkusuz. Buna rağmen adamın şüphelerini oracıkta gidermek yerine, bir yandan nihayet masaya gelen siparişimi mideye indiriyor, bir yandan da karşımdakinin huzurunu kaçıracak türden sözlerle kasıtlı olarak esrar perdesini olduğu yerde tutuyordum. Adama karşı kişisel bir kinim falan yoktu. Sadece yüze ilişkin toplumsal kabullerden intikam almaya çalışıyordum. Benimkisi yüzün verdiği sözler denilen şeye karşı bir intikam girişimiydi galiba.

Aslında şu can sıkıcı sülükler olmasa sargılar da tamamen gereksiz sayılmazdı. Mesela, sargıların gizleyici etkisinin yüzün temeldeki anlamını gayet iyi özetlendiğini düşünüyorum. Gizleme etkisi, yüzü ortadan kaldırarak nihayetinde ruhu da ortadan kaldıran, kötücül bir oyun. Bir nevi ninja sanatı da denebilir. Eskinin cellatları, gezgin Zen keşişleri, engizisyon yargıçları, ilkel toplulukların büyücüleri, gizli tarikatların rahipleri ve hırsızları için maskelerin niye vazgeçilmez olduğu da buradan anlaşılabilir. Ortada sadece görünüşü gizlemek gibi edilgen bir amacın yanı sıra, ifadeyi gizleyip, yüz ile ruh arasındaki bağı keserek kendini dünyevi bağlardan özgürleştirmek gibi etken bir amacın da olduğuna kuşku yok. Daha basit bir örnek verecek olursak, hava kapalıyken bile güneş gözlüğü takan şu züppelerin ruh hâlini düşünebiliriz. Ruhun zincirlerinden kurtulunursa, sınırsızca özgür, dolayısıyla sınırsızca zalim de olunabilir.

Aslında, sargıların gizleyici etkisine daha önceleri de kafa yormuştum. Evet, —Klee olayından daha önceleri— başkaları tarafından görülmeyip, sadece gören tarafta olduğum için kendimi görünmez adama benzetmiştim. Hâlimden bayağı memnundum. Sonra bir de yapay organlar yapan K'yi ziyaret

ettiğim vakit. K, kılık değiştirmenin uyuşturucu özelliğini vurgulamış, eninde sonunda sargılara bağımlı olacağım konusunda uyarmıştı... Demek ki bu üçüncü tekrar oluyordu. Aradan altı aydan fazla zaman geçmesine rağmen aynı yerde dönüp duruyor muydum yani? Hayır, aralarında az da olsa fark vardı. Baştaki kendimi olduğumdan güçlü gösterme çabasıydı, ikincisi ise bir başkasının uyarısıydı. Kılık değiştirmiş bir casusun gizli hazzını ise ilk defa yaşıyordum. Düşüncelerimin akışı bir spiral gibiydi. Fakat bu akışın yönü yükselen eğri yönünde miydi yoksa düşüşe mi geçmişti, anlamıyor değildim.

Bu yüzden, saldırgan tutumumu koruyarak, adamı alışveriş merkezinden dışarı çıkarıp, yakınlardaki bir otel odasında şu sülük yuvasının kalıbını çıkardığım yöntemle, iki saatte kazasız belasız yüz derisini ele geçirdiğim hâlde... İşi biten adamın 10.000 yenlik banknotu cebine koyup kaçar gibi uzaklaştığını izledikten sonra aniden içimi kaplayan dayanılmaz yalnızlık duygusuyla bedenimdeki tüm güç çekilmiş gibi hissettim kendimi. Yüze dair toplumsal kabuller boşsa, kılık değiştirdikten sonraki yüz de pekâlâ sahte olabilirdi.

Ek: *Yok, bu düşünce şekli doğru değil. Böyle düşünmemin sebebi herhâlde ruh hâlimde maskenin tamamlanmasıyla birlikte oluşacak değişimi kılık değiştirmedekine benzer bir değişim olarak hayal etmemden kaynaklı. Çünkü gerçekten böyleyse, gerçekleşmesini beklediğim, başkalarıyla aramdaki yolun yeniden inşa edilmesi hedefinden sapmış olacağım. Endişelenmem gayet normal. İlk mukayesemde zorlama bir mantık vardı zaten. Çıplak yüz değil diye maskeyle kılık değiştirmeyi bir tutmak, beyaza siyah demekle aynı şey. Maske yolun genişletilmesiyse, kılık değiştirme yolun kesilmesi demek. Aralarında bir zıtlık var. Eğer öyle değilse sargıların değiştirdiği kılıktan kaçma hevesiyle son gayret maskeye erişmeye çalışan ben de aptal bir soytarıyım o kadar.*

Son olarak şimdi aklıma gelen bir şeyi de yazacak olursam; maskenin ekseriyetle kurbanlar, kılık değiştirmenin ise tam tersine saldırganlar tarafından arzulandığı doğru değil mi?

BEYAZ DEFTER

Sonunda yeni bir deftere geçebildim ama içinde bulunduğum durum defter gibi bir anda değişmemişti. Yeni bir sayfaya geçene kadar haftalar boyu felç olmuşçasına hareketsizce beklemek zorunda kalmıştım. Tıpkı sargılarla örtülü, gözleri, ağzı, burnu olmayan yüzüm gibi, bomboş haftalar olaysız akıp gidiyordu. Bahse değebilecek iki gelişme olmuştu yalnızca. Maske yapımının finansmanı için patentlerimden birini elden çıkarmam ve enstitünün yıllık bütçesi hakkında genç bir çalışandan gelen beklenmedik eleştiri yağmuru. Patentin pratiğe uyarlanması için hem daha çok erken hem de kullanım alanı sınırlı olduğundan pek üstünde durmadım. Bütçe konusu ise —maske yapma planlarımla alakasız olmasına rağmen— üzerinde düşünmemi gerektirecek kadar mühimdi. Enstitüden bazıları politik entrikalar çevirdiğim kanaatindeydi. Gerçekten de, gençlerin talebi doğrultusunda enstitü içinde özel bir grup oluşturulmasını onaylamış fakat sıra en önemli kısım olan bütçe ayırmaya gelince yan çizmiştim. Fakat onların iddia ettiği gibi entrika, kıskançlık ya da başarı heveslerini köreltmek gibi karmaşık bir durum yoktu ortada. Bütçe ayırmayı unutmuştum, o kadar. İşe karşı olan ciddiyetimde bir eksiklik olduğu kabilinden eleştirileri kabul edebilirim. Sahiden de, kazadan sonra işe karşı olan şevkim bayağı kırılmıştı. Tabii, az da olsa duyduğum pişmanlığı bir yana koyarsam, bu eleştirilerin aslında beni rahatlatan bir tarafı da vardı. Bu eleştiriler, kötürümlere yönelen o sahte gülümsemelerle karşılaştırıldığında, beni kendileriyle denk gördüklerinin kanıtıydı...

Önceki defterin sonlarında sanki yüz seçimine ilişkin büyük problemi çözmüş gibi bahsettiğim *NOH MASKELERİ SERGİSİ*'ndeki keşfe ne olmuştu peki?

Bu konuda yazmak öyle acı verici ki. İfade, başkalarının gözlerinden sakınmak için yapılan gizli bir kapı olmadığı sürece, aynı evlerin giriş kapıları gibi, en başta misafirlerin gözleri düşünülerek inşa edilip süslenir. Ya da, tıpkı bir mektupta olduğu gibi, eğer herkese gönderilen reklam broşürlerinden değilse, alıcısı olmadan hiçbir işe yaramaz. Tam da bu mantıkla, seçme hakkını sana bırakarak omuzlarımdaki ağır yükten kurtulmaya karar vermişken, işin sandığım kadar kolay olmadığını fark ettim.

O gece... Taşkın çamurlu sulara benzeyen bulanık bir sisin etrafı her zamankinden bir saat erken kaplayıp, kirli sokak lambalarından çıkan ışıkların gösteriş yapar gibi, hadlerini aşarak zamanın ilerleyişini hızlandırdıkları, çömlek rengindeki o gece... Giderek artan kalabalığın arasından istasyona doğru yürürken, daha az önce adamdan ayrılışım esnasında pençesine düştüğüm o başa çıkılmaz yalnızlık duygusunu dağıtabilmek için bir kez daha saldırgan rolünü oynamaya karar verdim. Fakat yemekhanedekine benzer teke tek bir karşılaşma olmadığı sürece elimden bir şey gelmezdi. Kalabalık, her ne kadar sona ermek üzere olan bir pazar gününün suçluluk duygusu içindeki kalabalığı olsa da, sürü hâline gelir gelmez, kalabalıktakilerin yüzleri birbirlerine yalancı ayaklarını uzatan amipler gibi bir zincir oluşturuyor, aralarına sokulmama fırsat tanımıyorlardı. Yine de dışarı çıktığım ilk anki kadar kötü hissetmiyordum. Sislerin arasında akan, soluk alıp veren, birbirlerine karışan dev neon lambalarından oluşan yığının ihtişamını olduğu gibi kabul edebilecek bir rahatlığa sahiptim. Belki de artık bir stratejim olduğu içindi. Nihayet satın almayı başarabildiğim yüzün, potasyum aljinattan çıkarılmış kalıbı olanca ağırlığıyla çantamın içinde duruyordu... Sisten bir hayli nemlenen sargılarım da en az kalıp kadar ağırlaşmıştı... Ne

olursa olsun, artık uygulamaya koyabileceğim bir planım vardı. Planıma dair beklentilerim gönlümü bir nebze olsun ferah tutmama yardımcı oluyordu.

Evet o gece... Kalbim, ön kısmından bir dilim kesilip koparılmışçasına sana karşı apaçıktı. Bu, sadece seçme işini senin omuzuna yükleme konusundaki edilgen bir beklentiden ya da sonunda maskenin yapım aşamasına geçebilecek olmanın faydacı motivasyonundan kaynaklanmıyordu. Nasıl demeli? Tıpkı çıplak ayaklarla çimenlerin üzerinde yürümenin uyandırdığı yumuşacık his gibi, aramızdaki mesafeyi gitgide kısaltıyordum.

Sanırım bu, adaletsiz denebilecek kadar yalnız bir iş olan maske yapımına, seni dolaylı da olsa, bir suç ortağı olarak ayartabilme şansını elde etmenin verdiği bir rahatlama ve kendine güven duygusuydu. Kim ne derse desin, benim gözümde bir numaralı "başkası" sendin. Hayır, olumsuz anlamda söylemiyorum. Diğer herkesten önce aradaki yolu yeniden inşa etmem gereken muhatap ve göndereceğim ilk mektubun alıcı kısmına adını yazmam gereken kişi sendin; herkesten önce sen geliyordun. (Ne olursa olsun, seni asla kaybetmek istemiyordum. Seni kaybetmek, sembolik olarak tüm dünyayı kaybetmek anlamına geliyordu.)

Fakat seninle karşılaşır karşılaşmaz beklentilerim deniz yosunu gibi şekilsiz şemalsiz bir paçavra yığınına dönüşüverdi. Yok, yanlış anlamanı istemem. Beni karşılama şekline laf edecek değilim. Zaten her zaman aşırı denebilecek bir hoşgörüyle beni teselli etmişsindir. Şu, elimi eteğinin altına sokmama karşı koyduğun istisna dışında. O olayda bende de suç vardı. Daha doğrusu, asıl suçlanması gereken kişi bendim. Hani şair diyor ya, yok. "Sen elmayı seviyorsun diye elmanın da seni sevmesi şart mı?"

O gün de her zamanki gibi göze batmayan bir ilgi ve onun da ötesinde göze batmayan bir acımayla beni karşıladın. Tabii

aramızda bir rutine dönen sessizlikte herhangi bir değişiklik yoktu.

Aramızda kırık bir enstrümanı andıran sessizlik hâkim olalı ne kadar zaman olmuştu? Keyifli dedikodular, hoşbeşler kaybolup gitmiş, geriye yalnız sinyalleri andıran asgari miktardaki basit konuşmalar kalmıştı. Bu konuda üstüne gitmek gibi bir niyetim yok. Bunun, bana duyduğun merhametin bir parçası olduğunu yeterince kavrayabildiğimi sanıyorum. Kırık enstrümanlar anlamsız gürültüler çıkarmaya meyillidir. Onları öylece kendi hâllerine bırakmak en iyisi. Bana katlanılması güç gelen bu sessizlik eminim senin için çok daha zordu. Bu şansı değerlendirip tekrar iletişim kurmaya başlamamızı ne çok umut ediyordum oysa...

Bari en azından dışarıya çıkma sebebimi sorsaydın. Son zamanlarda hiç âdetim olmadığı hâlde, pazar günü, hem de sabahın köründen itibaren bütün günü dışarıda geçirmeme rağmen en ufak bir merak belirtisi dahi göstermemiştin.

Gaz sobasını çabucak ayarlayıp mutfağa geçtin. Sıcak bir el havlusu getirir getirmez hemen küvetteki suyun sıcaklığına bakmaya banyoya koştun. Beni tümden tek başıma bırakmıyordun ama yanımda uzun süre durmuyordun da. Bir ev hanımının bunları yapmasında gariplik yoktu ama benim bahsettiğim, hareketlerindeki aşırıya varan duygusuzluktu. Gerçekten de, her şeyi son derece zekice yapıyordun. Aramızdaki sessizlik anormal görünmesin diye, zamanı, elektronik bir tartı hassasiyetiyle manipüle ediyordun.

Şu sessizliği yenmek için en azından öfkeliymiş gibi yapmayı düşündüm ama mümkün değildi. Senin kahramanca denebilecek çabalarını gördükçe küçülüyor, geç de olsa, ne kadar bencilce düşündüğümün farkına varıyordum. Bir buz kütlesi misali aramıza dikilmiş sessizliğin kökleri çok derinlerde olmalıydı. Bir şeyleri bahane edip eritebilecek kadar sığ değildi. Yolda gelirken hazırladığım tüm sorular ya da konuşma başlatacak fırsatlar buz dağının üzerine düşen kibritlerden farksızdılar.

Tabii ben de, iki maskeyi yan yana koyup satıcılar gibi 'Hangisini beğendiniz bakalım?' diyecek kadar saf değildim. İlk şart maskemin maske olduğunun belli olmamasıydı. Bu yüzden, sorumun asıl amacını anlamana izin veremezdim. Aksi takdirde ya acı bir alay ya da dalga konusu olacaktı. Eğer bu saatten sonra hipnotizma teknikleri çalışmaya başlamayacaksam, sorularımın daha dolaylı olması gerekiyordu. Fakat hesaplamalarım bu noktaya kadardı. Kendimi bir dedektif olarak hayal edip, bir şekilde bugüne kadar kazasız belasız ulaştığımdan olsa gerek, zamanı gelince nasıl olsa hallederim diye durumu iyimserce hafife almıştım. Mesela, arkadaşlarımın dış görünüşlerini karşılaştırıp fark ettirmeden senin tercihlerini öğrenmek için bir olta atabilirdim.

Fakat sen sessizliklerde yaşayan bir balık değildin. Sessizlik senin çilendi. Kimin dış görünüşü olursa olsun, pek düşünmeden yapacağın bir yorumun bile en başta yaralayacağı kişi bendim. Sen de bunun çok iyi farkındaydın ve beni korumaya çalışıyordun. Saçmaladığım için kendimi suçlayarak, sessizliğin kenarından geçip çalışma odama döndüm. Kalıp çıkarma gereçleriyle günün ganimetini kilitli bir dolaba yerleştirdikten sonra her günkü gibi yüzüme krem sürüp masaj yapmak için sargıları çıkarırken bir noktadan sonra elim havada asılı kaldı ve muhatabı olmayan bir diyaloğun içinde kayboluverdim.

Hayır, bu öylesine bir yem değildi... Bu sessizliği eritmek için kaç milyon kalorilik ateş gerektiğini sadece benim kaybolmuş yüzüm bilebilirdi... Ve belki de cevap maskedeydi. Fakat senin yardımın olmadan bu maskeyi yapamazdım Tam bir çıkmazdayım... Bu kısır döngü bir yerinden kırılmadıkça, her defasında aynı elin çıktığı saçma sapan bir taş, kâğıt, makas oyununa dönüşecekti. Buraya kadar gelmişken havlu atamazdım. Tamam, belki tüm sessizliği eritemezdim ama en azından bir yerlerde avuçları ısıtacak kadar da olsa küçük bir ateş lazımdı, öyle değil mi?

Bir dalgıcın alet edevatını takmasındaki kararlılıkla sargıları geri sarmaya başladım. Sülük yuvası apaçık ortadayken

bu sessizliğin baskısını yenebilecek kadar öz güvenim yoktu. Bir kedinin adımlarıyla oturma odasına dönerken heyecanımı saklamaya çalışıyordum. Gazetenin akşam baskısına göz gezdirir gibi yapıp bir yandan da mutfakla oturma odası arasında mekik dokuyan seni, belli etmeden takip ediyordum. Gülümsemiyordun ama yüzünde gülümsemeden hemen önce kendini gösteren o tuhaf tasasız ifadeyle bir işten diğerine ara vermeden koşturup duruyordun. Sen farkında olmayabilirsin ama o ifaden gerçekten çok tuhaftı. Şimdi düşünüyorum da, sana evlenme teklif etmemdeki en büyük sebep belki de o ifadenin beni cezbetmiş olmasıydı.

(Bunu daha önce de yazmış mıydım? Tekrarlıyor olsam da fark etmez. Yüz ifadelerinin anlamını arayan benim için bir nevi deniz feneri görevi görüyor da ondan. Şu an bunları yazarken, seni düşündüğümde ilk aklıma gelen o ifaden. İfadesizlikten, gülümsemeye geçerkenki o an. İfadenin içinden bir şeyler parıldıyor ve bu ışığın ulaştığı her şey bir anda varlığının onaylandığını hissediyor...) Sen o ifadeni pencerelere, duvarlara, elektrik direklerine, sütunlara benim dışımdaki bütün her şeye cömertçe sunarken bir tek beni mahrum bırakıyordun.

Bunu normal karşılıyordum ama diğer yandan da rahatsızlığımı bastıramadığım için, pek hesap da etmeden, bir şekilde o ifadeyi kendime çekebilsem yeter diye geçirmeye başladım içimden.

"Konuşalım."

Fakat bana baktığında o ifade çoktan yüzünden silinip gitmişti.

"Bugün sinemaya gittim."

İlgilendiğini belli etmeyen bir ilgiyle sargılarımın arasındaki yarığa bakıp, içinden çıkacak sıradaki sözleri bekledin.

"Yok, film izlemek istediğimden falan değil. Aslında istediğim karanlıktı. Aniden, bu suratla sokaklarda dolaşmak kötü bir şeymiş gibi, başkalarına yük oluyormuşum gibi hissetmeye

başlamıştım. Yüz bayağı ilginç bir şey... Varken hiç önemsemezdim, kaybedince dünyamın yarısı elimden alındı sanki."

"Film ne hakkındaydı?"

"Hatırlamıyorum. Pek kendimde değildim. Ani bir dürtüyle hareket ettim. Sanki yağmurdan kaçarmış gibi en yakın sinemaya attım kendimi..."

"Sinema neredeydi?"

"Nerede olduğu ne fark eder? Benim aradığım karanlıktı."

Sitem eder gibi dudaklarını büzdün. Ama gözlerin beni suçlamadığını göstermek istercesine üzgün bakıyordu. Ağır bir pişmanlık duymaya başladım. Böyle olmamalıydı. Başka şeylerden bahsedecektim.

"Ama sinemadayken fark ettim. Belki arada bir film izlemek de hiç fena değildir. Tüm seyirciler oyuncuların yüzünü ödünç alıp kendilerine takıyorlar, öyle değil mi? Hiç kimse kendi yüzüne ihtiyaç duymuyor. Sinema salonu, parasını ödeyip bir süreliğine yüzleri değiş tokuş etmeye gittiğin bir yer."

"Haklısın, arada bir sinemaya gitmek iyi olabilir."

"Kesinlikle. Çünkü karanlık. Fakat oyuncuların yüzlerini beğenmezsen sinemanın bir anlamı yok, öyle değil mi? Onların yüzünü ödünç alıp kendine takıyorsun sonuçta. Yüzüne tam oturmazsa eğlencenin yarısı heba olur."

"Oyuncuların olmadığı filmler de yok mu? Belgeseller mesela..."

"Öyle olmaz işte. Sadece oyuncuların değil her şeyin bir yüzü var. Balıkların da, böceklerin de yüzleri var. İskemlelerin, masaların da yüz yerine geçen bir şeyleri var. Kimi hoşuna gider kimisi gitmez."

"İyi de balığın yüzünü ödünç alıp film izleyen var mıdır ki?"

Şakaya vurarak bir kelebek gibi konudan kaçmaya çalışıyordun. Haklıydın da. Balıkların yüzlerinden bahsetmektense sessiz kalmak daha iyiydi.

"Yok, yanlış anladın. Sorun ettiğim kendi yüzüm değil. Zaten yüzüm olmadığına göre, benim birini beğenip beğen-

mememin önemi yok. Fakat sen farklısın. Senin durumunda, nasıl bir oyuncuyu izlemek isteyip istemeyeceğini düşünüyor olman lazım."

"Yine de oyuncusuz bir film olsun. Şu sıralar ne trajedi ne de komedi izleyesim yok..."

"Hep beni düşünerek konuşmak zorunda mısın!"

Farkında olmadan saldırgan bir tutum takınınca kendi kendime kızmış, sargıların arkasında görünmemesine rağmen yüzümü ekşitmiştim. Oda ısındığından olsa gerek, yüzümdeki sülükler durmadan kımıldamaya, etrafındaki dokular da kaşınıp, yanmaya başlamışlardı.

Kolayca üstesinden gelinebilecek bir sessizlik olmadığı belliydi. Konuşmalarımız hep aynı yerde son buluyordu. Daha fazlasını söyleyecek gücü kendimde bulamadım. Senin de ağzını bıçak açmıyordu. Bizim sessizliğimiz, söylenebilecek her şeyi söylediğimiz için oluşan bir vakum değildi. Aramızdaki tüm konuşmalar daha baştan ufalanıp acı bir sessizliğe gömülüyordu.

Sonraki birkaç hafta daha, ödünç alınmış eklemlerle hareket eder gibi mekanik adımlarla bu sessizliğin içinde yürümeye devam ettim. Bir gün aniden pencerenin önündeki karaçam dallarının tatlı bir yeşillikle rüzgârda salındıklarını gördüm. Yazın ilk günleri fark ettirmeden gelmişti. Aklıma gelen çözüm de en az yazın gelişi kadar ani olmuştu. Hatırlıyor musun? Sebebin ne olduğunu unuttum ama bir akşam yemek yerken sana bağırıvermiştim.

"Sen ne demeye benimle birlikte yaşıyorsun?" Sesimin, ne kadar yükseltirsem yükselteyim, sessizliğin bir parçası olmaktan öteye gidemeyeceğini bildiğim hâlde, yüzüne doğru düzgün bakmayı bile beceremeden, göğsündeki küçük, yeşil düğmenin, kahverengi deliğine gözlerimi dikmiş, sırf kendi sesime yenilmemek için bağırmaya devam ediyordum. "Hadi, cevap

versene! Niye benimle evli kalmaya devam ediyorsun? Hemen şimdi açıklığa kavuşturmak ikimiz için de en iyisi. Sadece alışkanlıktan mı? Haydi çekinmeden söyle. İstemediğin bir şeye zorla devam etmenin anlamı yok..."

Çalışma odasına gidişim pek havalı olsa da, kendimi yağmurda ıslanmış kâğıttan bir uçurtma gibi zavallı hissediyordum. Altı üstü bir yüz sebebiyle çıldırmış gibi davranan benle, ayda 97.000 yen maaşlı enstitü başkan vekili ben arasında nasıl bir bağ olabilirdi. Bunu düşündükçe iyice delik deşik olan uçurtma sonunda bir iskelete dönüştü...

Geriye sadece çıtalar kalınca tekrar düşünüp az önce sana sarf ettiğim çirkin sözlerin aslında tamamen kendimi hedef almaları gerektiğini fark ettim. Evet, artık evliliğimizin 8. yılıydı. 8 yıl hiç de azımsanacak bir süre değildi. En azından, eşlerin hangi yemekleri sevip sevmediklerini cevaplamak için birbirlerine vekâlet verebilecekleri kadar uzun bir süreydi. İnsan yemek zevkine vekâlet edebiliyorsa yüz zevkine de vekâlet edebilmeli öyle değil mi? Karşılıklı diyaloğu sessizliğin içinde arayıp, zorla bulup çıkarmaya gerek yoktu aslında.

Apar topar hafızamı yoklamaya başladım. İçeride bir yerlerde muhakkak senin bıraktığın bir vekâlet belgesi olmalıydı. Olmaması mümkün değildi. Eğer biz kazadan önce de birbirimizden bu kadar uzaklaşmışsak bu saatten sonra bir maske için yaygara koparıp neyi eski hâline döndürecektim ki? Ortada onca emek verip eski hâline döndürülmesi gereken hiçbir şey kalmamış demekti bu. O sorunsuz geçen 8 yıldan sonra birbirimizden saklayacak hiçbir şey olmaması gerekirken, eğer bu sargılardan da kalın bir ifadesizliğin duvarları arasına hapsolmuşsam, artık senden bir şey istemeye de hakkım yoktu. Kimsenin kaybedilmemiş olanı geri istemeye hakkı yok. Yoksa, ilk baştaki asıl yüzümün de sonuçta bir çeşit kamuflaj olduğu fikriyle barışıp, daha fazla çabalamadan, durumu kabullenmek miydi doğru olan?

Ciddi bir sorunla karşı karşıya kalmıştım. Bu sorun üzerinde ciddiyetle kafa yormanın kendisi de dayanılmayacak

ölçüde ciddi bir işti. Zorlanarak da olsa bir yolunu bulup vekâlet görevimi yerine getirmeliydim. Pek hevesli olduğum bir iş değildi ama mümkün olan tüm hatıraları, izlenimleri, konuşmaları seferber edip, senin bir modelini hazırlayacaktım. Nasıl bir yüz sevdiğini anlamak için kendimi senin yerine koyup farklı farklı erkeklerin yüz ifadelerini kafamda canlandırmaya çalıştım. Yakamdan içeri yürüyen bir böcek varmış gibi garip, kirli bir histi. Fakat bırak senin sevdiğin tipi yakalamayı, daha *seni* doğru dürüst kavrama işini bile beceremiyordum. Lensin her zaman sabit olması gerekirdi. Denizanası gibi kımıldayıp durursan o lensten bakıp seni görmek imkânsız hâle gelirdi. Buna rağmen, kendimi zorlayarak bakışımı yoğunlaştırdığımda, önce bir noktaya, sonra bir çizgiye, sonra bir yüze, sonunda da silüeti olmayan bir boşluğa dönüşüp beş duyumun ağından sıyrılıp gidecek gibi oluyordun.

İyice afallamıştım. Beraber yaşadığımız bunca yıl ben neyi görüp, neye karşı konuşup, ne hissederek yaşamıştım ki? Senden bu kadar mı bihaberdim? İçini kaplayan uçsuz bucaksız süt rengi sisin çevrelediği bilinmez bölgenin karşısında ne yapacağımı bilemeden öylece duruyor ve utançtan, yüzümdeki sargıların üzerine bir kat sargı daha çekmeyi düşünecek kadar zayıf hissediyordum.

Fakat bu köşeye sıkışmışlık sonuçta benim için iyi olmuş olabilir. Yakamdaki böceği silkip attıktan sonra hiç utanıp sıkılmadan, meydan okur gibi oturma odasına döndüğümde, sesi kısık televizyonun önünde, yüzünü ellerinin arasına gömmüş çıt çıkarmadan oturuyordun. Sessiz sessiz ağlıyordun belki de. Bu manzarayı gördüğüm anda, vekâlet şartlarını yerine getiremeyişimin bambaşka bir açıklamasının olabileceğini keşfettim.

Evet, o uzun beraberliğimize rağmen vekâlet için ideal olmadığım söylenebilirdi. En azından, seninle kurduğum ilişkide erkeklerin yüzlerine karşı seçici olabileceğini hiç hesaba katmayan tek taraflı bir yaklaşımımın olduğu kesindi. İyi de

bunda ne var ki? Bu saatten sonra pezevenklik yapmak zorunda mıyım? Yemek falan olsa hadi neyse de insanın kendi karısının, başka erkeklerde ne tip yüzleri tercih ettiğini düşünmek zorunda olmamak evliliğin normal şekli değil midir? En azından, erkekle kadının, evliliğe adam atarken bu tür soruları ve kaygıları karşılıklı olarak bir yana bırakmış olmaları gerekir. Bunu kabul edemeyeceklerse daha başından bu derde hiç bulaşmasınlar o zaman!

Fark ettirmemeye çalışarak arkandan yaklaşırken bir anda burnuma yağmurdan sonraki asfaltın kokusu geldi. Saçının kokusuydu belki de. Bana doğru döndüğünde soğuk almış gibi birkaç kez burnunu çektin, sonra da yanlış anladığımı göstermek istercesine, derin, delici bakışlarını bana yönelttin. Soğuk bir rüzgârın ertesinde ormanlarda süzülen güneş ışıkları gibi şeffaf bir ifadeyle...

İşte o an. Tuhaf bir dürtü beni ele geçirdi. Kıskançlık mıydı? Belki de. İçimde, acımur tohumuna benzeyen diken dolu bir şey gitgide büyüyerek bir kirpi boyutuna ulaştı. Hemen arkasından, tüm yüz ifadelerinin temelini oluşturan, izini kaybettiğim kayıp çocuğum, pat diye yanımda beliriverdi. Çok ani olmuştu. Aniliğinin tam olarak farkına varamayacak kadar ani olmuştu. Ama o kadar da şaşırmadım sanırım. Hatta asıl mantıksız olan, bunun dışında bir cevabın mümkün olmayacağını o zamana kadar anlayamamış olmamdı.

Fakat önce vardığım sonuçtan başlayalım. Maskemin, Boulan sınıflandırmasına göre 3. tip yani 'dışa dönük, uyumsuz tip' olması gerekiyordu.

–Burun merkezli, çıkık bir yüz; Jung psikolojisine göre dinamik ve hırslı.

Çözüm o kadar basitti ki, kendimi biraz enayi gibi hissettim. Fakat şöyle bir düşününce aslında her şey apaçık ortadaydı. Kozanın değişimi için bile bir hazırlık dönemi gerekir. Yüzün anlamı, seçmem gereken şeyden, benim için seçilmesi gereken şeye doğru ani bir değişime zorlandıktan sonra, nasıl ki

karanlığın içindeyken gözlerini açsan da kapasan da, sağa baksan da, sola baksan da karanlığa bakmaktan başka çaren yoksa, benim de pürdikkat sana bakmaktan başka çarem yoktu. Bu saatten sonra senin peşinden koşmak zorunda kaldığım için benliğim yaralanmıştı. Sabırsız, sinirli ve utanç içinde ne yapacağımı tam olarak bilemesem de bir an için bile olsa gözlerimi senden ayıramazdım. Sana yaklaşmak ama aynı zamanda da senden uzaklaşmak istiyordum. Seni bilmeyi istiyor, aynı zamanda bilmeye karşı içimde bir direnç hissediyordum. Sana bakmayı istiyor, aynı zamanda bakmaktan utanç duyuyordum. Böylesi bir parçalanmışlık içinde, aramızdaki çatlak gitgide derinleşiyordu; bense kırık bir bardağı avuçlarımın arasında tutup, dağılıp gitmesine engel olmaktan başka bir şey yapamıyordum.

Ve çok iyi biliyordum. Artık senin üzerinde hiçbir hakkım olmadığı hâlde, bana zincirle bağlı bir kurban olduğun fikri, işime geldiği için uydurduğum koca bir yalandan ibaretti. Sen bu kaderi bir an olsun bocalamadan kendi isteğinle kabul etmiştin. Gülümsemeye geçerkenki o parıltın belki de en çok senin kendin üzerinde etkiliydi. Bu da demek oluyor ki istesen beni hemen bırakıp gidebilirdin. Bunun benim için ne kadar korkunç bir şey olduğunu anlayabilir misin? Senin binlerce ifaden var fakat benim tek bir yüzüm bile yok. Zaman zaman, mesela giysilerinin altında kendine has bir esnekliği, kendine has bir sıcaklığı olan organların ve dokuların yaşadığını hatırladığım anlarda, eninde sonunda bedenine koca bir mıh çakıp —bu seni canını alacak olsa bile— seni koleksiyon kutusundaki bir numune hâline getirmedikçe, bu işin sonunun gelmeyeceğini ciddi ciddi düşündüğüm bile oldu.

İşte bu şekilde, seninle aramızdaki yolu yeniden inşa etme arzusuyla, tam tersine seni yok etmeyi isteyen bir intikam hissi içimde durmaksızın birbirleriyle savaşıyorlardı. Sonunda ikisini birbirinden ayıramayacak duruma gelmiştim. Okumu sürekli sana doğrultuyor olmam benim için günlük bir alışkanlık hâlini almış ve aniden kalbimde bir avcının yüzü nakşolmuştu.

Bir avcı yüzünün 'içe dönük ve uyumlu tip' olacak hâli yoktu. Öyle olsaydı ya kuşlarla arkadaş olur ya da vahşi hayvanlara yem olurdu. Bu şekilde bakıldığında vardığım sonucun ani olmak şöyle dursun, son derece kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Herhâlde maskenin ikili doğasına —gerçek yüzün reddi ya da yeni bir yüz— kapılıp bunun eylem şeklinde de kendini gösterdiği gibi çok önemli bir noktayı atladığım için, sonuca varan yolu gereğinden fazla uzatmıştım.

Matematikte 'sanal sayı' denen sayılar var. Karesini aldığında eksi olan acayip sayılardır bunlar. Maskeler de bir yönüyle bunlara benziyor. Maskenin üzerine bir maske daha takarsan, sonuç olarak hiçbir şey takmamış oluyorsun.

Tip belli olduğuna göre gerisi kolaydı. Modelleme işleminde kullanmak için çektiğim fotoğrafların sayısı çoktan 68'i bulmuştu. Şansıma, bunların yarısından fazlası 'merkezden çıkık tip'e aitti. Hazırlıklar fazlasıyla tamamdı.

Hemen işe girişmeye karar verdim. Elimde özel bir model yoktu ama sende yaratacağı izlenimi düşünüp, içimden el yordamıyla üzerinden geçerek, görünmez mürekkeple çizilen resimlere benzer bir yüz çizdim. Önce antimon yüz kalıbındaki sülük yuvasını süngerimsi bir kauçukla kaplayarak düzleştirdim. Sonra da, kil yerine, yönlendirilmiş ince plastik şeritlerini langer çizgilerinin üzerine gelecek şekilde yerleştirdim. Altı ay süren alıştırmalar sayesinde, parmaklarım, zemberekteki yamukluğu arayıp bulan bir saat ustası gibi, yüzün en ince noktalarına kadar hâkimdi. Deri rengi için bileklerimi model aldım. Şakaklarla, çenenin ucunu beyazlaştırmak için titanyum oksit miktarını artırıp, yanaklara kırmızılık vermek için kadmiyum kırmızısı eklenmiş plastik kullandım. Yüzün daha göz önünde olan kısımlarında özellikle daha karışık renkler seçtim. Özellikle burun deliklerinin etrafına gri lekeler serpip yaşıma uygun bir doğallık yaratmaya çalıştım. Son olarak da şeffaf kısmı

—adamdan satın alıp, floresan madde katkılı, keratin tabakaya yakın bir kırılma oranına sahip daha ince bir zara geçirdiğim derinin yüzeyini— sıvı reçineyle yapıştırdım. Bu kısmın üzerine kısa süreliğine yüksek basınçlı buhar uygulayınca, büzülüp maskeye tam olarak oturdu. Daha kırışıklıkları eklemediğim için fazla pürüzsüz olsa da bu hâliyle bile, sanki az önce birinin yüzünden soyup alınmış gibi kanlı canlı görünüyordu

(Bütün bunlar yirmi iki, yirmi üç günümü aldı.)

Bundan sonra yapılması gereken, maske uçlarının derimle birleştiği sınır kısmının işlenmesiydi. Alın tarafını saçlarımı kullanarak (neyse ki saçım gür hatta biraz da kıvırcık) gizleyebilirdim. Gözlerin etrafınıysa, küçük kırışıklar ekleyerek ve koyu bir renklendirme yapıp, güneş gözlüğü takarak halletmeye karar verdim. Dudak tarafında, maskenin ucunu ağzımdan içeri doğru katlayıp diş etlerine yapıştıracaktım. Burun deliklerine gelince, orta sertlikte iki tüpü maskeye iliştirip burnumdan içeri sokabilirdim. Fakat çenenin altı biraz zahmetliydi. Tek bir yöntem vardı. Sakalla gizlemem gerekiyordu.

Her santimetrekare için saçımdan yirmi beş, otuz ince kıl seçip, açılarına ve yönlerine dikkat ederek teker teker maskeye yerleştirdim. Zaman alması bir yana —yirmi günüme mal oldu— asıl yorucu olan bu işe karşı gösterdiğim psikolojik dirençti. 50 sene önce olsa neyse de, şimdi ortalıkta sakal bırakan yok denecek kadar azdı. Sakalın uyandırdığı ilk çağrışım ne yazık ki istasyon önlerindeki karakol memurlarına dairdi.

Tabii her sakal bırakan, kabadayı ya da kahraman olacak diye bir kural yok. Falcı sakalı da var, Lenin tarzı da, Avrupalı aristokrat tarzı da... Ayrıca Castro sakalı ya da adını bilemediğim, sanatçılara özenen gençlerin bıraktığı şu son moda sakal da var. Sakal ve güneş gözlükleriyle alışılmışın dışında bir tip olacağım kesindi fakat elimde başka bir yöntem olmadığına göre en azından insanlarda kötü izlenim bırakmayacak bir şeyler tasarlamaktan başka çarem yoktu.

Sonucun nasıl olduğunu bildiğine göre burada tekrar anlatmaya gerek yok herhâlde. Maskeyi eleştirecek durumda değildim ama özellikle değiştirmek istediğim bir yeri de çıkmadığına göre sanırım o hâliyle tatmin olmalıydım. Her hâlükârda biraz suçluluk hissetmek kaçınılmazdı...

Yok, biraz suçluluk falan gibi rastgele bir ifade kullanmış olsam da, şöyle bir düşününce, bu şikâyet dış görünüşten çok daha önemli anlamları olan imalar içeriyordu. Hâlâ söze dökemediğim, muğlak bir şeydi. Dilimdeki bir yara gibi, ne zaman ağzımı açmaya çalışsam sızlayıp, boş konuşmamam için beni uyaran sevimsiz bir önsezi...

O gece, son sakalı da maskeye yerleştirdikten sonra sağ başparmağımın ortası cımbızın etkisiyle siyah renkte kan topladı. Terleten bir acı, küçük bir köz gibi gözlerimin derinlerinde yanıyordu. Ne kadar silersem sileyim, akmaya devam eden seyreltilmiş bala benzer salgı yüzünden gözlerim kirli araba camları gibi buğulanmıştı. Yüzümü yıkamak için kalkıp lavaboya gittiğimde sabah olduğunu fark ettim. Pervazları ısıtan sabah güneşinin tazeliğinden istemsizce yüzümü çevirdiğim anda çıkıp gelen utanç duygusu beynimin tam merkezine saplandı.

Ansızın bir rüyayı hatırladım. Yazın sona erip sonbaharın başladığı günlerden birinde, on yaşındaki hâlimin, işten dönen babamın evin girişinde ayakkabılarını çıkarmasını, bir köşeden boş gözlerle izlediği, gayet huzurlu başlayan, eski sessiz filmleri andıran bir rüyaydı. Fakat aniden bu huzur yok oluyordu. Diğer babam işten geliyordu. Bu babam tuhaf bir şekilde diğer babamın aynısıydı. Aralarındaki tek fark taktıkları şapkalardı. Önceki babamın her zamanki hasır şapkasının yerine, sonradan gelen babamın kafasında fötr bir şapka vardı. Fötr şapkalı, hasır şapkalıyı gördüğünde, onu küçümsediğini açıkça belli ederek, bu uygunsuz kılığını azarlayan abartılı el kol hareketlerine başladı. Bunun üzerine hasır şapkalı olan, ona

hiç mi hiç yakışmayan bir paniğe kapılıp, ayağından çıkardığı ayakkabısının teki elinde, bir anlığına üzgünce gülümsedikten sonra kaçar gibi oradan uzaklaştı. Çocuk hâlim, hasır şapkalı babamın arkasından göğsüm parçalanacakmış gibi bakarak... işte tam bu noktada film pat diye kesiliyordu. Sebebi belirsiz bir acı hissini de ardında bırakarak...

Mevsimlerin değişimini çocuklara yaraşır bir duyumsama olarak açıklarsak başka söze gerek kalmaz. Fakat bundan ibaret olsa arkasında on yıllar boyu sürecek capcanlı bir iz bırakır mı? Pek olası değil. Buna inanamam. O gün gördüğüm o iki şapka eminim aslında daha farklı bir şeydi. Mesela, insan ilişkilerindeki affedilmesi zor hilekârlıklar gibi bir şey. Evet, kesin olarak söyleyebileceğim tek bir şey varsa o da şapkaların değişmesiyle birlikte babama duyduğum güvenimin tamamıyla ihanete uğramış olması. Herhâlde o günden sonra, babamla yer değiştirip o utanca katlanmayı sürdüren ben olmuştum.

Fakat bu sefer roller tersine dönmüştü. Kendini savunma sırası bu sefer bendeydi. Aynadaki bakışlarıma karşılık verip, kıpkırmızı ve iltihaplanmış sülük yuvasına gözlerimi dikerek maskeye olan arzumu kışkırtıyordum. Öyle ya, bu utancı hissetmesi gereken ben değildim... Gerçekten utanması gereken birileri varsa o da yüz denen pasaport olmaksızın insanın kişiliğini kabul etmeyen, beni neredeyse canlı canlı mezara gömmeye kalkan bu dünya değil miydi?

Bir hışımla maskenin yanına döndüm. Küstahça bakan sakallı bir surat... Dışarı çıkık bir burun... Her an kavgaya tutuşmaya hazırmış gibi görünmesine engel olamıyordum. Bu garipliğin maskeyi oluşturan kısımlara ayrı ayrı bakmaktan kaynaklanıyor olabileceğini düşünerek maskeyi duvara diklemesine yaslamaya karar verdim. Birkaç adım geriye gidip bu sefer avucumu dürbün hâline getirerek bir de oradan baktım. Hâlâ maskenin tamamlanmış olduğu hissini alamıyor, içimde başkasına ait olan bu yüzün beni ele geçireceğine dair kedere benzer bir şeyler hissediyordum.

Yorgunluktan olmalı diyerek kendimi avuttum. Büyük bir işi bitirdikten sonra hep böyle hissetmiyor muydum zaten? Maskeye özgü bir şey değildi. Bir işi bitirmenin mutluluğundan sadece o işin sonuçlarının sorumluluğunu almayacak olanlar bahsedebilir. Belki de yüze ilişkin ön yargılarım farkında olmadan harekete geçmişti. Her ne kadar yüzün kutsallaştırılışıyla savaşıyor olsam da bu mikrobun kendi bilincimin derinliklerine de kök salmadığına dair bir kanıtım yoktu. Hayaletlere inanmayanların karanlıktan ödünün kopmasıyla aynı şey.

Bu noktada, ne pahasına olursa olsun, tüm gayretimle işe odaklamaya karar verdim. Son sözü söyleyebilmek için maskeyi takıp denemeliydim. Kulakların arkasındaki çıkıntıları söktüm, çenenin arkasını gevşettim, dudakların katlı kısmını çözdüm, burun deliklerinin içindeki tüpleri de çıkarınca maske kalıptan ayrıldı. Tam kurumamış bir buz torbasına benzeyen, yumuşak kaygan bir zardı. Az önceki sıralamanın tam tersini izleyerek korka korka maskeyi yüzüme takmaya başladım. Teknik açıdan bir sorun yoktu. Giymeye alışık olduğum bir gömlek gibi kolayca yüzüme oturdu. Boğazımdaki düğümlerden bir tanesi böylece çözülmüştü.

Dikkatle aynaya baktım. Tanımadığım bir adam soğuk soğuk bana bakıyordu. Beni andıracak en ufak bir detay bile yoktu. Mükemmel bir kılık değişimiydi. Renk, parlaklık, doku; ilk bakışta hepsi başarılıydı. Hissettiğim bu boşluk duygusu da neyin nesiydi peki? Acaba aynadan mı kaynaklanıyordu? Zaten ışıklarda da bir anormallik vardı; hemen panjurları açıp içeriyi aydınlattım.

Keskin güneş ışınları, böceklerin antenleri gibi titreşerek maskenin her yerine nüfuz ettiler. Deri gözenekleri, ter bezleri, kısmi dokulardaki bozulmalar hatta incecik kılcal damarlar bile apaçık ortaya çıkmıştı. Herhangi bir eksiklik göze çarpmıyordu. Peki bu huzursuzluğun sebebi neydi o zaman? Belki de hareketsiz, ifadesiz duruyor olmamdı. Canlı görünsün diye

makyaj yapılmış bir cesedin yüzündeki gariplikti belki de. Denemek için kaslardan birini hareket ettirelim mi? Maskeyle yüzümü birleştirecek yapıştırıcı —yara bandının yapışkan kısmındaki yapıştırıcının biraz daha güçsüzünü kullanacaktım— hâlâ hazır olmadığı için maskenin kasla aynı hareketi yapması imkânsızdı ama burun ya da ağız gibi nispeten daha iyi oturmuş kısımları deneyebilirdim.

İlk olarak dudaklarımın köşelerini çok hafifçe sağa sola hareket ettirmeyi denedim. Sonuç gayet iyiydi. Aşırı derecede zor bir iş olan yönlendirilmiş lifleri birbirinin üstüne bindirmeye gösterdiğim anatomik özen boşa gitmemişti. Bundan aldığım cesaretle doğru düzgün gülümsemeyi denedim... Fakat maske biraz olsun gülmedi. Gevşekçe çarpıldı o kadar. Aslında çarpık olanın ayna olduğunu düşündürecek kadar tuhaf bir çarpıklıktı bu. Hareketsiz dururkenki hâlinden çok daha fazla ölü havası veriyordu. Şaşırmıştım. İç organlarımı bağlayan ip çözülmüş, göğüs bölgem boşalıp gitmiş gibiydi.

Ama yanlış anlamanı istemem. Abartılı hareketlerle, acılarımı kullanarak duygularını sömürmeye çalışmak gibi bir art niyetim yok. İyi veya kötü, bu maskeyi ben seçtim. Aylarca süren denemelerden sonra vardığım son nokta bu yüzdü. Memnun değilsem, yenisini yapabilirdim. Peki sorun maskenin iyi veya kötü oluşuyla ilgili değilse o zaman ne yapacaktım? Bu maskeyi bundan sonraki yüzüm olarak uysalca kabul etmeye, üzerinde fazla düşünmeden onunla yaşamaya hazır mıydım? Bu arada, beni elden ayaktan düşüren bu çöküntü hâli, yeni yüzümle ilgili şaşkınlıktan ziyade, bir görünmezlik pelerininin altında gitgide gözden kaybolan gölgemi izlemenin doğurduğu yok oluşun bunalımından kaynaklanıyor da olabilirdi. (Bu hâldeyken planın geri kalanını gerçekleştirebilir miydim ki?)

Tabii yüz ifadeleri hayatın yüzümüze kazıdığı, ağaçlardaki yıl halkalarına benzediklerinden, hiçbir hazırlık yapmadan bir anda gülmeye çalışmakla hata etmiştim. Hayatı yaşayışınıza göre, tekrar edilen ifadelerin kendi eğilimleri olur. Bunlar

kimi zaman kırışıklık kimi zaman da sarkıklık şeklinde yüze yerleşirler. Sürekli gülen bir yüze doğal olarak gülme ifadesi yerleşir. Tam aksine sürekli öfkeli olan bir yüze öfkenin yerleşmesi gibi. Fakat benim maskeme, tıpkı yeni doğmuş bir bebeğin yüzü gibi, daha tek bir yaş halkası bile kazınmamıştı. Nasıl gülerse gülsün, kırk yaşındaki bir bebeğin canavara benzemesi gayet normaldi. Evet, bu yüzden! Bundan eminim! Yüzüme uygun kırışıklıkları eklemek gizli evime gittikten sonra yapacağım ilk işler arasında yer alacaktı. Eğer bu işin altından kalkabilirsem maske çok daha doğal görünecek, kullanımı kolaylaşacaktı. Bunun böyle olacağını önceden de tahmin ettiğime göre şu an paniklemenin manası yoktu. Böylece, sızlayan utancıma kulak vermek yerine, sorunumun yerine ustalıkla bir başka sorun koymuştum. Kaçınılmaz olarak daha da derinlere gidiyordum.

Evet, görünüşe bakılırsa, defterleri yazmaya başladığım S Apartmanı'ndaki gizli daireye geri döndük. Hangi noktada ara yola sapmıştık ki? —Hah, tamam, tek başıma kalıp, yüzümdeki sargıları çözmeye başladığım sıra— O zaman hiç vakit kaybetmeden oradan devam edelim.

Gizli evdeki ilk işim maskeye kırışıklıklar eklemekti. Özel bir teknik gerektirmiyordu ama o kadar zaman alıcı bir işti ki had safhada kararlılık, azim ve dikkat şarttı.

İlk olarak yüzümün tamamını zamkladım. Maskeyi takmaya burundan başladım. Burun deliği tüplerini yerleştirdikten sonra, dudağın katlamalı kısmını damağıma yapıştırdım. Kayma ve sarkma olmayacak şekilde burun kemiği, yanaklar ve çenenin üzerine hafifçe vurarak maskeyi yerine oturttum. İyice yüzüme yerleşmesini bekledikten sonra kızıl ötesi lambayla ısıtıp, belirli bir sıcaklığa ulaşınca, birtakım yüz ifadelerini art arda tekrarlamaya başladım. Maskede kullandığım malzemenin esnekliği belirli bir sıcaklığa ulaştıktan sonra aniden azalmaya başladığından, liflerin önceden belirlediğim yönü yani

langer çizgileri doğrultusunda, belli ifadelere özgü kırışıklıklar kendiliğinden oluşacaktı.

İfadelerin içeriği ve dağılımı hakkında deneme amaçlı aşağıdaki listeyi hazırlamıştım.

1. Dikkat kesilme	%16
2. Merak	%7
3. Onaylama	%10
4. Tatmin	%12
5. Gülüş	%13
6. Ret	%6
7. Tatminsizlik	%7
8. Nefret	%6
9. Şüphe	%5
10. Şaşkınlık	%6
11. Endişe	%3
12. Öfke	%9

Tabii ifade gibi karmaşık ve hassas bir şeyi sadece bu öğelerle analiz etmek yeterli olmayacaktır. Fakat bunları paletin üstüne bir kez yerleştirdikten sonra farklı şekillerde birbirlerine karıştırarak neredeyse tüm ara renkleri elde edebilirdim. Yandaki sayıların ne olduğunu söylememe lüzum yoktur herhâlde; her bir ifadenin kullanım sıklığı. Yani hemen hemen bu oranlarda hislerini ifade eden birini hayal edebilirsin. Eğer neyi baz alarak bu rakamlara karar verdiğimi soracak olursan hemen cevap veremem. Kendimi bir baştan çıkarıcının yerine koyup benim için başkalarını temsil eden senle yüzleşeceğim ânı hayal ederek ve her bir ifadeyi sezgilerimle tartarak seçtim.

Sabaha kadar bir deli gibi ağlamaya, gülmeye ve kızmaya devam ettim. Ertesi gün gözlerimi açtığımda akşamüzeriydi. Kırmızı camdan yansımış gibi görünen bir ışık panjurun aralıklarından içeri giriyordu. Yağmur sonunda dinmişti. Fakat kendimi bir türlü tazelenmiş hissedemiyordum. Çayın acılığını

andıran bir yorgunluk tüm bedenimi kaplamıştı. Özelikle şakaklarım ateş içinde zonkluyordu. Şaşırılacak bir şey yoktu. Yüz kaslarımı on saatten fazla hiç durmadan hareket ettirmiştim.

Sadece hareket ettirmek de denemezdi. Güldüğümde tam anlamıyla gülebilmek, kızdığımda tam anlamıyla kızabilmek için bütün dikkatimi tek bir yönde toplamıştım.

Herhâlde bu süreçte, en küçük ifadeler bile, bir daha hiç değiştirilemez armalar olarak yüzümün yüzeyine kazınmışlardı. Eğer üst üste sahte gülüşleri yineleseydim, maskem sahte gülüşlerden başkasını beceremeyen bir yüz olarak sonsuza dek damgalanacaktı. Her ne kadar alelacele basılmış mühürler de olsalar, kişisel tarihime resmî olarak kaydedileceklerini düşününce, dikkatli olmaktan başka çare kalmıyordu.

Bir havluyu nemlendirip yüzüme masaj yaptım. Buhar tenimin içine işledi. Ter bezlerini kızılötesi lambayla uyarıp, gözeneklerin çıkışını yapıştırıcıyla kapattığım için derim doğal olarak kızarmıştı. Keloidleri de olumsuz etkileyeceğine şüphe yoktu. Fakat bundan daha kötüsü olamayacağına göre bu noktadan sonra endişelenmenin bir faydası yoktu. Ha yakılmış ha gömülmüş, ölünün kendisi için o kadar da fark etmez.

Aynı işleme üç gün boyunca aynı sırayla devam ettim. Düzeltilmesi gereken yerleri düzeltip, dengeli bir hâle getirince üçüncü günün akşam yemeğini yüzümde maskeyle yemeyi denemeye karar verdim. Nasıl olsa ileride yapmak zorunda kalacağıma göre, şimdiden deneyip görmek en iyisiydi. En uygun koşulları hazırlamaya giriştim. Maske, yapıştırıcıyla yerine iyice oturduktan sonra, saçlarımı dağıtıp birleşme yerlerini gizledim. Gözlerimin etrafındaki sınır kısımları belli olmayacak şekilde sarımtırak kahverengi bir güneş gözlüğü takıp, dışarı çıkacağım zamanlardaki hazırlıkların aynısını tamamladım. Hemen aynanın karşısına geçmemeye dikkat ederek, masanın üstüne önceki günden kalan konserve ve ekmeği koyduktan sonra, yemeği restoranda başkalarının arasında yediğimi hayal ederek yavaşça yüzümü kaldırarak aynaya baktım.

Tabii karşımdaki kişi de yavaşça yüzünü kaldırıp bakışlarıma karşılık verdi. Sonra da ağız hareketlerini benimkine uydurarak ekmeği çiğnemeye başladı. Ben çorbayı içince o da içti. Aynı anda soluk alıp verişimiz çok doğal görünüyordu. Dudaklarımdaki yabancı madde hissiyle, sinirlerimdeki uyuşukluk, tat alma duyumu biraz engelleyip çiğnerken rahatsız etse de, alıştığım takdirde, varlığını, sanki ağzımdaki bir takma dişmiş gibi, unutabilirdim. Yalnız, dudaklarımın kenarı salya ve sıvıları sızdırmaya yatkın olduğu için dikkati elden bırakmamalıydım.

Karşımdaki aniden yerinden kalkıp, sorgulayıcı bir ifadeyle bana bakmak için yaklaştı. Tam o sırada, sanki fazla kaçırdığım uyku ilacı tek seferde etkisini göstermeye başlamış gibi, sarsıcılığına rağmen yumuşak, keskinliğine rağmen sarhoş edici tuhaf bir uyum hissi bedenimi sarmaladı. Herhâlde kabuğumda çatlaklar oluşuyordu. Bir süre karşılıklı olarak birbirimizi izledikten sonra karşımdaki gülmeye başlayınca ben de onunla beraber gülmeye başladım. Sonra da hiçbir direnç hissetmeksizin karşımdakinin yüzünün içine doğru kayıp gidiverdim. Hemen orada birleşiverdik; ben artık o olmuştum. Bu yüzün hoşuma gittiğini söyleyemezdim fakat hoşuma gitmiyor da diyemezdim. Artık bu yüzle hissetmeye ve düşünmeye başlamış gibiydim. Her şey o kadar güzel yerine oturmuştu ki işin içindeki hileyi bilen ben bile ortada bir hile olduğundan şüphe ediyordum.

Gerçekten her şey gayet güzel yerine oturmuştu. Eğer her şeyi olduğu gibi yutmaya kalkarsam sonradan yan etkileri kendini göstermez miydi? Beş, altı adım geri gidip gözlerimi kıstım. En aksi göründüğüm ânı kollayıp bir anda gözlerimi açtım. Fakat diyapazon gibi yankılanan gülüş dalgası devam ediyordu. Hiçbir fark yok gibiydi. Üstüne üstlük en azından beş yaş gençleşmiştim.

Acaba düne kadar beni bu kadar endişelendiren neydi? İnsanın özüyle hiçbir ilgisi olmayan surat derisi için hayıflan-

maya değmez diye mantıklı açıklamalar yapmaya girişmem de sonuçta, ön yargılara dayanan bahanelerden mi ibaretti? Sülük yuvası ya da sargılarla karşılaştırıldığında bu plastik maske canlı bir yüze çok daha fazla benziyordu. Eğer onlar duvara çizilmiş dekordan ibaret bir kapıysa, maske, güneşin kokularını doğrudan içeri alan, ardına kadar açık bir kapıydı.

Birinin gitgide yükselen ayak sesleri bana doğru yaklaşıyordu. Bu sesleri daha önceden de duyduğuma emindim. İyice yaklaşıp kalp atışlarım oldular. Açılan kapı beni kışkırtıyordu.

Haydi, dışarı çıkalım! Başkasına ait bir yüzle, başkasına ait, yepyeni bir dünyaya gidelim.

Kalbim hızla atıyordu. İlk defa kendi başına trene binmesine izin verilmiş bir çocuk gibi, beklenti ve endişe içinde yüreğim pır pır ediyordu. Maske sayesinde her şey tamamen değişecekti. Sadece ben değil, dünya da yepyeni bir kılığa bürünecekti. Bu beklenti anaforunun baskısıyla, o rahatsız edici utanç da bir süreliğine derinlerde bir yerlere batmış gibi görünüyordu.

Ek: *Sanırım itiraf etmem gerek; o gün bol miktarda uyku ilacı içmiştim. Yok, sadece o gün değil, aslında ilacı bayağı önceden kullanmaya başlamıştım. Fakat ilk anda akla geleceği gibi ilacı endişelerimi yatıştırmak için kullanmıyordum. Tersine, akla ziyan öfkemden kurtulup daha mantıklı düşünebileceğim bir ruh hâlini muhafaza etmeye çalışıyordum. Daha önce de birçok kez tekrarladığım gibi, maskem her şeyden önce yüze ilişkin ön yargılara bir meydan okuyuş olmalıydı. Tıpkı karmaşık bir makineyi kullanırkenki gibi, maskeye karşı da daima uyanık olmalıydım.*

Bir şey daha vardı; belli türde uyku ilaçlarıyla, yatıştırıcıları bir arada uygun miktarlarda kullanınca, ilaçlar etkisini göstermeye başladıktan sonraki ilk birkaç dakika, sanki teleskopik bir mercekle kendi içime bakıyormuşum gibi tuhaf, dupduru

bir sükûnete kapılıyordum. Tabii bu uyuşturucu bir sarhoşluk hâli mi değil mi emin olamadığım için şimdiye kadar yazmaya cesaret edemedim. Fakat şimdi düşününce, o birkaç dakikalık deneyimde tahmin ettiğimden daha derin bir anlamın saklı olabileceğini görüyorum. Mesela, beni, yüz adını verdiğimiz geçici sembollerle oluşturulmuş insan ilişkilerinin özüne daha da bir yaklaştıran türden bir şey.

İlaç etkisini ilk gösterdiğinde kendimi, ayağım taşa takılmış da sendelemişim gibi hissediyordum. Beden bir anlığına boşlukta süzülüyor, hafif bir baş dönmesi başlıyordu. Sonra otların öz suyunu andıran bir koku burnumu gıdıklıyor, başıboş dolanan ruhum kendini uzaktaki bir manzaranın içinde buluveriyordu. Yok, bu tanım pek doğru olmayabilir. Zamanın akışı birdenbire duraklıyordu, bense yönümü kaybediyor ve sürüklenerek akışın dışına çıkıyordum. Sürüklenerek çıkan sadece ben değildim; benimle beraber akan her şey, o âna kadarki bağlamlarından kopup paramparça oluyordu. Ben akıştan kurtulmanın verdiği serbestlik hissiyle, olabilecek en üst seviyedeki bir hoşgörüye kavuşuyor, her şeyi onaylayarak, yüzümün, Buddha'ya benzemesi bakımından, seninkiyle birebir aynı olduğu gibi aniden ortaya çıkan tuhaf bir yargıya tekrar tekrar varıyordum. 'Yüz' denen şeye tamamen kayıtsız kaldığım bu an kimi zaman yedi, sekiz dakika sürebiliyordu.

Belki de, zamanın akışındaki bu durağanlığın ortasında, sadece kendi sülük yuvamı değil, yüzün kendisini de aşıp, onun ötesinde olan şeye ulaşıyordum. Yüzün penceresiyle oluşan insan ilişkilerine kayıtsız şartsız yaslandığım zamanlarda hayal bile edemeyeceğim bir özgürlüğe, kısacık bir süreliğine de olsa tanıklık etmiş olabilirdim. Eninde sonunda herkesin etten maskeleriyle ruhlarının pencerelerini kapatıp, arkadaki sülük yuvalarını saklamaktan başka bir şey yapmadığı gerçeğine beklemediğim bir anda denk gelmiştim belki de. Yüzümü kaybetmem sayesinde, pencereye çizilmiş bir resimle falan değil de, dışarıdaki gerçek dünyayla bağ kurmuş olabilirdim.

Demek ki o saydam serbestlik hissi de bir yalan değildi. İlaçların etkisiyle ödünç alınmış, geçici bir kandırmaca değildi.

O zaman —daha da kötüsü— maskem bu gerçeğin üzerini örtüp saklama görevini üstleniyor olabilirdi. Etraflıca düşününce, maskeye yönelik o utanç da beklentilerimin aksine bu sebepten kaynaklanıyor olmalıydı. Fakat maske çoktan yüzümü kaplamıştı. Ayrıca her zaman kullandığımın iki katına yakın ilaç, yüzün olmadığı bir özgürlüğü unutturacak kadar etkisini göstermeye başlamıştı. Kendi kendime nasihat veriyordum. Masalların dünyasında bile çirkin ördek yavrusunun sonunda bir kuğuya dönüşme hakkı vardı, öyle değil mi?

Tamamen başkası olabilmek için doğal olarak işe giysilerden başlamam gerekiyordu. Fakat ne yazık ki daha o kadar hazırlığım yoktu. O akşamlık sadece ruh hâlime çekidüzen vermeye karar vererek sırtıma bir ceket alıp dışarı çıktım. Her yerde satılan hazır giyim ceketlerden olduğu için göze batmama imkân yoktu.

Havada süzüleceğimi zannederken yangın merdivenleri yüksek sesle gıcırdamaya başlayınca, bir ağırlığımın oluşu tuhafıma gitti. Şansıma apartmanın önündeki sokağa çıkana kadar kimseye rastlamadım. Fakat sokağın köşesini döndüğümde alışverişten dönen komşu hanın sahibesiyle az daha çarpışıyordum. Ağzımın içinde maytap patlatmışçasına bir şokla donakaldığım hâlde kadın oralı olmadan, acele bir bakış atıp yoluna devam etti. Böyle olması en iyisiydi. Hiçbir şeyin olmaması suç mahallinde olmadığına dair en iyi kanıt değil miydi zaten?

Yürümeye devam ettim. Şimdilik amacım maskeye alışmak olduğu için nereye gideceğime karar vermemiştim. Tabii başlarda sadece yürümek bile benim için bayağı büyük bir işti. Beklentimin aksine dizlerimdeki eklemler, yağları bitmiş gibi zorlanıyor, nefes vanamın menteşeleri gıcırdıyordu. Maske

kızarmayacak olmasına rağmen, utançtan ve kim olduğum anlaşılacak korkusundan, omurgam boğazlanan bir tavuk gibi kıvranıp duruyordu. Eğer yüzümdekinin maske olduğu anlaşılacaksa, bu büyük ihtimalle acemi hareketlerimden kaynaklanacaktı. Şüphelenilecek hareketler yaparsan şüphe çekersin. Alt tarafı ambalajımın dizaynında ufak bir değişiklik yapmıştım, hepsi bu. Sorguya çekmedikleri sürece problem yoktu. İçimde bir hile olmadığı sürece kimseden korkmaya gerek yoktu.

Kendi kendime bunları söylesem de en baştaki kararlılığımın yerinde yelle esiyordu, duyguların mantığa galip gelmesi gibi, bedenim duygularıma galip geliyor ve gitgide küçülüyordum. Sonraki üç saat boyunca, fazlaca aydınlık bir camekân görürsem hemen yolun karşı tarafındaki dükkân ilgimi çekmiş gibi yapıp karşıya geçmeler... Neon lambalarının fazla parlak olduğu bir sokak varsa, macera arama bahanesiyle karanlık ara sokaklara dalmalar... Duraklarda tren ve otobüslerin yanaştığını görür görmez bilinçli olarak hızlanıp fırsatı kaçırmalar... Aksi olduğunda da adımlarımı yavaşlatıp bilerek zaman geçirmeye uğraşmalar... Sonunda da kendi kendime hayıflanmalar. Böyle yapmaya devam edersem kaç gün yürürsem yürüyeyim maskeyi doğru düzgün kullanmaya alışamazdım. Bir pastanenin önünde küçük bir sigara büfesi vardı. Burada azıcık maceraya atılmaya karar verdim. Macera deyip abarttığıma bakma, bir paket sigara almaya karar vermiştim, o kadar. Büfeye yaklaştıkça mide ve diyaframımın kesiştiği yerde bir şeyler oynamaya başladı. Bedenimde bir yerler kamaşmıştı sanki; gözlerimden yaşlar dökülüyordu. Maske birden ağırlaştı, her an kayıp düşecek gibiydi. Elindeki tek güvencesi olan halatla, uçsuz bucaksız bir uçurumdan aşağı inmeye çalışan biri gibi bacaklarıma kramp girmişti. Altı üstü bir paket sigara için giriştiğim mücadeleyi gören olsa canavarlarla savaşıyorum sanırdı.

Bu arada, her ne olduysa, isteksizce çıkıp gelen satıcı kızla bakıştığımız anda, az öncekinin tam tersine bir cesaretle doldum. Kız başka müşterilere göstereceği tepkiden fazlasını gös-

termediği için miydi? Yoksa küçük, ölü bir kuş gibi hafif sigara paketini avucumun içinde hissettiğim için miydi? Hayır, bu cesaret maskedeki değişimden kaynaklanıyordu. Başkalarının bana baktıklarını hayal ederken korktuğum aslında kendi gölgemdi. Gerçek bakışlara maruz kaldığımdaysa gerçek karakterimin farkına varmış olmalıydım.

Maskeyi, beni ortaya çıkaran bir şey gibi hayal etsem de, gerçekte beni gizleyen donuk bir kılıftı. Maskenin arkasında yayılan damarlara, salyalarına akıtan ter bezlerine rağmen, maskenin önünde tek bir damla ter bile göze çapmıyordu.

Böylece, yüz kızarma fobimden kolayca kendimi kurtardım fakat iliklerime kadar bitap düşmüştüm. Daha fazla yürüyecek gücüm kalmadığından, bir taksi çevirip doğruca apartmana döndüm. Bütün bu tükenmenin karşılığında ödülümün bir paket sigara olduğunu düşününce hevesim kaçsa da, maskenin farkına varışım hesaba katılırsa bir miktar kârlı çıktığım bile söylenebilirdi. Bunun kanıtı da, odama dönüp, maskeyi çıkarıp, yüzümdeki yapıştırıcıyı temizleyip, tekrar çıplak yüzümle karşı karşıya geldiğimde, korkunç sülük yuvasının nedense eskisi kadar gerçekçi görünmemesiydi. Gerçekçiliği maskeninki kadardı. Eğer maske geçici bir suretse, sülük yuvası da aynı onun gibi geçici bir suretten ibaretti. Görünüşe bakılırsa, maske kazasız belasız yüzüme köklerini salmaya başlamıştı.

Ertesi gün test sahasını biraz daha genişletmeye karar verdim. Yataktan kalkar kalkmaz apartman yöneticisine gidip, yandaki daire hâlâ boşsa 'kardeşim' için kiralamak istediğimi söyledim. Elbette 'kardeşim' dediğim, maskeli olan diğer bendi.

Ne yazık ki bir günle daireyi kaçırmıştım.

Fakat bu yüzden planlarımı değiştirmeye gerek yoktu. Planlarda değişikliğe gitmek yerine fırsattan istifade edip, yöneticiyi 'kardeşim' olacak kişinin varlığına inandırmak ve özelliklerini hatırlamasını sağlamak daha önemliydi.

'Kardeşim' şehir merkezine çok uzakta oturuyordu ve iş saatleri çok değişkendi. Arada dinlenmek için kullanabileceği bir daire istiyordu. Ama madem tutulmuştu, yapacak bir şey yoktu. İkimizin şartları aynı olduğuna göre, benim dairemi ortaklaşa kullanmaya karar vermiştik.

Hemen arkasından kiraya yüzde otuzluk bir artış yapmayı teklif ettim. Yönetici 'ne yapsak ki' dercesine sıkıntılı bir ifadeye bürünse de aslında sıkıntılı falan değildi. Hatta hemen oracıkta 'kardeşim' için bir yedek anahtar almayı başardım.

Saat on civarı maskeyi takıp dışarı çıktım. Maskeye uygun sakal ve gözlük alıp "kardeşimin" kıyafetini tamamlayacaktım. Gündüz vakti maskeyle ilk çıkışım olduğundan, bir süre doğal olarak heyecanımı üzerimden atamamıştım. Dün gece uzama belirtileri gösteren sakal kökleri gerçekten de kök salıp uzamaya başladığı için miydi? Yoksa dozunu daha da artırdığım sakinleştiriciler sayesinde miydi? Nihayet, otobüs beklerken hiçbir şey yokmuşçasına bir sigara tüttürecek kadar sakinleşmiştim.

Fakat maskenin yaşama gücündeki kararlılığı asıl kavrayışım, giysileri satın almak için alışveriş merkezine girdiğimde gerçekleşti. Sakal ve gözlüğe uyması için az buçuk havalı bir şeyler seçmem beklenirken gidip de günün modasına uygun, klasik, dar yaka, üç düğmeli bir ceket seçmiş olduğuma inanamıyordum. Asıl aklımı karıştıransa moda hakkında nereden bilgi sahibi olduğumdu. Sadece bununla da kalsa iyi. Bir de takı reyonuna gidip yüzük satın aldım. Görünüşe bakılırsa, maske benim planlarıma sırtını dönüp kendi başına hareket etmeye karar vermişti. Bunu çok da büyük bir sorun olarak görmüyordum ama yine de tuhaftı. Ortada komik bir şey olmamasına rağmen, sanki gıdıklanıyormuşum gibi engel olamadığım gülme dalgaları içimden ardı ardına yükseliyordu. Sebepsizce neşeli bir ruh hâline bürünmüştüm.

Alışveriş merkezinden çıkınca, biraz da ânın hevesiyle küçük bir maceraya daha atılmaya karar verdim. Pek öyle kayda

değer bir şey değildi; işlek caddenin dışındaki tenha bir sokakta bulunan Kore restoranına uğrayacaktım, o kadar. Uzun süredir doğru düzgün bir şeyler yemediğimden olsa gerek hem midemin tavsiyesine uymuştum hem de restoranın o yoğun sosa bulanmış mangal etlerine eskiden beri bayılırdım. Peki, amaçladığım sadece bu muydu? Beni buraya götüren saik sadece bundan mı ibaretti?

Seçimlerimin ne derece bilincinde olduğum başka bir soru. Fakat özellikle Kore lokantasını seçmemin hiçbir sebebi yoktu dersem yalan olur. Buranın bir Kore restoranı olduğunun, müşterilerinin çoğunun da Koreli olacağının farkındaydım. Koreli olurlarsa, maskemde hâlâ biraz çiğlik kalmış olsa bile fark etmeyecekleri gibi bilinçsizce yapılmış bir hesap vardı tabii ama bunun da ötesinde, onlara daha kolay yaklaşabileceğimi düşünmüştüm. Belki de, yüzümü kaybetmiş olmamla, Korelilerin sık sık ön yargılara maruz kalması arasında paralellik kurmuş, farkında olmadan onlara bir yakınlık duymuş olabilirdim. Elbette, kişisel olarak Korelilere karşı hiçbir ön yargı beslemiyordum. Zaten en başta, yüzüm olmadığı için ön yargı besleyecek vasfa sahip değilim. Irksal ön yargı genelde şahısların fikirlerinin dışında gelişiyor ve tarih gibi, millet gibi şeylerin üzerine gölgesini düşürdüğünde apaçık bir mevcudiyete kavuşuyordu. Bu yüzden, sübjektif olarak bakıldığında, onların arasında sığınacak bir yer aramış olmam, mantıksal olarak, ön yargının başka bir şekli oluyordu belki de.

Mavi bir duman etrafı sarmıştı. Eski püskü vantilatör gürültüyle çalışıyordu. Şansıma, üç müşterinin üçü de Koreliye benziyordu. İçlerinden ikisini Japonlar'dan ayırmak mümkün değildi ama aralarındaki akıcı Korece sohbet özbeöz Koreli olduklarının kanıtıydı. Üçlü, daha öğlen olmasına rağmen, şişelerce birayı çoktan mideye indirmiş ve her zamanki telaşlı konuşmalarını daha da hızlandırmışlardı.

Bir yandan maskenin durumunu kontrol için yanak kısımlarını ellerken, bir yandan da adamların neşesine kapılmaya

başlamıştım. Daha doğrusu, istersem başarabileceğimi düşünerek, kendimi sarhoş olmaya zorlamıştım. Yoksa romanlarda sıkça görülen, bir şekilde lâfı zengin akrabalarına getirmeye çalışan berduşların o ruh hâline mi bürünmüştüm? Her neyse, derme çatma masaya oturmuş, mangal et siparişi veren kendimi, bir filmin başrol oyuncusu falanmışım gibi gösterişli hissediyordum.

Duvarda bir hamam böceği yürüyordu. Birilerinin masada unuttuğu gazeteyi katlayıp vurarak böceği düşürdüm. Sonra da dalgın dalgın manşetlere göz gezdirdim. İş ilanları, sinema saatleri, müzikholler ve bir sürü eğlence yerinin tanıtımları sıralanmıştı. Harflerin dizilişleri garip bir şekilde hayal gücümü tetikledi. Üçlünün aralıksız sohbeti, ilanların arasındaki boşluklardan belirmeye başlayan, sırlar ve fısıltılarla dolu manzaraya mükemmel eşlik ediyordu.

Masada, kül tablasının yanına iliştirilmiş, içinden fal çekilen bir düzenek vardı. On yen atıp düğmesine basınca alttaki boşluktan kibrit sapı büyüklüğündeki bir tüpün içine yerleştirilmiş, sarılı bir kâğıt parçası çıkıyordu. Maskem bunu bile denemek isteyecek kadar keyifliydi belli ki. Kâğıdı açıp falımı okudum.

"Epey şanslı sayılırsın. Sabrın sonu selamettir. Gözünün altında beni olan birini görürsen batıya git."

Tam dayanamayıp kahkaha atacakken, üçlüden biri aniden Japoncaya dönerek, benim siparişimi getiren garson kıza seslendi.

"Baksana abla, senin yüzün Koreli köylülere benziyor. Gerçekten, aynı Kore köylülerinin yüzü."

Seslendi demektense haykırdı demek daha doğru olur. Ben sanki benimle dalga geçilmişçesine irkilip, utanmış hâlde kıza bakarken, o et dolu tabağı önüme bırakmış, adamların kahkahalarına gülümseyerek karşılık veriyor, hiçbir gocunma belirtisi göstermiyordu. Afallamıştım. Belki de 'Kore köylüsü' ifadesinde benim sandığım kadar kötü bir anlam yoktu. Zaten,

üçlünün arasında en kaba saba görünen, Kore köylüsü lafına en uygun düşen de kıza bağıran orta yaşlı adamdı. Sonrasındaki gülüşlerine bakılırsa, kendi kendileriyle dalga geçmek için bir şaka yapmış da olabilirlerdi. Ayrıca, laf atılan kızın Koreli olma ihtimali de vardı. Bu yaşlardaki bir Korelinin sadece Japonca biliyor olmasında garipsenecek bir şey yoktu. O zaman adamınki kendisiyle dalga geçme amaçlı değil, olumlayan, dostane bir sesleniş bile olabilirdi. Kesinlikle öyle olmalıydı. Her şeyden önce, bir Koreli, 'Koreli' lafını neden olumsuz anlamda kullansındı ki?

İşte bu şekilde, art arda aldığım virajlardan sonra vardığım yer, Korelilere utanmazca yakınlık duymama sebep olan o sığ kendimi aldatışın verdiği dayanılmaz vicdan azabıydı. Takındığım tutum, örnek vermek gerekirse, beyaz bir dilencinin, beyaz olmayan bir imparatora sanki dostuymuş gibi davranmasıydı. Aynı ön yargıya maruz kalsak bile, benim durumumla onlarınkinin boyutu farklıydı. Onların, ön yargılı insanlarla dalga geçme hakları vardı fakat benim yoktu. Onların bu ön yargıya karşı güç birliği yapacak dostları vardı fakat benim yoktu. Eğer gerçekten onlarla eşit konumda olmak istiyorsam, maskemi cesurca çıkarıp atarak, sülük yuvasını apaçık sergiledikten sonra bunu yapmalıydım. Ondan sonra yüzü olmayan canavarlar olarak birbirimizin dostluğunu kazanıp... Hayır, anlamsız bir teori; kendini sevmeyi beceremeyen birinin başkalarından dostluk beklemeye nasıl hakkı olabilir ki?

Baştaki kararlılığımdan eser kalmamıştı. Aniden kasvete bürünüp, her şeyden tiksinerek, o utancın tekrar iliklerime kadar işlediğini hissedip kederli bir şekilde gizli eve geri dönmekten başka çarem kalmamıştı. Fakat tamamen dikkatsizliğimden, apartmanın önünde yine saçma sapan bir pot kırıverdim. Tam evin yanındaki dar yola doğru dönerken yöneticinin kızına rastladım.

Kız duvara yaslanmış, beceriksizce yoyo oynuyordu. Kocaman yoyo sapsarı altın renginde parıldıyordu. Şaşırıp olduğum

yerde kalakalmıştım. Çok dikkatsizdim. Bu dar yol, sadece apartmanın arkasındaki park yeri ya da acil çıkış merdiveniyle işi olanların kullandığı bir çıkmaz sokaktı. Yöneticinin ailesine kendimi 'kardeş' olarak tanıtmadan önce yüzümde maskeyle arka girişi kullanmamam gerekirdi. Apartman yeni olduğundan oturanların hemen hepsi yeni taşınmış sayılabilirdi, yani hiç oralı olmadan kızın önünden geçsem gitsem de olurdu ama... Hemen kendimi toparlamaya çalıştıysam da artık çok geçti... Kız şaşkınlığımın farkına varmış görünüyordu. Bu durumdan yakamı nasıl kurtaracaktım? Berbat bir bahane olduğunu düşünmeme rağmen aklıma doğru dürüst başka bir fikir gelmediği için söze girdim, "Şuradaki dairede abim oturuyor ama... Şu an evde mi acaba? Yüzü şu şekilde komple sargılı biri... Tanıyorsundur herhâlde."

Fakat kız neredeyse kılını bile kıpırdatmamıştı; ne ağzını açmış ne de yüz ifadesini değiştirmişti. İyiden iyiye bocalamaya başlamıştım... Bir şey mi fark etmişti acaba? Yok, mümkün değildi... Yönetici olan babasının söylediklerine bakılırsa her ne kadar dış görünüş olarak genç bir kız olsa da, IQ'sü ilkokula daha yeni başlayacak bir çocuk seviyesindeydi. Küçükken ateşlenip menenjit geçirmiş ve tam olarak iyileşememişti. Bir böceğin kanatları gibi narin dudaklar, çocuksu bir çene, dar, eğik omuzlar ve bunlarla tezat oluşturan, yetişkin bir insana aitmiş gibi görünen ince bir burun, boş bakan, çarpık, büyük gözler... Babasının söyledikleri doğru olmalıydı.

Fakat kızın sessizliğinde, görmezden gelip, önünden geçip gidilemeyecek, kendini bir şekilde hissettiren, kararlılığa benzer bir şeyler vardı. Onu konuşturabilmek için oracıkta aklıma gelen ilk şeyleri söyledim.

"Yoyon da çok güzelmiş. Düzgün hareket ediyor mu bari?"

Bunun üzerine omuzları titreyen kız, yoyoyu alelacele arkasına saklayıp itiraz edercesine cevap verdi.

"Benim yoyom, yalan söylemiyorum!"

Cevabı duyar duymaz kahkaha atasım geldi. Rahatlamak-

la beraber kıza biraz daha takılmak istedim. Kafama takılan bir şey daha vardı; tek amacım daha önce sargılı yüzümü gördüğünde çığlığı koparan kızla dalga geçmek değildi. Düşük IQ'süne rağmen kızın biçimsiz bir periyi andıran bir çekiciliği vardı. Hem şansım yaver giderse, giderek tehlikeli bir hâl almaya başlayan maskem üzerindeki otoritemin birazını olsun yeniden kazanabilirdim.

"Gerçekten mi? Yalan söylemediğinin kanıtı nerede?"

"Bana inanmalısın. Hem, ben sana hiç zarar vermem ki."

"İnanıyorum. Ama eminim o yoyonun üzerinde başka birinin adı yazıyordur."

"Ona güvenemezsin ki. Evvel zaman içinde, bir kedi demiş ki... Bizim kedimiz gibi benekli değil, bembeyaz bir kedi hem de..."

"Tamam tamam, bir versene şunu..."

"Hem, ben de sır saklayabilirim."

"Sır mı?"

"Evvel zaman içinde, bir kedi şöyle demiş: Bir fare bana çıngırak takmaya çalışıyor, ne yapacağız?"

"Tamam o zaman. Amca sana o yoyonun aynısından alsın mı?"

Ben sadece bu konuşmayı sürdürebilmenin kişisel tatminini yaşarken, sorduğum sorunun etkisi tahminimin çok üzerinde olmuştu.

Kız bir yandan sırtını duvara sürterken diğer yandan da dikkatle sözlerimin anlamını ölçüp biçer gibiydi. Sonrasında şüpheli bakışlarını bana dikip parladı:

"Babamdan gizli mi?"

"Tabii ki gizli."

Sonunda gülmeye başlamıştım, (Ben, gülüyordum!) gülen maskenin yaratacağı etkinin bilincinde, yüzümün her iki tarafıyla gülüyordum. Görünüşe bakılırsa, kız sonunda ikna olmuştu. Sopa gibi durmaya son verip kendini biraz salarak alt dudağını dışarı sarkıttı. "Olur... olur..." diye şarkı söyler gibi

tekrarlıyordu. Elbisesinin eteklerine sürttüğü altın renkli yoyosundan ayrılmak istemiyor gibiydi: "Eğer gerçekten alacaksan, bunu verip geleceğim. Hem ben bunu bir şey söylemeden çalmadım ki zaten... Çok önceden beri aramızda söz vardı... Ama verip geleceğim. Hemen şimdi geri verip geleceğim. Ben çok seviyorum bana hediye verilmesini... Birinin bana hediye vermesini çok seviyorum."

Hâlâ duvara dayalı sırtını yan yan sürüyerek önümden geçiyordu. Çocuk her hâlükârda çocuktu... Tam rahatlamaya başlamıştım ki kız yanımdan geçerken fısıldadı:

"Sır tutma oyunu oynayalım!"

Sır tutma oyunu mu? Bu da ne demekti şimdi? Üstünde durmaya gerek yoktu. Böyle saf bir kızın karmaşık taktiklere girişecek hâli yok diye düşünüp konuyu kızın bakış açısının darlığına indirgemek gayet kolaydı. Fakat görme duyuları pek de gelişmemiş olan köpekler iş koku almaya gelince çok yetenekli değiller miydi? Bu tür konuları kafama takıyor olmam, en başta, kendime güvenimin tekrar sarsılmaya başladığına işaretti.

Ağzımda bıraktığı tat çok acıydı. Hafızan ve alışkanlıkların aynı kaldığı sürece sadece yüzünü yenilemek, dipsiz bir kovaya su doldurmaya çalışmaktan farksızdı. Yüzüne maske takıyorsan, kalbine de ona uygun olacak şekilde baştan sona hesaplanmış bir maske takman gerekiyordu. Mümkün olsaydı da, oyunculuğumu ve uydurduğum hikâyeleri, yalan makinesine bile yakalanmayacak kadar mükemmelleştirebilseydim keşke.

Maskeyi çıkardığımda, teri içine çekmiş olan yapıştırıcı fazla olgunlaşmış üzümler gibi bir koku yaymaya başladı. Tam o anda dayanılmaz bir yorgunluk, tıkanmış bir lağım gibi fışkırıp, vücudumdaki tüm eklemlere yapışkan bir zift gibi yayılıverdi. Fakat her şey nasıl baktığına göre değişir derler. İlk deneme için büsbütün kötü sayılmazdı. Bebekler bile doğarken ne

acılar çekiyor. Koskoca bir adam, bambaşka biri olarak yeniden doğmaya çalıştığına göre, ufak tefek tökezlemelerin ya da uyuşmazlıkların gayet doğal olduğunu düşünmek daha mantıklıydı. Ölümcül yara almamış olmama şükretmem gerekirdi.

Maskenin iç kısmını silip kalıbına yerleştirdikten sonra yüzümü yıkayıp kremledim. Yüz derimi biraz dinlendirmek için yatağa uzanınca, bu sıralar hiç ara vermeden devam eden aşırı heyecandan olsa gerek, daha karanlık bile çökmeden derin bir uykuya daldım. Gözlerimi açtığımda neredeyse şafak sökmek üzereydi.

Yağmur yağmıyordu fakat yolun karşı tarafındaki çarşının arka kısmı, aradaki kalın sis yüzünden kapkara bir orman gibi görünüyordu. Sis yüzünden olsa gerek, gökyüzü bir parça kırmızılaşmış, her zamankinden daha mor bir renge bürünmüştü. Pencereyi ardına kadar açıp, deniz meltemine benzeyen yapışkan havayı ciğerlerime çektiğimde, başkalarının gözlerini zerre kadar umursamama gerek olmayan bu inziva anlarını bana özel hazırlanmış bir locaya benzetmiştim. Evet, insan varlığı olanca açıklığıyla asıl bu sisin içinde görülebiliyordu. Çıplak yüz de, maske de, sülük yuvası da, bunlar gibi gelip geçici kılıfların tamamı da, radyasyona maruz kalmış gibi saydamlaşıveriyordu. Töz ve öz üzerilerinde hiçbir süs kalmayacak şekilde yıkanıp temizleniyordu. İnsanın ruhu tıpkı kabuğu soyulmuş şeftali gibi, doğrudan tadına bakabileceğin hâle geliyordu. Elbette, bunun olabilmesi için yalnızlık denen bedeli ödemek zorundaydın. Ama bu niye umurumda olsundu ki? Yüzü olanların benden daha yalnız olmadıklarının bir garantisi yoktu. Suratının derisine hangi tabelayı asarsan as, nasıl olsa içindekinin batan bir geminin kazazedelerinden farkı olamaz.

Üstelik yalnızlık, ondan kaçtığın için cehennemdir; onu kendiliğinden isteyenler içinse tam tersine orada bir münzevinin mutluluğu vardır. Peki o zaman ben de, ağlak bir trajedinin başrol oyuncusu gibi surat takınmayı bırakıp münzeviliğin peşinden mi koşmalıyım? Hem madem yüzüme yalnızlığın

mührü basılmıştı, bunu kendi avantajıma kullanmamam için bir sebep yoktu. Neyse ki, makromoleküler kimya diye bir tanrım, sözleri akış bilimden dualarım, laboratuvar denen bir mabedim olduğu için yalnızlığın günlük çalışmalarıma engel olacağını düşünmek zorunda değildim. Bilakis, her günümün şimdiye kadarkinden çok daha sade, kesin, huzurlu ve dolu dolu geçeceği de garantilenmiş olmuyor muydu?

Kırmızılığı giderek artan gökyüzünü izlerken ruhum da giderek aydınlanıyordu. Tabii bugüne kadar giriştiğim zorlu mücadeleleri hatırladıkça, hislerimdeki bu değişikliğin biraz ani, biraz orantısız olduğunu düşünmüyor da değildim. Fakat bu şekilde iyice açıklara kürek çekip geri dönüşü olmayan bir yola girme ihtimalini düşününce şikâyet etmeye hakkım yoktu. Daha kıyı gözden kaybolmamışken, dümeni çevirme şansını bulduğum için kalbimin en derininden şükrederek, masada duran maskeye dönüp baktım. Hafif, hoşgörülü, berrak hislerle ve saplantısız bir uysallıkla ona elveda diyecektim.

Fakat gökyüzünün aydınlığı daha maskeye ulaşmamıştı. Bakışlarıma ifadesizce karşılık veren başkasına ait bu siyah boyun benim isteklerim karşısında eğilmeyen, kendi özgür iradesine sahip bir şeymiş gibi ona yaklaşmama karşı koyuyordu. Maskeyi, efsaneler ülkesinden gelen kötü bir ruha benzettim ve birden, çocukluğumda okuduğum ya da duyduğum bir masalı hatırladım.

Çok eski zamanlarda bir kral yaşarmış. Bir gün bu kral garip bir hastalığa yakalanmış. Vücudu gitgide eriten korkunç bir hastalıkmış. Doktorların ilaçları da işe yaramamış. Bunun üzerine kral, kralı görenin idam edileceğine dair bir yasa çıkarttırmış. Bu yasa çok işe yaramış. Kralın burnu erimiş, bileklerinden itibaren elleri yok olmuş, dizlerinin altı kaybolmuş ama kralın eskisi gibi sağlıklı sıhhatli olduğundan tek bir kişi bile şüphelenmiyormuş. Hastalığı iyice ilerleyip mum gibi eriyip giden kral nihayet yardım istemeye karar verse de artık çok geç kalmış. Çünkü kralın ağzı da erimiş. Sonun da kral tama-

men yok olmuş. Buna rağmen, kralın sadık vezirlerinin biri bile krallığın yokluğundan şüphe etmemiş. Üstelik bu sessiz kral bir daha hiç hata yapmadığı için, büyük kral olarak adlandırılıp uzun yıllar boyunca tebaasından saygı görmüş.

Aniden sinirlendim ve pencereyi kapatarak tekrar yatağa girdim. Maskeyi adamakıllı deneyeli daha yarım gün bile olmamıştı. Bu kısacık deneyimden yola çıkıp böylesine yaygara koparmaya lüzum yoktu. Sızlanmayı başka bir zamana bırakabilirdim. Gözlerimi kapatıp, yağmurda ıslanmış bir pencereden başlayarak, kaldırım taşlarının arasından çıkan bir çim tanesi, bir duvar üzerindeki hayvan şeklinde leke, yaşlı bir ağacın gövdesindeki hırpalanmış yumru, sisin ağırlığıyla yırtılmak üzere olan bir örümcek ağı gibi, anlamsız bölük pörçük manzaraları art arda hayal ettim. Bu, huzursuzlanıp uyuyamadığım gecelerde hep yaptığım bir ritüeldi.

Fakat bir türlü etkisini göstermiyordu. Etki göstermek şöyle dursun, sebepsiz yere sinirlerim daha da gerilip katlanılamayacak bir hâle gelmeye başlamıştı. Sonra bir anda, keşke dışarıdaki sis, zehirli gaz olsaydı diye düşündüm. O olmazsa, bir yanardağ patlaması olsun ya da savaş çıksın ve dünyayı nefessiz bırakıp gerçekliği paramparça etsin. Yapay organları üreten K, savaşta yüzünü kaybettikten sonra intihar eden askerin hikâyesini anlatmıştı. Böyle bir örnek olabilirdi ama ben de gençliğimin büyük kısmını orada geçirdiğim için savaş meydanını iyi biliyordum. Yüzün değerinin bu kadar düştüğü başka bir dönem yoktu. Ölüm size silah arkadaşlarınızdan bile daha yakın olduğunda, başkalarıyla aranızdaki bir yolun ne anlamı olabilirdi ki? Saldırıya geçen askerlere yüz falan gerekmezdi. Gerçekten de, o dönem, sargılı yüzlerin güzel göründüğü tek dönemdi belki de.

Hayallerimde bir nişancı olup gözümün alabildiği her şeyi hedef alarak durmaksızın ateş ettim. Sonra da baruttan çıkan dumanların arasında nihayet uykuya dalabildim.

Yalnız, şu güneş ışınları insan psikolojisini sahiden de pek tuhaf etkiliyordu. Belki de uykumu iyice aldığım için böyle hissediyordum. Göz kamaştıran güneş ışınlarına sırtımı dönüp uyandığımda saat onu bayağı bir geçmiş, alaca karanlıktaki sayıklamalarım sabah sisi gibi ardında hiçbir iz bırakmaksızın buharlaşıp gitmişti.

Yarından itibaren sahte iş gezimin süresi doluyordu. Yarına kadar planımı gerçekleştireceksem, maske denemeleri için bugün son gündü. Keyifle maskeyi takıp hazırlanmaya başladım. Biraz utanarak da olsa aldığım şu yeni giysileri üstüme geçirip, parmağıma yüzük takıp, girdiğim kılığı kontrol edince gayet havalı olduğumu gördüm. İlaç lekeleriyle dolu önlüğüm üstümde, sabah akşam kimyasal formüllerle cebelleşenin aynı kişi olduğuna inanamıyordum. İnanmayışımın sebebini bulmak istediğim hâlde ne yazık ki buna vaktim yoktu. Sadece sabırsızlık değil, kılık değişiminin getirdiği bir sarhoşluk da vardı üzerimde. Göz bebeklerimin iki parmak derinlerinde bir yerden, bir şeylerin başladığını haber veren havai fişek sesleri belli aralıklarla çınlayıp duruyordu.

Bu sefer dışarı çıkmak için cesaretimi toplayıp apartmanın ön kapısını kullanmaya karar verdim. Hem 'kardeş' olduğum için birilerinin beni görmesinden çekinmeme gerek yoktu hem de kıza rastlayabilirsem şu yoyoları satan dükkânın adresini öğrenmek istiyordum. Bu tür oyuncakların ne tip dükkânlarda satıldığı hakkında en ufak fikrim yoktu. İlk oğlumuz ölüp, ikincisi de düştükten sonra herhâlde bilinçli şekilde arama mesafe koyduğum çocukların dünyasıyla tüm bağlarım kesilmişti. Fakat ne yazık ki kızı da yöneticiyi de göremedim.

Belli bir amacım olmadığından önce yoyo aramaya koyuldum. Yoyoya özel bir dükkân bilmediğimden, ilk olarak alışveriş merkezinin oyuncak bölümünü gezdim. Görünüşe göre geçen senenin moda oyuncağı olduğu için tüm dükkânlarda yoyo için özel bir sıra ayrılmış, çocuklar da bunların etrafına kene gibi yapışmıştı. Bu kalabalığın arasına girmek ruh sağlığım

açısından pek isteyeceğim bir şeye benzemiyordu ama aklıma takılan şu 'sır oyunu'nun sırrını çözmeden duramayacağım için cesaretimi toplayıp küçük kenelerin arasına daldım. Fakat ne yazık ki aradığım tipte bir yoyo bulamadım. Gerçi, o yoyo rengiyle olsun, şekliyle olsun pek alışveriş merkezinde satılacak türden bir şeye benzemiyordu. Tatlıya benzetirsek, mahalle aralarındaki bakkallarda satılan ucuz şekerlemeleri andırıyordu. Bunun üzerine, dışarı çıkıp böyle bir dükkân aramaya koyuldum. Bir saate yakın dolandıktan sonra nihayet istasyonun arkasındaki ara sokaklardan birinde sıkışık bir oyuncakçı buldum.

Tahmin ettiğim gibi, alışveriş merkezindeki oyuncak bölümünden tamamen farklıydı. Mahalle bakkalları gibi ucuz ürünler satmıyorsa da ürünleri sadece lüks oyuncaklardan ibaret de değildi. Dükkân, kendi harçlıklarıyla ve kendi kararlarına göre alışveriş yapan, yaşları biraz daha büyük çocukları hedeflediğinden olsa gerek, gizemli ve zararsız bir kötülük hissi yaratıyordu. Başka bir deyişle, şişe meyve suyundan çok, üçgen torbaların içindeki renkli, şekerli sıvıları tercih eden o çocuk psikolojisine hitap ediyordu. Ve tabii aradığım yoyo burada vardı. Plastikten yapılmış, ortasında bir yarık bulunan küreyi elime alırken aniden, bir arka sokağı andıran bu dizaynı bu derece mükemmel ifade edebilen üreticiyi düşünüp acı acı gülümsemek zorunda kaldım. Temelde çok basit bir şekilden ibaret olduğu için, bu abartıda son derecede incelikli bir şeyler vardı. İnsan kendi beğenilerine karşı son derece acımasız olmadığı sürece böyle bir şeyi akıl edemezdi. Bu, kendi beğenilerini yok etmekten ziyade, bilincinin olanca ışığını onlara çevirmekti. Kendi beğenilerini bir böcek gibi yere atıp ayakkabısının topuğuyla ezmekti. Bu zalimlik miydi? Doğal olarak, kimi durumlarda zalimlik olduğu söylenebilirdi. Fakat bunu yapmayı kendi iradenle seçtiysen, dünyadan alınan bir intikamın hazzı ya da giysilerini çıkarıp çırılçıplak kalmanın getirdiği bir özgürlük hissi de olabilirdi. Özgürlük sadece kendi

beğenilerin doğrultusunda hareket etmekten ibaret değildir; insanın kendi beğenilerinden kaçması da bir özgürlüktür.

Evet, herhâlde tekrar belirtmeme gerek yok, bu, benim bulunduğum durumla da örtüştürdüğüm bir düşünceydi. Ben de bir başkasının yüzüne uygun olarak, başkasının ruhunu ortaya çıkarabilmek için hemen her adımımda kendi beğenilerimin üstüne basıp geçmek zorundaydım. Fakat bu, hayal ettiğim kadar zor bir şey değildi. Sanki maskede sonbaharı çağırabilen bir güç vardı ve benim eskimiş ruhum, dökülmeyi bekleyen kuru yapraklara dönüşüyor, fazla uğraşmadan dalları hafifçe sallamam yetiyordu. İşin içine hiç duygusallık karışmıyordu diyemem ama şaşırtıcı olan bunun bir böcek ısırığı kadar bile acı vermeyen, olsa olsa, göze nane kaçması kadar bir şey olmasıydı. Görünüşe bakılırsa, ego dedikleri o kadar da abartılacak bir şey değildi.

Peki bu şekilde sildiğim tuvalin üstüne acaba nasıl bir ruh çizecektim? Tabii ki bu ne bir çocuğun ne de benim portrem olacaktı. Yarınki planım için bir ruh, —yoyo, kartpostal, mücevher kutusu, kocakarı ilacı gibi sözlüğü açtığında öğrenebileceğin bir tanımı olmasa da— bir hareket programı olarak, havadan çekilmiş fotoğraflardan hazırlanan bir harita kesinliğinde, önceden ayarlayabileceğim bir şey olacaktı. Üstü kapalı imaları şimdiye dek defalarca tekrarladım. Şu anda, söze dökmenin acısını bahane edip imalarla geçiştirmenin bir anlamı yok. O zaman, bu fırsatı değerlendirip açıkça söyleyeyim. Ben tamamen bir başkası olarak, seni... başkalarının sembolü olarak seni... baştan çıkarmayı ve seninle sevişmeyi planlıyordum.

Hayır, dur... Bunları yazmayacaktım. Yazmasam bile bildiğin şeyleri tekrar edip zaman kazanmaya yeltenecek kadar pişman olmadığımı sanıyorum. Benim hakkında yazmak istediğim şey, yoyoyu satın aldıktan sonra kendimi bile şaşırtan tuhaf davranışımdı.

Oyuncakçının içeriden üçte birlik kısmındaki raflara oyuncak tabancalar dizilmişti. İçlerinde ithal edilmişe benzeyen, biraz pahalı olsa da son derece ustaca yapılmış birkaç tanesi de

vardı. Bir tanesini elime alıp baktım. Oldukça ağırdı ve namlu ağzının dolguyla kapatılmış olması dışında, tetik ve şarjör mekanizmalarının gerçek bir silahınkinden en ufak farkı yoktu. Oyuncak tabancayı modifiye ederek gerçek mermi kullanan biri hakkında okuduğum gazete yazısını hatırladım. Herhâlde böyle bir şey kullanmıştı. Beni bu oyuncak tabancalara kendimi kaptırmışken hayal edebiliyor musun? Herhâlde enstitüdeki en yakın arkadaşlarım bile edemezler. Yok, gerçekten de oraya gidene kadar benim bile aklımdan böyle bir şey geçemezdi.

Bu yüzden dükkân sahibi yoyoyu paketlerken: "Bayağı seviyorsunuz anlaşılan, özel bir model göstereyim isterseniz," diye ağzımı arar gibi gülümseyerek fısıldadığında, bir anlığına kendim olduğumdan şüphelenecektim neredeyse. Daha doğrusu, bir türlü kendim gibi tepkiler vermeyişim karşısında şaşırıyordum desem daha doğru olacak. Bilinçli olduğum hâlde şaşırmamda bir tezatlık varmış gibi görünse de bu, maskeden kaynaklanıyordu. Maske, benim şaşkınlığıma aldırmadan, yaban tavşanı suratlı dükkân sahibini başıyla onaylayıp bu sayede kendi varlığı da kanıtlayacakmış gibi, 'özel' modelin pazarlığına tutuşmuştu.

Worsal marka havalı tabancıydı. Üç metre mesafeden, beş milimetre kalınlığında bir tahtayı delebilecek güçte, fiyatı da 25.000 yen olan bayağı pahalı bir şeydi ama —Sence ben ne yaptım?— pazarlık edip fiyatı 23.000 yene kadar indirerek silahı alıverdim. ("Kabul ediyorsunuz değil mi? Bu silah yasal değil, havalı tabancalar kurusıkı olmadığı için normal tabancalarla aynı şekilde değerlendiriliyor; ruhsatsız silah taşıma konusunda kanunlar çok katıdır, bu yüzden çok dikkatli olun lütfen...") Yine de o silahı satın aldım.

Gerçekten çok garip bir histi. Asıl yüzümün sahibi olan ben, küçük bağırsağımın kuytu bir kıvrımına saklanmış, gizli gizli fısıldıyordum... Böyle olmaması gerekirdi... Ben sadece seni baştan çıkaracak bir avcının yüzüne sahip olmak gibi basit bir dürtüyle, dışa dönük ve uyumsuz tipi seçmiştim... Oysa

bu farklıydı... Ben ondan sadece iyileşmeme yardımcı olmasını istemiştim... Kafasına göre hareket etmesini bir kez olsun istememiştim... Tabancayla falan benim ne işim olabilirdi...

Fakat maske, cebimin üstüne eliyle pat pat vurup o sertlik hissini bile bile göstererek, benim ne yapacağımı bilemez hâlime gülüyor, hatta bundan zevk bile alıyor gibiydi. Tabii, gerçek yüzümün sorularının cevabını maskenin kendisi de tam olarak bilmiyordu. Gelecek dediğimiz şey hep geçmişten başlayarak yapılan bir aritmetik işlemden ibarettir. Doğumunun üzerinden henüz 24 saat bile geçmemiş maskenin yarın ne yapacağına dair bir planının olmasına ihtimal yoktu. Özetle, insanların topluma dair denklemleri yaşlarının bir fonksiyonuydu ve daha yaş almamış maskenin yarınına dair olasılıklar tıpkı bir bebeğinki gibi aşırı derecede kısıtlanmamışlık arz ediyordu.

İstasyondaki tuvaletin aynasına yansıyan bu güneş gözlüklü bebekse, cebinde sakladığı şeyin çağrışımlarının da yardımıyla olsa gerek, öylesine saldırgan görünüyordu ki bu yeni doğmuş bebeği küçümsemeli miyim yoksa ondan korkmalı mıyım, doğrusu hemen karar veremiyordum.

Şimdi ne yapmalı? Fakat bu, kollarını kavuşturup öylece bekleyen bir ne yapacağını bilmeme hâli değildi; merakla dolup taşmış ve teyakkuza geçmiş bir hâldeydim. Her hâlükârda, maske ilk defa kendi ayaklarıyla yürüyecekti, benimse ona eşlik etmek dışında dişe dokunur bir planım yoktu. İlk yapılması gereken, dışarının havasına onu alıştırmak olacaktı. Bilip bilmeden hazırlıklara girişirsem, bunların ters tepmesi durumunda maske sinebilirdi. Bu yüzden büyük bir dikkatle onu elinden tutup yönlendirme niyetindeydim. Fakat oyuncakçıda olanlardan sonra ev sahibiyle misafir tamamen yer değiştirmişti. Elinden tutup yönlendirmek şöyle dursun, özgürlüğüne yeni kavuşmuş bir mahkûm gibi aptal bir şaşkınlık içinde, bu aç ruhun peşine takılmış durumdaydım.

Şimdi ne yapmalı? Maske parmağıyla hafifçe çenesini ovarak, herhâlde yüzümün eski sargılı hâline duyduğu tepkiden de olsa gerek, göstere göstere yüzünün yönünü değiştiriyor, tetikte bekler gibi, yalanır gibi, gözetler gibi, açgözlülükle, meydan okurcasına, sınar gibi, arzular gibi, kendinden emin, hedefler gibi, arar gibi, avını bekleyen bir avcı gibi, yani bu durumda düşünülebilecek tüm tutumları azar azar karıştırıp birleştiren, fırsatını yakalayıp sahibinin elinden kaçan yaramaz bir köpek gibi hiç durmadan etrafı kokluyordu. Bu aynı zamanda, üçüncü kişilerin tepkileri sayesinde maskenin kendine güven kazanmaya başladığının da belirtisiydi ve ben de onun böyle davranmasından bir tür memnuniyet duymadım dersem yalan olur.

Fakat aynı zamanda son derece endişeliydim de. Gerçek yüzümden ne kadar farklı olursam olayım, ben yine de bendim. Hipnotize olmadığıma, uyuşturucuların etkisi atında da olmadığıma göre, maskenin tüm eylemlerinin —cebimde bir hava tabancası saklıyor olmak da dâhil— sorumluluğunu üstlenmek yine bana düşüyordu. Maskenin kişiliği kesinlikle bir sihirbazın şapkasından fırlayan tavşan falan değildi. Şimdiye kadar gerçek yüzümün bekçiliğinde giriş çıkışları sıkıca kontrol edildiği için, sonunda ben farkına varmadan çıkıp gelen benim bir parçamdan ibaret olmalıydı. Teorik olarak bunun böyle olduğuna ikna olsam da, bu kişiliğin bütününü tahayyül edemediğim için hafıza kaybına yakalanmış kişiler gibiydim. Ortada sadece soyut bir benliğin olduğunu ve bunun içini dolduramamanın bende yarattığı öfkeyi bir hayal etsene. Bir defasında telaşla frene basmayı bile denedim.

Şu 32 no.'lu numunedeki başarısızlığa dair: Test yönteminde mi bir hata vardı yoksa kullandığım varsayım biraz zorlama mıydı?

O sıralar laboratuvardaki önemli bir problemi gündeme getirip kendi konumumu herkese tekrar hatırlatmak istemiştim. Belli bir tür polimer maddenin, basınç karşısındaki esneme oranındaki değişimle, ısı karşısındaki değişimi arasında

fonksiyonel bir bağlantı olduğu varsayımından yola çıkarak hep beklentime uygun sonuçlar elde ettimse de, 32 no.'lu numunede işler tamamıyla tersine dönünce kendimi köşeye sıkışmış buldum. Bu arada, maske alay edercesine kaşlarını çatmakla yetindi. Bunun normal olduğunu düşünmekle beraber, öz güvenim yaralanmış gibi hissedip (Ek Açıklama: *Başlangıçta maske kendimi geri kazanmak için bir araçtan ibaretti. Elimi verip neredeyse kolumu kaptırdığım düşünülecek olursa konuyu öz güven deyip geçiştirmemem gerekirdi aslında.*) saldırmaya hazır bir tutum takındım.

—Peki sen ne olmak istiyorsun söylesene? İstesem seni hemen şimdi çıkarır atarım.

Söylediğime aldırmamış görünen maske cevap verdi:

—Beni anlıyorsundur diye düşünüyorum; ben hiç kimseyim. Bugüne kadar hep biri olabilmek için uğraşıp durdun. Fakat şimdi elinde bir fırsat varken, hâlâ biri mi olmak istiyorsun yani? Yapma lütfen. Beni birine dönüştürmeyi sen de gerçekten de istemiyorsun, değil mi? Zaten istesen de mümkün değil, o yüzden bırak da şimdiki gibi devam edelim. Hah demedim mi sana, şu kalabalığa baksana... Hem daha hafta sonu bile değil. İnsanlar toplandığı için kalabalık olmuyor, kalabalık olduğu için insanlar toplanıyor. Doğru söylüyorum. Saçlarını şu gangstere benzeten öğrenciler, şehvetli kadın rolleriyle ünlü o oyuncuyla aynı makyajı yapan mütevazı ev kadınları, cılız vitrin mankenlerinin üzerindekilerle aynı moda giysileri giyen ayı gibi kızlar... Sadece bir anlığına, hayalî de olsa, hiç kimse olmaya çalışarak kalabalığın arasına karışıyorlar. Yoksa sen sadece bizim farklı olduğumuzu mu söyleyeceksin?

Hiçbir cevap veremedim. Zaten veremezdim. İddiayı ortaya atan maskeyse de, bu iddiasını ortaya attığı yer benim kafamın içiydi. (Acaba şu an güldün mü? Yok, böyle bir beklenti fazla bencilce olur. Zaten hiç de gülünecek bir şaka değil. Bu söylediklerimin az da olsa mantık barındırdığını kabul etsen bana yeter...)

Tartışmada yenildiğim için ya da yenildiğim bahanesiyle bundan böyle maskeye karşı çıkmamaya, onu kendi hâline bırakmaya karar verdim. Bunun üzerine, maske hemen, az önceki tabanca olayından artakalmayacak kadar cüretkâr ve (hiç kimse olmadığı göz önüne alındığında) şaşırtıcı ölçüde tutarlı bir planla çıkageldi. Öğle yemeği biter bitmez ilk iş bizim evin yakınlarına kadar gidip duruma bakacaktım. Hayır, evin durumuna değil, kendi durumuma. Nihayet yarın başlayacak olan baştan çıkarıcının sınavına ne kadar dayanabilecektim? Evimizi gözetleyerek kendimi bir deneyecektim. Aslında, bu benim de içten içe isteyip de dile getiremediğim bir plan olduğundan, ikiletmeden kabul ettim.

Ek: *Kendimi överek puan toplamaya çalışmak gibi bir niyetim falan yok ama fazlasıyla yufka yürekliydim. Güneş merkezli Kopernik Teorisi'ne inanırken, dünya merkezli Batlamyus Teorisi'ni savunuyormuş gibiydim. Yok, fazlasıyla yufka yürekli olma suçunun hafif olduğunu düşünüyor değilim. Bundan sonra olanların düşüncesi bile derimdeki tüm gözeneklerden utanç böceklerinin kıvrıla kıvrıla dışarı çıkmasına yetiyor. Eğer bunları tekrar okumam utanç vericiyse, bunları senin okuduğunu düşünmek ondan katbekat utanç verici. Evren merkezli teorinin doğru olduğunu çok iyi bildiğimi sanıyordum oysa... Herhâlde kendi yalnızlığımı çok fazla büyütmüşüm... Tüm insanlığın toplam yalnızlığından daha büyük sanmışım... En azından, pişmanlığımın bir göstergesi olarak bir sonraki defterden, trajik imalarda bulunan sözlerin hepsini silmeliyim diye düşünüyorum.*

GRİ DEFTER

Binmeye alıştığım banliyö treni, son binişimin üzerinden daha beş gün geçmemesine rağmen sanki beş yıldır ilk kez biniyormuşum gibi yeniliklerle dolup taşıyordu. Böyle olması gayet normaldi. Benim için gözlerim kapalı olsa bile kaybolmayacağım, her noktasını ezberlediğim bir yol olmasına rağmen, maske için yepyeniydi. Eğer bir yerlerden hatırladığını düşünüyorsa bu, büyük ihtimalle yolun daha o doğmadan önce, rahimdeyken gördüğü bir rüyadan kaynaklanıyor olmalıydı.

Evet, gerçekten de öyleydi... Trenin camlarından görünen, yol üzerindeki, eski çağlardan kalma dağınık beyaz sakallı anıtlara benzeyen bulutları bile bir yerlerden hatırlıyordum. Sodalı suyla yıkanmış maskenin kalbinden yüzeye doğru küçük küçük köpükler yükseliyordu. Hiç nemli olmadığı hâlde, bir refleksle elimin tersini kullanarak alnımı sildim. Etrafıma baktığımda kimsenin bu hatamı fark etmediğini gördüm. İnsanlar arada olması gereken doğal mesafeyi koruyarak aralarına girmeme izin vermişlerdi. Aniden içimden bir gülümseme yükseldi. Düşman hatlarına giriyormuşum hissi, memlekete dönme hissine, bir suç işliyormuş gibi duyduğum vicdan azabıysa, tekrar kavuşmanın nostaljisine dönüştü... Kendiliğinden oluyordu. Nihayet beslenme sınırlaması kalkmış bir mide hastası gibiydim; bedenimi vagonun titreşimlerine uydurmuş, büyük bir iştahla senin o beyaz alnına, bileğinin iç kısmındaki açık pembe renkli yanık izine, bir salyangozun kabuğunu andıran ayak bileklerindeki çıkıntılara doğru sarmaşık gibi uzayan dokunaçlar yollamaya başlamıştım.

Çok mu ani oldu? Öyle olduğunu düşünsen bile yapacak bir şey yoktu. Bunların maskeyle sarhoş olmanın getirdiği bir hezeyan olduğunu söylesen aksini iddia edebilecek hiçbir kanıtım yok. Evet, bu defterlerde ilk kez senden bu şekilde bahsediyorum. Fakat bu, seni vadeli mevduatımın hesap defteri gibi görüp, zamanı gelinceye kadar şurada dursun diye düşündüğümden değil, aksine senden bahsetmeye vasfım olmadığını düşündüğüm içindi. Yüzü olmayan bir canavarın senin vücudundan bahsetmesi, bir kurbağanın kuşların cıvıldaması hakkında fikir beyan etmesinden bile daha saçma olurdu. Sadece beni değil, seni de yaralardı. Peki o zaman, maskeyle birlikte bu lanet de ortadan kalktı mı? Bu elbette çok daha çetrefilli bir soru. Fakat bu soruya ilişkin ileride haddinden bile fazla ihtilafa düştüğümüzü göreceksin.

Yavaş yavaş, erken paydos yapan iş yerlerinin çıkış saati geldiği için tren ağzına kadar dolmaya başlamıştı. Durduğum yerde biraz dönünce yeşil montlu bir kadının kalçası uyluğuma değdi. Tabancanın farkına varmaması için kıvrılmaya çalışınca daha beter temas ettik. Buna rağmen kadın çekilmek için bir çaba göstermeyince ben de oluruna bıraktım. Tren sallandıkça aramızdaki temas artsa da birbirimizden ayrılmıyorduk. Kalçası bir sertleşen bir yumuşayan kadın uyuyor numarası yapmayı sürdürüyordu. Cebimdeki tabancının ucunu kadının kalçasına değdirsem ne olur acaba diye farklı hayaller kurup eğlenirken sonunda ineceğim istasyona vardım. İnerken göz ucuyla baktığımda, kadının arkadan saç şeklinin düşündürdüğü kadar genç olmadığını ve son derece düşünceli bir ifadeyle platformda istasyon adının yazılı olduğu tabelaya dikkatle baktığını fark ettim. Hayır, bu olayın bunun ötesinde başka bir anlamı falan yok. Sadece, eğer maskeyi takmamış olsaydım büyük ihtimalle işler bu şekilde gelişmezdi diye düşündüğümü söylemek istedim o kadar.

Ek: *Hayır bu kısım pek açık sözlü olmamış. Hem açık sözlülük eksik hem de dürüstlük. Senden çekindiğim için mi oldu*

acaba? Eğer öyleyse daha baştan hiç bu konuya girmemeliydim. Sırf maskenin etkisini ima etmek için sahte fordculuk itiraflarına on, yirmi satır harcamama gerek olmamalıydı. Bu yüzden dürüstlük eksik demiştim. Az daha bu eğreti yalan, sadece işin iç yüzünü öğrenmeni engellemeyecek, bir de beni yanlış anlaman gibi acı bir sonuç doğuracaktı.

Özellikle dürüstlüğümü öne çıkarmak gibi bir niyetim yok. Bahsetmek zorunda olduğum için bahsettiğim bir konu olduğundan gerçek niyetimi saklamadan ortaya koymak istedim, o kadar. Genel ahlak açısından bakıldığında olsa olsa pişmanlık gerektirecek, oldukça sıradan, utanılacak bir davranıştı. Fakat maskenin bir eylemi olarak bakıldığında, benim bundan sonraki eylemlerimi açıklayabilmek için çok önemli bir anahtar görevi gördüğünü düşünüyorum. Açıkçası, o sırada erekte olmaya başlamıştım. Zina demek fazla kaçar ama en azından ruhsal bir mastürbasyon eylemi olduğunu söyleyebiliriz. Sana ihanet etmiş oluyor muyum o zaman? Yok, ihanet kelimesini bu kadar ucuzca kullanmak istemiyorum. Eğer kullanırsam, sülüklerin yüzüme yuva yapmaya başladıkları andan itibaren sana sürekli ihanet etmiş sayılırım. Senin iyice tiksinip okumayı bırakmandan korktuğum için bilerek bahsetmedim ama düşüncelerimin en az yüzde yetmiş kadarını çılgın cinsel fanteziler oluşturuyordu. Bunları hareketlerime yansıtmadım ama tam anlamıyla potansiyel bir cinsel suçluydum.

Hep cinsellikle ölüm arasında derin bir bağ vardır derler ya, bunun gerçek anlamını kavrayışım tam da o zamanlarda olmuştu. O güne değin seksin en uç noktasının ölümü çağrıştıracak türden bir öz gizlemeye işaret ettiği gibi sığ bir düşüncem vardı. Yüzümü kaybedip diri diri gömüldükten sonraysa bu ifadenin gerçek anlamının ilk kez farkına vardım. Kış yaklaşırken ağaçların tohumlarını oluşturması gibi, kurumadan hemen önce bambuların meyve vermesi gibi, seks insanlık seviyesinde ölüme karşı verilen bir savaştan başka bir şey değildi. Bu yüzden, belli bir nesnesi olmayan erotik güdülerin ölümün kıyısındaki bireyin

insanlığını geri kazanma arzusu olduğunu söyleyebiliriz. Sanırım. Bunun kanıtı, askerlerin erotizme yönelmesi. Halk arasında erotizmin artması o şehirde ya da ülkenin genelinde çok miktarda ölüm olduğunun kanıtıdır. İnsanlar ölümü unutabildiğinde cinsellik de ilk defa belli bir nesnesi olan bir aşka dönüşür ve insanlığın üremesi garanti altına alınmış olur.

Maskenin trendeki eyleminin, kadın da, ben de son derece yalnız olmamıza rağmen, bir tür erotik aşk ya da erotizmden aşka geçiş durumu olduğunu düşünüyorum. Maske daha tam olarak bir yaşama kavuşmuş değildi ama bir şekilde, yarım da olsa yaşamaya başlamıştı. O durumda sana ihanet etmek şöyle dursun daha ihanet edebilecek kapasiteye bile kavuşmamıştı. Planıma göre, maskenin tam olarak canlı olabilmesi için öncelikle seninle karşılaşması gerekiyordu.

Bu eklediklerimi herhâlde şöyle bir sonuca bağlayabilirim. Maske sayesinde aşırı ve suç ihtiva eden cinsel dürtülerden bir şekilde kurtulmuştum ama bu, başından beri yarı erotik bir hâl içerisinde olduğum gerçeğini değiştirmiyor ve bu erotik duygular beni sana getirmiyordu. Tersine, bunun senden kaçmama sebep olan bir dürtü olduğundan emindim. İşte bu yüzden de her ne olursa olsun senin maskeye âşık olmanı sağlamalıydım.

Yetişme çağında olan maskenin her türlü deneyime sahip olması gerektiğini düşünerek istasyondaki umumi tuvalette çişimi yaptım. Çarşıdan uzak durup arka sokaklardan geçmeye karar verdim. Balıkçının falan önünde tesadüfen sana rastlarsam işler sarpa sarabilirdi. Henüz her türlü sürprize dayanabilecek kadar kendime güvenmiyordum, ayrıca en azından maskeyle senin karşılaşmanızın planladığım şekilde olması önemliydi. Zaten ortada bir şey yokken bile yeterince heyecanlıydım. Durduk yere dümdüz yollarda ayağım takılıp sendeliyordum. Yanmaya başlayan maskenin iç kısmını soğutabilmek için köpekler gibi ağzımdan nefes alıp veriyor, bir büyünün sözcükleri gibi içimden art arda tekrarlıyordum. — Buraları

ilk defa görüyorsun tamam mı? Gördüğün, duyduğun her şey yepyeni... Bundan sonra göreceğin binalar da, karşına çıkabilecek insanlar da ilk kez göreceğin şeyler... Olur da hatıralarınla örtüşen bir şeyler karşına çıkarsa bunlar ya yanılgı ya rastlantı ya da rüyanda gördüğün hayaletlerden ibarettir... Hah, şu kırık rögar kapağı da öyle... Yarısı boyanmış güvenlik lambaları da... Yandaki oluktan yıl boyu taşan kirli suların gölete dönüştürdüğü şu köşe de... Yola kadar çıkan şu zelkova ağacı da... ve... ve...

Sonra, ağzımdaki kum tanelerini tükürürmüş gibi, tek tek bütün renk ve şekilleri hafızamdan kovmaya çalıştım ama ne yaparsam yapayım sonunda orada kalan bir şey vardı; sen. Maskeyi var gücümle uyardım: Sen bir yabancısın, yarın onunla ilk kez karşılaşacaksın, onu daha önce ne gördün ne de sesini duydun; aklında ne kadar izlenim varsa onlardan bir an önce kurtul! Fakat etrafın manzarası hafızamda görünmez olup uzaklaştıkça senin suretin tam aksine capcanlı ortaya çıkıyor ve ben ne yapacağımı bilemiyordum.

Senin görüntünü eksene alıp, evimizi saran yamuk dörtgenin etrafında, —tabii ki maskeyle beraber— tıpkı ışığa uçan güveler gibi bıkmadan defalarca dönüp durduk.

Ayrıca, kimse tarafından sorguya çekilme endişemiz yoktu. Ellerinde alışveriş sepetleriyle, gruplar hâlinde yürüyen mahallenin kadınları, yoldan geçen, tanımadıkları bir insana aldırmayacak kadar meşguldüler; çocuklarsa akşam yemeğinden önceki kalan azıcık zamanı oynayarak geçirme derdindeydiler. Beş ya da altıncı dönüşte, evin tam yakınındayken sokak lambaları yandı ve güneş aniden batmaya başladı. Adımlarımı kuşku uyandırmayacak ölçüde, olabildiğince yavaşlattım. Göremediğim bir pencereden bahçeye yayılan soluk ışık, senin evde olduğunu haber veriyordu. Yanan oturma odasının ışığıydı. Yalnız başınayken de sofrayı hazırlıyor muydun acaba?

Bir anda oturma odasındaki aydınlığa karşı kıskançlığa benzer bir şeyler hissetmeye başlamıştım. Benim yerime odayı işgal eden bir misafire karşı duyulana benzer somut bir

kıskançlık değildi bu. Sadece, orada her zamanki gibi değişmeyen bir oturma odasının olmasına ve güneş batınca ışıkların yanmasına yönelik bir kıskançlık duyuyor olmalıydım. Normalde bu ışığın altında sofrada yemekleri bekleyip, gazetenin akşam baskısını okumam gerekirken, maskeyle yüzümü saklayıp, evin dışında dolanmak zorunda kalmak, son derece adaletsiz ve kabul edilemez geliyordu bana. Ben olmasam bile canlılığı bir nebze olsun değişmeyen oturma odasının o sakin aydınlığı... Tıpkı senin gibi...

Bunun üzerine, o âna dek görünüşünden son derece memnun olduğum, kendisine bir sürü umutlar bağladığım maske bir anda güvenilmez, eski püskü bir şey hâline geliverdi. Tüm gücümle ortaya koyacağım o gösteride bir maske takıp başkasına dönüşecektim ama bu eninde sonunda bir gösteriden ibaret olacaktı. Akşamları düğmeyi çevirip yaktığın oturma odasının ışıkları gibi gündelik hayatın kesinlikleri yanında esamesi okunmayan, kırılgan bir şeydi o kadar. Senin gülümsemenle karşılaşır karşılaşmaz mevsimsiz yağan karlar gibi eriyecekti.

Bu yenilgi hissini üstümden atabilmek için hayal kurma işini bir süreliğine maskeye bıraktım. Belli ki maske kendine yaraşır, kaba saba hayaller kuracaktı. Ne de olsa karşısında hiçbir deneyiminin olmadığı gündelik hayat duruyordu. Kurduğu hayaller biraz fanteziye kaçsa da şikâyet edemezdim. Bazı şeyleri görmezden gelmeye karar verip, evimizi çevreleyen yamuk dörtgenin etrafında sanki bir işim varmış gibi tekrar dolanmaya başladım.

Fakat kurduğu bu hayaller maskeyi cesaretlendirecek yerde onunla beni ayıran derin hendeği geçmenin ne denli zor ve tehlikeli olduğunu gösterdi.

Zincirlerinden kurtulur kurtulmaz maskenin yaptığı ilk şey, korkusuzca eve doğru harekete geçmek oldu. Böyle devam ederse bir pezevenkten farkım kalmayacaktı. Menteşeleri

sökük ahşap bahçe kapısı... çamur kaplı çakıl taşlı yol... soyulmaya yüz tutan boyasıyla cilt hastalarına benzeyen giriş kapısı... girişin köşesine devrildi devrilecek gibi duran yarı çürük yağmur oluğu... Seni ilgilendirmez, burası başkasının evi! Zili çalıp bir adım geri gittim; nefesimi yatıştırarak, senden gelebilecek sese kulak kabartmaya başladım. Sonunda yaklaşan ayak seslerinin ardından dışarının ışığı yandı ve senin, dışarıda kimin olduğunu soran sesin duyuldu...

Hayır. Bunları böyle ayrıntılı anlatmanın bir anlamı yok. Bunun gereği de yok imkânı da. Zaman, sıra gözetmeksizin, kara tahta üzerine çizilip, silinip yeniden çizilen, karman çorman çiziktirmelere benzeyen —umumi tuvaletlerdeki duvar yazılarına benzetmek daha doğru olur— bu çılgın hayallere sanki bir metinlermiş gibi zorla anlam kazandırmaya çalışmak her şeyi daha da garip hâle getirir. Bu hayallerin bana vurduğu darbeyi kavrayabilmen için gerekli iki, üç sahneyi diğerleri arasından seçip anlatmak istiyorum.

Bunlardan birincisi senin mırıldanır gibi çıkan sesinin ardından gelen tatsız bir sahne. İhtiyatla araladığın kapının boşluğuna ayağımı sokup, zorla içeri girdikten sonra, ani bir rüzgâr yemiş gibi şaşkına dönen suratına tabancayı doğrultuyorum... Ne kadar afalladığımı anlamanı isterim. Yaptığım şey nereden bakarsan bak aşırı derecede utanç vericiydi. Tamam, çoğu zaman senin o taviz vermeyen tavrından rahatsız olduğum doğruydu ama sırf bu yüzden filmlerdeki kötü adamlar gibi davranmama da gerek yoktu. Baştan çıkarıcı olacaksam, baştan çıkarıcılara yakışır daha uygun bir yakınlaşma bahanesi bulamaz mıydım? Madem bu bir fanteziydi, kocanın üniversiteden arkadaşı olduğum, özlediğim için şöyle bir uğradığım falan gibi apaçık bir yalan uydurup ona uygun davranabilirdim. Oysa şimdi baştan çıkarıcıyı bırak gaspçıdan farkım yoktu. Yoksa maskemin daha en başından beri intikam gibi bir amacı mı vardı? Aslını söylemek gerekirse, yüzümle beraber vatandaşlık hakkımı da benden almaya çalışan dünyanın ön

yargısına karşı bir nefret, başkaldırı ve doğal olarak intikam hissi de vardı içimde. Fakat sana karşı... Bilmiyorum... Olmaması gerekir diye düşünüyorum ama bilmiyorum... Benliğimi ele geçiren o şiddetli hisle beraber mantığım yerle bir olmuş ve karar verme yetimi tamamıyla kaybetmiştim.

Bu his kıskançlıktı. Hayale dayanan kıskançlıkları öncesinde de defalarca hissetmiştim ama bu farklıydı. Nasıl adlandıracağımı bilemediğim ölçüde canlı ve bedensel bir heyecan hissiydi. Hayır bunu bir bağırsağın hareketine benzetmek daha doğru olur. İnsanı uyuşturan bir acının halkalar hâlinde ayak uçlarından başlayıp araya belirli mesafeler koyarak başa doğru yayılması ve onu da geçip gitmesi gibi. Bir kırkayağın ayak hareketlerini aklına getirirsen ne demek istediğimi az çok anlarsın. O an bu kıskançlık denen şeyin gerçekten de cinayet bile işletecek ölçüde hayvansı bir his olduğunu düşündüm. Kıskançlık hakkında medeniyetin bir ürünü olduğu ya da hayvanlarda da bulunan temel bir içgüdü olduğu yönünde iki farklı teori olsa da, bu deneyimden yola çıktığımda ikincisinin doğru olduğuna dair hiçbir kuşkum kalmamıştı.

Peki ama neye karşı bu derece kıskançlık duymak zorundaydım? Bunun sebebi de yine o kadar aptalca ki yazmaya çekiniyorum. Maskenin senin bedenine dokunması... ve senin korkusuzca o eli itip ölümüne de olsa karşı koymayışın... öylesine çıldırtıcıydı ki etrafımdaki renkler bile değişiyordu. Oysa ne kadar da saçma. Yaptığını düşündüğüm her şey sonuçta benim kurduğum hayallerden ve maskenin fantezilerinden ibaretti. Kıskançlığın sebebini kendim hazırlamış, sonra da kıskanmaya başlamıştım.

Madem her şeyin bu kadar farkındaydım bir an önce hayal kurmayı bırakabilir ya da maskeye yeni baştan başlamasını emredip bu duruma bir son verebilirdim... Fakat nedense bunu yapmadım. Yapmamak bir yana, o kıskançlığın peşini bırakmak istemezmiş gibi maskeyi daha da cesaretlendirdim, hatta kışkırttım. Hayır, peşini bırakamamak değil de aslında intikam

olabilirdi. Kıskançlığın verdiği acıyı maskenin uyguladığı şiddetle telafi etmek istiyor fakat bu sefer de şiddetin azdırdığı kıskançlıkla, yangına körükle gittiğim bir kısır döngüye giriyordum. Eğer öyleyse çıkış noktasındaki o sahne aslında içimde saklı olan kendi arzularım da olabilir demekti. Görünüşe bakılırsa, tüm suçu maskeye atmayı bırakıp cesaretimi toplayıp yüzleşmem gereken bir sorun vardı ortada. Evet belki de —pek hoşlanmadığım bir düşünce ama— yüzümü kaybetmeden önce de —bana göre hâlâ herkes gibi evlilik hayatını sürdürdüğümüz zamandan beri— hâlihazırda sana karşı bir kıskançlığın tohumlarını içimde büyütüp yeşertiyordum. Bir şeyler hatırlamıyor değilim. Ne zavallı bir keşif. Bu saatten sonra farkına varsam da artık çok geç...

Gerçekten de artık çok geçti. Aramızı düzeltmesi gereken maske utanmaz serserinin teki çıkmıştı. Gerçi nazik bir baştan çıkarıcı da olsa büyük ihtimalle durum pek farklı olmayacaktı. Tersine, çıkacak delik bulamayan kötü huylu bir kıskançlığın pençesine düşmüş olma ihtimali de vardı. Her ikisinde de sonuç şiddete varacaktı.

Çok geçmeden dehşetin zevk kramplarına dönüştü; bunu beklemiyordum... Tamam, bu kadar yeter... Her ne kadar günlük hayatın aşırı derecede sıradan manzaralarına karşı koymak için bir oyun oynadıysam da artık bu, yoldan büsbütün sapmaktı. Eğer bu sapma bir rüya olsaydı en azından ona şık metaforlar giydirmeye uğraşırdım ama yalnızca düş gücünden yoksun gerçekçi bir fanteziden ibaretti. Basmakalıplığın bu kadarı da fazla.

Fakat o son sahne yok mu; her ne kadar basmakalıp da olsa sanki hayal etmemişim gibi burada bahsetmeden geçemem. Hem basmakalıptı hem de iğrençlikte son noktayı koymaya uygundu. Aynı zamanda sonraki eylemlerime ilham veren önemli bir dönüm noktasıydı. Tabancamı sana doğrultmuş zorla bir şey itiraf ettirmeye çalışıyordum. Yokluğumda hiç mastürbasyon yaptın mı? Saklaman faydasız, yaptığını

biliyorum diye dayanılmaz bir ısrarla üstüne üstüne geliyordum. Sabrımın sınırındaydım. Artık bu kirli fanteziye son vermenin zamanı gelmişti. Ne yapıp da sana bir ders verseydim acaba? Bir an için, sen cevap vermeye başlar başlamaz maskeyi çıkarıp yüzümü göstermenin tek ve en iyi yol olduğuna inanacak gibi olmuştum.

Peki ama kime ders verecektim? Maskeye mi? Kendime mi? Yoksa sana mı? Görünüşe göre bu noktanın üzerinde fazla durmamıştım. Durmamam da normaldi. Dersini vermek istediğim bunlardan hiçbiri değil, beni böylesine köşeye sıkıştıran 'yüz' fikrinin kendisiydi çünkü.

Maskeyle aramdaki çatlağın bu kadar derinleşmesi beni dayanılmaz bir kimsesizliğe sürüklemeye başlamıştı. Belki de gelmekte olan yıkımı önceden hissetmiştim. Eninde sonunda sahte bir yüz olan ve kişiliğimin özüne yön verememesi gereken maske sana bir kez göründükten sonra, uzanamayacağım kadar uzaklara doğru ellerimin arasından uçuvermiş, bana da arkasından aval aval bakmak kalmıştı. Böylece, maskeyi yapış amacımın tersine, yüzün zaferini kabullenmek durumunda kalmıştım. Kendimi tek bir kişilikte birleştirmek için maskeyi çıkartıp atarak bu maskeli baloya bir son vermem gerekiyordu.

Aynı tahmin ettiğim gibi, maske de pek inat etmedi. Kararlılığımı fark eder etmez acı bir gülümsemeyle kuyruğunu kıstırıp fantezilerine son verdi. Ben de daha fazla üstüne gitmedim. Her ne kadar bu fantezilerdeki gibi bir karşılaşma ihtimali beni diken üstünde tutsa da yarınki planlarımdan vazgeçmediğime göre sonuçta maskeyle aramda hiçbir fark yoktu... Hayır, eşit derecede suçluyuz anlamına gelmiyordu bu. Bu kadar da yaltaklanmama gerek yoktu. En azından yarınki planlarımın arasında tabancayı çıkarmak falan yoktu. Birtakım cinsel öğeler de vardı, evet, ama öyle utanmazca şeyler değillerdi. Trende tesadüfen karşılaştığım kimliği belirsiz birine karşı neyse de, kendi karıma karşı hedefi belirsiz erotik hisler besleyecek hâlim yoktu herhâlde.

Evin önünden son kez geçerken bahçe duvarının üstünden baktığımda, tavandan yan yana beyaz yosunlar gibi sarkan sargı bezlerini gördüm. Uydurma iş seyahatinden döneceğim iki gün sonrası için sargıları yıkamış olmalıydın. Bunu görür görmez kalbim diyaframımı delip yirmi, otuz santim aşağı düşer gibi oldu. Her şeye rağmen sana âşıktım. Fena hâlde beceriksizce de olsa bu, sana âşık olduğum gerçeğini değiştirmiyordu. Bu beceriksizlik dışında sana olan aşkımı gösterememem hiç de sevinilecek bir şey değildi. Tıpkı okul gezisine gidememiş bir çocuk gibi, bu noktada, elimden başkalarını kıskanmak dışında bir şey gelmiyordu.

Ayrı Bir Kâğıtta Ek: *Uzattığımın farkındayım ama burada maskenin o arsız fantezilerine biraz daha ayrıntılı eğilmek istiyorum. Çünkü şimdi dönüp baktığımda görüyorum ki bu fantezi-ler konusunda maskeyle aramda geçenler o an için sandığımdan çok daha derin bir anlam içeriyordu. Polisiye roman terimleriyle ifade edecek olursam, suçluyu ortaya çıkaracak anahtar —ya da tüm olayın nasıl sonuçlanacağına dair ipucu— apaçık ortadaydı.*

Tabii ki her şeyin nasıl sonuçlanacağını ayrı bir yerde yazacağım. Bunları yazdığım an itibarıyla en geç üç gün içerisinde bu notları sana göstermeyi planlıyorum. Neden üç gün dersen, sonucu derleyip toparlamam için gereken tahminî süre bu. Eğer amacım sadece sonuç hakkında akıl yürütmek olsaydı bu ek sayfayı iliştirmeden rahatlıkla defterin sonunu da kullanabilirdim. Böylesi, bir defter için de daha uygun olurdu. Açıkçası niyetim başka. Kendimi savunmaya çalışırken tam tersine bana ayak bağı olan şu erotizm fikrinde —ya da benimle maske arasındaki farkın vurgusunda— bir düzeltme yapmak istiyorum. Hâlihazırda suçumu kabul ettiğime göre, gerçekleri çarpıtmadığım sürece kendimi açıklamam için bir fırsatım olmalı öyle değil mi?

O gün, sevimli bir çocuğu gezmeye çıkarırmış gibi rahat rahat maskeyle dışarı çıkmıştım. Maskenin, asmasından ilk defa

kurtulan bir köpeğinkine benzeyen çoşkusu bana da bulaştığından kendimi oldukça neşeli hissediyordum. Fakat kıskançlığın beklenmedik şekilde oyuna dâhil olmasıyla birlikte, maskeyle ben sana dair olağanüstü bir ikileme düştük. Tabii bu kıskançlık aynı zamanda sana karşı duyduğum aşkı ve bağlılığı tekrar hatırlamama sebep olduğundan —bu yüzden ertesi gün içim yaptığım planlar daha da kaçınılmaz oldu— maskeyle istemeden de olsa geçici bir ateşkes imzalamak zorunda kaldım.

Bunun rahatsızlığı derinlerde bir diken gibi saplı kaldı elbette. Şehre inen tren boşboştu ve nereye oturursam oturayım karşımdaki pencereler siyah bir ayna olup maskemi yansıtıyordu. Hafif top sakallı, tuhaf kılıklı, akşam olmasına rağmen güneş gözlüklerini çıkarmayan, ne idüğü belirsiz bir tip... Maske uslu uslu ateşkese uyuyordu çünkü uymadığı takdirde onu yüzümden çıkarıp atacağıma dair bir ültimatom vermiştim. Fakat cebinde bir de silah gizliyordu. Kesinlikle gafil avlanmamalıydım. Sanki maske alaycı bir sırıtışla bana şunları söylüyordu:

—Sızlanmayı bırak artık. Ben senin ihtiyacın olan kötülüğüm... Madem beni yok etmek isteyecektin, daha baştan bu işe girişmeseydin ya... Artık bulaştığına göre şikâyet de etme... Bir şey istiyorsan ona uygun bedeli ödemeye de hazırlıklı olman lazım...

Camı biraz araladım. Pencereden içeri giren keskin, nemli akşam esintisi ensemi ve avuç içlerimi serinletti. İhtiyacım olan kötülüğün karşısına geldiğindeyse öylece durup, cayır cayır alev almış olan yanaklarımı es geçti. Maskeyle aramdaki psikolojik mesafe acı verse de, fiziksel olarak yüzüme bu denli yapışık olması da kabul edilebilir değildi. Doğru dürüst yapılmamış bir takma diş de böyle hissettirirdi herhâlde.

Ama —ben de altta kalmadan kendimi haklı çıkarmaya çalışıyordum— ateşkes bir şekilde de olsa korunduğu sürece kimi saplantılar (örneğin kıskançlık) konusunda sabredebilirsem asıl amacım olan senle aramızdaki yolun tekrar açılması gerçekleşecekti. Sana, karıma karşı öyle edepsiz bir ilgi duyacak hâlim

yok herhâlde. Üstelik, maskeye karşı hissettiklerimin aksine sana karşı son derece yumuşak duygular besliyordum.

Peki gerçekten öyle miydi? —sonucun ne olduğunu artık bildiğine göre burada tekrarlamama gerek yok— Mesele sadece sonuçta ne olduğuyla ilgili değil. Kendime iltimas geçmek için ne gibi bir dayanağım var?

Şüphesiz, hedef gözetmeyen erotik eylemlerin soyut insan ilişkilerinin cinsel yönü olduğu söylenebilir. Aradaki mesafe hayal gücünün erişemeyeceği kadar uzak, kurulan ilişkiler de soyut olduğu sürece, "başkaları", düşman adı verdiğimiz soyut karşıtlığın dışında konumlanamıyor. Bu ilişkinin içindeki cinsel karşıtlık da erotik eylem olarak ortaya çıkıyor. Yani, soyut bir kadın fikri var olduğu sürece erkeğin hedefsiz cinsel eylemlere yönelmesi kaçınılmaz bir hâl alıyor. Genel kanının aksine, bu türden bir erotizm kadının düşmanı değil; kadın bu eylemin düşmanı belki de. Bu durumda, hedefsiz cinsel eylemlerin varlığı çarpık bir cinsellikten ziyade günümüzdeki cinselliğin en ortalama hâli olarak düşünülebilir.

Zaten günümüzde komşuyu ve düşmanı, eskiden olduğu gibi herkesin rahatlıkla görebileceği kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değil. Trene bindiğinde sayısız düşman komşularından bile daha yakınına, dibine giriveriyor. Posta kılığında evinin içine kadar giren düşmanlar da var, radyo dalgasına dönüşüp hücrelerinin içine nüfuz etmeye çalışan, engellemeye çalışmanın yersiz olduğu düşmanlar da. Düşman kuşatması çoktan alıştığımız günlük bir manzara hâline gelince, komşuların varlığı samanlıktaki iğnelere dönüşüyor. Her ne kadar 'Tüm insanlar kardeştir' minvalinde imdada yetişen fikirler üretmiş olsak da, milyonlarla ifade edilebilecek sayıdaki yabancıyı kardeş belleyecek denli zengin bir hayal gücü kapasitesi kimde var? Böyle haddini aşan yüksek hedefleri bırakıp, yabancı eşittir düşman fikriyle uzlaşmak hayatta başarılı olmak için de daha mantıklı değil mi? Bir an önce yalnızlığın ilacını bulmak daha güvenli değil mi?

Ayrıca, bu şekilde yalnızlık fesadı geçirme raddesine gelen birinin bırakın komşusunu, kendi karısına bile kişisel olmayan erotik duygular beslemeyeceğinin hiçbir garantisi olamaz. Benim durumum da istisna değil. Maskenin insan ilişkilerini biraz bile olsa soyutlaştırdığını kabul edecek olursak —aslında, tam da soyutlaşmanın ta kendisi olduğu için o tür fantezilere dalabilmiştim ya— çözümü bunda aramış biri olarak, kendimi her şeyin dışında tutup masum taklidi yapamazdım herhâlde. Evet, istediğim kadar kulağa hoş gelen sözler sıralayayım, böyle bir planı yapmış olmam daha en baştan erotik bir fanteziden ibaretti belki de.

Bu durumda, maskenin planı hiç de sırf bana özel bir istek değil, soyutlaşmış günümüz insanının sıradan arzusunun bir dışa vurumu hâline geliyor. Ayrıca, her ne kadar ilk bakışta sanki maskeye yenilmiş gibi görünsem de aslında yenildiğim falan yok...

Bekle bir dakika! Özel olmayan sadace maskenin planı mıydı? Yüzümü kaybedip beni maskeden medet ummak zorunda bırakan kaderim aslında hiç de istisnai olmayan, günümüz insanının ortak kaderi olamaz mıydı? Tabii ya. Bu güzel bir keşif oldu. Niye dersen, benim umutsuzluğum yüzümü kaybetmekten çok kaderimde diğer insanlarla hiçbir ortak nokta bulamamaktan kaynaklanıyordu. Sırf başkalarıyla ortak bir kaderi paylaştıkları için kanser hastalarını bile kıskanıyordum. Eğer durum farklıysa... Eğer içine düştüğüm bu mağara, ağzı tesadüfen açık kalmış eski bir kuyu değil de, yeri yurdu belli bir hapishane hücresiyse, bu, doğal olarak benim durumuma da büyük ölçüde etki edecekti. Ne demek istediğimi sen de çok iyi anlıyor olmalısın. Sesi kalınlaşmaya başlayan erkek çocuklarının, ilk âdetlerini gören kız çocuklarının mastürbasyonun cazibesiyle tanışıp, bu cezbolma hâlini sadece kendilerinde olan anormal bir hastalık sandıkları zaman aralığındaki o yalnız umutsuzluk... Ya da herkesin başından geçen kızamık gibi bir şey olan o ilk küçük hırsızlığı (misket olsun, bir silgi parçası olsun, kalem ucu olsun) sadece

kendilerine has, utanılması gereken bir suç olduğunu sandıkları o süre içerisindeki o utanç verici umutsuzluk hissi... Bir de, şansın yaver gitmez de bu bilgisizlik belli bir süre devam ederse, sonunda bağımlılık yaratıp gerçekten bir cinsel suçluya ya da bir kleptomana dönüşme ihtimalin de var. Üstelik, bu tuzağa düşmemek için suça dair bilincini ne kadar derinleştirirsen derinleştir, hiçbir işe yaramaz. Herkesin suç ortağı olduğunu farkına vararak yalnızlığından kurtulmak en etkili çözüm yolu.

Bu yüzden olsa gerek, sonrasında şehre geri dönüp, hiç alışık olmadığım hâlde içki içip dolaşmam ve sarhoşluk etkisini gösterdikçe de tanımadığım etmediğim insanlara karşı sımsıkı sarılmak isteyecek kadar yakınlık duymam —bu konuyu, hemen bundan sonra yazacağım için burada tekrar etmeyeceğim— büyük ihtimalle onların da benim gibi yüzlerini kaybetmiş olduklarını hissetmemden kaynaklanıyordu. Fakat onlara karşı hissettiğim, bir komşuya duyulan türden bir yakınlık değil, dokunduğum herkesin düşman olduğu gibi bir fikri içinde barındıran, aşırı derecede ıssız, soyut bir ilişkiydi. Tıpkı roman karakterleri gibi, iyilik denen o sıcacık elektrikli battaniyenin üstünde yavru köpekler gibi yuvarlanacağım bir sahneyi hayal etmek biraz fazla olurdu.

Fakat şu an için, bu beton duvarın öteki tarafında benimle aynı kaderi paylaşanların kendi tutsaklıklarına ağıt yaktıklarını bilmek bile büyük bir keşifti. Kulak kesilince yan hücredeki inilti-ler neredeyse elle tutulacak kadar net duyulabiliyordu. Hele gece yarısı oldu mu sayısız iç çekişler, mırıltılar, hıçkırıklarla kesilen ağlama sesleri bir bulut hâlinde yükseliyor, tüm hapishaneyi lanetin yankılarıyla dolduruyordu.

—Yalnız ben değilim, yalnız ben değilim, yalnız ben değilim...

Şansları yaver giderse, gün içerisinde de spor ya da banyo saatlerinde, bakışlar, mimikler, fısıltılarla gizli gizli kaderlerini paylaşma fırsatı bulabilirlerdi.

—Yalnız ben değilim, yalnız ben değilim, yalnız ben değilim...

Bu sesleri bir araya topladığımda hapishanenin devasa boyutlarda olduğunu anlayabiliyordum. Şöyle bir düşününce gayet

normaldi. Seslerin sahiplerine atfedilen suçlar, yüzünü kaybetme suçu, başkalarına ulaşma yollarını kapatma suçu, başkalarının sevinç ve hüzünlerine karşı duyarsızlaşma suçu, başkalarının içindeki bilinmeyeni keşfetmenin korku ve mutluluğunu yitirme suçu, başkaları için üretme görevlerini unutma suçu, beraber dinlenen şarkıları kaybetme suçu gibi suçlardı; modern insan ilişkilerini ifade eden bu suçlar dikkate alındığında aslında tüm dünyanın bir hapishaneden ibaret olduğu söylenebilirdi. Fakat bu benim tutsak olduğum gerçeğini hiçbir şekilde değiştirmiyordu. Ayrıca, onlar sadece ruhlarının yüzünü kaybettikleri hâlde benimki fizyolojik olarak da yok olduğundan, tutsaklık derecelerimizde doğal olarak bir fark vardı. Yine de, ümit etmeden duramıyordum. Yalnız başına canlı canlı gömülmekten farklı olarak bu durumda gerçekten de insana ümit veren bir şeyler vardı. Maske olmadan şarkı söyleyememek, düşmanlarınla kavga edememek, zamparalık yapamamak, rüya görememek gibi yarım akıllılara özgü külfetlerin artık sadece bana özgü bir suç değil de başkalarıyla oturup konuşabileceğim ortak bir konu hâline gelmesinden mi kaynaklanıyordu? Belki de öyledir. Öyle olduğuna neredeyse eminim.

Peki bu konu hakkında sen ne düşünüyorsun? Eğer akıl yürütme şeklimde bir hata yoksa senin de fikrime katılman gerekir sanırım... Tabii ki katılacaksın... Yoksa eteğinin altına doğru götürdüğüm elimi itip beni yaralı bir maymun konumuna sokmaz, maskenin tuzağına düşmüş olmamı görmezden gelmez, ayrıca beni bu defterleri yazmak zorunda bırakmazdın. Bu sayede, senin o aktif ve uyumlu tip yüzünün de altı üstü bir maskeden ibaret olduğu ortaya çıktı denebilir. Sonuçta, birbirimizden farkımız yoktu. Tek başıma altından kalkmam gereken bir yükümlülük değildi bu. Bu defterleri yazmış olmamın da bir faydası olmuştur. Benim haberim yok diyemezsin herhâlde. Bu noktada da bana hak vereceksindir mutlaka.

İşte bu yüzden yazıyı hafife almaman gerektiğini söylüyorum ya sana hep. Çünkü yazmak sadece olguları harf düzeneklerine

dökmek değil, başlı başına bir tür maceradır. Önceden belirlenmiş bir rotası olan bir postacı olmaya benzemez. Yol üzerinde tehlikeler de vardır, keşifler de vardır, tatmin duygusu da... Hatta, hayatın anlamının yazmakta olduğunu hissedip, durmadan bu şekilde yazmayı düşündüğüm zamanlar da oldu. Fakat sonunda bu defterlerde karar kıldım. Yüzüne bakılamayacak denli korkunç bir canavarın güzeller güzeli ve ulaşılmaz bir kıza adak sunması gibi gülünç bir duruma düşmekten kaçınmalıyım. Üç günlük planım önce dördüncü, sonra beşinci güne sarktı. Bu defterleri okursan aramızdaki yolu yeniden inşa etmek muhtemelen ikimizin de ortak işi hâline gelecek. Kendimi olduğumdan daha güçlü mü göstermeye çalışıyorum dersin? Tamam, belki fazlaca iyimser olabilirim ama böbürlenmediğim konusunda eminim. İkimizin de yaralı olduğunu bildikten sonra birbirimizi teselli etmemizi beklemek çok mu yanlış? Haydi, cesurca ışıkları söndürmeyi deneyelim. Işıklar sönerse bu maskeli balonun da sonu gelecektir elbet. Ne yüzlerin ne maskelerin olduğu karanlığın içinde birbirimizi tekrardan iyice tanıyalım istiyorum. Ben, karanlığın içinden gelen bu yeni ezgiye inanmak istiyorum.

Trenden iner inmez bir birahaneye daldım. Su damlacıklarıyla kaplı bardağın verdiği hisse bu kadar sevinmişliğim azdır. Maske derimin soluklanmasını engellediğinden olsa gerek, dilim damağıma yapışmıştı. Yarım litre birayı emme basma tulumba gibi bir dikişte içime çekiverdim.

Fakat uzun zamandır içmediğim için alkol çabuk çarptı.

Maske sarhoşluğumu gizliyordu elbette. Ne var ki sülükler kaşıntıyla kıvranmaya başladılar. Oralı olmaksızın ikinciyi, üçüncüyü de devirdikten sonra kaşıntı dayanılmaz hâle geldi. Kendimi kaptırıp üstüne bir şişe de sake söyledim.

Tüm sinirim kaybolmuş, garip şekilde heyecanlanmış, cesaretlenmiştim. Her nasılsa, maske de kafayı bulmaya başlıyor gibiydi. —Yüzler, yüzler, yüzler, yüzler— Ter yerine gözyaşlarıyla

nemlenmiş gözlerimi ovup, sigara dumanı ve gürültünün arasından dükkânı dolduran sayısız yüzün üzerinde belli ede ede, dik dik gözlerimi gezdiriyordum... Ne oldu? Bir derdiniz varsa söyleyin bakalım! Söyleyemiyor musunuz? Söyleyemezsiniz tabii. Kafaları çekip yaptığınız sarhoş muhabbetleri maskeye duyduğunuz hayranlığın, özentinin kanıtı zaten. Amirlerinizi çekiştirerek, tanıdığınızın tanıdığının tanıdığı ne kadar yükseldi diye hava atarak, kendinizden başka biri olabilmek için çırpınıyorsunuz... Fakat ne de rezilce bir sarhoşluktu benimkisi... Gerçek yüzünle hiçbir zaman maskeli hâlindeki gibi sarhoş olamazsın... En fazla, sarhoş olmuş bir surat takınabilirsin. Ölümüne sarhoş olsan bile, maskenin verdiği hissin yanına çok az yaklaşabilirsin... Eğer adını, mesleğini, aileni, nüfus kütüğünü silip atmak istiyorsan ölümcül dozları aşan zehirlere güvenebilirsin sadece... Fakat maske farklı... Maskenin sarhoşluğu dâhice... Bir damla alkol olmaksızın bambaşka birine dönüşebilir o. Aynı şu anki ben gibi! Bu ben miyim? Hayır, bu maske. Daha yeni yaptığımız ateşkesi unutan maske tekrar ortaya çıkmıştı... Fakat benim de sarhoşlukta maskeden artakalır yanım yoktu. Bu durumdayken yarınki planı hakkıyla yerine getirebilecek misin?... Beni sorgulayan bu sese verebilecek doğru düzgün bir cevabım yoktu; her nasılsa, fark etmeden maskenin özerklik taleplerini kabullenivermiştim sanki.

Maske giderek kalınlaşıyordu. Sonunda iyice genişleyerek beni çevreleyen betondan bir kaleye dönüştü. Bu betondan zırhla sarmalanmış hâlde, tam donanımlı bir safariye çıkıyormuş edasıyla kendimi gecenin sokaklarına bıraktım. Kalenin mazgallarından bakılınca sokaklar kötürüm sokak kedilerinin yuvaları gibi görünüyordu. Hepsi kendi kırpık kuyruklarının, kulaklarının, ayak bileklerinin peşinde dört dönüyor, isteklice birbirlerine dolanıyor, şüpheyle burunlarını oynatıp etrafta dolaşıp duruyorlardı. Bense adın, yaşın ve mevkiinin olmadığı maskenin gölgesinde gizlenmiş, sadece bana garanti edilen bu güvenliğin verdiği zafer duygusunun tadını çıkarıyordum.

Eğer onların özgürlüğü buzlu bir camın özgürlüğüyse, benimki tamamen şeffaf bir camın özgürlüğüydü. Arzularım hızla kaynama noktasına ulaşınca bu özgürlüğü bir an önce somutlaştırmak istedim. Evet, yaşamın amacı herhâlde özgürlüğü kullanıp tüketmek olmalı. İnsanlar çoğu zaman özgürlük biriktirmek yaşamlarının amacıymış gibi davransalar da sonuçta bu, kronik özgürlük yoksunluğundan kaynaklanan bir yanılsama değil mi? Böyle şeyleri hayatlarının amacı belledikleri için evrenin sınırlarının ötesinden bahseden pintiler olmak, o da olmazsa dindar fanatiklere dönmekten başka seçenekleri kalmıyor. Kesinlikle öyle. Zaten yarınki planın kendisi de bir amaç olamaz. Seni baştan çıkararak pasaportumun geçerlilik alanını genişletmeye çalıştığıma göre, bunu da amaca giden bir yol olarak düşünmeli. Nihayetinde önemli olan *şu an.* Önemli olan şu an maskenin potansiyelini sonuna kadar kullanmak.

Ek: *Tabii ki bunlar buram buram alkol kokan sözlerdi. Sana olan aşkımı daha yeni ilan etmişken, utanıp sıkılmadan, aldatmayı meşrulaştıran bencilce bir mantığı kabul etmeni senden isteyecek değildim. Kendim de böyle bir şeyi onaylamıyordum. Zaten onaylamadığım için tam da bu şekilde maskeye bir veda kaleme alıyordum. Fakat aklıma takılan bir nokta vardı. Sanki çok normalmiş gibi, ayıkken de aynı buna benzer bir mantık yürütmek isteyebileceğimden endişe ediyordum.*

"Önemli olan araştırmanın sonucu değil, sonuca giden sürecin kendisi."

—Evet ya, her araştırmacının en az bir kere sarf ettiği şu sözler.

—İlk bakışta alakasız gibi görünse de, biraz düşününce, benim söylediklerimle aynı kapıya çıkıyor. Araştırma süreci aslında özgürlüğün maddeyle harcanmasından başka bir şey değil. Buna karşılık araştırmanın sonucuysa değer cinsinden hesap ediliyor ve özgürlüğün biriktirilmesini telkin ediyor. Bu sözler, amaçla aracın birbirine karıştırılıp, salt amacın önemsenme

eğilimine karşı bir uyarı olmalı. Yan yana koyulup bakılınca bu mantığın zil zurna maskenin sözlerinden ne farkı var? Burada ters giden bir şeyler var. Yani, ben maskeyi aştığımı düşünürken aslında onu kontrol bile edemiyor muydum? Yoksa özgürlük az miktarda alındığında iyileştirirken, dozajı aşar aşmaz yan etkilerini gösteren tehlikeli bir ilaç mıydı? Senin fikrini öğrenmek isterdim. Eğer her hâlükârda maskenin dediklerine itaat etmek zorundaysam, daha önce uzun uzadıya yazdığım, bir hapishane olarak maske teorisi de hatta onu bırak, belki bu defterlerin tümü de bir yanlış anlamanın ürünü olabilir. Hiçbir şekilde senin aldatmayı meşru gösteren bir mantığı kabul edeceğini düşünmüyorum.

Avuçlarımdan taşan bu özgürlükle ne yapsam acaba?

Bu aşırı istekli hâlimi soğukkanlılıkla gözlemleyen biri kesin beni ayıplardı. Neyse ki maske *hiç kimse* olduğundan, hakkında ne düşünülürse düşünülsün onun hakkında düşünülmüş olmuyor, hiçbir şey onu zerre kadar ırgalamıyordu. Ne utanmasına ne de hesap vermesine gerek bırakan bu serbestlik oldukça hoş bir histi. Özellikle utançtan kurtulmak, kulak diplerime kadar köpüren bir müzik banyosuna girmek gibiydi. Ek Açıklama: *Evet, bu müziğin geri dönüşüne özel bir yer ayırmalıyım. Neon ışıkları, süs lambaları, kirli beyaz gökyüzü, kadınların külotlu çoraplarıyla beraber kasılıp gevşeyen bacakları, unutulmuş sokak araları, çöp kutularındaki ölü kediler, izmaritler ve, ve saymakla bitiremeyeceğim bütün bu manzaralar birer birer kendilerine has seslere, yankılara dönüşüp bir müzik hâline geliyorlardı. Sırf bu müzik için bile, o beklenen ânın gerçekliğine inanmak istiyorum...*

Ek: *Söylememe gerek yok sanırım ama yukarıdaki Ek Açıklama, hemen önceki Ek'ten zaman olarak daha geride; yazımı da asıl metin bittikten hemen sonrasına denk geliyor olmalı. Şimdi*

dönüp baktığımda öyle bir müziğin nerede olduğunu bile hatırlamıyorum. Fakat çıkarıp atmayı göze alamadığım için bu Ek Açıklama'yı öylece bıraktım.

İyi de, maskenin yarattığı mazeretin mükemmel, vadettiği özgürlüğün de sınırsız olmasına rağmen benim sadece açgözlülüğümü yatıştıracak özgürlüklerle tatmin olmam, hayalinde göremeyeceği miktarda parayı elde edip ne yapacağını bilemeyen bir meteliksizin zevksizliği gibi, bakması bile insanı utandıran bir şey değil miydi? Bunun gayet iyi farkındaydım. İçkinin sarhoşluğunun üzerine özgürlüğün verdiği sarhoşluk da eklenince, tüm bedenim arzularla düğüm düğüm olmuş, gövdesi tümörlerle kaplı yaşlı bir ağaca dönüşmüştüm. Üstelik hemen oracıkta, parmaklarımın ucunda duran bu özgürlük, yaş, mevki, meslek gibi kısıtlamalar için bugüne kadar kullandığım özgürlüklerle karşılaştırıldığında, 'et' sözcüğünün karşısında duran kanlı canlı, taptaze bir et parçası gibiydi. Sadece bakmakla yetinip hiçbir şey yapmazsam, akan salyalar ağzımı eritebilirdi. Maskemse tatmin olmak şöyle dursun, bir fener balığının ağzını açışı gibi yolu alabildiğine açmış, tetikte avının gelmesini bekliyordu.

Fakat ne yazık ki avın, özgürlüğün harcamasına değip değmeyeceğini bilemiyordum. Özgürlüğü idareli kullanmaya çok mu alışmıştım? Arzularım eksik olsa neyse de, arzu tümörlerinden bir gövdeye döndüğüm hâlde, ne yapmak istediğimi bulmak için mantığımı kullanmak zorunda kalmam işin komik yanıydı.

En mükemmel arzuyu bulmak gibi bir çaba falan göstermedim aslında. Nasıl olsa mazeretim vardı ve mazeretimin ne denli utanç verici ya da kötücül olduğu beni ilgilendirmiyordu. Hatta, gerçek yüzümden kurtulmanın vereceği hissi tadabilmek için, sağduyunun karşı çıkacağı, biraz da kanun dışı olabilecek bir şeyler daha idealdi. Gel gör ki, olasılıklar arasından ilk aklıma gelenler —belki de cebimdeki havalı tabancanın da

etkisiyle— şantaj, haraç, gasp benzeri, hiçbir çekici yanı olmayan, mafyaya yaraşır türden şeylerdi. Gerçi, altından kalkabilecek olsam bunlar da benim için büyük başarı sayılırdı. Kimin yaptığı ortaya çıksa birinci sınıf gazete manşeti olacağına şüphe yoktu. Gerçekten yapmak istesem, kendimi durdurmaya yeltenmezdim. Salağa yatan gerçek yüzlü sahte maskeliler, soyutlaşmış insan ilişkilerinin ne anlama geldiğini öğrenirlerdi en azından. O da olmazsa, hiç değilse sülüklerin birikip duran hıncını almış olurdum.

İkiyüzlülük falan değil ama bu türden bir kötücüllüğe niyeyse pek hevesli değildim. Sebebi çok basitti. Bir kere bunları yapmak için gerçek bir maskeye ihtiyacın yoktu. Sargılarla kaplı bir yüz yeter de artardı. Bir diğer sebepse haraçta da, şantajda da asıl amaç eylemlerin kendisi değil, özgürlüğü satın alabilmek için finansman sağlamaktı. Ayrıca iş seyahati harcırahından geriye kalan 80 bin yen hâlâ cebimde duruyordu. Bu parayla bu geceyi ve yarın bütün günü çıkarabilirdim. Finansman yöntemini para lazım olduğunda düşünebilirdim.

Peki o hâlde araçların araya karışmadığı saf amaç nasıl bir şeydi? İlginç bir şekilde, aklıma gelen kanunsuz eylemlerin hemen hepsi mülkiyetin yasalara aykırı transferiyle ilgili, başka bir deyişle, işin içinde para olan şeylerdi. Aralarından, diğerlerine nazaran saf tutkunun daha yoğun olduğu söylenen, kumarı ele alalım... Psikologlara göre kumar, kronik heyecanın sürmesinden doğan kaygının yerine anlık heyecan patlamalarını koymaya çalışan bir kaçış arzusu fakat —eğer sahiden dedikleri gibiyse, bu, özgürlüğün harcanması anlamına gelebileceği için kaçış olsun olmasın umurumda değil— eğer işin içinden parayı çıkarırsan, bu anlık heyecanlar da anlamını tamamen kaybetmiyor mu? Bir kumarın diğerine sebep olması ve bu zincirin mümkün olduğunca uzayarak sonunda alışkanlık hâline gelmesi, amaç ve araç arasında sürüp giden bir salınım olduğunun en güzel kanıtı değil mi? Dolandırıcılık, zimmete para geçirme, hırsızlık, sahtecilik ve akla gelebilecek

diğer tüm tipik suçların da araçsız işlenmesi imkânsız. Yasaları hiçe sayarak gönlünce yaşadığını sandıklarımız da sanılanın aksine, yoksunluğun hüküm sürdüğü, özgürlüklerin olmadığı bir dünyanın sakinleri aslında. Saf amaç basit bir illüzyondan mı ibaret o hâlde?

Tamamen başka yönde olsalar da bazı arzu ve dürtülerim yok değildi. Enstitünün satın alma bölümünde bekleyen güvenlik görevlisini tehdit edip depodan canımın istediği malzemeleri alıp götürmek, yönetim ofisindeki dolabın kilidini kırıp deney ilerleme grafiklerini ve gider denetim raporlarını çalmak gibi tam da benden beklenecek türden, pratik isteklerdi bunlar. Enstitüye kâğıt üzerinde bir bağımsızlıktan fazlasını çok gören firmaya karşı duyduğum hoşnutsuzluktan kaynaklanan, altında herhangi bir kazanç hırsının yatmadığı, olsa olsa çocuklara yönelik bir tv dizisi olabilecek türden gülümseten hayallerden ibaret olsalar da, bunlar da eninde sonunda araç olduklarından, maskeye biçtiğim rolün hayat bulmasına hiçbir katkıları olamazdı. Maske dışında kimsenin yapamayacağı şeyleri doyasıya yaşayıp biraz durulduktan sonraysa (Ek Açıklama: *Özel bir engel çıkmadığı takdirde, gerçek yüzümle ve maskeyle sürdürdüğüm bu ikili yaşantımı sonsuza dek devam ettirmek niyetindeydim elbette*) oturup tekrar düşünmek için vaktim olabilirdi.

Fakat tüm bu muhtelif suçların içinde olağan dışı bir potansiyele sahipmiş gibi görünen bir tanesi vardı. Kundaklama. Kundaklamanın da, sigortadan para almak için, suç mahallindeki delilleri karartmak için ya da bir itfaiye erinin ünlü olmak için, yani özgürlüğün biriktirilmesi için araç olarak kullanıldığı durumlar da vardı hâliyle. Ayrıca, pek hesaba kitaba dayanmayıp da, sırf kinden kaynaklanan kundakçılıkta bile sonuçta, dondurulmuş ya da gasp edilmiş özgürlüğü geri kazanma isteği söz konusuydu. Fakat karşılığında hiçbir şey elde edilmeyecek olan, doğrudan arzuları tatmin eden, salt kundaklama amacıyla yapılmış kundaklama... duvarları yalayan, sütunları büken,

tavanları yırtıp atan, dalga dalga alevlerin gökyüzüne doğru yükselip, sağa sola kaçışan insanları umursamadan, daha az evvel orada var olan tarihin bir parçasını küle çevirdiği o trajik yıkımın ruhun açlığını doyuracak besini sağladığı, katıksız kundaklama... Böyle bir durumun da olabileceğini düşünmeden edemiyordum. Tabii bunun normal bir arzu olduğunu söyleyemem. Halk arasında da kundakçılara bir tür şeytanilik atfedildiğine göre, yoldan çıkmış kişiler oldukları kesin. Fakat yola bağlı kalmak zorunda olmamak maskeyi maske yapan şey olduğuna göre, özgürlüğü tüketebilme garantim olduğu sürece neyin normal neyin anormal olduğunu sorgulayacak değilim.

Bununla beraber, içimde kundaklama dürtüsü olmadığına göre tartışacak bir şey yok, öyle değil mi? Ana caddeye bağlanan dar yan sokakların birinde her biri ayrı bir anlam taşıyan dip dibe tabelaların arasından yolumu açarak yürümeye uğraşırken bir an için binaların saçaklarından, duvardaki yarıklardan fışkıran alevleri hayal etsem de bunun bana cazip gelen bir tarafı yoktu. Korktuğumu falan sanmıyorum. Bu tür yasa dışı eylemlere karşı hissedilen şiddeti bastırma duygusunun aslında mesnetsiz ve budalaca olduğuna şu maskeyi bir defa taksan senin de hemen ikna olacağına eminim. En ödlek çocuğun bile eliyle yüzünü kapattığında, parmaklarının arasından bir korku filmini rahat rahat izleyebilmesi gibi. Kadının makyajı ne kadar koyu olursa baştan çıkarılmaya da o kadar müsaittir demezler mi hem? Sadece cinsel baştan çıkartmadan bahsetmiyorum. Mağazalardan hırsızlık yapmayı alışkanlık hâline getirenler için de istatistiksel olarak kanıtlanmış bir şey bu. Disiplin, gelenek, kurallar diye galeyana geldiklerimiz incecik bir deri parçası olan yüzün ayakta tuttuğu savunmasız kumdan kalelerden ibaret değil mi sonuçta?

Evet, korktuğum falan yoktu. Bu saatten sonra utanç yüzünden geri çekilecek değildim. Zaten maskenin kendisi utancın kristalleşmiş hâliydi. Kanunda yasaklanmıyor olabilirdi ama maske olduğu belli olmayan bir maskeyle kılık değiştirmek kadar kuralları hiçe sayan bir eylem de kolay kolay bulunamazdı.

Kısacası, bir kundakçının psikolojisini tahayyül edebilsem de, ben bir kundakçı değildim. Fakat güç bela bulabildiğim, görünüşe göre saf olan tek amacın verdiğim siparişle örtüşmeyişi beni biraz tedirgin etmişti. Eğer onun yerine geçebilecek başka bir alternatif bulamazsam, o zaman elden bir şey gelmezdi. Yine de, bu hâliyle bile hiçbir şey yapmamaktan iyiydi. Yalnız, sızım sızım sızlayan tümörlere dönüşen bu arzuların hepsi de araç olamazdı ya. Özgürlük konusunda bu denli hesaplı hareket etmeye alıştırılmış olmam son derece acıklıydı. Her neyse, kundakçılık şimdilik şurada dursun...

Bekle bir dakika. Bu kadar yazdığım hâlde yeni farkına vardım ama ya bilerek ya da yanlışlıkla çok önemli bir şeyi eklemeyi unuttum. Yasa dışı eylemleri sıralarken en başta vermem gereken bir örnek daha vardı. Hani şu durup dururken, yoldan geçenleri bıçaklayanlar. Eğer kundakçılık saf amaç sayılabilirse bunun da öyle sayılmaması için hiçbir sebep yok. Neden olsun ki? Belki dışarıdan bakıldığında kundakçılık kadar gösterişli değil ama özünde cinayetten bir farkı yok. Nasıl olur da böylesine tipik bir örneği unutabilirim? Öyle ya, çok tipik olduğu için unutmuş olmalıyım. Kundakçılığa bile yanaşamadığıma göre ondan daha yıkıcı olan bu dürtüyü söz konusu dahi etmeyip daha baştan kafamdan uzaklaştırdım belki de.

Dışa dönük ve uyumsuz tip... Kendini avcı belleyen maskemin yıkıcı dürtü lafını duyar duymaz tereddüde düşmesi, onun ne mal olduğunu ortaya çıkarır gibiydi ama madem öyleydi, yapacak bir şey de yoktu. Aynı şeyleri tekrar ediyormuş gibi görünebilirim ama bunun korkaklıkla ilgisi yok. Korkaklık reddedilmesi gereken bir şey olduğu hâlde, özellikle reddetme ihtiyacı duymuyorum. İşin aslı şu ki, ne kundakçılığa ne yoldan geçen birilerine saldırmaya ne de buna benzer bir şeye karşı içimde en ufak bir ilgi yoktu. O sıra maskeyi kışkırtan 1000 voltluk elektrik akımına benzer şey belli ki yıkım dürtüsünden tamamen farklı —garip, yapış yapış bir his veren—ama ne olursa olsun yıkımın zıddı bile denebilecek bir özelliğe sahipti.

Tabii içimde yıkıma dair bir dürtünün hiç olmadığını söylemek biraz abartılı olur. Çektiğim acının aynısını hissetmen için suratının derisini yüzmeyi istemek, dünyadaki herkes kör olsun diye havadan göz sinirlerini felç edecek zehirli bir gaz salmayı hayal etmek gibi dürtülere öyle az buz kapılmıyordum. Bu defterlerde de birkaç kez buna benzer şeyler yazdığımı anımsıyorum. Yine garip gelecek ama düşünüyorum da, hıncımı çıkarmaya yönelik bu tür arzuların hepsi maskeyi yapmadan önceydi. Maske bittikten sonra aynı konulara verdiğim tepkilerde yumuşak bir dönüşümün olduğunu hisseder gibiyim. Evet, öyle olduğunu sanıyorum. Tam da bu değişimler ortaya çıktığı için maske kendi özgürlüğünü yıkım dışında, daha farklı şeylere harcamak istedi. Yakıp yıktıktan sonra suç izlerini ortadan kaldırmaya yardım etmek gibi olumsuz bir şeye değil de... Amma uzattım; ne demeye çalışıyorum ki? Aşk, dostluk, karşılıklı anlayış gibi klasik uyum biçimlerinin peşinde miyim? Yoksa, panayırlarda satılan, şeker ayarı yerinde, yapışkan, yumuşaklığından sıcaklığı hissedilen o pamuk şekerlerden mi yemek istiyorum?

Arzularını doyuramayan bir bebeğin siniriyle yol üstündeki kafelerden birine girip, yumruk hâlinde boğazımın dibinden yükselmeye çalışan arzu tümörünün üzerine dondurmayla soğuk suyu üst üste boca ettim. Bir şeyler yapmak istiyordum ama neydi? Bu gidişle ya hiçbir şey yapmayacak ya da hiç istemediğim bir şeyi zorla kendime yaptıracaktım. Hiçbir şey yapmadıkça da içimi bir pişmanlık kaplıyordu. Islak çorap giymek zorunda kalmak gibi, zavallı, vıcık vıcık bir his... Maskenin içi sauna gibi yanıyordu ve burnum kanayacakmış gibi hissediyordum. Artık bu işin üzerine ciddiyetle eğilmenin vakti gelmişti. Kulağa ne kadar komik geldiğini bilsem de, kendi kendimin psikanalisti olup, arzularımı tanzim etmek, analize tabi tutmak, elekten geçirmek ve bu tümörün içindeki her neyse onu ortaya çıkarıp adını koymak zorundaydım.

Eğer istersen vardığım sonucu en başta söyleyebilirim. Cinsel arzuydu. Güldün mü? Sahiden de, o şatafatlı girizgâhtan sonra bayağı sıradan bir son oldu bu. Şimdi ne olduğunu anladıktan sonra düşünüyorum da aslında tamamen farkında değildim diyemem. Fakat sıradanlıkta giriş düzeyi cebirle yarışan bir şeye elimde kanıt olmadan boyun eğmek aşırı heveslilik olarak gözükmüş olacak ki buna dayanamamışım. Utançla bağdaşmayacağı söylenen öz saygı, beklenenin aksine pek de güzel uyum sağlayabilmişti.

Neyse, üçüncü defterin de bitmesine az bir şey kaldı. Durmadan maskenin deneme sürecinden bahsetmenin pek bir manası yok. Fakat biraz tekrara da kaçsa, özgürlüğün en saf harcama şeklinin aslında cinsel arzu olduğu tezimi neye dayandırdığımın üstünde biraz daha durmam gerekiyor. Özgürlüğün harcanışı, ne kadar saf olursa olsun kendi başına değer yaratan bir şey değil (değerden bahsedeceksek özgürlüğün üretimine bakmak gerekir). Ayrıca, tezimin kesinlikle doğru olduğu konusunda ısrar etmek gibi bir niyetim yok ama ertesi günkü eylemlerimin tamamı bu cinsel arzu tarafından yönlendirildiği ve senden yargılamanda adil olmanı beklediğim için kendimden bahsederken de dürüst olmalıyım.

Kötü niyetli olmadıkça, maskenin kundaklamaya ya da cinayete neden sırtını döndüğünü anlamak çok da zor değildi. İlk olarak, zaten maskenin kendisi toplum düzenine karşı ağır bir yıkım hareketiydi. Kundakçılığın ya da cinayetin ondan daha yıkıcı olup olamayacağına genelgeçer sağduyu ile cevap vermek güç. Bu soruyu açıklığa kavuşturmak için yapılacak şey kendiminkiyle aynı ölçüde gerçekçi bir maskenin seri üretimine giriştiğimi ve bu maskelerin her yere yayılmaya başladığını hayal etmek olurdu. Büyük ihtimalle maskeler inanılmaz bir popülariteye ulaşır, gitgide büyüyen fabrikam 24 saat çalışsa da maskeleri yetiştiremezdi. Bazı insanlar aniden ortadan kaybolurdu. Kimileri ikiye hatta üçe bölünerek çoğalırdı. Kimlikler işe yaramamaya başlar, robot resimler tedavülden kalkar,

görücüler müstakbel gelin ve damat adaylarının fotoğraflarını yırtıp atmak zorunda kalırlardı. Tanıdık tanımadık birbirine karışır, insanın suç mahallinde olmadığını kanıtlaması imkânsız hâle gelirdi. İnsanlar karşılıklı olarak birbirlerine olan güvenlerini yitirmekle kalmaz, birbirlerinden şüphelenecek dayanakları da kaybolacağı için, tıpkı hiçbir şey yansıtmayan bir aynaya bakar gibi, insan ilişkilerinin iflas ettiği bir durumda, havada öylece asılı kalakalırlardı.

Yok, belki de daha kötüsüne hazırlıklı olmak gerekir. Herkes görünmezliğini daha da artırarak başkalarını görememenin yarattığı endişeden kurtulmaya çalışır, art arda yeni maskeler takıp çıkarmaya başlardı. Böylece hiç durmadan yeni maskelerin peşinde koşmak gündelik alışkanlık hâline gelir, "yabancı" kelimesi umumi tuvaletlerdeki duvar yazıları haricinde görülemeyecek müstehcen bir şey olur, aile, millet, hak, görev gibi bireylerin kimliğini belirleyip kategorize etmek için kullanılan kavramlarsa tüm ayrıntısıyla anlatılmadığı sürece idrak edilemeyecek müphem kelimelere dönüşürlerdi.

Peki, insanlar tekrarlayan bu iflaslara dayanabilir, yerçekimsiz bu ortamın içinden yeni bir sözleşme bulup çıkararak yeni âdetler üretebilirler miydi? Elbette yapamazlardı diye kesip atacak değilim. Savaşlar ve devrimlerle yazılı tarih, insanın fevkalade uyum yeteneğinin ve dönüşüm kabiliyetinin nereye kadar gidebileceğini zaten kanıtlıyor. Fakat onun öncesinde —maskenin bu dizginlenemez yayılışına izin vermeden önce— insanların bu salgına karşı bir set çekmeye yönelik savunma içgüdülerini harekete geçirmeyecek kadar açık fikirli olup olmadıklarını sorgulamak lazım. Kişisel arzular her ne kadar maskenin cazibesine kapılsalar da, toplum düzeni dediğimiz şey hemen sağlam bir barikat kurarak bu bireysel suiistimallere karşı duruşunu gösterirdi muhakkak. Kamuda, şirketlerde, karakollarda, enstitülerde iş esnasında maske kullanımını yasaklamak gibi mesela. Popüler oyuncuların yüzleri için telif isteyip, maskelerin serbestçe üretimine karşı bir hareket başlat-

maları da gayet olası. Daha yakınlardan bir örnek verecek olursak, eşler birbirlerine olan aşklarının hiçbir zaman değişmeyeceğine dair yemin ederken, gizli maske takmayacakları sözünü vermek zorunda kalırlardı. İş anlaşması yapmadan önce tarafların birbirlerinin yüzünü çimdiklemesi gibi yeni yöntemler doğabilirdi. İş mülakatlarında adayların yüzlerine iğne batırıp bir iki damla kan akıtmaları gibi garip âdetler ortaya çıkabilirdi. Dahası, polis, sorgulama esnasında zanlının yüzünü ellemekte haklı mıydı yoksa fazla mı ileri gitti tartışmalarının mahkemeye kadar taşınması, akademisyenlerin konu hakkında uzun tezler yayınlamaları da ihtimal dâhilindeydi.

İşler bu safhaya gelince gazetelerin Güzin Abla köşelerinde maskeye kanıp evlenen genç kızların feryatları —Artık Kendi Maskemi Rafa Kaldırdım— gibi başlıklarla hemen her gün yayımlanmaya başlar ve tabii verilen nasihatler de en az sorulan sorular kadar anlamsız ve sorumsuzca olurdu. "Kocanın nişanlıyken bir kez olsun gerçek yüzünü göstermemiş olmasındaki samimiyetsizliği elbette eleştirmek gerekir. Peki ya sana ne demeli? Hayatını hâlâ kendi yüzünle yaşamayı düşünüyorsun. Maske kanmaz ve kandırmaz. Bu fırsattan istifade, yeni bir maske takıp yepyeni bir başlangıç yapmaya ne dersin? Kocanla beraber düne takılı kalmayıp yarının endişelerine de kendinizi kaptırmadan, bu maskeler çağında yaşamanın tadını çıkarın derim." Sonuçta, kandırılmanın ölçeği ne denli büyük olursa olsun, burada konu edilen şey yarattığı rahatsızlık; kandırılmanın acısı, kandırılmanın verdiği zevki asla gölgede bırakamaz. Her ne kadar içinde birtakım çelişkiler barındırsa da, bu safhaya geldikten sonra maskelerin yarattığı cazibe baskın gelecektir.

Tabii hesabı denkleştirdikten sonra zarar hanesine hiçbir şey yazılmayacak demek değildi bu. Polisiye romanların popülaritesi ardında iz bırakmadan kaybolacak, çift kişilikli, üç kişilikli insanları ele alan aile romanları bir süreliğine onların yerini doldurur gibi olsa da, kişi başına düşen ortalama maske

sayısı beşin üstüne çıkmaya başlayınca, okuyucular hikâyelerin karmaşıklığına dayanamaz hâle gelecek, bir kısım tarihî roman meraklısının talebini karşılamak haricinde belki romanların varlık nedeni de ortadan kalkacaktı. Sadece romanlar değil, maskenin asıl gösterim yeri olan sinema ve tiyatro da, sabit başrol oyuncuları oynatmak imkansız hâle geleceğinden, son derece soyut şifrelerle bezenip genel seyircinin ilgisini kaybedecekti. Ayrıca kozmetik firmalarının çoğunluğu iflas edecek, güzellik salonları ardı ardına kapanacak, reklam ajansları gelirlerinin yüzde yirmisinden fazlasını kaybetmek zorunda kalacaktı. Bu noktada her türden yazar birlikleri feryat figan insanın yıkılışından bahsedecek, estetik uzmanları ve cildiyeciler hep bir ağızdan maskenin deriye olan zararları hakkında önemli iddialar ortaya atacaklardı.

Fakat bunlar, alkol karşıtı broşürlerden daha etkili olurlar mıydı, işte orası bayağı şüpheli. Üstelik, benim 'Maske Üretim A.Ş.' çoktan tüm ülke sathına sipariş, üretim ve satış ağlarını örmüş dev bir tekel olacağından, bir avuç memnuniyetsizi susturmak çocuk oyuncağı olacaktı.

Problemler büyük ihtimalle bundan sonraki dönemde baş gösterecekti. Maske satışlarının doyma noktasına erişip, uyandırdıkları merak ve değişiklik hislerinin sona ermesine ve maskelerin olağan kabul edilir hâle gelmesine yakın, o güne kadar boğucu insan ilişkilerinden kurtulmanın verdiği ferahlığın üzerine bir nebze tat eklediği düşünülen belli belirsiz suç ve kötülük kokusunun aniden fazla olgunlaşmış peynir gibi pis bir koku yaymaya başladığı, herkesin tekrar endişelenmeye başladığı o dönemde... Bir zamanlar geçici bir heyecan olduğu düşünülen karnavalların, kafa şişiren ve zararlı suçları barındırma ihtimalinin farkına varılmaya başlandığı dönem... Örneğin, her nasılsa başkalarının yüzlerinden izinsiz maske yapmayı meslek hâline getiren korsan işletmelerin türemesiyle, milletvekillerinin dolandırıcılık yapması, ünlü bir ressamın evlilik vaadiyle kadınları kandırmayı âdet hâline getirdiği için

mahkemeye verilmesi, belediye başkanlarının araba hırsızlığından tutuklanması, Sosyalist Parti liderinin faşist söylemlerle halka hitap etmesi, üst düzey banka yöneticileri hakkında banka soygunu yapmak suçundan dava açılması gibi gülünç olayların ardı arkası kesilmezdi. Başlarda bir çadır tiyatrosu izlermiş gibi gülüp geçerken, bir de bakmışsın ki sana tıpatıp benzeyen biri gözlerinin önünde yankesicilik yapıyor... Bu tür durumlarla karşılaşılmayacağını kimse garanti edemez. Böyle olunca da suç mahallinde bulunmama konusu da bir yük hâline gelecek; suçsuzluğu da suçluluğu da bu şekilde kanıtlamak sorun olacaktır. O zaman kandırılma endişesinin yanında kandırma zevkinin esamesi bile okunmaz işte. Öğretmenlerin eğitim hedeflerini kaybetmesinin —kişilik oluşturma fikri unutulup gittiği için gayet normal— etkisiyle çocukların okuldaki devamlılığı gözle görülür şekilde azalacak, toplu hâlde kötü yolllara saptıkları söylentilerinin de yayılmasıyla birlikte büyük çoğunluğu çocuk sahibi olan aileler panik içinde maskenin cazibesini lanetlemeye başlayacaklar. Fırıldak köşe yazarları bunu fırsat bilip maske kayıt sisteminin gerekliliğini öne sürmeye başlayacaklardır ama ne yazık ki maske kayıt sistemi, kapısız bir hapishane kadar anlamsız bir şey. Kayıtlı bir maske artık maske vasfını kaybetmiştir. Bu noktada kamuoyu da tamamen fikir değiştirecek ve insanlar maskelerini çıkarıp atarak, maskelerin yasaklanması için hükümetin devreye girmesini talep edeceklerdir. Bu hareket halk ve polisin beraber yürüttüğü, tarihte örneğine az rastlanır bir şekil aldığında maske yasakları kanunu hemencecik yürürlüğe girecektir.

Fakat hükümet her zaman olduğu gibi aşırıya kaçmaktan çekinecektir. Başlarda en fazla hafif suç muamelesi yapacaklardır. Bu çekimserlik bazılarının merakını cezbedince merdiven altı üretim yerleri ve karaborsa yayılacaktır. Amerika'daki içki yasakları dönemine benzer bir karmaşa hüküm sürecektir. Bunun üzerine geç de olsa kanunda düzenleme yapılacaktır. Maskeler, yalnızca hastanın yüzünde gözle görülür bir yaralanma

söz konusu olduğunda veya ağır nevroz hastalarının iyileşmesi için doktor tarafından reçete edildiğinde yasal olacak, tıpkı uyuşturucu maddeler gibi ilgili devlet kurumlarının vereceği izinlere de tabi olacaktır. Fakat belgelerde sahtecilik ve maske ustalarını rüşvetle satın alma olaylarının ardı arkası kesilmeyince, bir süre sonra istisnai kullanımlar da yasaklanarak maske konusunda uzman müfettişler görevlendirilecek ve maskeler en sert kontrollere tabi tutulacaktır. Yine de, maske suçlarında düşüş görülmeyecek ve gazetelerin en sevdiği konulardan biri olmaya devam edecektir. Üstelik, bu sefer aynı maskeleri üniforma niyetine kullanan aşırı sağcı bir grup türeyip devletin önemli kademelerindeki kişilere suikastler düzenleyecektir. Mahkemeler maskeyi sadece takmış olmanın bile taammüden adam öldürmekle eş değer olduğuna dair görüş bildirmek zorunda kalınca kamuoyu da hemen destek verecektir.

Ek: *Sarhoşken kuruldukları göz önüne alındığında bile bayağı ilginç hayaller bunlar. Şu suikast grubunun yüz üyesi olduğunu farz edersek, her üye yüzde bir zan altında kalır, her birinin yüzde doksan dokuz mazereti olurdu. Eylem olduğu hâlde, eylemi yapanın olmadığı gibi oldukça sofistike bir durum çıkıyor ortaya. İlk bakışta çok zekice işlenmiş bir suç gibi görünmesine rağmen, hissettirdiği bu hayvani vahşilik nereden geliyor acaba? Suçun kusursuz anonimliğinden ötürü olabilir. Kusursuz anonimlik, kusursuz bir gruba kendi ismini kurban etmek demek. Bu, nefsi müdafaa için kurulan akıllıca bir mekanizmadan ziyade, ölümle yüz yüze gelen bireyin içgüdüsel eğilimi olabilir. Tam da düşman işgali sırasında halk, devlet, lonca, sınıf, ırk, din vesaire gibi grupların her şeyden önce sadakat adı altında adak taşları dikmeye girişmeleri gibi. Kişiler ölüm karşısında hep mağdurdurlar ama kusursuz bir grup için ölüm sadece aidiyetten ibarettir. Kusursuz gruplar tabiatları gereği saldırgandırlar. Kusursuz gruba örnek olarak orduyu, kusursuz anonimliğe örnek olarak da askeri verirsek anlaşılır herhâlde. Fakat bu*

şekilde düşününce, kurduğum hayalde bazı çelişkiler ortaya çıkıyor. Ordunun üniformalarını taammüden adam öldürmekle eş tutamayan mahkemeler neden aynı maskeleri takan sağcı gruba karşı bu kadar sert tutum takınabildiler? Belki de, devlet maskeyi, düzenin karşısında duran bir musibet olarak görmüyordu. Kendisi dev bir maske olduğu için, içinde kendisiyle örtüşebilecek başka bir maskenin varlığını reddediyordu, hepsi bu. Bu da dünyadaki en zararsızların anarşistler olduğu anlamına gelir...

Böylelikle, maskenin özü itibarıyla yıkıcı olduğu sonucuna vardım. Taammüden adam öldürmekle eş değer tutulabildiğine göre, kundakçılık ya da yoldan geçenlere saldırma konusunda aşağı kalacak hâli yoktu. Kendi içinde bir tür yıkım demek olan maskenin—kendi varlığından dolayı harap olan insan ilişkilerinin yıkıntıları arasında hâlihazırda dolaşıyor olmasına rağmen— bu saatten sonra benzer yıkım dürtülerine kapılmayışında şaşılacak bir yan yoktu. Her ne kadar arzularının tümörleri sızlıyor olsa da, sırf var olmak bile onu tatmin ediyordu.

Doğumunun üzerinden daha kırk saat bile geçmemiş maskenin toy, kendine dönük arzuları... sülük yuvasından kurtulup gelen aç bir firarinin arzuları... daha bileklerindeki kelepçe izleri bile geçmemişken, o obur midesini hangi özgürlük doyurabilirdi ki?

Açık konuşmak gerekirse, cevabın ne olduğuna dair bir tahminim vardı. Zaten arzu, üzerinde mantık yürütülerek kavranılacak bir şey değildi; hissedilecek bir şeydi. Hiç süslemeden söyleyeyim o zaman. Ondaki, kabile için kendini kurban etmeyi isteyen kontrol edilemez bir dürtüydü. Aslında şehre indiğim andan itibaren bunun net olarak farkındaydım. Sanki mazeretler bulmaya çalışıyormuşum gibi lafı bu kadar döndürüp dolandırmanın ne anlamı vardı ki? Lafı uzatırsam utancımdan bir nebze olsun sıyrılabileceğimi mi hesaplamıştım?

Mazeret üstüne mazeret üretmek gibi olacak ama bu noktada utancı kafama takmadığımı kesin olarak söyleyebilirim. Önem verdiğim sadece tek bir şey vardı: Seninle olan ilişkimi, hoşuma gitse de gitmese de bu arzuyla örtüştürmek.

Seninle ilişkimden kastım, tabii ki maskenin şu arsız düşleriydi. Ne hissetsem, ne dilesem, neyi denemek istesem, hepsi o düşe bağlanıyor, tam unuttum dediğim kıskançlığın zehri, tekrar hayata dönüp damarlarımdaki akışın tersi yönde harekete geçiyordu. Bununla kalmayıp, gidip yarınki planımın çağrışımlarına da bağlansa şaşırmazdım. Maske yılmış, ne yapacağını bilemez hâldeydi. Ne de olsa, maskenin özgürlüğü başkalarıyla olan soyut ilişkilerdeydi. Bu durumda kanadı kırık kuşlardan bir farkı olmayacaktı. Çıkarılıp atılmaktan son anda kurtularak ateşkes ilan ettirmeyi başaran maske sesini çıkaramıyordu.

Bunun üzerine, maske suyuma gidip beni yatıştırmaya başladı; böyle kuruntulara kapılmaya devam edersem yalnız maske değil sonunda ben de amaca giden bir araç hâline gelecektim. Yüzümde maske de olsa, bedenim eskisi gibi kendi bedenimdi... Gözlerimi kapatıp dünyadaki tüm ışıkların kaybolup gittiğini hayal edebilirdim. Hemen oracıkta maskeyle bir olacak, kıskanmamız gereken bir "başkası" olmadığını görecektik. Sana dokunan bensem, senin dokunduğun da ben kendim olacaktım, ortada tereddüde kapılmaya değecek en ufak bir şey yoktu...

Ek Açıklama: *Üzerine biraz kafa yorunca kurduğum bu mantığın bencilce olduğu anlaşılıyor. Kendim aynı kişi olduğumu düşünsem de, başkaları farklı birini görüyorsa, daha o noktada yarı farklı biri olmaz mıyım? Sarı ırk olan bizler aslında en başından beri sarı ırk değildik. Farklı renkten ırklar tarafından öyle isimlendirildiğimizde sarı ırk olmuş olmuştuk. Yüzün verdiği bu sözü göz ardı ederek vücudun geri kalanını kişiliğin temeli saymak da aynı derecede yanıltıcı. Eğer baştan aşağısının*

değişmediği konusunda ısrarcı olacaksam, maskenin tacizlerini de kuşkusuz benim üstlenmem gerekir. Hayalî olmasına rağmen hiç utanmadan seni ihanetle suçlayıp, kıskançlığın zehriyle titrerken, sıra kendime gelir gelmez özgürlüğün saf kullanımı gibi bir isim takıp, bunun seni ne kadar yaralayabileceğini bir nebze bile düşünmemiş olmam nasıl da bencilceydi. Sonuçta kıskançlık, sadece hak iddia edip görevlerini kabullenmeyen ev kedisi gibi bir şey demek ki...

Maske bir yandan beni yatıştırırken, diğer yandan da sanki onun umurunda değilmiş gibi bir tavırla, en genel arzulardan başlayıp sırayla hepsini elekten geçiriyor, geriye sadece kalması gerekenlerin kaldığına, kalanların onun beklentileriyle hiçbir alakası olmadığına beni ikna etmeye çalışıyordu. Saf arzular şaşırtıcı derecede az sayıda ve basittiler. Yıkım dürtüsünü de eleyince geriye kalanları saptamak hiç de zahmetli değildi. Mesela aklıma gelen birkaçını sıralayayım.

Öncelikle, yeme, uyuma ve seks üç büyük arzudur. Onlardan sonra dışkılama, su içme, kaçma, sahip olma, eğlenme gibi daha genel arzular gelir. Nadir görülen arzularsa intihar etme, içki, sigara ve uyuşturucuya yönelik arzulardır. Ayrıca, arzuyu daha geniş anlamda ele alırsak, ünlü olma arzusuyla çalışma arzusunu da ekleyebiliriz.

Fakat 'özgürlüğün harcanması' adını verdiğim ilk elekte bunların çoğu eleniyor. Gerçekte uyku hissi ne kadar şiddetli olursa olsun, uyumanın amaç olduğunu söyleyemeyiz. Sonuçta tekrar gözlerini açmaya yönelik bir araçtan ileri gitmediği için olsa olsa özgürlüğün biriktirilmesi kategorisine dâhil edilebilir. Aynı sebepten, dışkılama, su içme, sahip olma, kaçma, ünlü olma ve çalışmayı da şimdilik dışarıda tutabiliriz. Fakat bu en sondaki çalışma arzusunu dışkılamayla öyle kolayca aynı kategoriye sokmak, ihtiyatsızlık olarak eleştirilebilir. Gerçekten de, sonucunda ortaya çıkan şeyi göz önüne alırsak, belki de çalışmayı tüm arzuların tepesine yerleştirmemiz gerekir. *Şeyler*

yaratılmasaydı ne tarih olurdu, ne de dünya; hatta insan dediğimiz kavram bile oluşmazdı büyük ihtimalle. Üstelik, fedakârca yapıldığında, çalışmak emek vermekten çok daha fazlası hâline gelebilir. Ayrıca, çalışmak, ünlü olma arzusunun aksine, kişisel bir amaç hâline geldiğinde kötü bir izlenim yaratmıyor. İnsanlar başlarıyla onaylayarak "çok çalışkan" demekle yetinirler. Eğer yapılan iş kârlı ve saygınsa, kıskansalar da eleştirmezler.

Fakat ne yazık ki bu aşırı huzur ortamı maske için dayanılmazdı. Bir şekilde de olsa yasaklar çiğnenmeyecekse, maske takmanın ne anlamı vardı? '*Sadece* maskeye ait bir özgürlük' her ne olursa olsun, öncelikle yasa dışı olmalıydı. (Aslına bakılırsa enstitüdeki işimden yüzde altmış seviyesinde memnundum. İşimi kaybetsem herhâlde yüzde doksanlık bir özlem duyardım. Maske olmadan da bugüne kadar idare edebilmiştim.) Çalışmak için çalışmak ilk elekten geçmeyi başarsa bile ikincide eleneceği kesindi. Değerlerden bahsetmediğimi belirteyim; mazereti hazır bir firarinin arzularını anlatıyorum o kadar.

Geriye kalan arzulardan yiyeceğe duyulan arzu da ikinci eleğe takılacak gibiydi. Yiyip içip parasını ödemeden kaçmayı amaçtan çok araç olduğu için sorun etmese de, kişi doymuşsa bunu suç olarak gören bir kanunu bir yerlerde duymuştum galiba. İştahın bastırılması anlaşılabilir bir şey fakat yiyeceğe duyulan arzunun bastırılması öyle değil. Yiyeceğe duyulan arzunun tamamen bastırılması kanibalizmle sonuçlanmaz mı? Fakat kanibalizmde öldürme öğesi, yemeğe duyulan arzudan daha baskın. Ayrıca, cinayetten bahsetmemeye karar vermiştim.

İntihara gelince, her ne kadar yasaklara dâhil de olsa, maske takmayı gerektirmiyordu. Üstelik maske 'canlı canlı gömülmek'ten daha yeni kaçıp kurtulmuştu. Eğer şimdi intihar edeceksem, en başından bunların hiçbirisine girişmemek daha iyiydi. Eğlenme arzusunu ise bağımsız bir birim olarak görmektense, kimi zaman kaçma arzusunun şekil değiştirmiş hâli, kimi zamansa amacı olmayan bir çalışma gibi, önceden

bahsettiğim arzuların bir bileşkesi olarak görmeyi yeğlerim. Uyuşturucu bağımlılığı ve alkolizm ise maskenin ucuz birer kopyasından ibaret oldukları için —zaten hâlihazırda en ideal sarhoşluğu yaşıyorum— onlardan tekrar bahsetmeye gerek bile görmüyorum.

İşte böylece, üst üste elekten geçirdikten sonra koşullarıma en iyi uyan kendini kurban etme isteğiydi.

Yeri gelmişken, bu akıl yürütme biçimiyle ilgili sen ne düşünüyorsun? Evet, akıl yürütmeden bahsediyorum. Sonuçta o akşam, eğer saf bir şekilde özgürlüğümü harcamak istiyorsam geriye cinsel suç dışında bir şey kalmıyor fikrine vararak suç teşkil edecek bir eylemde bulunmadım. Hiç heveslenmedim ya da elime fırsat geçmedi diyemem ama sonuçta yapmadım. Bu yüzden de sana bu akıl yürütme biçimiyle ilgili düşünceni soruyorum.

Benimle aynı düşüncede olman gibi çocukça bir ümide kapılmış falan değilim elbette. Bu akıl yürütmedeki aptalca eksikliğin gözüne çarptığından kuşkum yok. Bu mantığın yerle bir oluşunu gerçek hayatta da çoktan deneyimlediğimize göre, eksikliğin varlığını kabul etmeme gibi bir durumum olamaz zaten. Fakat bu eksikliğin ne olduğunu ne o zaman görebildim ne de şimdi bulabiliyorum. Bu da demek oluyor ki, belki de, maskenin baskılarına isteksizce boyun eğiyormuş gibi yaparken, maskenin arzularının aslında benim arzularım olduğunu kendimden gizlemeye çalışıyormuşum.

Cinsellik meselesine gelince, daha en başından "girmek yasaktır" tabelasına tekme atma isteğim, en az bu konudaki sessiz kalışım kadar şiddetliydi. Şöyle bir düşününce, bu gayet normaldi. Şimdiye kadar mümkün olduğunca bahsetmemeye çalışsam da, cinsel suça onay vermediğim sürece, maskenin seni baştan çıkarması planı hayata geçemezdi. Tek seferlik bir baştan çıkarma olsa belki problem olmazdı. Fakat maskeyle senin

arandaki ilişkiyi sürdürerek yeni bir dünya yaratmak istiyorsam bir cinsel suçlu olarak yaşamak zorundaydım. Aksi hâlde, kıskançlık beni iliklerime kadar yiyip bitirmeden böyle ikili bir hayata nasıl katlanabilirdim? Maskenin o uzun uzadıya ikna çabaları da büyük ihtimalle onu bilinçli olarak tahrik etmiş olmamdan kaynaklanıyordu.

Evet, tuhaf ama dolambaçlı da olsa dayanak olabilecek bir mantık bulur bulmaz maskenin isteklerini tamamıyla anlayabilmeye başlamıştım. Açıkçası, cinselliğe karşı, açlık ya da susuzluktaki gibi bir yoksunluk hissetmiyordum. Maskeyi çeken şey, cinsel tabuları yıkmaktı. Tabuların bilincinde olmasam cazibelerine bu ölçüde kapılacağım bile şüpheliydi. Bu yasakların cazibesine gözlerimi dikince, kafamı en çok meşgul eden kıskançlık, hızla zehrini kaybediyordu ve ben sanki ağzımda bir panzehir hapı varmış gibi erotik dürtülerin içinde debeleniyordum.

Bu yeni, şehvet düşkünü gözlerimle etrafıma yeniden baktığımda, şehrin tamamı cinselliğin "girmek yasaktır" tabelalarından inşa edilmiş tuhaf bir kaleyi andırıyordu sanki. Sağlam olsalar neyse ama savunma için dikilen barikatların kimini kurtlar kemirmiş, kiminin çivisi sökülmüştü ve her an yıkılacak gibiydiler. Tüm bu barikatlar birilerinin içeriye sızmasını beklermiş gibi sokaklardaki insanların aklını çelseler de, yakından bakınca kurtların kemirme izlerinin de, sökük çivilerin arkalarında bıraktıkları deliklerin de kamuflaj olduğu ve kimseyi bir adım daha yaklaştırmaya niyetlerinin olmadığı ortaya çıkıyordu. Cinsellik ve cinsel tabu ne demekti ki? Bu kamuflajın anlamına kafa yormaya, çitlerin ilk nereden geldiğini düşünmeye başlayan kimse hemen bir şehvet düşkününe dönüşüverirdi. Tabii şehvet düşkünün kendisi de bu barikatlardan biriydi sadece. Tam da bu yüzden, şehvet düşkünleri kendi arzularından acı duymak ve gözyaşı dökmek zorundaydılar. Onlar cinsel tabuları deler delmez kendi barikatlarını da ezip geçiyorlardı. Fakat bu barikatlar hakkında düşünmeye başladıklarında, onların gerçekte nereden geldiklerini anlayana kadar kalpleri

huzur bulamazdı. Şehvet düşkünleri, genelde, bir sırrın farkına vardıkları anda bedeli her ne olursa olsun onu çözmeden rahat uyku uyuyamayan, işlerine bağlı araştırmacılar gibiydiler.

Bu noktada ben de çaylak bir araştırmacı olarak gördüğüm ilk bara girdim. Herhangi bir beklentim yoktu. Kurt delikleri ve sökük çivi izlerinden oluşan kamuflajı açıkça gösteren bu dükkânın nasıl bir yer olduğunu merak etmiştim sadece. Ayrıca, dükkânda alkolün sahte maskesinden satıyorlardı. O an benim için en uygun yer olduğu kesindi.

Tahmin ettiğim gibi rahat bir ortamdı. Sahte ışıkları boğan sahte karanlık... Sahte gülümsemelerin arkasına saklanmış sahte bir çürümüşlük... Aynı rüyalardaki gibi, ne iyilik ne de kötülük yapabilen, havada asılı duran arzular... Sahte iyiliğin ve sahte kötülüğün tam kıvamında bir karışımı... Masaya geçip oturunca derimin tüm gözenekleri açılmaya başladı. Viski-su siparişi verir vermez yanıma oturan lacivert elbiseli kızın parmaklarıyla oynamaya koyuldum. Hayır, bunu yapan ben değildim, maskeydi. Kızın parmakları terli olmasına rağmen, ter, nişastaya bulanmış gibi kuru bir his veriyordu. Tabii ki kız bunu yapmama izin veriyordu. Ne tam olarak kızgındı ne de kızgın değildi. Ne yaparsam yapayım, yapmamış olmakla aynıydı; hiçbir şey yapmasam, her şeyi yapmış olmaktan farkı yoktu.

Kıza bir yalan söyledim, o da bana bir yalan söyledi Kız hemen başka bir şey düşünmeye başlamış gibiydi, bense bunun farkında değilmiş numarası yapıyordum. Sülüklerden, senden ve gerçek yüzümden intikam almak için bu gece bu kıza sahip olmalı mıydım? Merak etme, nasıl olsa burada her şey olabilirken aynı zamanda hiçbir şey olmuyor. Yine ben bir yalan söyleyip kız başka yalanlarla karşılık verirken her nasıl olduysa, kız benim ressam olabileceğimi söyleyince afalladım.

"Niye? Ressama benzer bir hâlim mi var?"

"Ressamlar genellikle çok özel görünmeye çalışmazlar mı?"

"Anladım... Peki o zaman, makyaj kendini göstermek için mi yapılır, kendini saklamak için mi?"

"Her ikisi için de..." Kız parmak uçlarıyla tuttuğu krakeri kemirerek devam etti: "Niyetlerin ikisi de samimi sonuçta, öyle değil mi?"

"Samimi mi?" Bir anda önümdeki illüzyonun hilesini öğrenmiş gibi keyfim kaçıverdi.

"Öyle boktan şey mi olur be!"

Bunun üzerine kız soğuk bir tavırla yüzünü buruşturdu. "Aman sen de; herkesin bildiğini bu kadar açık söylemek zorunda mısın sanki?"

Haklıydı! Burada sahici olan her şey kusursuzca sahte, sahte olan her şey ise kusursuzca sahiciymiş gibi kabul görüyordu. Tam erekte olmak üzereyken tabu barikatlarına delik resimleri çizip gönül eğlendirmek böyle yerlerin kuralıydı... Biraz daha sarhoş olursam yüzümde maske olduğu gerçeğini bile unutacak hâldeydim... Kızın uylukları avucumun altında can sıkıntısından esnemeye başlar gibiydiler. Kalkma vakti gelmişti. Sonuçta hiçbir şey olmadı ama pek umurumda da değildi. Yasak barikatlarına dokunup ne denli sağlam olduklarını görmüş olmak dahi yeterli sayılırdı. Hoşuma gitsin ya da gitmesin, yarın var gücümle senin barikatlarına saldırmak zorundaydım...

Bardan çıktığımda, sanki etrafa bir teleskoptan bakıyormuşum gibi perspektifim netliğini kaybetmişti. Neyse ki sarhoşluğun etkisiyle maskemi çıkarmak gibi bir hataya düşmemiş ya da taksiciye gizli barınağım yerine evin adresini vermemiştim. Yüz ve maske arasındaki mesafe, maskeyi ne kadar dikkatli yerleştirirsen yerleştir, ne kadar güçlü bir yapıştırıcı kullanırsan kullan, öyle kolay kolay kapanacak bir şey değildi. Uyanık olduğum kısa aralıklar dışında sürekli rüyamda seni gördüm. Rüyamda bana bir şeyler için yalvarır gibiydin. Şehvet düşkünlüğüne kapılmak üzere olduğum konusunda beni uyarmak istiyordun belki de, ama rüyayı yanlış hatırlıyor da olabilirim. Sonrasında bir de hapishane rüyası gördüm.

Ertesi gün hâliyle fena hâlde akşamdan kalmaydım. Tüm suratım şişmiş, sızlıyordu. Gece döndükten sonra, yüzümün bakımını doğru dürüst yapmadığım için yapışkan madde cildime zarar vermiş olmalıydı. Yüzümü yıkayıp hemen arkasından midemdekileri boşaltınca biraz rahatladım. Fakat saat daha on bile olmamıştı. Saat üçten sonra dışarı çıkacağım için iki, üç saat daha uzanmaya karar verdim.

Bir yıldır emek verdiğim o muhteşem anı birkaç saat bile olsa ertelemek zorunda kalmak ne hazindi. Kendi kendime kızıyor, çarşafta serin bir yer arayarak yatağın içinde dönüp duruyor ve bir türlü uyuyamıyordum. Nasıl da havaya girip öyle fütursuzca içmiştim. Bunun nesi o kadar eğlenceliydi ki? Sanki hatırlamam gereken bir şeyler vardı... Yüzümde maskeyle, görünmez adam olduğumu sanıp, sokaklarda yürüyüp... barikatlar... yasaklar... Evet, az daha şehvet düşkünlüğüme yenik düşecektim... Makromoleküler Kimya Enstitüsü'nün başkan vekili olmak dışında tamamen silik ve tamamen zararsız olması gereken ben... Evet, barikatları aşmak için mutlaka bir şehvet düşkününe dönüşmem gerekiyordu...

Dün gecenin izlenimlerini daha iyi hatırlayabilmek için kafatasımın derinliklerindeki son sarhoşluk kırıntılarını da süpürüp kazımaya çalıştım. Fakat dün gece son derece canlı olan o erotik duygular bir türlü geri gelmiyordu. Maskeyi takmadığım için olabilir miydi? Öyle olmalı. Maskeyi takar takmaz o kural tanımaz geri dönecekti. En zararsız insanın içinde bile maskenin çağrısına kulak verecek bir suçlu mutlaka bulunurdu.

Bütün oyuncuların suça yatkınlığı gibi aşırı bir şeyden falan bahsetmiyorum. Bizim ana firmanın her seneki spor etkinliklerinde düzenlenen kostüm yarışmasına özel ilgi gösteren ve bu konuda gerçekten de çok yetenekli olmasıyla ünlü, genel hizmetler departmanındaki bir müdür mesela. Normal hayatından son derece mutlu ve eşi benzerine az rastlanır bir optimist... Peki, bu taraftaki faziletli gündelik yaşamının,

diğer taraftaki suç dünyasıyla karşılaştırıldığında, sanıldığı kadar emniyetli olmadığı ortaya çıkarsa, yine de suçla hiçbir ilgileri olmadan yaşamaya devam edebilir miydi bu insanlar? İşte orası biraz şüpheli... Her gün sektirmeden devam saatine kart basan, şahsi mührünü yaptırtan, kartvizit siparişi verip üzerilerine unvanını yazdıran, tasarruf yapan, gömlek yakasının ölçülerini ayarlayan, elveda partilerinde hatıra defterine bir iki satır çiziktiren, hayat sigortasına dâhil olan, tapu kaydı yaptıran, yılbaşı kartları gönderen, kimlik kartına resim yapıştıran insanlar... Bunlardan birini bile yapmayı unutsalar ânında kaybolabilecekleri bir dünyada yaşarken, görünmez adam olmayı bir kez olsun istememiş birilerinin olabileceğine inanamam...

Biraz da olsa kestirebilmiştim. Rüzgâr çıkmış olmalıydı; yağmur kepenklerinin çarpma sesiyle uyandım. Baş ağrım ve mide bulantım biraz hafiflese de daha tam olarak iyileşmemiştim.

Küveti doldurup banyo yapmak istiyordum fakat ne yazık ki sular kesikti. Basınç düştüğü için su ikinci kata kadar çıkamıyor olabilirdi. Hamama gitmeye karar verdim. Maskeyle mi yoksa sargılarla mı gitsem diye bir süre düşündükten sonra maskede karar kıldım. Hem sargıların yıkanan diğer müşterilerde nasıl bir izlenim bırakacağını düşünmek içimi sıkıyordu hem de maskeyi mümkün olan tüm koşullar altında denemek istiyordum. (Maskeyi takar takmaz bedenime bir zindelik geliyordu.) Cüzdanımı bulmak için ceketimin ceplerini karıştırdığımda elim sert bir şeye değdi. Şu hava tabancasıyla altın rengindeki yoyo. Belki yöneticinin kızına da rastlarım diye yoyoyu sabunla beraber havluya sararak dışarı çıktım.

Ne yazık ki kıza rastlayamadım. Herhangi bir sorun çıkacağını düşündüğümden değil ama yine de mahalledeki hamama gitmek yerine otobüsle bir durak mesafedeki komşu mahallenin hamamına gitmeye karar verdim. Saat erken olduğundan, müşteri sayısı az, su berraktı. Havuzun içinde, kaynar suya dayanmaya çalışarak sarhoşluğun son kalıntılarından da

kurtulmaya uğraşıyordum. Bir anda karşı taraftaki köşeden, siyah gömleğini çıkarmadan havuza giren bir adamı fark ettim. Hayır, üzerindeki gömlek değil dövmeydi. Yansıyan ışıklar yüzünden deseni tam olarak göremesem de, üzerine balık derisi kaplanmış gibiydi.

Önceleri bakmıyormuş numarası yaptığım hâlde, gitgide artan merakıma yenilip gözlerimi adamdan ayıramamaya başladım. Desenin ilgimi çektiği falan yoktu. Dövme yaptırma eyleminin kendisi, dilimin ucuna gelmiş de bir türlü çıkaramadığım bir isimmişçesine aklıma takılmıştı.

Maskeyle aralarında bir kan bağı olduğunu düşünmüştüm belki de. Gerçekten de, maskeyle dövme arasında, derinin insan eliyle değiştirilmesi gibi göze çarpan ortak bir nokta vardı. Çıplak teni yıkıp başka bir şeye dönüştürme isteği her ikisinde de aynıydı. Fakat aralarında bazı farklar da vardı tabii. Maske takılıp çıkarılabilir bir şeydi oysa dövme, asimile olup derinin bir parçası hâline geliyordu. Ayrıca, maske, bir gerçeklikten kaçma yolu sunarken, dövme bir belirgin ve gösterişli olma çabasıydı. İş dikkat çekmeye geldiğinde, benim sülük yuvasının eline hiçbir şey su dökemezdi.

Yine de, insanın gösteriş yapmak için neden bu kadar zahmete katlanabildiğini bir türlü anlayamıyordum. Bunun cevabını adamın kendisi de veremeyebilirlerdi. Belki de cevabını veremediği için anlamlıydı. Genel olarak, bulmacaları seven, anlamsız sorular sorup bilemeyenlere para cezası kesmeyi iş hâline getirmiş canavar ruhlu pek çok insan vardır... Dövme meselesinde de cevaplanması gereken birtakım problemli hususlar varmış gibi görünüyor.

Cevabı bulmak için harekete geçmiştim. Dövme yaptırmış olduğumu farz edip bunun nasıl bir duygu olacağını düşünmeye başladım. İlk hissettiğim, başkalarının üzerime diken gibi yağan bakışlarıydı. Sülük yuvası sağ olsun, bunu daha önce de yaşadığım için bu hissi gayet iyi anlayabiliyordum. Sonrasında gökyüzü giderek uzaklaşıyordu... Her taraf öğle vakti gibi

aydınlık olmasına rağmen sadece benim bulunduğum yer kapkaranlıktı... Öyle ya, dövme sürgün edilmenin işareti değil miydi? Suçun sembolü olduğu için aydınlık bile ona yanaşamıyordu... Fakat her nedense, ne bir köşeye sıkışmışlık ne de pişmanlık hissediyordum... Hissetmemem doğaldı... Suçun sembolünü kendiliğimden bedenime kazıttırıp kendimi toplumdan bile isteye aforoz ettirmiştim... Artık pişmanlık duyacak bir şey kalmamıştı...

Sıcak su havuzundan çıkan adamın vücudunu sarmalayan, kiraz çiçekleri içindeki iblis figüründen kehribar renginde ter damlaları akıyordu. Bense, kendimi adamın suç ortağı gibi hissediyor, o her şeyi reddeden tavrından büyük haz alıyordum. Maske ve dövme arasındaki kan bağı, sahip oldukları şekillerle değil, insanın, yüzünde çizili sınırın hangi tarafında yaşadığıyla kuruluydu. İnsan dövmelerle bile yaşamaya katlanabiliyorsa maskeyle yaşamaya katlanamaması için de hiçbir sebep yoktu.

Gel gör ki, adam hamamın çıkışında olmadık bir sebep yüzünden bana dalaşmaya başladı. Uzun kollu gömleği dövmelerini gizleyince gençleşmiş, küçülmüş ve heybetini bir anda kaybetmişti. Fakat sürekli tetikte oluşunun da etkisi olsa gerek, tehdit sanatında tam bir ustaydı.

Adam boğuk bir sesle, neden ona baktığımı sorup hemen kendimi tanıtmamı istedi. Belli ki bakışlarım hiç hoşuna gitmemişti. Adamın istediğini yapsam olup bitecekti belki ama şans bazen insana gülmüyor işte. Sıcak havuzda gereğinden fazla kaldığım için yüzüm maskenin altında çorba gibi kaynamıştı ve başım dönmeye başlamıştı. Doğru dürüst ifade bile edemeden, "dövmeler bakılmak için değil midir?" dedim.

Adam sözümü bitirmemi beklemeden yumruğunu sallamıştı. Neyse ki maskeyi koruma içgüdüm adamın yumruğu kadar hızlıydı. Yumruğu boşa çıkan adam daha da öfkelenmişe benziyordu. Üzerime abanıp beni şiddetle sarstı; belli ki suratıma sağlam bir tane oturtmak için açığımı arıyordu. Sonunda beni tahta perdeye sıkıştırdı. Ya onun kolu ya da benim kolum

—birbirimize dolandığımız için tam hatırlamıyorum— çenemden yukarı doğru çaprazlamasına sürtününce maske yüzümden sıyrılıp düşüverdi.

Sanki sokak ortasında pantolonum aşağı indirilmiş gibi bir şok yaşamıştım. Fakat adam da en az benim kadar hayret içindeydi. Kendinden beklenmeyecek korku dolu, tiz bir sesle bir şeyler geveleyip, sanki mağdur olan kendisiymiş gibi kızgın bir hâlde kendini dışarı attı. Bense kendimi yarı ölü gibi hissederek, terimi silip maskeyi tekrar yerine taktım. Etrafta seyirciler var gibiydi ama bakmaya cesaret edemedim. Seyirci koltuğunda olsam ben de bayağı bir gülerdim herhâlde. Bir daha dışarı çıktığımda havalı tabancamı yanıma almayı kesinlikle unutmayacağım.

Ek: *Dövmeli adama ve etrafta bulunan seyircilere trajikomedim nasıl yansımıştı acaba? İstedikleri kadar gülsünler, bu konuyu gülerek geçiştiremezlerdi. Büyük ihtimalle ömür boyu unutamayacakları bir an olarak hafızalarına kazınacaktı. Peki ama nasıl bir şekilde? Bir şarapnel parçası gibi kalplerine mi saplanacaktı? Yoksa gözlerine çarpıp dünyaya dair algılarını mı çarpıtacaktı? Hangi şekilde olursa olsun, kesin olarak söyleyebileceğim, bir daha yabancıların yüzlerini seyretmeyecekleriydi. Yabancılar da, tıpkı hayaletler gibi transparandı ve dünya, ince pigmentli boyalarla cama yapılmış bir tablo gibi boşluklarla doluydu. Dünyanın kendisi, maske gibi güvenilmez hâle gelecek ve ben dile getirilmesi zor bir yalnızlık hissine kapılacaktım. Ama bütün bunlar için kendilerini sorumlu hissetmelerine gerek yoktu. Çünkü hakikat, onların gördüğü olacaktı. Gözle görülenin maskeden ibaret olduğu, gerçeğin doğrudan görülemeyeceği gibi daha derin bir gerçeği görmüş olacaklardı. Gerçek, her ne kadar bakanın gözlerini acıtsa da, bir gün mutlaka bunun telafisi olacaktı.*

Üzerinden 20 seneden fazla geçmiş olsa gerek, bir defasında dışarı bırakılmış bir bebek cesedi görmüştüm. Okulun arkasındaki

çimenlikte sırtüstü yatıyordu. Yanılmıyorsam, beyzbol topunu aramaya gitmiş ve onu tesadüfen görmüştüm. Ceset tıpkı pembe bir balon gibi şişmişti. Ağzının hareket ettiğini sanıp dikkatle baktığımda, sayısız kurtçuğun kıvrıla kıvrıla dudakları parçaladıklarını gördüm. Öyle sarsılmıştım ki üç gün boyunca boğazımdan bir şey geçmemişti. O zamanlar bende yalnızca korkutucu ve acımasızca bir izlenim bırakan bu görüntüden yıllar geçtikçe geriye kalan —benle beraber büyüdüğünden olsa gerek— sessiz bir hüznün sarmaladığı, bal mumundan yapılmışa benzeyen o pürüzsüz tendeki kırmızılıktı sadece. Artık o cesedin hatırasından kaçmaya falan çalışmıyorum. Hatta bu hatıraya karşı sevgi bile besliyorum. O ceset her aklıma geldiğinde insani duyguları tekrar hissediyorum. Ceset, plastik dışında da dokunabileceğim bir dünya olduğunu bana hatırlatıyor. O cesedin, başka bir dünyanın sembolü olarak benimle beraber yaşamaya devam edeceğinden hiç şüphem yok.

Hayır, hiç tanımadığım biri için bahaneler üretmiyorum. Şimdi bu kaygılar seninle de ilgili olmaya başladı. Canın yansa da sözlerime inanmanı istiyorum. Bu aslında bir acı değil, sadece maskenin arkasına baktığımda gördüklerimin beni biraz fazlaca etkileyen hatırası. Muhtemelen, benim o cesedi andığım gibi, senin de bu hatırayı sevgiyle andığın günler gelecek.

Yaranın pansumanı, tutkal değişimi derken evden çıkmam biraz zaman aldığı için —aslında, yol üzerinde çakmak, not defteri, cüzdan gibi maske için gerekli olan bazı şeyleri almak için biraz gezindim— saat tam 4'te istasyonun önündeki otobüs durağına vardım. Her perşembe gittiğin el sanatları kursundan dönüşünü burada bekleyecektim. Akşamüzeri iş çıkış saati yaklaştığından, hareketlenen sokakların gürültüsü, turşuların içine konuldukları bidonu doldurmaları misali havayı son boşluğuna kadar dolduruyordu. Fakat her nedense benim içimi, sanki yaprakları dökülmeye yüz tutmuş bir ağaçlığın ortasındaymışım gibi tuhaf bir sessizlik kaplamıştı. Belki de yaşamış

olduğum şok hâlâ içeriden beş duyuma baskı yapmaya devam ediyordu. Gözlerimi kapattığımda, güçlü ışıklar çıkaran sayısız yıldız, sivrisinek sürüsü gibi dönüp duruyordu. Tansiyonum da yükselmiş olmalıydı. Beni sahiden de derinden vuran bu darbenin sadece kötü etkileri olduğunu söyleyemem. Aşağılanma bir tür şok tedavisi etkisi yaratmış, kuralları yıkmam için beni cesaretlendirmişti.

Gürültüden az da olsa uzak bir bankanın önünde beklemeye başladım. Bankanın girişi yerden daha yüksekte olduğu için hem görüşüm iyiydi hem de randevusunu bekleyen diğer insanların arasında göze çarpmıyordum. Ben seni görmeden önce senin beni görmenden endişelenmeme gerek yoktu. Kursun saat dörtte bittiğine göre, otobüsü kaçırsan bile bir sonrakiyle on dakika içinde gelmen gerekiyordu.

Yalnız, el işi kursunun bu kadar faydalı olabileceği hiç aklıma gelmemişti. Bana sorarsan, böyle işe yaramaz bir şeye yıllarca bıkmadan devam edebilmek, kadınların varlığındaki tahmin edilemezliğin en güzel bir kanıtıydı. Özellikle de düğme yapımını seçmen ve gösterdiğin azim o kadar sembolikti ki, söylemeden geçemeyeceğim. Bugüne kadar irili ufaklı kaç düğmeyi kestin, deldin, renklendirdin ve parlattın kim bilir. Bunları kullanmayacağın hâlde, tamamıyla pratik kullanıma dönük bu nesneleri, tamamıyla pratik olmayan yöntemlerle hazırlamaya devam ettin. Hayır, seni eleştirmek gibi bir niyetim falan yok. Zaten bir kere bile karşı çıktığımı hatırlamıyorum. Aksine, gerçekten de bu kadar severek yapıyorsan, bu masum meşgaleni tüm kalbimle kutlamak isterim...

Buradan itibaren başroldekilerden biri de sen olduğuna göre dakika dakika ne yaptığımı anlatmaya gerek yok. Gerekli olan, kalbimin içindeki parazitin utanç verici yüzünü gün ışığına çıkarmak. Nihayet üçüncü otobüsten inip, beklediğim bankanın önünden geçtin. Ben de peşine takılıp yürümeye başladım. Arkadan bakınca öylesine tuhaf bir biçimde taze ve ışıl ışıldın ki sinirlerim bozulmuştu.

İstasyon yolundaki kavşağın trafik ışıkları yanınca sana yetiştim. Buradan istasyona kadarki birkaç dakikalık yolda seni bir şekilde baştan çıkarmak zorundaydım. Bir anda üstüne gelemezdim ama çok ağırdan alacak vaktim de yoktu. Önceden hazır ettiğim, senin deri düğmelerinden birini sanki yerden almış numarası yapıp önceden hazırladığım replikleri söylemeye başladım.

"Bunu siz düşürdünüz galiba."

Şaşırdığını saklamadan, düğmenin nasıl olup da düştüğünü anlamak için el çantanın altına baktın, tokasını kontrol ettin, tatmin olmamış bir ifadeyle bakışlarını bana çevirdin. Hazır konuşmaya başlamışken yakaladığım fırsatı kaçırmamak için devam ettim:

"Şapkanızdan düşmüş olmasın?"

"Şapka mı?"

"Sihirbazlar şapkadan tavşan bile çıkarıyorlar."

Fakat gülümsemedin bile. Hatta, bakışlarını âdeta bir cerrahın pensesi gibi ağzıma sabitledin. Bilinçli olarak yaptığını sanmıyorum ama kendinden geçmiş gibi gözlerini ayırmadan bana bakıyordun. Eğer bu bakışlar üç saniye daha sürseydi foyamın meydana çıktığına kanaat getirip hemen oracıkta havlu atabilirdim. Ama buna imkân yoktu. Maskemin başarısı her koşulda çoktan kanıtlanmıştı. Dövmelinin yaptığı gibi zorla çıkarmadıktan ya da dudağınla falan dokunmadıktan (ısı farkı gizlenemiyordu) sonra, kim olduğumu anlamandan endişelenmem için hiçbir sebep yoktu. Ayrıca, hem bilinçli olarak sesimi inceltmiştim hem de yapma dudak yüzünden b, m, v gibi dudakla çıkartılan sesler epey değişmişti.

Kuruntu yaptığım belli olmuştu. Hemen bakışlarını çevirip her zamanki gibi uzaklara bakan o ifadene döndün. Fakat bakışlarını görür görmez erotik duygularım korkup kaçtığından, beni orada bırakıp gidecek olsan, ben de muhtemelen bunun ikimiz için de en iyisi olduğunu düşünüp hemen planımı iptal ederdim. Ne de olsa ortalık hâlâ aydınlıktı ve senin karşında

maskenin mucizesi etkisini biraz yitirir gibiydi. Fakat sende de anlık bir tereddüt sezmiştim. Üstelik etrafımızda, henüz yayılmaya fırsat bulamadan düşüncelerimizi emip yutan, deniz dibindeki tek hücreli aç canlıları andıran kalabalığın uğultusu vardı. Aramızdaki, senin o anlık tereddüdünden doğan manyetik alan sapmasının anlamını ayrıntılı şekilde düşünmeye vaktim yoktu. O tereddüdü hedef alıp hiç beklemeden, önceden hazırladığım ikinci repliği de sahaya sürdüm.

Ek Açıklama: *Kullandığım bu manyetik alandaki sapma ifadesi sahiden de çok yerinde. Her nasılsa, o ânın önemini daha önceden hafiften de olsa sezmiştim. Bunu sadece sezmiş olmak övünülecek ya da bahane olarak ileri sürülebilecek bir şey değil ama o önsezi hiç olmasa, eğer bu birkaç satır eksik kalsa —ki düşüncesi bile beni ürpertiyor— duyarsızlık suçundan gülünçlük cezasına çaptırılacaktım ve yapıp ettiğim ne varsa espri malzemesi olacak, bu defterler de maskenin değil, altı üstü bir soytarının notlarına dönüşecekti. Soytarılığın kötü bir tarafı yok ama soytarı olduğunun farkında olmayan bir soytarı olmayı asla istemem.*

Hatırlıyor musun acaba? Gelişigüzel, sanki artık sormaktan bıkmış gibi bir tavırla sana bir otobüs durağının yerini sormuştum. O durağı seçmemin sebebi sadece zaman kazanmak için o anda aklıma gelmiş olması değil, bunun önceden dikkatle planlanmış zekice bir tuzak olmasıydı.

Öncelikle, bu hattı kullanan otobüslerin istasyon yakınlarında durduğu tek durak olmasına rağmen hemen göze çarpmayan, arayıp bulması güç bir yerdeydi. İkincisi, istasyonun diğer tarafında olduğu için alt geçidi kullanmazsan yolu bayağı bir uzatıp üst geçidi kullanman gerekiyordu. Üçüncü olarak da, alt geçit o kadar karmaşıktı ki, hangi çıkışın nerede olduğunu, nereden çıkıp nasıl gitmek gerektiğini sözlerle anlaşılır bir şekilde ifade etmek çok zordu. Üstelik, doğrudan istasyonun

içinden geçmek yerine bu alt geçidi kullanırsan bineceğin trenin platformuna olan mesafe senin için pek değişmeyecekti. Ve tabii ki bu durağın nerede olduğunu biliyordun.

Cevabını beklerken bayağı heyecanlanmıştım. Asıl niyetim anlaşılmasın diye tüm vücudum anormal bir şekilde gerilmişti. Bana eşlik edip yolu tarif etmeyi kabul etsen bile, yüzümde maske olmasa seninle yürüyemeye cesaret edemezdim. Hatta, soluk alıp verişimdeki düzensizliği gizleyebilir miydim ondan bile emin değilim. Kendimi, incecik camdan bir fanusun —tek hapşırıkla paramparça olacak, kâğıttan daha ince bir fanusun— içine kapatılmış gibi hissediyor, beklemeye devam ediyordum. Evet, huzursuzlandığım için bana öyle geliyordu belki ama cevabının zaman aldığı da bir gerçekti. Niye tereddüt etmiştin ki? Senin tereddüt etmene takılmıştım. Bu tür durumlar, kabul edeceksen de reddedeceksen de tereddüt etmeden bir cevap vermeyi gerektirir. Kararsız kaldıkça durum giderek yapmacıklaşır, boş yere üzerine şüphe çekersin. Hoşuna gitmiyorsa tek bir 'hayır'la sona erecek bir şeyi, duraksadığın anda yarı yarıya kabul etmiş oluyorsun. Yarı yarıya kabul edince de artık reddetmek için hiçbir bahanen kalmıyor. Tam senin karar vermeni kolaylaştırmak için bir iki söz daha söyleyecektim ki, genç bir adam aramızdan zorla geçip aceleyle yoluna devam etti. Yürüyenlere engel olduğumuzu, kalabalığın akışında bir girdap oluşturduğumuzu o sırada fark ettim. Sonunda girdabın içinde kendine gelip ihtiyatlı gözlerini bana çevirdin. Belden üstüme, bir takvimin yapraklarını hızla çevirir gibi bakıyordun. Bu bakıştan pek hoşlanmasam da aramızdaki mesafeyi biraz daha kapatıp, karar vermeni hızlandıracak son bir şey söyleyecekken, nihayet cevap verdin.

Fakat cevabını duyduğumda bir yandan işin planladığım gibi gitmesine sevinirken, diğer yandan da sanki ihanete uğramış gibi bir acıya kapıldım. Karşındaki ben olduğum için sorun yoktu ama ya hiç tanımadığın bir başkası olsaydı? Biraz tereddüt ettikten sonra kabul ettin. Kabul etmeden önce tereddüt

etmen manidardı. Orada yasakların barikatlarına benzer bir şey sezdin. Üstelik bunu bildiğin hâlde 7-8 dakika, mesafeye dökersek birkaç yüz metre yan yana yürümeyi onaylamanın, doğal olarak nezaketin ötesinde bir anlam taşıdığı söylenebilir. En azından yerden alınıp verilmiş bir düğmeye karşılık fazla nazik bir davranıştı. Kısaca ifade etmek gerekirse, içimdeki erotik duyguları bilinçli olarak tahrik etmiş oldun. Bilinçli olarak tahrik ettiğine göre sen de aynı duygulara sahip olmalısın...

Yok yok, iyi ki böyle oldu. Zaten böyle olacağının beklentisiyle kurulmuş bir plan olduğuna göre şikâyet etmeye hakkım yok. Olur da plan ters tepseydi ve olumsuz bir cevap verseydin, o güne kadarki tüm emeklerim çöpe gitmiş olacaktı. Tekrar denemek gibi bir şansım olsa bile bu sefer de bütün bunların tesadüf olduğuna seni inandırmam daha da zorlaşacaktı. Evet, en iyisi buydu. Maske aracılığıyla seni, senin aracılığınla da diğer herkesi geri kazanmanın, sözcüklerin yarattığı izlenimdeki gibi yavan bir benzetme değil cinselliğin önüne çekilen barikatları parçalayarak kendi arsızlığımın içine dibine kadar batmak anlamına geldiğini dün gece çok iyi anlamıştım. Kendim, barikatları aşmaya çalışırken, senin de aşmaya niyetli olduğunu gördüm diye tantana yapmanın bir âlemi yoktu. Olan bitenin farkında olmamak gibi bir bahane bu saatten sonra işlemezdi. Kendim barikatları yıkmak isterken karşı tarafın yıkmasına izin vermezsem bunun adı düpedüz tecavüz olurdu. Fakat o türden tek yönlü bir tacizle aramızdaki yolun yeniden inşa edilmesinden bahsetmek saçmalamak olurdu. Eğer öyle bir şeye kalkışsaydı, maskenin, ardında yaşadığına dair tek bir kanıt bile bırakmadan, bu dünyadan yok olup gitmesi gerekirdi. Üstelik, istediğim tecavüz etmek olsaydı, bunu maskeyi takmadan, yüzümdeki sülük yuvasıyla da yapabilirdim.

Kurduğum mantık pekâlâ doğru olabilirdi. Fakat nihayet seninle yan yana, insanların sıkış tepiş doldurduğu merdivenlerden alt geçide inerken, varlığının baskın gerçekliği altında eziliyor; tedirginlik, şaşkınlık ve tarif edemediğim bir ızdırapla

nefesim kesiliyordu. Hayal gücümün zayıflığı dersen verecek bir cevabım yok ama normalde de dokunma duyusunu kullanarak hayal etmeyiz, öyle değil mi? Seni camdan bir biblo ya da soyut kelimelerden oluşan bir sembol olarak gördüğüm falan yoktu ama bu elle tutulur varlığın, gerçekten dokunabilecek kadar yakınına gelince, ilk kez hissedilebilen bir şeydi. Bedenimin sana yakın olan yarısı, güneş banyosunu fazla kaçırmışım gibi hassaslaşmış, derimdeki tüm gözenekler, hararet basan köpekler gibi dilleri dışarıda, soluk soluğa kalmışlardı. Bu hisleri bana yaşatan senin, her ne şekilde olursa olsun, başka birini kabul etmeye hazırlandığını düşündüğümde, tahammül edilemez bir hüzne kapılıyor ve kendimi, bir kadının kocasını boynuzlamak için eve alıp sonra da sebepsiz yere apar topar kovduğu iktidarsız biriymiş gibi zavallı hissediyordum. Eğer böyle olacaksa, karşımdakini görmezden geldiğim dünün arsız hayalleri bundan çok daha iyiydi. Tecavüz bile bundan yeğdir. Maskeyi tekrar bir başkasının yüzü gibi düşünmeye, sakal bırakmış, havalı kıyafetlere bürünmüş, güneş gözlüklerini gözünden düşürmeyen, avcı tipi o surata karşı fokurdayan bir nefret ve tiksinti duymaya başlamıştım. Aynı zamanda, bu yüzü hemen oracıkta reddetmeyen sana baktığımda sanki tamamen başka birini, bir mücevherin etrafını kaplayan zehri görür gibi olup kahroluyordum.

Fakat maske farklıydı. Görünüşe göre, ızdırabımı emerek besine çevirmek gibi bir yeteneği vardı; arzumun dallarını ve yapraklarını, tıpkı bir orman bitkisi gibi besleyip gürleştiriyor. Onu reddetmeyişini, birlikte olmaya verilmiş bir onay gibi görüyor, yakasız, açık kahverengi bluzunun ortaya çıkardığı pürüzsüz ensene hayalî dişlerini geçiriyordu. Benim için sen sen olsan da, maskeye göre herhangi bir kadından ibaret olduğun için şimdi onu eleştirmeye başlamak anlamsız olur. Maske ve ben farklıydık; baş döndürücü derinlikteki bir çukur bizi birbirimizden ayırıyordu. Fakat aramızdaki tek fark yüzlerimizin birkaç milimetrelik yüzey kısmıydı. Onun dışında her şeyimiz

ortaktı. Plakların üzerindeki kanalları düşün. Bu kadar basit bir düzenekten bile onlarca tonda farklı ses aynı anda çıkabiliyorsa, insanın kalbinden iki farklı tonda ses çıkmış, çok mu?

Elbette, bu beni şaşırtmamalıydı. Çünkü sen de pek çok parçaya bölünmüştün. Tıpkı benim gibi senin de varlığın çift taraflıydı. Eğer ben bir yabancının maskesini takmış bir başkasıysam, sen de kendi maskeni takmış bir başkasıydın. Kendi maskesini takmış bir başkası... —kulağa pek de hoş gelmeyen bir kombinasyon— İkinci buluşmamızı gerçekleştirmek için yaptığım bu plan, tam tersine ikinci ayrılığımızla sonuçlanacak gibi görünüyordu. Bir yerlerde ufak bir hesap hatası yapmıştım.

Madem her şeyin bu kadar farkındaydım hemen oracıkta vazgeçebilirdim. Vazgeçmesem bile, en azından sözleştiğimiz gibi istasyona kadar gidip planın geri kalanını iptal edebilirdim. Peki o zaman neden arsızca maskenin kuyruğuna takılıp gittim? Açıklamaya değer bir sebep mi, değil mi pek emin değilim ama ihanete uğrayan aşkım köşeye sıkışıp nefrete, aramızdaki yolu yeniden inşa etme isteğim hayal kırıklığına uğrayıp intikam hissine dönüşmüştü. Sonuçta, sadakatsizliğinin gittiği noktayı sonuna kadar görmek için, hedeflerimiz farklı olduğu hâlde, maskeye ayak uydurmuştum. Dur bir dakika. Bu yazının başlarında da intikam kelimesini bayağı bir kullanmıştım sanki... Evet kullanmıştım... O zamanlar, seni maskeyle kandırarak gerçek yüzlerin kibrinden intikam almak, maskeyi yapışımın asıl bahanesi olarak görünüyordu. Bu, zamanla, başkalarıyla olan ilişkilerimi tekrar kurmaya yöneldi ve seni baştan çıkarma fikri de içsel, hayalî bir şeye dönüştü. Bu düşünceye giderek bedensel anlamlar da eklenmeye başlayınca, kıskançlık patlamaları ortaya çıktı. Bu kıskançlık yüzünden, susuzluğa benzer aşk spazmları geçirip, önüme çekilen cinsel yasak barikatlarının karşısında sapkınlaşıp sonunda yine intikam arzumun kölesi oldum.

Fakat bu son intikam duygusunda beni bir türlü tatmin etmeyen, aklıma takılan bir şeyler vardı. Sadakatsizliğini teyit

ettim fakat senden nasıl bir intikam alacağım ki? Kanıtları önüne sürüp itiraf etmeni mi isteyeceğim? Yoksa seni boşanmaya mı zorlayacağım? Olacak iş mi? Bu kadarcık bir şey için senden öyle kolay kolay ayrılacak değilim. Seninle kurduğum ilişki, maskenin ardından sadakatsizliğini izlemekten ibaret olacaksa, varsın öyle olsun; bir ömür boyu izlemeye devam ederim o zaman. Böylesi bir sapkınlığı sürdürerek intikamımı yeterince almış olmaz mıyım? Benim bölünmem karşısında sen de sonsuza kadar bölünüp buna katlanmak zorunda kalacaksın. Ne aşk ne de nefret... Ne maske ne de gerçek yüz... Kopkoyu bir griliğin içinde bir nevi geçici eşitlik bulmuş gibiydim.

Fakat benim bu sakin vazgeçişim karşısında, bu sefer de keyfi gayet yerinde olan maske soğukkanlılığını kaybetmeye başlamıştı. On dakika kadar sonra alt geçidin bir köşesindeki restoranda kahveni karıştırırken öylesine ağzından çıkan o söz maskenin kendine olan güvenini elinden almış, karşılıklı aynaların arasında kendi kendini sorgulamaya zorlamıştı onu.

"Eşim şu an iş seyahatinde..."

Ne olmuş öyleyse? Ne sen gerisini söyledin ne de maske sordu. Tabii sağduyuyla yaklaşıldığında bu söylediğin, akşam yemek yapmak zorunda olmadığın için yemeği dışarıda yiyebileceğin gibi, davetime onay vermek için uydurduğun bir kılıf şeklinde de yorumlanabilirdi. Fakat sesindeki kara, alaycı tondan cesur ve kararlı bir hava seziliyor, bu hâlin de maskede, o kibirli suratına bir çimdik atmışsın gibi bir etki yaratıyordu. Biz daha önceleri neler konuşurduk ki? Evet, maske bir yerlerden ezberlediği repliklerle parmaklarının biçimine iltifat etmiş, düğme işlerken yaraladığın başparmağına ne olduğunu sormuş, bu soruya rağmen elini bakışlarından saklamadığını gördükten sonra da isim, meslek, adres gibi değişkenleri içermeyen cebirsel denklemleri andıran insan ilişkileri başlıklarından konu açıp o anki ruh durumunu anlamaya çalışmıştı.

Baştan çıkarma inisiyatifinin kendisinde olduğundan en ufak şüphe duymayan maske, seni parmağının ucunda dilediğince oynatabileceğini sanıyordu. Oysaki bu ani atağının karşısında, yenilme sözü aldığı rakibinden yarışta fark yiyen bir çocuk gibi aval aval bakakalmıştı.

Ek Açıklama: *O sırada maskenin arkasında gizlendiğimin farkına varmış olabileceğini düşünüp büyük bir telaşa kapıldığımı hatırlıyorum.*

Sahiden de, şöyle bir düşününce, baştan çıkaranın maske, baştan çıkarılanın ise sen olduğuna dair hiçbir kanıt yok. Maske işin hakkından ustaca geldiğini düşünedursun, aslında onun başvurduğu hileleri kale bile almadan, baştan çıkarılmayı isteyen sendin, öyle değil mi? Ama artık maskenin yeni bir deneme yapmasına imkân yoktu, kendi kendini cesaretlendirmek için baştan çıkarıcı rolünü daha bir şevkle oynuyordu o kadar.

Fakat ne olursa olsun, bu senin *baştan çıkarılan kadın* olduğun gerçeğini değiştirmiyordu. Karşındakinin tek bileğini bükersen senden tek bileklik intikam alır, her iki bileğini de bükersen, iki bileklik intikam alır derler. Örneğin, o restoranda otururken, maske bir daha 'kocan'dan bahsedilmemesi için olanca gayretini gösterdi. Yoksa, konuşma bu şekilde devam ettiği takdirde her an sülük yuvasından da konu açılabilirdi. Her ne kadar maske, bunun başka biriyle ilgili olduğunu düşünüp işin içinden çıkabilecek olsa da, kulağa korkutucu geliyordu. Fakat boş yere endişe etmiştim. Senin de bu konuyu açma niyetin olmadığı aşikârdı ve ben bu yüzden müthiş öfkeliydim. Bu resmen 'o'nu yani beni görmezden gelmekti. Buna hiç de hoş olmayan bir aşağılama bile denebilir. Peki, bahsetsen daha mı iyi olacaktı? Hayır. İşte bu yüzden iki arada bir derede kalmıştım. 'O'ndan bahsetmen, hoşuma gitsin ya da gitmesin, maskenin üzerinde bir kontrol mekanizması olarak işleyecekti.

Benimse baştan çıkarıcı olarak, bu suçta bana ortak olmanı dilemekten başka yapabileceğim bir şey yoktu.

Sadece alt dudağını hareket ettirerek tuhaf biçimde gülmenden tedirgin oluyor, bakışların beni aşıp uzaklara daldığında üzülüyor, teklif ettiğim birayı reddettiğinde üsteliyor, birayı biraz fazla kaçırdığında endişeleniyordum. Sanki buza batmıştım ama tepemden kaynar sular dökülüyordu. Ekmeği koparan parmak uçlarına —düğme işlerken yaraladığın kısmı saymazsak, suya sokulmuş tavşan derisi gibi pürüzsüzdüler— sol gözüm bir ganimete bakarmış gibi arzuyla bakarken, aynı anda sağ gözüm, karısını âşığıyla basan boynuzlu bir koca gibi acı içinde kıvranıyordu. Bu durum, oyunculardan birinin iki rolü birden oynadığı bir aşk üçgeninden farksızdı. 'Ben', 'maske=diğer ben' ve 'sen'den oluşan, düz bir çizginin üzerinde yer alan, Öklidci geometriye ait olmayan bir üçgen.

Yemeği bitirdiğimizde, etrafımızdaki zaman aniden jöle gibi pelteleşmeye başlamıştı. Tavanın ağırlığından mıydı acaba? Etrafla uyumsuz denebilecek ölçüde sağlam, betondan bir sütun, tam ortasından desteklediği tavanın ağırlığını ima eder gibi dikili duruyordu. Üstelik bu yer altı restoranında pencere de yoktu. 24 zaman birimine ayrılmış güneş saatinin sızabileceği hiçbir boşluk yoktu. Var olan sadece zamansız, yapay bir ışıklandırmaydı. Duvarların hemen dışında, diklemesine kesilmiş yer katmanları ve yer altı suları vardı. Bunların arasından her birimi on binlerce yıllık bir zaman akıyor olmalıydı. Ayrıca zamanımızı hızlandırmaya çalışan 'kocan', biz böyle beklediğimiz sürece, sonsuza kadar buraya gelemezdi. Hadi öyleyse ey zaman, uçuşunu askıya al ve bizi sarıp sarmalayan bir fanus ol. Caddeden birlikte geçeceğiz ve yeni evimize gideceğiz.

Fakat ne ben ne de maske aslında senin gerçek niyetini tam olarak anlayamamıştık. Beraber bir kahve içme teklifine de, sonrasındaki yemek teklifine de gayet doğallıkla —sanki bunu bekliyormuşsun gibi bir fikre sahip olmama neden olacak derecede karşı koymaksızın— olumlu cevap verdiğin hâlde

—bunun üzerine maske her şey planladığı gibi gidiyor diye düşünerek bir süreliğine tamamen iyimserleşse de— senin, bilincinin en kuytu köşelerine kadar harç dökülmüş gibi duran sarsılmaz o tavrın, maskeyi yeniden şüpheye düşürüyordu. Soğuk davranmıyordun. Teklifi kabul ettiğin hâlde soğuk davransan, yasak barikatlarını fazlasıyla kafaya taktığını kanıtlar, bu da, tersine kontrol etmesi daha kolay bir durum olurdu fakat gayet nazik ve yeri geldiğinde gayet yardımcıydın. Yersiz tek davranışın yoktu, açık sözlü, doğal ve rahattın. Kısacası, her zamanki hâlinden hiç farkın yoktu. Tamamen kendin gibiydin.

Diğer yandan, bu değişmezlik maskeyi kaygılandırıyordu. Baştan çıkarılmayı bekleyen bir insana ait o beklemenin yarattığı heyecanı, o içsel patlamaları, ışıl ışıl bakışları, soluk alıp verişleri nereye saklamıştın ki? Yoksa bu yuvarlak beyaz masanın etrafında kurduğumuz ilişki, güneş zamanının sayfaları arasına iliştirilmiş egzotik bir çiçek parçasından mı ibaretti? Yasak barikatlarına dayanıp, senin de yardımınla onları devirmeyi nefesimi tutarak bekleyişim, maskenin kendi kendini kandırmasından mı ibaretti yani? O zaman yemek bittiğinde, öylesine başlayan bu buluşma, öylesine sona erecek olmalıydı...

Garson, bariz bir nezaketsizlikle masayı toplayıp gitti. Bardaktaki su hafifçe titredi; metro geçmiş olmalıydı. Sabırsızlanan maske anlamsızca konuşmaya devam ediyor, her fırsatta sözcük aralarına cinselliği çağrıştıran imalar yüklemeye çalışıyordu. Fakat sen ne onaylıyor ne de reddediyordun. Maskenin içine düştüğü şaşkınlığı göz ucuyla izleyip içimden alaycı bir tebrik sunarken, sadakatsizliğine tanıklık edemeyecek oluşuma az da olsa hayıflanıyordum.

Fakat bu durum yirmi dakika kadar sürdükten sonra —hatırlıyor musun acaba— sabrı taşmak üzere olan maske bir anda ayağını uzatıp ayakkabısının ucuyla senin bileğine dokundu. Yüzünden, neredeyse fark edilmeyecek bir tedirginlik geçti. Bakışların havada sabitlenmişti. Kaşlarının arasına bir gölge düştü, dudağın hafifçe titredi. Fakat yavaş yavaş tüm gökyüzünü

ışıkla dolduran bir gün doğumunun hoşgörüsüyle maskenin bu son çabasını sessizce görmezden geldin. Maskenin içi bir gülümsemeyle dolmuştu. Çıkacak yer bulamayan gülücükler elektrikle yüklenmiş gibi omurgalarını kamaştırıyordu. Maske, avını kıstırmayı başarmış gibiydi. Boş yere o kadar endişelenmiştim. Ayakkabısının ucundan gelen hislere tüm bilincini yoğunlaştıran maske sonunda susmuş, sessiz bir diyaloğun tadını çıkarma rahatlığını yeniden kendinde bulmuştu.

Aslına bakılırsa, pek bir anlamı olmayan, havadan sudan sohbetler de yeri geldiğinde gayet tehlikeli olabiliyordu. Bahçedeki ağaçlardan konu açıldığında tuhaf ölçüde benzer şeylerden bahsediyor, bir anda kendimizi çocuksuz çiftler hakkında konuşurken bulabiliyorduk. Kullandığım mecazlara farkında olmadan kimya terimleri karışıyordu. Dikkatli olmazsam maskeyi ele verecek deliller bir bir sıralanacaktı. Görünüşe göre, insanlar kendi salyalarıyla günlük hayatı, köpeklerin sidiğiyle yaptıklarından bile daha fazla kirletiyorlardı.

Fakat bu benim için gerçekten acımasız bir darbeydi. Baştan çıkarılırkenki o soğukkanlı hâlin bugüne kadar hayal bile etmediğim farklı bir yönündü. Bunun maske için ne kadar cezbedici olduğunu tahmin edebiliyor olmam, darbenin kuvvetini artırıyordu. Üstelik, senin bileğine değmekte olan ayak sahiden de kendi ayağımdı. Bunun çok iyi farkında olmama rağmen, tüm dikkatimi vermezsem odaklanamadığım, uzaklardaki bir hayal gibi, son derece dolaylı bir histi. Yüz farklı olunca beden de farklı oluyordu. Bunu önceden az çok sezmiştim ama bir gerçeklik olarak karşıma çıkışı yine de acı vericiydi. Ayak bileğin bile beni bu hâle getiriyorsa, tüm bedenini dokunulabilir bir varlık olarak algılamaya başladığımda kendimi kaybetmeden durabilecek miydim? Hemen oracıkta maskeyi yüzümden çıkarıp atma dürtüme karşı koyabilecek miydim? Gerilimi çoktan sınıra dayanmış olan aramızdaki gerçeküstü aşk üçgeni baskıya daha fazla karşı koyup şeklini koruyabilecek miydi?

Ah, o ucuz otel odasında nasıl da dişlerimi sıkıp kefaretime katlanmıştım. Maskeyi çıkarıp atmadan, seni boğup öldürmeden, kendi kendimi bağladığım halatlarla, kafamda sadece göz deliklerinin olduğu bir torbadan sevişmeni izlemek zorunda kalmıştım. Gidecek yeri olmayan bir çığlık boğazıma takılmış, dönüp duruyordu. Çığlık atmak istiyordum. Çok kolay olmuştu! Aşırı derecede kolay olmuştu! Buluşmamızın üzerinden daha beş saat bile geçmemişti. Ne kadar da kolay olmuştu! En azından birazcık da olsa direnç gösterseydin ya... Peki aradan kaç saat geçse tatmin olacaktım? Altı saat? Yedi saat? Sekiz saat? Aptalca. Böyle saçma bir mantık olabilir mi? Beş saat de olsa, elli saat de olsa, beş yüz saat de olsa bu ahlaksızlığı değiştirmezdi...

Öyleyse neden bu kirli aşk üçgenine hemen bir son verme cesaretini gösteremedim? İntikam için mi? Belki de ondan. İntikam isteği vardı, evet ama farklı bir dürtü daha vardı. Sadece intikam için olsaydı maskeyi çıkarıp göstermek en etkili yöntem olmaz mıydı? Fakat korkuyordum. Sessiz sakin hayatımı vahşice ters yüz eden, parçalayan maskenin hareketleri de korkutucuydu doğru; ama beni asıl korkutan, yüzümün olmadığı o hapis hayatına geri dönmekti. Korkular korkuları doğuruyordu. Ayaklarını kaybedip yere konamayan bir kuş gibi sonsuza dek havada gezinmek zorundaydım. Mesele yalnızca bundan ibaret de değildi. Gerçekten dayanamıyor olsaydım, maskeyi yaşatıp seni öldürebilirdim. Yaptığın ahlaksızlık görmezden gelinebilecek bir şey değildi ve şansıma hiç kimse suç mahallinde olduğumu kanıtlayamazdı...

Fakat bunu da yapmadım. Neden? Seni kaybetmek istemediğim için mi? Hayır, seni kaybetmek istemeyişim de zaten öldürmek için yeterli bir sebepti. Kıskançlıkta mantık aramanın âlemi yok. Hâline baksana. Beni ısrarla reddeden, her gördüğünde yüzünü çeviren sen şimdi maskenin altında teslim olmuş biçimde yatıyorsun! Ne yazık ki ışıklar kapalı olduğu için tam anlamıyla göremesem de —olgunlaşmışlığın

ve hamlığın tuhaf şekilde bir arada olduğu çenen, koltuk altındaki gri renkli ben, apandisit ameliyatının izi, beyaz bir şeyin bulaştığı bir tutam kıvırcık kıl, iki yana ayrılmış bacaklarının arasındaki kestane renkli dudaklar— hepsi ele geçirilmek, sahip olunmak için bekliyorlardı. Elimde olsa gündüz gözüyle sonuna kadar izlemek isterdim. Sülük yuvasını görüp reddettiğine, maskeyi görüp kabul ettiğine göre, senin de görülmeye bir itirazın olamaz. Ama ışıkların açık olması benim de işime gelmezdi. Güneş gözlüğümü çıkaramazdım bir kere. Ayrıca, şu seninle kayağa gittiğimizde belime aldığım yara ve ben bilmesem bile senin farkında olabileceğin diğer bedensel işaretler de vardı.

Dizlerimi, kollarımı, avuç içlerimi, parmaklarımı, dilimi, burnumu, kulaklarımı; görme dışındaki tüm duyularımı seferber edip seni avlamaya odaklanmıştım. Ne soluk alıp verişlerini, ne iç çekişlerini, ne eklemlerinin hareketlerini, ne kaslarının gerilişini, ne derinin salgılarını, ne ses tellerinin titreyişini, ne iç organlarının inleyişini; bedeninden gelen hiçbir sinyali kaçırmadan...

Yine de idama mahkûm edilmiş bir adam olmaya alışamadım. Vücudumun tüm suyu çekilip kupkuru kalırken, bu ahlaksızlığa göğüs germek, bu mücadeleye dayanmak zorundaydım. O ızdırabın ortasındayken ölüm, hep hayal ettiğim derin anlamını yitirdi, cinayet de ufacık bir barbarlıktan öte anlam taşımaz hâle geldi. Peki, Tanrı aşkına ne düşünüyordun? Bu kadar sabretmeyi tercih etmemin sebebi ne olabilirdi? Belki biraz tuhaf gelecek ama sebebi, sahip olunurken bile koruduğun asaletindi... Yok, asalet saçma oldu... Bu kesinlikle tecavüz falan değildi, maskenin tek taraflı kural ihlali falan da değildi. Herhangi bir karşı koyma emaresi göstermediğine göre seni de suç ortağı saymak daha doğru olur... Suç ortağı partnerine karşı asaletini gösterse, iş komediye dönerdi... Bu yüzden kendinden emin bir suç ortağı demek en doğrusu belki de. Maske ne kadar çaresizce çabalasa da, bırak tecavüzcülüğü, aslında

bir tacizci bile olamamıştı.... Sen, kelimenin tam anlamıyla, sahip olunamazdın... Bu, ahlaksız ve sadakatsiz oluşunu değiştirmiyordu... Yine bunun, kıskançlığımı, kazanlarda kaynayan katran gibi, yağmur sonrası asfalttan çıkan dumanlar gibi, çamurla beraber fokurdayan kaplıcalar gibi kızıştırmasında da bir değişiklik yoktu... Fakat öngöremediğim biçimde, o sahip olunamaz tavrınla maskeye mutlak bir biçimde boyun eğmeyişin beni gafil avlamış ve alt etmişti.

Şu an bile senin, bir yabancıyla kendinden gayet emin bir şekilde cinsel ilişkiye girmenin anlamını tam olarak kavrayabilmiş değilim. İşin içinde pek şehvet de yoktu. Şehvet olsaydı en azından biraz daha flörtöz olurdun. Oysa sen sanki bir ritüeli yerine getiriyormuş gibi, başından sonuna kadar ciddiyetini hiç kaybetmedin. Bir türlü anlayamıyorum. O gün senin içinde olan bitenin izini süremiyorum. İşin kötüsü, o gün içime kök salan yenilgi hissi asla silinemeyecek —en azından bunları yazdığım âna kadar— bir leke gibi kaldı. İçten içe yayılan bu mazoşizm, kıskançlık ataklarından daha beterdi. Tam maskeyi yüzüme geçirip, aramızdaki yolu yeniden inşa ederek seni çağırdım sanırken, sen yanımdan geçip gidiverdin. Tıpkı maskeyi takmadan önce olduğu gibi yapayalnız kalmıştım.

Off, seni anlayamıyorum. Kim olduğuna aldırış etmeksizin, seni ayartmaya çalışan herkesin çağrısına kendinden emin bir biçimde cevap veren kadın olarak düşünemiyordum seni... Tabii öyle olmadığına dair bir kanıtım yoktu. Yoksa ruhundaki doğuştan fahişenin farkında mı değildim? Fahişe olsaydın, şehvetimi doyurduktan sonra yaptığım şeyin iğrençliği bu kadar yüzüme vurulmaz, kendi kendime bu denli işkence etmezdim. Peki öyleyse sen kimdin? Maske tüm hırsıyla yasakları koruyan barikatları yıkmaya çalışırken, sen o barikatlara elini bile sürmeden öylece karşı tarafa geçebildin. Bir rüzgâr ya da bir tanrıça gibi...

Ertesi sabah —aslında öğlen olmuştu— otelden çıkana kadar neredeyse hiç konuşmadık. Durmadan, bir yerlere doğru aceleyle yola çıkmaya çalıştığım, tam yola çıkacakken biletimi kaybettiğim rüyalar görüp, acaba uyurken maske yüzümden düşmez mi endişesiyle ikide bir gözlerimi açtığım için yorgunluk mıh gibi alnımın ortasına saplanmıştı. Maske sayesinde yorgunluk ve utanç sende olduğu gibi yüzüme yansımıyordu. Fakat maskeden ötürü yüzümü yıkayıp tıraş da olamıyordum. Maske, şişen yüzüme baskı yaptığı ve uzayan sakallarımı geriye doğru ittirdiği için kendimi berbat hissediyordum. Bu durumda maskeyi takmak zorunda olmak sefilceydi. Bir an önce senden ayrılıp gizli yerime geri dönmek istiyordum.

Son bir sigara içerken, baştan sona işe yaramaz rolleri üstlenmek zorunda kalmış olan gerçek yüzüm, tam da kenardan sana vicdan azabı çektirecek bir şeyler söylemeye hazırlanırken, biraz çekinerek uzattığın o kobalt yeşili düğmeyle olduğum yerde kalakaldım. Yoldan bulduğum numarasıyla sana verdiğim düğme değil, 2 hafta boyunca uğraşıp işlediğin düğmeydi. O zamanlar bununla uğraşman beni sinirlendiriyordu ama düğmeye tekrar dikkatle bakınca, neler hissettiğini anlar gibi oldum. Kat kat lakenin üstüne, iğneyle çizilmiş gibi duran gümüş çizgiler gizemli bir şekilde birbirlerine dolanarak titreşiyorlardı. İçine, senin sessiz çığlıkların hapsolmuş gibiydi. O düğmede, yaşlı bir kadının gözü gibi bakıp büyüttüğü yapayalnız bir kediyi gördüm. Belki yaptığın çok naif bir hareketti. Fakat bunun, bir kez olsun düğmelerine dönüp bakmayan 'o'na karşı yapabileceğin en sert karşı çıkış olduğunu düşününce aslında ne kadar da hüzünlü ve kararlı bir hareketti, öyle değil mi? Seni suçlayayım derken suçlanan ben olmuş, görünüşe göre bu yenilgi işinde giderek ustalaşmaya başlamıştım. Kadınlar ele geçirilecek varlıklardır lafını yumurtlayan serseri şu an nerede acaba...

Dışarısı, sanki tüm yüzeylere krom kaplanmış gibi bulanık görünüyordu. Gerçekçi olan tek şey burnumda kalan terinin

kokusuydu. Yüzüme doğru düzgün pansuman yapamadan yatağa yığılıp kaldım. Gözümü açtığımda gün ağarmaya başlamıştı. Tam on yedi saat uyumuştum. Yüzüm törpülenmiş gibi yanıyordu. Pencereyi açıp, gitgide mavileşen gökyüzünü izleyerek yüzüme nemli bir bezle kompres uyguladım. Gökyüzü çok geçmeden senden aldığım düğmenin rengine, sonra da gemilerin kıç tarafından giderek uzaklaşıp kaybolan, motor pervanelerinin karıştırdığı denizin rengine döndü. İyice hüzünlenmiştim. Kollarımı, göğsümü çimdikleyip istemsizce inledim. Nasıl da anlamsız bir saflık! Bu maviliğin içinde yaşayıp da bir şey elde edebilmenin imkânı yok. Keşke dün de, evvelsi gün de silinip gidiverse. Şeklen düşünüldüğünde planımın başarıya ulaştığını söylemek mümkün. Fakat bu başarı kime yarar sağladı ki? Birine sağladıysa, o da korkmadan, kendinden emin bir şekilde utanmaz fahişe rolünün hakkını veren, katı, dev bir gölge gibi maskenin içinden geçip giden sendin. Şu an burada olansa gökyüzünün maviliğiyle, yüzümün acısı o kadar... Asıl muzaffer olması gereken maske masanın üzerinde, arzunu tamamen doyurduktan sonra öylesine bıraktığın bir porno resim gibi aptalca görünüyordu... Onu hedef tahtasına koyup havalı tabancayla atış talimi falan mı yapsam acaba? Sonra da ardında izi bile kalmayacak şekilde lime lime etsem nasıl olur?

Fakat bir süre sonra gökyüzünün maviliği kaybolup yerini öğle güneşi almaya başladığında, duygusal sayıklamalarım kabuk bağlayarak oldukları yerden kopup düştüler. Kaçınılmaz bir gerçeklik olan sülük yuvasına geri dönmek zorunda kalmıştım. Bu saatten sonra maskeye ilişkin, festivallerdeki havai fişeklere benzeyen renkli hayaller kuramazdım ama ondan vazgeçip kendimi kör bir zindana mahkûm etmeye de asla niyetim yoktu. Dün bir bugün iki diye geçirdim içimden. Olayları tam olarak tahlil etmek için yeterli vaktim olamamıştı. Bu aşk üçgeninin ağırlık merkezini doğru saptayıp ustaca bir denge kurabilirsem, maskeden istediğim verimi almak olanaksız

değildi. Anlık duygular ne kadar şiddetli olurlarsa olsunlar, o kadar zaman harcayıp kurduğum plana da bir söz hakkı tanımalıydım.

Bir şeyler atıştırıp, kendimi sığınağımdan dışarı attım. Sonunda bir haftalık iş seyahatinden dönen *kendim* rolünü oynama zamanı geldiğinden bir süredir uzak kaldığım sargılarımla dışarı çıkmıştım. Dışarı çıkmadan cama yansıyan görüntüm karşısında afallamıştım. Korkunçtu! Maskenin sağladığı özgürlüğün nasıl da önemli olduğunun tekrar farkına vardım. Hemen şu hâlimle eve gitsem —ki düşüncesi benim için bile biraz rahatsız ediciydi— dün yaşananların etkisini hâlâ hissettiğine emin olduğum senin üzerinde nasıl bir etki bırakırdı acaba? Denemeye değerdi. Tabii buna dayanabilirsem. Ne yazık ki kendime pek güvenmiyordum. Dünkü duyguları ben de hâlâ hissedebiliyordum. Büyük olasılıkla aniden sırrımı açıklar, delirmiş bir hâlde seni suçlardım. Ne kadar acı duysam da aramızdaki aşk üçgenine bir süreliğine daha dokunmayı düşünmüyordum. *Kendim* olarak seninle görüşmeyi, dünyanın sıradanlığına bir süre daha dâhil olup sakinleştikten sonrasına bıraktım.

Peki dünya gerçekten sıradan mıydı? Bilmiyorum. Enstitünün kapısı hâlâ kilitliydi. Yan kapıdan girdiğimde, ağzında diş fırçası, saksıları düzenlemekle meşgul olan güvenlik görevlisi az daha küçük dilini yutacaktı. Ön kapıya doğru koşmaya çalışan adamı durdurup anahtarı ödünç aldım. Burnumun alışmış olduğu kimyasal kokular, ayağımdan çıkarmadığım ayakkabılar gibi tanıdıktı. Çok az kişinin uğradığı bu enstitü, kokuların, ayak seslerinin biçimini almış ağaç cinlerinin mesken tuttuğu bir perili köşk gibiydi. Gerçeklikle olan bağımı bir an önce kurabilmek için yoklama çizelgesinde adımın yazılı olduğu fişi çevirip beyaz önlüğümü giydim. Kara tahtada C grubundaki asistana yaptırdığım deneyin ilerleyiş durumu yazılıydı. Sonuçları gayet iyi bulmuştum. Fakat bu düşüncenin arkası gelmiyordu. Bu binanın içinde rekabet hissini yaşayan,

ünlü olma arzusuna kapılan, kıskançlık duyan, yurt dışına gizli gizli bilimsel kaynak siparişi verip diğerlerinden bir adım önde olmaya çalışan, insan kaynakları departmanıyla sıkıntı yaşayan, hesaplamalarla deneyin sonuçları uyuşmadığında histeri krizleri geçiren, kısacası bir yaşama gayesi elde edip harıl harıl çalışan sanki ben değildim de bana benzeyen bir başkasıydı. Hatta ben de, kokulardan, ayak seslerinden farksız bir ağaç cini gibiydim... Fakat bu durum hiç işime gelmiyordu. Beklentilerim bunlar değildi. Tekniğin kendi içinde, tekniğe özgü kanunları olmalı, insanın yüzünün bunlarla hiçbir ilgisi olmamalıydı. Öbür türlü, su bitlerinin, denizanalarının, parazitlerin, domuzların, şempanzelerin, tarla farelerinin karşılıklı ilişkileri gibi her seviyeden insan ilişkisini sürdürmeyince, kimya da fizik de anlamsız mı olacaktı yani? Elbette hayır! İnsan ilişkileri dediğin şey, insan uğraşılarının bir yan ürününden fazlası olamaz. Eğer öyle değilse, bir an önce bu yapmacık maskeli balodan vazgeçip intihar etmekten başka çare kalmıyor...

Yok, bunlar kuruntudan ibaret... Etrafta kimse olmadığı için, kokularla ayak sesleri gereğinden fazla dikkatimi çektiği için oldu... Kimseye zararı dokunmayan, bir parça derinin üzerindeki yara işime engel olacak değil ya... Buradaki iş, kim ne derse desin bana ait... Görünmez adam da olsam, burnum da kopmuş olsa, yüzüm su aygırı gibi de olsa fark etmez... Makinelerden anlayıp kafamı çalıştırabildikten sonra, pergelimin bir ayağı hep bu işin üzerinde sabit duracak.

Birden seni düşündüm. Kadınların, pergellerinin bir ayağını aşka sabitlediklerini söylerler. Doğruluğu biraz şüpheli olsa da, görünen o ki, kadınlar yalnızca âşık olduklarında mutlu oluyorlar. Peki ya sen; şimdi mutlu musun? Aniden sana adınla seslenmek, senin de bu sese karşılık verdiğini duymak istedim. Telefonun ahizesini kaldırıp numaraları çevirdim ama daha ikinci çalışta telefonu kapatıverdim. Kendimi hâlâ hazır hissetmiyordum. Daha doğrusu korkuyordum.

Yavaş yavaş diğer çalışanlar da gelmeye başlamıştı. Her gelen şaşkınlıkla karışık cana yakın sözlerle beni selamlıyor, bina da ben de insancıllığımızı yeniden kazanıyorduk. Biraz fazla kuruntu yapmıştım. Burada olmanın belki çok özel bir tarafı yoktu ama o kadar kötü de sayılmazdı. Enstitüdeyken, işimi başkalarıyla aramda bir yol hâline getirip bunun yetmediği zamanlarda da maskeyi takviye olarak kullanarak bu ikili yaşama alışabilirsem, ikisini birleştirip tam bir adam olabilirdim. Hayır, maske gerçek yüzün yerine geçmekle kalmıyordu; o, gerçek yüzün hayal bile edemeyeceği, tüm yasak kapılardan geçiş hakkına sahipti. Tam bir adam olmak şöyle dursun, aynı anda istediğim kadar kişinin yaşamını sürdürebilirdim. Önemli olan alışmaktı. Zamana ve mekâna uygun olarak giysilerini değiştirmek gibi. Tıpkı bir plağın tek bir kanalından aynı anda farklı seslerin çıkabilmesi gibi...

Öğlen pek mühim sayılmayacak bir olay oldu. Laboratuvarın bir köşesinde dört, beş kişi toplanmıştı. Öylesine yanlarına yaklaştığımda grubun merkezindeki genç asistan alelacele bir şeyi saklamaya çalıştı. Aslında ortada saklamaya değecek bir şey yoktu. Korelilerin ülkeye giriş çıkışlarının kolaylaştırılması için imza topluyorlardı. Eleştirmek gibi bir niyetim olmadığı hâlde, genç asistan özür dilemeye, etrafındakiler de sanki yakalanmışlar gibi memnuniyetsiz bir ifadeyle bize bakmaya başladı.

Demek yüzü olmayan birinin, Koreliler için imza atma hakkı bile yoktu. Asistanın niyeti kötü değildi elbette. Büyük olasılıkla, yaptıkları şeyde beni kötü etkileyecek bir unsur olabileceğini sezmiş, acıma duygusuyla beni işin içine katmamıştı. Öyle ya, eğer insanların yüzü olmasa, Japon da, Koreli de, Rus da, İtalyan da, Polinezyalı da olsa, ırk ayrımcılığı sorunları ortaya çıkamazdı. Peki farklı yüzleri olan Korelilere bu derece müsamahakâr genç neden sıra yüzü olmayan bana gelince araya mesafe koyuyordu? İnsanlar evrim sürecinde maymunlardan bağımsızlaşırken, söylendiği gibi ellerini ve aletleri kullanarak değil de yüzleriyle mi kendilerini ayrıştırmışlardı?

Yine de, imza vermek istediğimi söyledim. Herkes rahat bir nefes almıştı. Fakat havadaki tatsız tedirginlik hissediliyordu. Niye böyle samimiyetsizce bir şey yapmak zorunda kalmıştım ki? Kime borcum vardı? Önümde 'yüz"ün görünmez duvarı dikili duruyordu... Buna sıradan dünya denebilir miydi?

Aniden dayanılmaz yorgunluğumun farkına varıp gelişigüzel bir bahaneyle, erkenden eve döndüm. Gerçek yüzümün verdiği hisse tam olarak alıştığım söylenemezdi. Beklemek de bir şeyi değiştirmeyecekti. Yüzümde sargılar varken, konuşmadığım sürece ne kadar sarsılmış olduğum anlaşılacak diye korkmama gerek yoktu, üstelik sarsıntı geçiren sadece ben olmasam gerekti. Doğrusu senin sarsıntını görmemezlikten gelmek daha zor olacaktı. Elinin ayağına dolaştığını görsem bile, bunun beni tahrik etmesine izin vermeyip kendimi kontrol etmem gerektiğini içimden defalarca tekrarladım.

Fakat, ne tavırlarında ne de yüz ifadende vicdan azabından eser yoktu. Bir hafta önce nasılsa, şimdi de aynı kayıtsızlıkla gülümsemene afallayıp öylece kalakalmıştım. Bir hafta önce soğuk kargo arabasına yüklenip bugüne gönderilmiştin sanki. Artık senin gözünde, sırrını saklamak için bile uğraşmaya değmeyecek kadar değersiz biri hâline mi gelmiştim yani? Yoksa bu korkunç arsızlık, kuzu postuna bürünmüş kurt misali, senin gerçek karakterin miydi? Bunun üzerine ben de hırçınlaşıp, yokluğumda neler olduğunu sordum. Bir yandan giysilerimi derleyip toparlarken, ifadeni zerre kadar değiştirmeden, yan komşunun, imar planına uymayıp evini genişlettiği için mahalleliyle arasında mektup savaşlarının başladığı, "köpeklerinizi susturun çocuklar uyuyamıyor", "bahçenizdeki ağaç yola sarkmış", "gece televizyon izlerken pencerelerinizi kapatın", "çamaşır makinenizin sesinden evde durulmuyor, yenisini alın" tarzında karşılıklı mektupların gönderildiği gibi gündelik olayları, tek başına oyuncaklarıyla oynayan bir çocuk masumiyetiyle anlatıp durdun. Olgun bir kadının bütün hislerini, bir memba gibi cömertçe akıtan dünkü senle aynı kişi miydin?

İnanamıyorum... Ben, o kadar hazırlığa rağmen, benliğimin maske ve yüz arasında bölünmesine karşı binbir güçlükle mücadele edeburayım, sen anlık bir bölünmeyi doğallıkla karşılıyor, pişmanlığın izini dahi göstermiyordun... Bu ne anlama geliyor? Hiç de adil değil! Her şeyi bildiğimi söylesem ne tepki verirdin acaba? Eğer o sırada düğme yanımda olsaydı, emin ol, tek bir söz bile etmeden yüzüne uzatırdım.

Fakat nihayetinde bir balık gibi sessiz kalmaktan başka çarem yoktu. Maskenin sırrını açıklamak tüm zırhımı çıkarmak anlamına gelirdi. Seni kendimle eşit pozisyona indirebilecek olsam zırhları çıkarmak da sorun değildi ama sonuçta kaybeden ben olacaktım. İkiyüzlülüğünü ortaya çıkarabilirdim belki ama senin maskenin bin tane katmanı vardı; çıkardıkça yerine yenisi gelecekti. Benimse sadece tek bir maskem, onun arkasında da gerçek yüzüm vardı.

Bir haftadır uzak olduğum ev, yaşamın gündelikliğini sünger misali içine çekmişti; duvarları, tavanı ve zeminiyle sarsılmaz derecede sağlam gibi görünse de, maske deneyimi olan biri bu sağlamlığın aslında gelenekselleşmiş yasak barikatlarından ibaret olduğunu hemen anlardı. Nasıl ki barikatların varlığı fiziksel bir gerçeklikten ziyade bir tür vaatse, maskem yokken ben de sönük bir hayalet gibiydim. Maskeli hâlimse —ve maske aracılığıyla dokunabildiğim diğer dünya— çok daha gerçekçi geliyordu. Bu hislerim sadece duvarlarla değil seninle de ilgiliydi. Sadece ölümle mukayese edilebilecek, o çaresiz bozgunu yaşamamın üzerinden daha 24 saat bile geçmemişti ama uslanmamıştım. Bedenim, sana dokununca ortaya çıkan o gerçeklik hissine ölesiye açtı. Titriyordum. Köstebeklerin ruh sağlığı, bıyıkları uzun süre bir şeye temas etmezse bozulurmuş. Ben de dokunacak bir şey arıyordum. Aradığı zehrin ölümcül olduğunu çok iyi bildiği hâlde, uyuşturucusu biten bağımlılar gibi... Yoksunluk sendromum çoktan başlamış görünüyordu.

Artık sabrım tükenmişti. Hangi yoldan olursa olsun bir an önce yüzüp karaya dönmek istiyordum. Evim sandığım yerin

geçici bir konaktan ibaret; maskeninse —maske sahte bir yüz değil tam tersine bu deniz tutmasını iyileştirecek tek ilaçtı— ulaşmam gereken kara olduğunu düşünüyordum. İş seyahatindeyken biriken deneyleri bahane ederek akşam yemeğini bitirir bitirmez kendimi dışarı attım. Deneyi yarım bırakamayacağımı, geceyi enstitüde geçirme ihtimalim olduğunu söylediğimde, daha önce hiç örneği olmayan bu durum karşısında, bana biraz acırmış gibi bakmakla yetinmiştin. Yüzünde ne bir hoşnutsuzluk ne de bir şüphe emaresi vardı. Demek ki yüzü olmayan bir canavarın nerede yatıp kalktığı, ne bahane uydurduğu umurunda bile değildi.

Gizli evimin yakınlarına gelince dayanamayıp sana telefon ettim.

"Döndü mü?"

"Evet ama işim var deyip yine hemen..."

"İyi ki sen çıktın. 'O' çıksaydı telefonu hemen kapatacaktım."

Pervasızlığımın tutarlı görünmesi için üzerinde fazla düşünmeden sarf ettiğim bu söze, bir süre sessiz kaldıktan sonra karşılık verdin:

"Onun için üzülüyorum..."

Sözlerin içime akıp, saf alkol gibi çabucak tüm vücuduma yayıldı. İlk kez gerçek ben hakkında duygu sayılabilecek bir şeyler söylemiştin. Fakat bunlarla ilgilenecek vaktim yoktu. Bir tahta parçasına, varile, boğulmamak için bir şeylere ihtiyacım vardı. Eğer 'o' gerçekten var olsaydı, bu gizli randevu sahiden de pervasızca olurdu. Eve ne vakit, ne sebeple geri döneceğini kim bilebilirdi ki? Eve dönmese bile, telefon etme ihtimali vardı. Gündüz vakti olsa hadi neyse ama bu saatte evde olmamayı nasıl açıklayacaktın? Bunları bahane ederek ayak direyeceğini düşünmüştüm. Oysa sen hiç tereddüt etmeden çağrıma olumlu cevap verdin. Ben nasıl suya batıp çıkıyorsam, sen de tutunacak bir şeyler arayarak dalgalarla mücadele ediyordun belki de. Sonuçta sen de utanmazın tekiydin. İkiyüzlü, arsız,

fevri, bayağı, tacizci, kuzu postunda bir kurt... diye aklımdan geçirip sargıların arkasında dişlerimi gıcırdatıyordum. Dudaklarımdaki çarpık gülümseme içimden gelen bir titremeyle donuverdi.

Sen neyin nesiydin?

Hiç reddetmeksizin, soğukkanlılıkla, tabu barikatlarını yıkmadan aralarından rahatlıkla geçen, baştan çıkarıcıyı baştan çıkartan, tacizciyi kendinden nefret ettiren, asla sahip olunamayan sen, nasıl bir insandın? Maskenin adını sanını, mesleğini falan da bir kez olsun sormamıştın. Sanki maskenin ardındaki gerçek insanı görür gibiydin. Senin bu davranışların karşında maskenin özgürlüğü de, mazeretleri de anlamsız kalıyordu. Eğer Tanrı varsa seni maske avcısı olarak görevlendirmeli. Muhtemelen bir gün beni de avlayacaksın.

Yangın merdivenin altından biri bana sesleniyordu. Yöneticinin kızıydı. Yoyosunu istiyordu. Az daha boş bulunup cevap verecekken panikledim; neredeyse kaçacaktım. Kıza yoyo sözü veren ben değildim, maskeydi. Sonunda kendimi toparladığımda kızın ne demek istediğini anlamadığımı ima eden hareketler yapmak dışında bir cevap veremediğimi fark ettim. Beni diğer benle karıştırdığını ummaktan başka çarem yoktu.

Fakat kız oynadığım tiyatroyu kale bile almadan tekrar tekrar yoyosunu istediğini söyleyip duruyordu. Yoksa 'maske' ve 'sargı' kardeş oldukları için birinin verdiği söz diğerini de bağlar diye mi düşünmüştü? Hayır, bu iyimser tahmin kızın bir sonraki sözüyle mahvolmuştu.

"Merak etme... Sır tutma oynuyoruz."

Tabii ya, başından beri kim olduğumun farkındaydı!

Peki nasıl anlamıştı kim olduğumu? Nerede hata yapmıştım? Maskeyi takarken kapı aralığından falan mı gözetlemişti yoksa?

Fakat kız kafasını sağa sola sallıyor, niye anlamadığımı anlamadığını söyleyip duruyordu. Demek ki maskem bu saf kızı bile kandıramıyordu... Yok, belki de çok saf olduğu için benim gerçekte kim olduğumu görebilmişti. Mesela maske bir köpeği de kandıramazdı. Dizginsiz sezgiler çoğu zaman yetişkinlerin analitik gözlerinden daha keskin görülüdürler. Bana en yakın kişi olan seni bile kandırabilmiş maskenin bariz bir kusuru olamazdı.

Hayır, bu deneyim basit bir mazeret arayışından daha farklı anlamlar içeriyordu. Bir anda içimden yükselen bir titremeyle bu 'dizginsiz sezgi'nin ne kadar derin olabileceğinin farkına vardım. Bu sezginin ima ettiği şey, tüm yıl boyunca elde ettiğim deneyimleri tek vuruşta yıkabilecek güçteydi. Bir düşünsene. Kızın, maske ya da sargı gibi dış görünüşlere aldırmadan benim özümü gördüğünün işareti değil miydi bu? Demek böyle bir göz vardı. Kızın gözlerinden bakıldığında yaptığım her şey çok aptalca görünüyor olmalıydı.

Maskenin ihtirasları da, sülüklerin hıncı da aniden anlamsız gelmeye, vızıldayarak dönüp duran aşk üçgeni ise elektrikleri kesilen bir lunapark oyuncağı gibi yavaşlamaya başlamıştı.

Kız kapıda beklerken, yoyoyu alıp geldim. 'Sır tutma oyunu' diye bir kez daha fısıldayan kız, dudaklarındaki gülümsemeyi saklayamayan bir çocuksulukla yoyonun ipini parmağına dolayıp, merdivenlerden aşağı koşarak gözden kayboldu. Gözlerim durduk yere yaşarmıştı. Yüzümdeki merhemi yıkayıp temizledikten sonra, yapıştırıcı maddeyi sürüp maskeyi taktım. Fakat yüzümle maske arasında çoktan bir boşluk oluşmuştu artık... Önemli değildi. Bulutlarla kaplı bir gökyüzünün altındaki durgun bir gölün yüzeyi gibi hüzünlü, fakat kendinden emin bir durulukla, o gözlere inanmam gerektiğini kendi kendime tekrarlayıp durdum. Bir başkasını gerçekten tanımak isteyen herkesin öncelikle bu sezgiye dönmekten başka çaresi yok sanırım.

Ve o gece, seninle ikinci randevumuzdan döndükten sonra bu defterleri yazmaya karar verdim. Aslında akşam tam seninle sevişirken az daha maskeyi çıkarıp atıyordum. O saf kız bile maskenin sırrını kolayca çözmüşken, senin hiç şüphe duymadan aldanmana dayanamıyordum. Üstelik yorulmuştum da. Maske seni kazanmanın bir aracı olmaktan çıkmış, sadakatsizliğini ortaya çıkaracak bir gizli kamera hâline gelmişti. Maskeyi yapmaktaki niyetim kendimi iyileştirmekti ama yapımı biter bitmez benden kaçmış, kaçışın tadını çıkarmaya karar verdiğindeyse karşısında engel olarak beni bulmuştu. Ayrıca üçümüzün arasında yara almayan bir tek sen vardın. Bu durumu sürdürsem sonunda ne olacaktı ki? Büyük ihtimalle ben önüme çıkan her fırsatta maskeyi ortadan kaldırma planları kuracaktım; maskeyse maskeliğini yapıp, kullanabileceği her türden yöntemle beni kontrol ederek kendisinden intikam almamı engellemeye çalışacaktı. Mesela, seni öldürme planıyla çıkagelecekti.

Sonuçta barışçıl bir çözüme kavuşmak için, seni de aramıza katıp, oy birliğiyle bu aşk üçgenine son vermekten başka çare yoktu. Bu sebeple başladığım defter tutma işinin üzerinden —maske başlarda kararlılığımla bayağı bir dalga geçse de, herhangi bir eylemde bulunmadığımı görünce, küçümseyerek susmakla yetindi— iki aya yakın zaman geçti. Bu süre zarfında seninle on defadan fazla buluştuk. Yaklaşan ayrılığı düşündükçe her seferinde bedenimden bir parça koparılıyor gibiydi. Laf olsun diye söylemiyorum, gerçekten bedenimden bir parça koparılıyordu. Çoğu kez, kendime olan güvenimi yitirip yazmayı bırakmayı düşündüm. Hatta, bir sabah uyandığımda maskenin yüzümle birleşerek gerçek yüzüm hâline gelmesi gibi çocukça mucizeler dileyip, maskeyle yatağa girdiğim günler bile oldu. Elbette böyle bir mucize gerçekleşmedi. Yazmaya devam etmek dışında çıkar yol yoktu.

Böyle zamanlarda beni en çok neşelendiren, gözlerden uzakta, yangın merdiveninin gölgelerinde yoyosuyla oynayan o kızı izlemekti. Kendi talihsizliğinin farkında olamayacak ka-

dar büyük bir talihsizliği yüklenmek zorunda kalan kız, aslında talihsizliklerinin farkında olan insanların yanında ne kadar şanslı olduğunu bilemezdi. Belki de, kaybetmekten korkmayan tavrı da içgüdüseldi. Ben de onun gibi kaybetmeye tahammül edebilseydim keşke.

Bu sabahki gazetede tesadüfen tuhaf bir maskenin fotoğrafını gördüm. İlkel kabilelerden birine ait olduğu yazıyordu. Yüzeyin tamamında, üzerine bir urgan bastırılmış gibi geometrik izler vardı. Kırkayağa benzeyen burun yüzün merkezinden kıvrıla kıvrıla yukarı doğru tırmanıyor, çeneden düzensiz, ne idüğü belirsiz bir şeyler sarkıyordu. Baskının pek net olmamasına rağmen uzun süre sanki büyülenmiş gibi fotoğrafa dalıp gittim. Fotoğrafın üzerinde, yüzlerine dövme yaptırmış ilkel insanlar, sonra da yüzlerini peçeyle gizleyen Arap kadınları belirmeye başladı. Birilerinden, Genji'nin Hikâyesi'ndeki kadınların, yüzlerini göstermeyi mahrem yerlerini göstermekle eş tuttuklarını duymuştum. Herhangi birinden değil, senden duymuştum. Buluşmalarımızdan birinde maskeye anlatmıştın. Neden böyle bir şeyden bahsetmiştin ki? O kadınlar, erkeklere sadece saçlarını gösterebileceklerini düşünmüşler, ölürken de kimonolarının kollarıyla yüzlerini gizlemişlerdi. Bununla ne kastetmiş olabileceğini düşünüp, yüzlerini gizleyen kadınları aklımdan geçirirken, aniden, yüzlerin olmadığı bir devir gözlerimin önünde resimli parşömen rulolar gibi açılmaya başladı. İrkilmiştim. Eskiden gizlenen yüzleri gün ışığına çıkaran, onları insanın merkezine oturtan medeniyet miydi öyleyse? Eğer yüz, olan bir şey değil de üretilen bir şeyse, ben de maske yaptığımı sanırken aslında maske falan yapmıyordum. Maske, gerçek yüzüm hâline gelmişti. Yok, artık yeter. Bu saatten sonra bunların hiçbir önemi yok... Maske de uzlaşmaya niyetli göründüğüne göre yavaş yavaş bu işe bir son verelim mi? Fakat, eğer mümkünse senin de itiraflarını duymak isterim... Bundan sonra bize ne olacağını bilmiyorum ama hâlâ oturup konuşabilecek kadar vaktimiz var sanırım.

Dün sana son buluşmamız için bu gizli evin haritasını verdim. Sözleştiğimiz saat yaklaşıyor. Acaba yazmayı unuttuğum bir şey kaldı mı? Kaldıysa da artık vakit yok. Maske senden ayrılmaya pek hevesli değil. Bana verdiğin şu düğme de maskeye ait olduğu için onu da maskeyle beraber gömmeye karar verdim.

Şu saate kadar okumayı bitirmiş olmalısın. Komodinin üzerindeki kül tablasının altında bir anahtar var. Onunla giysi dolabını açmanı istiyorum. Öndeki lastik çizmelerin sol tarafında maskenin cesediyle o düğme duruyor. Onlarla ne yapacağını sana bırakıyorum. Ben senden önce eve dönmüş olacağım. Senin o her zamanki yüz ifadenle, hiçbir şey olmamış çıkıp gelmeni tüm kalbimle diliyorum.

Gri defteri ters çevirip,
Son sayfasından başlayarak,
Kalan boşluğa yazdığım,
Kendim için not

Bekledim. Tüm kış üzerine basılıp duran, başını topraktan çıkarmak için bir işaret bekleyen, beklemekten başka yapacak hiçbir şeyi olmayan arpa filizleri gibi hissizce beklemeye devam ettim...

Yaşlı bir yüzle doğmuş o gizli evin bir köşesinde, dizlerini uzatacak yer bile bulamadan bu üç defteri okuyan seni hayal edip, sahip olduğu tek sinir lifi 'beklemek' olan tek hücreli bir canlı gibi, ışıksız, renksiz, bomboş bir beklentinin üzerinde hareketsizce süzülmeye devam ettim.

Fakat garip bir şekilde tek hayal edebildiğim nasıl göründüğündü. Her nedense bu defterlerin sende bırakacağı izleri bir türlü takip edemiyordum. Takip etmek şöyle dursun, defalarca okuduğum, artık her satırını ezberlediğimi sandığım bu defterlerde ne yazdığına dair bir ipucu bile yoktu elimde. Kirli bir camın arkasındaki manzarayı izliyordum sanki. Kalbim

kurutulmuş mürekkep balığı gibi, dümdüz, soğuk ve acıydı. Bu saatten sonra ne kadar çırpınırsam çırpınayım hiçbir şeyi değiştiremeyeceğimi bildiğim içindi belki de. Aslında, bu boşlukta kalma duygusunu bir dizi deneyi bitirdikten sonra da sık sık yaşardım. Deneyler ne kadar büyük çaplıysa, boşluk hissim de o denli derin olurdu.

Bu büyük kumarın sonunda, zar nasıl gelirse gelsin, her şey sana bağlıydı. Maskenin asıl kimliğini ifşa etmenin seni yaralayacağının, utandıracağının çok iyi farkındaydım elbette ama sen de beni arkadan bıçaklamış ve yaralamıştın. Alacak, verecek hesabında birbirimize eşittik. Sana meydan okuduğumu falan sanma; bu defterlerde yazılanlara ne tepki verirsen ver, seni bir nebze olsun suçlamak gibi bir niyetim yoktu. Aramız öncekinden daha beter hâle gelse, ilişkimiz buzdan bir sütunun içine hapsolsa bile, bunu da bir çözüm olarak kabullenmeye hazırdım.

Buna çözüm diyebilecek kadar ileri gidemem belki ama en azından durum kurtulmuş olurdu. Pişmanlık, kızgınlık, yenilgi, beddua, mazoşistçe bir duygusallık... İçimi çektiğimde, tüm bu kindar hislerin etrafını sarıp sarmalayan, bu vazifeyi iyi veya kötü tamamladığımı gösteren bir teslimiyet tüm ruhumu doldurdu. Sonucun iyi olmasını istemiyor değildim tabii ama seninle yataktayken bir anda maskeyi çıkarmak yerine, bu yazıları yazmış olmam, beyaz bayrak salladığımın en iyi göstergesi olmalı. Sonuç ne olursa olsun, o hastalıklı aşk üçgeninden —kanser gibi durmaksızın büyüyen kıskançlığın içimi zehirlemesinden— iyi olacağı kesindi.

Ayrıca şöyle bir düşününce, elime hiçbir şey geçmedi de diyemem. İlk bakışta, tüm uğraşıp didinmelerin sonunda başladığım yere dönmüşüm gibi görünse de, bu kadar deneyim, ardında hiçbir iz bırakmadan kaybolup gidecek değildi herhâlde. En azından, insanın gerçek yüzünün, kusurlu bir maskeden ibaret olduğunu anlamış olmak bile yeterliydi. Belki fazla iyimserim ama bir gün bu bilginin bayağı işime yarayacağını

sanıyorum. Mesela, asla erimeyecek bir buzun içinde hapsolsam bile, bu buzun içindeki hayatı keşfedip, şimdiye kadar giriştiğim beyhude çabaların hiçbirine ihtiyaç duymadan da idare edebilecekmişim gibi geliyor bana... Fakat bütün bunları sen teslim olma talebiyle geri döndükten sonra düşünmek için yeterli vaktim olacak. Şu an beklemekten başka yapacak bir şey yok.

İpleri kesilmiş bir kukla gibi oturma odasının hasırlarına yığılıp zamanın akışına mümkün mertebe karşı koymamaya çalıştım. Pencerenin çerçevesiyle yandaki evin saçaklarının oluşturduğu beyaz dikdörtgen gökyüzü, bir hapishane duvarının uzantısı gibi görünüyordu. Fakat gözlerimi başka yöne çevirmiyor, tersine kendimi bunun gerçek olduğunu düşünmeye zorluyordum. Hapsolanın sadece ben olmadığımı, bu dünyanın tamamının bir hapishane olduğunu düşünmek o anki hislerime gayet uygundu. Arkasından, herkesin bu hapishaneden kaçmak için uğraştığını düşündüm. Fakat tıpkı kuyruk sokumu kemiği gibi aslında hiçbir işe yaramayan, lüzumsuz bir şeye dönüşmüş olan gerçek yüz ummadık bir engel oluşturuyor, kimse bu hapishaneden kaçmayı başaramıyordu. Fakat ben farklıydım... Sadece ben, bir anlığına da olsa duvarın ötesine geçmeyi başarmıştım... Her ne kadar diğer tarafın yoğun atmosferine dayanamayıp hemen geri dönmüş olsam da, orada ne olduğunu biliyordum... O duvarın varlığı reddedilmediği sürece, kusurlu bir maskenin bir taklidi olmaktan öteye gidemeyen gerçek yüzün, bana üstünlük taslaması artık imkânsızdı... Ayrıca, sen de itiraflarıma kulak verdikten sonra en azından bu noktada bana karşı çıkamazdın sanırım...

Fakat, gökyüzünü kapatan beton duvar, ışığını kaybedip, karanlığın içinde eridikçe, zamanın akışına karşı koymama gayretinin tek başına üstesinden gelmeye yetmediği bir öfkeye kapılmaya başladım. Nereye kadar okudun acaba? Saatte kaç sayfa okuduğunu bilsem tahmin edebilirim ama... Dakikada bir sayfa okusan, altmış sayfa... Dört saat yirmi dakika geçti-

ğine göre, hızlı bir okumayla şu sıralar bitirmiş olman gerekirdi. Tabii daha yavaş okunması gereken bazı kısımlar da var. Tıpkı deniz tuttuğunda olduğu gibi, dişlerini sıkıp dayanman gereken kısımlar da var. Ne olursa olsun, bir saatten fazla sürmemesi lazım... diye düşünürken uzandığım yerde aniden sıçrayarak doğruldum. Doğrulur doğrulmaz, doğrulmam için hiçbir sebep olmadığını fark etsem de tekrar yatmak içimden gelmiyordu. Ayağa kalkıp ışıkları açtıktan sonra ocağa su koymaya gittim. Mutfaktan dönerken bir anda burnuma senin kokun geldi. Koku, yatak odasının girişindeki tuvalet masasında duran makyaj malzemelerinden geliyordu.

Sanki boğazıma iyot sürülmüş gibi aniden kusasım geldi. Açığa çıkan sülük yuvasının tepkisine benziyordu. Fakat bir maskeli balonun başrolünü daha yeni oynamışken, bir başkasının makyajını eleştirebilir miydim? Daha müsamahakâr olmak zorundaydım. Çocuk gibi makyajı, peruğu kafaya takacak yaşı geçmiştim artık. Yılan fobisi olanların tedavi yöntemini örnek alarak tüm zihnimi makyaj yapmanın psikolojisine odakladım. Makyaj —yüzün işlenmesi— gerçek yüzü reddetmek demek... Yüz ifadesini değiştirip, başka biri olmaya bir adım da olsa yaklaşabilmek için gösterilen kahramanca bir gayret... Peki makyaj istenilen etkiyi yarattığı zaman kadınlar kendi makyajlarını kıskanmıyorlar mı? Kıskanmıyormuş gibi görünüyorlar. Ne kadar garip... O derin kıskançlık duygularına rağmen, yüzlerini işgal eden bir başkasına karşı kadınların hiçbir tepki vermemesi ne anlama geliyor? Hayal güçleri mi zayıf? Yoksa kendilerini mi feda ediyorlar? Ya da, hem benlikleri hem de hayal güçleri aşırı geliştiği için, kendileriyle bir başkası arasında ayrım yapamıyorlar mı? Hedeften sapmıştım. Bu yöntem makyaja olan nefretimi iyileştireceğe benzemiyordu. (Tabii şimdi farklı. Mevcut hislerim doğrultusunda şu şekilde devam edeceğim. Kadınların kendi makyajlarını kıskanmamaları, muhtemelen gerçek yüzlerin değerinin azaldığını

sezmelerinden ileri geliyor. Gerçek bir yüze biçilen değerin hayatın mirasla güvence altına alındığı dönemlerden kalma olduğunu ancak kendilerine hiç mal mülk kalmadığında içgüdüsel olarak anlıyorlar. Bu, gerçek yüzün otoritesinde ısrar eden erkeklerin tutumundan hem daha gerçekçi hem de daha mantıklı değil mi? Fakat yine aynı kadınlar, sıra çocuklara gelince makyajı yasaklıyorlar. Hâlâ az da olsa endişe duydukları bir nokta mı var acaba? Öyle bile olsa suçu kadınların kendilerinden emin olamayışlarında değil, ilköğretimin muhafazakârlığında aramalı belki de. İlköğretimden itibaren makyajın faydaları kafalara sokulsa doğal olarak erkekler de bunu böyle kabullenecekler... Neyse uzatmayayım. Bu saatten sonra diğer ihtimaller üzerinde durmamın kendimi olduğumdan güçlü göstermeye çalışmaktan farkı yok. Sonuçta, kesin olarak söyleyebileceğim tek şey maskenin de örtülü makyaj fobimi iyileştiremediğiydi.)

Biraz kafa dağıtmak için televizyonu açtım. Şansa bak ki, tam da yurt dışı haberlerinde, Amerika'daki siyahların ayaklanmasını gösteriyordu. Beyaz polislerin yaka paça sürüklediği yoksul siyahların görüntülerine, spikerin mekanik sesi eşlik ediyordu.

—Uzun ve kara bir yaz yaklaşırken, New York'ta korkulan oldu. Uzmanların da öngördüğü üzere 500'ün üzerinde siyah ve beyaz polis, kafalarında kasklarıyla Harlem sokaklarını doldurdu. Görüntüler 1943 yazını akla getirdi. Polislerin ve pazar ayini çıkışı kilise önlerinde toplanan siyah vatandaşların gözlerinde karşılıklı güvensizlik ve nefret okunduğu gözlenirken...

Dişlerimin arasına sivri bir kılçık saplanmış gibi acı ve sinirin birbirlerine karıştığı dayanılmaz bir şey hissettim. Siyahlarla aramda, ön yargıya maruz kalmak dışında hemen hemen hiçbir ortak bir nokta yoktu elbette. Siyahların bir araya gelebilecekleri yoldaşları olmasına rağmen ben tamamen tek başımaydım. Siyahlar sorunu ciddi bir toplumsal problem olarak

ele alınabilse de, benim durumum kişisellik çerçevesinin dışına çıkamıyordu. Fakat bu ayaklanma görüntülerini izlerken nefesimin kesilecek gibi olmasının bir sebebi vardı. Benim gibi yüzünü kaybetmiş binlerce kadın ve erkeğin bir araya geldiğini hayal etmiştim. Biz de siyahlar gibi ön yargılar karşısında kararlılıkla ayağa kalkabilir miydik? İhtimal vermiyorum. Tek yapacağımız birbirimizin çirkinliğinden tiksinip kavgaya tutuşmak ya da diğerleri gözden kaybolunca kadar arkamıza bakmadan kaçmak olurdu. Öyle olsa bile, buna yine de tahammül edebilirdim. Fakat beni asıl çeken isyandı. Ortada hiçbir sebep olmadığı hâlde en ufak kıvılcımda, canavarlar topluluğu olarak normal insanların yüzünü hedef alıp saldırıya geçebilirdik. Nefretten mi? Yoksa normal yüzleri dağıtarak sayımızı artırma isteğinden mi? Her iki saikin de önemli olduğuna şüphe yok ama görünüşe göre beni tahrik eden, o isyan fırtınasında bir asker olarak kaybolma isteğiydi. Askerler kusursuz derecede anonim varlıklardı. Yüzlerinin olmayışı görevlerini yerine getirmelerine hiçbir engel teşkil etmezdi. Üstelik var olmak için harika sebepleri vardı. Hatta, yüzü olmayanlar birliği, en ideal askerî gruplanmayı oluşturabilirdi. Asla geri çekilmeksizin, yıkımın kendisi için yıkıma doğru ilerleyen ideal savaşçı birlikler.

Hayallerimde bütün bunlar gayet olasıydı. Fakat gerçekte ben hâlâ yalnız başımaydım. Cebimde gizli havalı tabancayla tek bir kuşu bile hedef almamış olan ben. Sinirle televizyonu kapatıp saate baktım. Buluşma saatimiz çoktan geçmişti.

Doğal olarak şaşkındım. Kulağım dışarıda, gözüm sürekli saatte, seviyesi giderek yükselen endişe seline dayanamaz hâldeydim. —Hah, işte bir ayak sesi!— Yandaki dairenin köpeği havladığına göre başka biri olmalı. Ya bu? Yok, bu da farklı... Senin ayakkabıların bu kadar ses çıkarmaz. Bu daha ağır biri olmalı. Bir süre sonra, bir araba kapısının açılıp kapanma sesi geldi. Ne yazık ki ses arka sokaktandı. İyice yerimde duramaz olmuştum. Nerede kalmıştın? Başına bir şey mi gelmişti yoksa?

Trafik kazası mı? Tecavüz mü? Eğer öyleyse en azından bir telefon edebilirdin... Tecavüz hoşuna gitmiş olsa bile... Yok, bu olmadı işte, yapılacak şaka var, yapılmayacak şaka var. Bizim aramızda geçenlerin, bu tür ifadelerin asla dokunmaması gereken incecik hassas bir derisi vardı.

Madem bu kadar merak ediyordum seni görmeye gitsem nasıl olurdu? Ama dur, telaşa mahal yok. Şimdi çıkarsam büyük ihtimalle sana rastlayamam. Okumayı çoktan bitirmiş olsan bile, bana vereceğin cevabı kafanda toparlaman tahmin ettiğimden daha uzun sürmüş de olabilir. Ayrıca sana bıraktığım şu maskeyi gömme işi de var. Defterleri delil olarak bırakmak istemiş olabilirsin ama bu kâbusun izlerini tamamen ortadan kaldırmak için maskeyi lime lime edip, düğmeyi parçalamaya karar verdin herhâlde. Belki de bu yüzden geç kaldın. Ne olursa olsun, geriye az bir zaman kaldığı kesin. Belki de çoktan eve doğru yola çıktın bile. Üç dakika sonra kapıya gelip her zaman yaptığın gibi zili iki defa kısa kısa çalacaksın... Son iki dakika... bir...

Olmadı, en baştan başlayalım. Beş dakika... dört... üç... iki... bir... Dakikaları saymaya devam ederken saat dokuza, sonra ona, sonra da neredeyse on bire geldi. Sinirden gerile gerile, çelik bir boru gibi açılan bilincim, uzaklardaki şehrin sesleriyle çınlıyor, inliyor ve ürkek fısıltılarla bu seslere karşılık veriyordu. Başka ne olmuş olabilirdi ki? Burası dışında gidebileceğin neresi vardı? Fakat hiçbir cevap gelmiyordu. Çok normal. Bir cevabın gelmesi mümkün değildi. Tabii yazdıklarımı yanlış okumadıysan...

Aniden bir küfür savurdum. Sargılarımı sarıp kapıyı kilitledikten sonra aceleyle dışarı fırladım. Niye bu kadar beklemiştim ki! Çok daha çabuk karar vermiş olmam gerekirdi! Çok geç kalmış olabilirdim! Çok geç mi? Neye çok geç? Bununla ne kastettiğimi kendim de tam bilemesem de, sezgilerim bir canavarın boğazı gibi kapkaranlık ve uğursuz bir sıcaklıkla doluydu.

Sezgilerim doğru çıkmıştı. Eve vardığımda saat neredeyse gece yarısını gösteriyordu. Işıklar sönüktü. İçeride kimsenin olduğuna dair bir iz yoktu. Bu saate kadar kıpırdamamış ol-

mama lanet ederek yangın merdiveninden yukarı tırmanıp, yutkunarak kapıyı açtım. Kalbim güm güm atıyordu. İçeriden ses gelmediğine emin olduktan sonra usulca ışığı açtım. Sen yoktun. Cesedin de yoktu. Oda çıkarken bıraktığım gibiydi. Masanın üzerine dizili üç adet defter, hatta mürekkep şişesinin altındaki, ilk defterin ilk sayfasını açıp okumanı söyleyen not bile... Demek ki buraya gelmemiştin. İyice işin içinden çıkamaz oldum... Defterleri okuduktan sonra izini kaybettirmek yerine, okumadan ortadan kaybolman her ne kadar üzerimdeki yükü biraz hafifletse de, durum hâlâ tuhaflığını koruyordu. Giysi dolabına baktım. Ne maskeye ne de düğmeye dokunulmamıştı.

Dur bir dakika... Bu koku... Küf ve tozun arasından hafif de olsa hissedilen bu koku! Bu kesinlikle senin kokundu. Demek ki gelmiştin. Fakat yazdığım nota bile dokunmadığına göre defterleri okumamıştın... Zahmet edip buraya kadar gelmene rağmen neden okumadın?

Öylesine bıraktığım nota baktığımda şaşırıp kaldım. Kâğıt benim kullandığımın aynısıydı fakat üzerindeki el yazısı farklıydı. Kâğıdın arkasını kullanarak bana bir mektup yazmıştın. Demek ki defterleri okuduktan sonra ortadan kaybolmuştun. Tahminlerimden en kötüsü başıma gelmişti.

Öyle basitçe 'en kötüsü' dememeliyim. Mektubun içeriği, o âna kadarki tüm tahminlerimin ötesinde beni gafil avlamıştı. Ne kadar korkmuş, şaşırmış, endişelenmiş, acı çekmiş, tedirgin olmuş olsam da artık bunların hiçbir anlamı yoktu. Tek bir kalem darbesiyle farenin file dönüştüğü resimli bulmacalar gibi, tüm çabalarım hiç beklemediğim bir şekilde sonuçlanmıştı. Maskenin kararları... Maskenin fikirleri... Gerçek yüzümle mücadelesi... ve bu defterler aracılığıyla gerçekleştirmek istediğim şeylerin hepsi saçma sapan bir komedi hâline gelmişti. İnsanın kendi kendini bu kadar gülünç ve utanç verici bir duruma sokabileceğini kim hayal edebilirdi ki?

KARIMIN MEKTUBU

Çizmelerin yanında ölmüş hâlde yatan maske değil sendin. Maskeli oyununun farkında olan sadece yoyocu kız değildi. Daha ilk andan; kendinden gayet emin bir şekilde manyetik alan sapmaları vs.'den bahsettiğin andan itibaren kim olduğunu anlamıştım. Nasıl anladığımı sorup beni daha fazla utandırma lütfen. Tabii ki şaşkınlıktan ne yapacağımı bilememiş, aklımı kaçıracak gibi olmuştum. Davranışlarındaki kararlılık her zamanki tavırlarından hayal bile edilemeyecek derecede farklıydı. Senin bu kendinden gayet emin hâlini gördükçe, sonunda ben de bir yanılsamaya kapılmıştım. Kim olduğunu anladığımın farkındaydın ve farkında olduğun hâlde sesini çıkarmayıp bu oyunu devam ettirmek istiyordun. Başta bayağı korksam da, fikrimi değiştirip, bunu aslında benim için yaptığını düşündüm. Böylece, yaptığın, biraz utangaç da olsa çok hassas, nazik bir dans daveti gibi görünmeye başladı. Üstelik, senin tüm ciddiyetinle bu oyunu devam ettirdiğini gördükçe, sana karşı giderek daha fazla minnettarlık duydum. Sessizce peşinden gelmemin sebebi de buydu.

Fakat sen her şeyi yanlış anlamışsın, öyle değil mi? Seni reddettiğimi yazmışsın ama bu doğru değil. Asıl sen kendi kendini reddetmedin mi? Kendini reddetme isteğini anlayabiliyordum. Bu durumda acını paylaşmakla yetinmekten başka elimden bir şey gelmeyeceğini düşünmeye başlamıştım. İşte bu yüzden masken beni çok memnun etmişti. Hatta mutluluktan şunları bile düşünmüştüm: Aşk birbirimizin maskelerini çıkarmaktır; öyleyse sevdiğin kişi uğruna, tekrar çıkarmak üzere maske takmaya da çabalamalısın. Çünkü maske olmadıkça onu çıkarmanın zevki de olmaz. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

Anladığını düşünüyorum. Sen de sonunda maske sandığının gerçek yüzün, gerçek yüzün sandığının da maske olduğundan şüphe etmedin mi zaten? Evet anlıyorsun. Baştan çıkarılan herkes bunun farkına vararak baştan çıkar.

Ama maske geri dönmedi. Başlarda sen de maske aracılığıyla kendini geri getirmek istemiştin fakat zamanla onu sadece kendinden kaçmaya yarayan bir görünmezlik pelerini gibi kullanmaya başladın. O zaman maskenin ne anlamı kalıyordu ki? Başka bir yüze dönüşmüştü sadece. Nihayet foyan meydana çıkmıştı değil mi? Maskeden değil senden bahsediyorum. Maske takmak, yüzünde maske olduğunu karşındakine belli ettiğinde asıl anlamını kazanmaz mı? Senin şu nefret ettiğin makyaj da, makyaj olduğu gizlenmeye çalışılarak yapılmıyor. Sonuçta problem maskede değil, onu nasıl kullanacağı hakkında en ufak bir fikri olmayan sendeydi. Bunun kanıtı da, maskeyi takmana rağmen hiçbir şey yapamaman. Ne iyi ne de kötü hiçbir şey yapamadın. Sadece sokaklarda dolanıp durdun; bir de kendi kuyruğunu kapmış bir yılan gibi bu upuzun itirafları yazdın. Yüzün yansa da yanmasa da, maskeyi taksan da takmasan da, sen aslında hiç değişmedin. Artık maskeyi çağıramazsın. Maske geri gelmediği sürece benim de geri dönmem için bir sebep yok.

Yalnız itiraflarının korkunç olduğunu söylemeliyim. Hiçbir sorunum olmadığı hâlde zorla ameliyat masasına yatırılmış, ne idüğü belirsiz, çeşit çeşit neşter ve makasla her yerim rastgele kesilip biçilmiş gibi hissettim kendimi. Bunu göz önünde bulundurarak yazdıklarını bir kere daha baştan oku lütfen. Eminim sen de çığlıklarımı duyacaksın. Zaman olsa da o çığlıkların anlamını sana burada tek tek anlatabilsem. Fakat boş bulunup, buraya geri döndüğünde seninle karşılaşmak korkunç olur. Gerçekten korkunç olur. Yüzler insanların arasındaki yoldur deyip, gümrük görevlisi edasıyla kendi kapısı dışında hiçbir şeyi düşünmeyen bir salyangoza benzeyen sen. Ben zaten barikatların diğer tarafındayken, sanki kale duvarı aşmış

da kız kaçırmış havalarında tantana yapan sen. Tüm bunlara rağmen, yüzüm hayalinde canlanmaya başlar başlamaz, eli ayağına dolanıp, bana bir kez sorma zahmetine bile katlanmadan, kapısına çivi çakan sen. Doğru, belki de dediğin gibi ölüm tüm dünyayı kaplamıştır. Ama bu ölümün tohumlarını atanlar, tıpkı senin gibi, sadece kendilerini düşünenler değil mi?

Senin bana değil bir aynaya ihtiyacın var. Senin için başkaları, seni yansıtacak aynalardan ibaret. Bir daha asla o aynalar çölüne dönmeye niyetim yok. Bir ömür hazmedemeyeceğim saçmalıklarınla içim patlayacak kadar doldu artık.

(Okunamayacak derecede silinmiş iki buçuk satır daha var.)

Beni nasıl da gafil avlamıştın. Maskenin farkında olduğun hâlde, kandırılmış gibi yapmaya devam ettin. Kırk ayaklı utanç orduları, tüylerin en kolay diken diken olacağı yerleri seçip, koltuk altlarımda, sırtımda, karnımın etrafında dolanmaya başladılar. Gerçekten de utancı hisseden sinirler derinin yüzeyindeymiş. Tıpkı suda boğulmuş bir adam gibi, utanç kurdeşeniyle her yerim şişmişti. Soytarı olduğunun farkında olmayan bir soytarı olmaya katlanamam gibi büyük laflar bir soytarının ağzından çıkmış meğer. Sözün bittiği yerdeydim. Demek her şeyin farkındaydın. Yalandan bir büyüye inanmış, herkesin kendini izlediğinden bihaber, görünmez adam olduğunu sanıp tek kişilik oyununu oynayan birinden ne farkım kalmıştı ki? Utanç orduları derimi tarla gibi sürerek dolanıyorlardı. Sürdükleri yerlere denizkestanelerinin dikenlerini ekerek ilerliyorlardı. Şüphesiz, çok geçmeden dikenli canlılar sınıfının saflarına katılacaktım...

Ayakta boş gözlerle sağa sola sallanıp duruyordum. Gölgemin de benimle beraber sallandığını görünce hayal kurmadığımı anladım. Ne büyük bir hata yapmıştım ama. Bir yerlerde yanlış otobüse binmiştim. Acaba nereye kadar geri dönersem, doğru yolu tekrar tutturabilirdim? Sallana sallana, lekelerden

okunmaz hâle gelmiş bir haritayla belleğimde iz sürmeye başladım.

Bu defterleri yazmaya karar verdiğim kıskançlıkla dolu o gece... Seninle ilk kez konuştuğum o öğlenki baştan çıkarma... Bir şehvet düşkünü olmaya karar verişim... Sonunda maskeyi tamamladığım gündeki o gülümseyen gün doğumu... Maskeyi yapmaya karar verdiğim yağmurlu akşam... ve o güne varmadan önceki sargılı, sülük yuvalı uzun dönem. Daha da mı geriye? Buraya kadar döndükten sonra bile hâlâ yanlış yoldaysam, yoldan saptığım noktayı daha da gerilerde aramam gerekecek. Belki de senin dediğin doğru. İçindeki çürükse, kabın önemi yok.

İddialarını olduğu gibi kabul ettiğim falan yok. Özellikle de şu, ölüm tohumlarını serperek yürüyenlerin benim gibi bencil insanlar olduğu fikrine kesinlikle katılmıyorum. 'Bencil insan' ifadesi bayağı ilginç fakat bunun bir sonuçtan fazlası olduğunu düşünmek abes olur. Bu her hâlükârda bir sonuç; sebep değil. Neden dersen —daha önce de yazdığım gibi— modern toplumun ihtiyacı olan şey sadece soyut insan ilişkileri. Bu sayede, benim gibi yüzünü kaybeden biri bile sorunsuzca maaşını almaya devam edebiliyor. Doğal olarak, komşuluk gibi somut insan ilişkileri giderek atık madde muamelesi görmeye, sadece kitaplarda, aile topluluklarına ait ıssız adalarda varlığını sürdürmeye devam edebiliyor. Televizyondaki aile dizileri istedikleri kadar o vıcık vıcık aileye övgü şarkılarını söyleyedursunlar, insanların değerinin ölçüldüğü, maaşlarının revize edildiği, sosyal yardım almaya hak kazandıkları yer, düşmanlar ve şehvet düşkünleriyle dolu dış dünya. Üzerilerinde zehir ve ölüm kokusunu taşıyan yabancılar yüzünden eninde sonunda herkes yabancı alerjisine kapılıyor. Yalnızlık elbette korkutucu ama komşunun maskesine kanıp arkadan bıçaklanmak daha da korkutucu. Kimsenin komşuluk hayallerine kapılıp, toplumun gerisinde kalan aptal rolünü oynamak gibi bir niyeti yok. İlk bakışta göze gayet sıradan, birbirinin tekrarıymış gibi gelen

günler aslında gündelikleşen bir savaş meydanının ta kendisi. Herkes yüzünden aşağı bir panjur çekip bir de üstüne kilit takarak olası işgalcileri savuşturma derdinde; tıpkı benim maskeyle yapmaya çalıştığım gibi, kendi yüzlerinden kaçıp, görünmez olmak gibi gerçekleşmeyecek hayallerin peşinde. Başkalarını tanımak istemek onları tanımaya yetmiyor. Asıl, 'başkalarından bihaber' diyerek birini köşeye sıkıştırabileceğini sanan sen çok daha fena hâlde başkalarından bihaber olmayasın?

Tabii böyle küçük ayrıntılara takılıp kalmanın artık hiçbir faydası yok. Önemli olan argümanlar ya da şikâyetler değil, gerçekler. Beni hedef alarak ölümcül şekilde yaralayan o iki gerçek. Birincisi, maskenin gerçek kimliğini anladığın hâlde kandırılmış numarasına devam ettiğini söylediğin acımasız itirafın. Diğeri de, ben yok mazeretmiş, yok anonimlikmiş, yok saf amaçmış, yok yasakların yıkımıymış diye bilgiçlik taslayadurayım, gerçekte adamakıllı tek bir eyleme bile geçmeden, elimden gelenin yalnızca kendi kuyruğunu kapmış bir yılana benzeyen bu defterleri yazmaktan ibaret olduğunu söyleyerek vurduğun acımasız darbe.

Çelikten bir zırh olmasını ümit ettiğim maskem, cam plakalardan bile dayanıksız çıkıp paramparça olduğu için söylediklerinin aksini iddia edemem. Sahiden de senin dediğin gibi, maskenin maskeden çok yeni bir yüz olduğu fikri aklıma yatmıyor değil. Gerçek yüzün, maskenin kusurlu bir kopyası olduğuna yönündeki fikrime bağlı kalırsam, binbir zahmetle yaptığım şeyin sahte bir maske olduğu sonucu çıkıyor.

Söylediklerin doğru olabilir. Yine, birkaç gün önce gazetede gördüğüm ilkel insanlara ait o maskeyi hatırladım. Belki de gerçek maske oydu. Bir maskenin maske olabilmesi için insanın asıl yüzünden tamamen farklı olması gerekiyor belki de. Pörtlemiş, dev göz bebekleri, sipsivri dişlerle dolu kocaman bir ağız, parlak düğmelerle kaplı bir burun... Burnun kökünden ve deliklerin iki yanından uzanan dal parçaları üzerilerine tutturulmuş uzun kuş tüyleriyle daireler çizerek, bir rüzgâr gülü gibi tüm

yüzü kaplıyor. İnsanı her bakışta daha da ürkütecek denli tuhaf ve gerçek dışı. Fakat onu yüzümde hayal edip, resme daha dikkatli bakınca, maskenin yapılışındaki niyet yavaş yavaş zihnimde belirmeye başlamıştı. İnsanı aşıp, tanrıların arasına girmek gibi ızdıraplı bir isteğin ifadesiydi olsa olsa. Nasıl da korkunç bir hayal gücü. Doğanın yasaklarına şiddetle karşı çıkma isteğinin yoğunlaşmış hâli. Madem maske yapacaktım, keşke ben de böyle bir şey yapsaydım. Daha başından itibaren birilerini kandırıyormuşum gibi hissetmezdim kendimi en azından.

Yok yok. Böyle kendimi kaptırıp gittiğim için ne idüğü belirsiz, çeşit çeşit neşter ve makas diye iğnelenmek zorunda kalıyorum işte. Madem bir canavar olmaktan gocunmayacaktım, maskeyle uğraşmak yerine, sülük yuvası da aynı işi görmez miydi? Tanrılar değişir, insanlar da öyle. Bilerek yüzlerini değiştirdikleri çağlardan, Genji'nin Hikâyesi'ndeki kadınlar ya da Arap kadınları gibi yüzlerin gizlendiği bir çağa geçip, sonunda da günümüzdeki gerçek yüzler çağına vardılar. Tabii buna ilerleme deyip geçme niyetinde değilim. İnsanın tanrılara karşı zaferi olarak görülebilse de, aynı zamanda itaatin işareti olarak da yorumlanabilir. Bu yüzden yarın ne olacağını bilemiyorum. Bir de bakmışsın, tekrar gerçek yüzleri reddeden bir çağ gelmiş, kim bilir? Fakat en azından şimdilik tanrıların değil insanların çağındayız. Maskemin gerçek yüzümün yerine geçmiş olmasının bir sebebi varmış demek ki.

Neyse, artık burada bırakayım. Bu kadar akıl yürütme yeter. Aradıktan sonra bahane bulmak kolay. Fakat ne kadar bahane sıralarsam sıralayayım, senin işaret ettiğin o iki gerçeği değiştirmeyecek. Maskemin bahane üretmek dışında hiçbir şey yapmadığını belirttiğin o ikinci gerçeğe gelmeliyim. Utancımın üstünü daha fazla sıvalamak yersiz. Soytarılık ve yenilgiden ibaret olsa hadi neyse ama tüm bu başımdan geçenlerin hiçbir anlamı olmaması o kadar zavallıca ki, kendimi savunmak bile bana utanç veriyor. Kusursuz bir mazeret ve sınırsız özgürlükten elime geçen koca bir sıfır. Üstelik her şeyi

detaylıca rapor edip, mazeretin kusursuzluğunu da kendiliğimden bozduğuma göre benden artık bu kadar. Kavramsal olarak, cinsel arzularla yanıp tutuştuğu hâlde, penisi olmayan bir iktidarsızdan ne farkım var ki?

Evet ya, şu film hakkında yazmalıyım belki de. Yanlış hatırlamıyorsam şubatın başlarıydı. Filmden defterlerde bahsetmemem konuyla ilgisi olmadığından değil, tersine o kadar ilgisi vardı ki —maskeyi yapmama neredeyse engel olacak kadar— yazmaktan kaçındım. Fakat madem artık buraya kadar geldik, bunun da bir önemi kalmadı. Zaten koşullar değiştiği için olsa gerek filmin bende bıraktığı intiba da değişti. Artık filmden aklımda kalan sadece acımasızlığı değil. Biraz garip bir film olduğu için pek tutulmadı ama '*Aşkın Bir Yüzü*' dersem herhâlde sen de hatırlayacaksın...

Şeffaf profiliyle perileri andıran sade fakat temiz giyimli, incecik bir kız, çıt çıkmayan, kaba manzaranın içinde kayarcasına adımlarla süzülüyordu. Kız perdenin sağından soluna doğru ilerlediği için görünen sadece sol tarafının belden üstüydü. Görünmeyen sağ omzu yürürken fondaki binalara sürtecekti neredeyse. Bu dünya gözlerini kamaştırıyor gibiydi. Hüzünlü profiline uygun olan bu durum güzelliğinin etkisini de güçlendiriyordu.

Aynı kaldırımın otoyola bakan tarafında, kimi korkuluklara yaslanmış, kimi tek ayağını dayamış duran, üç genç hafiften serseri tavırlarla avlarının gelişini bekliyorlardı. Gençlerden biri kıza bakarak ıslık çaldı. Fakat kız dışarıdan gelen uyarıcıları algılayabilecek hiçbir duyu organı yokmuş gibi tepkisiz kaldı. Bu tepkisizliğinin kışkırttığı bir diğer genç yerinden ayrılarak kıza doğru yaklaştı. Pişkince arkasından uzandığı kızın sol kolundan tutup kendine doğru çevirmeye çalışırken, açık saçık bir şeyler söylüyordu. Kız karşı koymadan, adımlarını durdurup yavaşça gençten tarafa doğru döndü. İlk kez

gösterdiği yüzünün sağ tarafı, keloid çıkıntılarıyla gerilmiş, acınacak derecede bozulmuş ve şekil değiştirmişti. (Ayrıntılı bir açıklama yoktu ama daha sonraki diyaloglarda 'Hiroşima' kelimesinin birkaç kez tekrarlanmasına bakılırsa atom bombası kurbanlarından biri olmalıydı.) Genç adam küçük dilini yutmuş gibi olduğu yerde kalakaldı. Kız yeniden o peri gibi güzel profilini göstererek hiçbir şey olmamış gibi sessizce yürümeye devam etti...

İki, üç sokaktan daha geçen kız, sağ tarafında yüzünü kapatacak bir binanın yokluğunda ya da yolun karşısına geçmek zorunda kaldığı her kavşakta, zor bir sınavdan geçermiş gibi umutsuzca mücadele ederek (O kadar etkilenmiştim ki az daha sinemayı terk edecektim.) sonunda, dikenli tellerle çevrili kışla benzeri bir yapıya ulaştı.

Oldukça tuhaf bir yapıydı. Sanki zamanda yirmi yıl geriye gidilmişti. Eski kara kuvvetlerinden askerler o zamanki üniformalarıyla avluda volta atıp duruyorlardı. Mezardan çıkmış gibi boş bakışlarla kimi bir emir verip hemen sonra verdiği emri uygulamaya koyuluyor, kimi üç adım atıp olduğu yerde eğilerek selam veriyordu. En çok akılda kalansa, peşinden kovalayan varmış gibi aceleyle İmparatorluk Askeri Andı'nı üst üste tekrarlayan yaşlı bir askerdi. Kelimelerin her biri solmuş, anlamını yitirmiş olsa da bir bütün olarak ana hatları ve ruhu capcanlı oradaydı.

Burası eski ordu akıl hastanesiydi. Askerler yenilgiden habersiz, yirmi yıl önce duran zamanın ölü sularında, sadakatle geçmişi yaşamaya devam ediyorlardı. Fakat kız bu tüyler ürperten manzaranın ortasında şaşılacak ölçüde rahat ve tasasız adımlarla yürüyordu. Birbirleriyle konuştukları falan yoktu ama aralarında, zamanı ellerinden alınanların karşılıklı nezaket ve anlayışı okunabiliyordu. Nihayet kız binanın bir köşesinde, görevlinin teşekkür sözcükleri eşliğinde çamaşır yıkamaya girişti. Kız bunu haftada bir gönüllü olarak yapıyordu. İşinden başını kaldırıp baktığında binaların arasından,

güneşin yıkadığı boş bir arazide kendi hâllerinde beyzbol oynayan çocukları görebiliyordu.

Bir sonraki sahnede kızın ev hayatı resmediliyordu. Kızın evi tenekeden oyuncaklar presleyen, sıradan, kasvetli mahalle atölyelerinden biriydi. Fakat kızın yüzünün her iki tarafı da sırayla göründüğünde, bu manzarayı yansıtan ışıklarda hafif bir kırılma meydana geliyor, atölyeye dizili köhne, pedallı pres makinaları üzüntüyle inliyorlardı. Bu gündelik hayatın ayrıntıları sabrı zorlayan bir itinayla gösterilirken, orada bulunan her şeyin kıvrana kıvrana kızın asla gelmeyecek olan yarını için, asla hak ettiği karşılığı alamayacak olan yüzünün güzel tarafı için ağıt yaktığı anlaşılıyordu. Üstelik bu acıma duygusunun kızın içini nasıl daraltıp onu tahammül edemeyecek duruma getirdiği de belli oluyordu. Bu yüzden, bir gün durup dururken yüzünün sağlam tarafına kezzap atıp, çirkin tarafıyla aynı şekle sokmaya kalkışsa, bu hiç de şaşırtıcı olmazdı. Tabii bu hiçbir şeyi çözmezdi. Fakat başka bir çözüm yolu bulamadığı sürece kimsenin kızı suçlamaya hakkı da yoktu.

Yine başka bir gün kız ansızın abisine sordu:

"Bir süre daha savaş çıkmaz herhâlde öyle değil mi?"

Kızın tavırlarında başkalarının kötülüğünü istediğine dair en ufak bir iz yoktu. Bunlar, savaştan yara almadan kurtulanlara karşı beslenen bir intikam hissiyle söylenmiş sözler değildi. Eğer savaş çıkarsa, değer yargılarının bir anda ters yüz olacağına, yüzlerden ziyade midelerin, dış görünüşten ziyade hayatın kendisinin önem kazanacağına dair masumane bir beklentiydi sadece. Kızın hissettiklerinin farkında görünen abisi ona ayak uydurup aynı kayıtsızlıkla cevapladı:

"Bir süre daha çıkmaz herhâlde... ama yarın havanın nasıl olacağını bile doğru dürüst tahmin edemiyorsun ki."

"Tabii ya, yarın ne olacağını o kadar kolay bilebilseydik, falcılar işinden olurdu."

"Öyle tabii, zaten savaşın da diğer şeylerin de başladığını, ancak başladıktan sonra fark edersin."

"Gerçekten öyle. Yaralanacağını önceden bilse kimse yaralanmazdı..."

Savaştan, sanki birinden mektup beklermiş gibi bahsetmeleri insanın içini acıtıyor, çaresiz bırakıyordu.

Fakat şehirde midelerin ve yaşamın haklarının iade edileceğini sezdiren en ufak bir şey bile yoktu. Kamera kız için tüm sokakları arşınlasa da, yansıtabildikleri, çığırından çıkmaya yakın bir oburluk ve yaşamın umursamazca har vurup harman savrulmasından ibaretti. Egzoz gazlarının derin denizi... sayısız şantiye... atık arıtma tesislerinin uğuldayan bacaları... oradan oraya giden itfaiye arabaları... eğlence yerlerinde, iskontolu satış merkezlerinde kendinden geçmiş kalabalıklar... susmayan polis telefonları... bağırıp duran televizyon reklamları...

Sonunda kız artık daha fazla bekleyemeyeceğini hissetti. Daha fazla bekleyemezdi. Bunun üzerine, o güne kadar neredeyse hiçbir şey istemediği abisine yalvarmaya başladı. Onu uzaklarda (şu hayatta bir kez olsun) bir yere götürmesi için yalvarıyordu. Abisi kızın *bir kez*'den çok *hayat*a vurgu yaptığını anlamıştı. Elinden gelen bir şey yoktu ama onu yalnızlığa daha fazla mahkûm etmemek için bu isteği kabul etti. Kardeşine olan sevgisini ifade edebilmesinin tek yolu onun mutsuzluğunu paylaşmaktı.

Bu konuşmadan birkaç hafta sonra iki kardeş bir deniz kıyısına seyahat ettiler. Şehir dışındaki bir pansiyonun, kararmaya başlayan denize bakan bir odasında, kız yüzünün sağ tarafını karanlığa gömüp abisine sadece güzel tarafını göstermeye gayret ediyor, saçlarına tokalar takarken gayet mutlu görünüyordu. Kız denizin ifadesiz olduğunu söylediğinde abisi bunun doğru olmadığını, denizin en iyi konuşmacılardan bir olduğu cevabını veriyordu. Fakat bunun dışında her konuda anlaşıyor gibiydiler. Sanki sevgililermiş gibi birinin söylediğini diğeri hemen onaylıyor, böylelikle en ufak bir söz iki kat anlam kazanıyordu. Kız abisinden bir sigara alıp içermiş gibi yaptı. Heyecanları yatışınca yorgunluktan yan yana duran yataklarına

uzandılar. Ay çıktığında görünsün diye açık bıraktıkları pencereden, altın bir damlanın düşüp denizle gökyüzünün birleştiği ufuk çizgisinde yayıldığını gören kız seslense de artık abisinden cevap gelmiyordu.

Kız, altından bir balinanın sırtı gibi giderek yükselen ayı izlerken bir süre için bir şeyler olmasını beklese de bu seyahati beklemeye bir son vermek için yaptığını hatırlayarak, abisini omzundan dürterek uyandırdı ve şöyle fısıldadı:

"Beni öper misin?"

Abisi o kadar şaşırmıştı ki, uyuyor numarası bile yapamadı. Yarı kapalı gözlerinin arasından kızın porselen gibi şeffaf profiline bakarken ne onu azarlayabiliyor ne de —tabii ki— bu isteğini yerine getirebiliyordu. Fakat kızın cesareti kırılmamıştı. "Yarın belki de savaş çıkar, öyle değil mi..." diye yalvarırcasına, acı çekercesine, dua edercesine fısıldayarak dudaklarını yaklaştırıyordu.

Böylece, bir tabunun, öfke ve arzu gibi iki uyumsuz çekicin arasındaki delice, çaresiz, yarım yamalak yıkımı başlıyordu. Sevgi ve nefret... hassasiyet ve öldürme isteği... erime ve reddediş... okşama ve dövme... birbirleriyle çelişen arzular arasında savrulan, dönüşü olmayan, gitgide hızlanan bir düşüş. Fakat bunu yüz kızartıcı olarak adlandıracaksak, bu çağda yaşayan herkes aynı yüz kızartıcı suça ortak değil mi?

Dünyanın yarım dönüşünü tamamlamasıyla şafak vakti yaklaşmış, abisinin uyuduğundan emin olan kız usulca kalkıp üzerini değiştirmeye başlamıştı. Önceden hazırladığı iki zarfı abisinin yastığının kenarına bıraktıktan sonra sessiz adımlarla dışarı çıktı. Uyuyor olması gereken abi, kapı kapanır kapanmaz gözlerini açtı. Yarı açık dudaklarından anlamsız bir inilti duyuldu. Sicim gibi gözyaşları yanaklarından süzülmeye başladı. Yattığı yerden doğrulup emekleyerek gittiği pencerenin kenarından dişlerini sertçe gıcırdatarak dışarı baktı. Sonunda, kızın küçük adımlarla, beyaz bir kuş gibi, simsiyah dalgalanan denize doğru koştuğunu görebildi. Dalgaların defalarca geriye

ittiği beyaz kuş yine de onları aşıp, bata çıka açıklara doğru yüzmeye devam etti.

Yere dayadığı dizlerinin acısı dayanılmaz hâle geldiği sırada uzaklarda bir dizi kırmızı ışık göründü. Bir an için gözü bu ışıklara gittiğinde, çoktan beyaz bir noktaya dönüşmüş olan kardeşinin izi bir daha görülmemek üzere ortadan kayboldu.

O meşhur çirkin ördek yavrusu hikâyesinin hep kuğunun şarkısıyla sona ermesi gerekiyor herhâlde. Bu nasıl da tipik bir oportünizmdir. İnsan kendini bir de kuğunun yerine koymalı. Başkaları senin hakkında hangi şarkıyı söylerse söylesin, burada ölüm ve apaçık bir yenilgi var. Benim kuğu gibi olmaya niyetim yok. Hayır, bunu istemiyorum. Ben ölüp gittikten sonra arkamdan kuğu şarkıları söyleyecek kimse yok; hem benim başarıya ulaşmak için bir şansım var... Filmi ilk izlediğimde öfkeyle bunları düşünmüştüm. Fakat şimdi farklı. Şimdi dönüp baktığımda kıza karşı içimde engelleyemediğim bir kıskançlık hissediyorum.

Ne olursa olsun, kız en azından bir eyleme girişti. En sert yasaklardan birini yıkıp, ölüme de kendi kararıyla gitmesi her hâlükârda hiçbir şey yapmamaktan daha iyidir. Kız böylece hiçbir ilgisinin olmadığı yabancıları bile üzüntüye sürükleyip, onların yüreklerine suç ortaklığının korkusunu salabildi.

O hâlde, ben de şans eseri hayatta kalmayı başaran maskeye son bir şans vereceğim. Her ne yapacaksa, eyleme geçip bana bir çıkış yolu bulsun ve beni geçmiş denemelerimin boşluğundan çekip çıkarsın. Neyse ki kıyafetlerim de, havalı tabancam da bıraktığım yerde duruyorlardı. Sargıları çıkarıp maskeyi taktığım anda psikolojik paletimdeki renkler değişiverdi. Mesela, gerçek yüzümün 'artık kırk yaşındayım' düşüncesi bir anda 'daha kırk yaşındayım'a dönüştü. Aynaya baktığımda eski bir dostuma kavuşmuş gibi hissettim kendimi. Bir süredir unuttuğum, maskeye özgü o sarhoşluk ve kendine güven bir

böcek gibi sesler çıkararak şarj olmaya başlamıştı. Bu yüzden acele karar vermeyin diyorlar işte. Maske ne tamamen doğru ne de yanlış. Doğru cevap her durumda illaki cevabın tümü olacak diye bir şey yok.

Zırhımı üzerime geçirmiş olmanın verdiği güvenle kendimi gecenin sokaklarına bıraktım. Tam da düşündüğüm gibi, o saatte dışarıda kimsecikler yoktu. Hasta bir köpek gibi titreyen gökyüzü çatıların üzerine kadar inmişti. Rüzgârın boğazımda bıraktığı neme bakılırsa yağmur yakında indireceğe benziyordu. Yakınlardaki bir telefon kulübesine girip saklanıyor olabileceğin iki, üç yerin numarasına baktım. Anne babanın, sınıf arkadaşının ve kuzeninin evleri.

Fakat üçünden de sonuç alamadım. İnanmak istesem inanabileceğim, şüphelenmek istesem şüphelenebileceğim öyle muğlak cevaplar vermişlerdi ki kararsız kalmıştım. Böyle olacağını önceden az çok tahmin ettiğimden pek hayal kırıklığına uğradığımı söyleyemem. Madem öyle, ben de yola düşüp seni kendim bulurum. Son treni yakalamak için hâlâ vakit vardı. Yetişemeyecek gibiysem hemen bir taksi çevirebilirdim.

Kızgınlığım giderek arttı. Senin öfkeni de anlamıyor değildim ama seninkisi bir soytarıya eşlik etmiş olmayı gururuna yedirememenden kaynaklanmıyor muydu sonuçta? Gururunu bir ilik gibi sömürme niyetinde değilim ama bütün bunlar benimle ilişkini kesmeni gerektirir miydi dersen orada bazı şüphelerim var. O zaman sana bir soru. Şu bahsettiğim filmde, abisi kızın yüzünün hangi tarafından öptü sence? Cevap veremezsin. Çünkü sen bana, abisinin o kıza ettiği kadar bile yardım etmedin. Senin gerekliliğini kabul ettiğin maske yasakları asla çiğnemeyen, evcilleştirilmiş bir maskeydi. Fakat bundan sonra dikkatli olsan iyi olur. Gelecek sefer karşına vahşi bir maske çıkacak. Kimliği çoktan ortaya çıktığı için kıskançlıktan gözleri kör olmamış, yasakları yıkmaya odaklanmış bir maske. Kendi mezarını kendin kazdın. Yazıyla doğru dürüst sonuç alınabildiği nerede görülmüş?

Aniden bir kadının topuk sesleri duyuldu. Ben kaybolmuştum; geriye yalnızca maske kalmıştı. Düşünmeye vakit yoktu. Hızla ara sokağa gizlenerek tabancanın emniyetini açıp nefesimi tuttum. Bunları neden yapıyordum ki? Sadece kendimi denemek için oynadığım bir oyun muydu? Yoksa gerçekten bir şeylerin peşinde miydim? Kadının menzilime girdiği son âna kadar büyük ihtimalle bu sorunun cevabını veremeyecektim.

Fakat bir düşünelim. Böyle bir eylemin sonunda acaba kuğuya dönüşebilir miyim? İnsanlara suç ortaklığının vicdan azabını yaşatabilir miyim? Ne kadar düşünürsem düşüneyim boş. Kesin olan tek şey, yalnız, yüzüstü bırakılmış bir şehvet düşkünü olacağım. Gülünç olma suçumun affedilmesi dışında elime bir şey geçmeyecek. Herhâlde bu da filmlerle gerçek hayatın farkı. Yine de bunun dışında asıl yüzüme galip gelmenin başka yolu yok. Tabii bunun sorumlusunun yalnızca maske olmadığının, problemin aslında içimde olduğunun çok iyi farkındayım. Fakat yalnızca benim içimde değil, herkesin içinde; bu yüzden de tek başıma altından kalkamam... Evet, kesinlikle öyle ama suçu başkasına atmaya kalkışmayacağım... İnsanlardan nefret edeceğim... Kimseye hesap vermek zorunda değilim!

Ayak sesleri yaklaşıyor...

Fakat bundan sonrası asla yazılmayacak. Yazma eylemi, sanırım, hiçbir şey gerçekleşmediğinde gerekli sadece.

Japon Edebiyatı'nın en büyük yazarlarından Kobo Abe Monokl'dan çıkan *Kumların Kadını* ve *Kanguru Defteri*'nden sonra şimdi de *Başkasının Yüzü* romanı ile karşımızda.

Hiroshi Teshigahara tarafından aynı adla sinemaya uyarlanan roman dünya çapında büyük ilgi görmüştü: Yüzünüz tanınmayacak biçimde zarar görseydi ve size bambaşka bir yüz verilseydi, yüzünüzden ayırt edilemeyen yeni bir maskeyle hayata başlasaydınız neler olurdu? Kimse sizi tanımazken, siz kendinizi tanıyamazken...

"Muhtemelen kızgınsın, kendini aşağılanmış da hissediyorsun ama gözlerini ayırmadan okumaya devam et. Bu ânı yara almadan atlatıp, bana doğru bir adım atmanı, nasıl çaresizce istediğimi bir bilebilsen. O mu beni yendi, yoksa ben mi onu? Onu öldürdüm ve kendimi suçlu ilan ettim...

Ve çok iyi biliyordum. Artık senin üzerinde hiçbir hakkım olmadığı hâlde, bana zincirle bağlı bir kurban olduğun fikri, işime geldiği için uydurduğum koca bir yalandan ibaretti. Sen bu kaderi bir an olsun bocalamadan kendi isteğinle kabul etmiştin. Bu da demek oluyor ki istesen beni hemen bırakıp gidebilirdin. Bunun benim için ne kadar korkunç bir şey olduğunu anlayabilir misin? Senin binlerce ifaden var fakat benim tek bir yüzüm bile yok."

KOBO ABE

Monokl Edebiyat